

Rámec podpory Společenství

Česká republika 2004-2006

CCI: 2003CZ161CC001

0.	ÚVOD	1
0.1.	Historie přípravy Rámce podpory Společenství	1
0.2.	Partnerství	2
0.3.	Obsah Rámce podpory Společenství	3
1.	POPIS SOUČASNÉ SITUACE	4
1.1.	Všeobecná charakteristika a profil území způsobilého k čerpání podpory	4
1.1.1.	<i>Všeobecná charakteristika</i>	4
1.1.2.	<i>Profil území způsobilého k čerpání podpory</i>	5
1.1.3.	<i>Struktura osídlení</i>	6
1.1.4.	<i>Obyvatelstvo a demografické procesy</i>	7
1.2.	Makroekonomická situace	8
1.3.	Regionální rozdíly	12
1.3.1.	<i>Regionální ekonomický profil území způsobilého k čerpání podpory</i>	12
1.3.2.	<i>Struktura regionálních ekonomik</i>	13
1.4.	Doprava a infrastruktura	15
1.4.1.	<i>Poptávka po dopravě</i>	15
1.4.2.	<i>Silniční doprava</i>	17
1.4.3.	<i>Železniční doprava</i>	17
1.4.4.	<i>Letiště</i>	18
1.4.5.	<i>Vnitrozemské vodní cesty</i>	18
1.4.6.	<i>Rozvoj multimodální dopravy</i>	18
1.4.7.	<i>Environmentální souvislosti dopravy</i>	18
1.5.	Situace podniků, zejména malých a středních podniků, výzkum a vývoj	19
1.5.1.	<i>Malé a střední podniky</i>	19
1.5.2.	<i>Výzkum a vývoj</i>	21
1.6.	Informační společnost	23
1.6.1.	<i>Veřejné využívání internetu</i>	23
1.7.	Cestovní ruch	24
1.7.1.	<i>Základní charakteristika</i>	24
1.7.2.	<i>Regionální rozdíly</i>	25
1.7.3.	<i>Lázeňský cestovní ruch</i>	26
1.8.	Zaměstnanost a sociální začlenění	26
1.8.1.	<i>Hlavní vývojové trendy</i>	26
1.8.2.	<i>Volná pracovní místa</i>	27
1.8.3.	<i>Nezaměstnanost</i>	27
1.8.4.	<i>Dlouhodobá nezaměstnanost</i>	28
1.8.5.	<i>Znevýhodněné skupiny</i>	28
1.8.6.	<i>Regionální pohled</i>	29
1.8.7.	<i>Hlavní problémy a příležitosti české politiky zaměstnanosti</i>	30
1.8.8.	<i>Sociální začlenění</i>	31
1.9.	Vzdělávání	33
1.10.	Rovné příležitosti	33
1.10.1.	<i>Postavení žen na trhu práce</i>	34
1.10.2.	<i>Mzdové rozdíly</i>	34
1.11.	Zemědělství a rozvoj venkova a rybolov	35
1.11.1.	<i>Půdní fond</i>	35
1.11.2.	<i>Zemědělská produkce</i>	35
1.11.3.	<i>Podnikatelská struktura a zaměstnanost v zemědělství</i>	36
1.11.4.	<i>Lesnictví</i>	36
1.11.5.	<i>Rybářství</i>	36

1.11.6.	<i>Environmentální aspekty zemědělství</i>	37
1.11.7.	<i>Venkov</i>	37
1.12.	Životní prostředí	38
1.12.1.	<i>Ochrana vod</i>	38
1.12.2.	<i>Odpadové hospodářství</i>	39
1.12.3.	<i>Staré zátěže</i>	41
1.12.4.	<i>Znečištění ovzduší</i>	41
1.12.5.	<i>Obnova environmentálních funkcí krajiny</i>	42
1.13.	Stávající rozvojové programy	42
1.13.1.	<i>Národní regionální a strukturální politiky včetně institucionálních hledisek</i> ..	42
1.13.2.	<i>Předvstupní pomoc (Phare, ISPA, SAPARD)</i>	45
2.	ROZVOJOVÁ STRATEGIE A PRIORITY	50
2.1.	SWOT analýza	50
2.2.	Rozvojová strategie	53
2.3.	Specifické cíle	58
2.3.1.	<i>Vytváření podmínek pro podnikatelské prostředí</i>	60
2.3.2.	<i>Zvyšování flexibility trhu práce</i>	61
2.3.3.	<i>Zlepšování kvality infrastruktury</i>	63
2.4.	Horizontální cíle	64
2.4.1.	<i>Horizontální cíl: udržitelný rozvoj</i>	64
2.4.2.	<i>Horizontální cíl: rovné příležitosti</i>	66
2.4.3.	<i>Horizontální cíl: vyvážený rozvoj regionů</i>	67
2.4.4.	<i>Horizontální cíl: informační společnost</i>	68
2.5.	Prioritní osy	70
2.5.1.	<i>Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb</i>	71
2.5.2.	<i>Rozvoj dopravní infrastruktury</i>	73
2.5.3.	<i>Rozvoj lidských zdrojů</i>	74
2.5.4.	<i>Ochrana a zkvalitňování životního prostředí</i>	76
2.5.5.	<i>Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství</i>	77
2.5.6.	<i>Rozvoj cestovního ruchu</i>	79
2.5.7.	<i>Technická pomoc</i>	80
2.5.8.	<i>Struktura prioritních os, priorit, programů a fondů</i>	81
3.	SHODA A SOUDRŽNOST STRATEGIE	84
3.1.	Shoda s politikami Společenství, s národními a regionálními politikami	84
3.1.1.	<i>Hospodářská soutěž</i>	84
3.1.2.	<i>Veřejné zakázky</i>	85
3.1.3.	<i>Životní prostředí</i>	85
3.1.4.	<i>NATURA 2000</i>	86
3.1.5.	<i>Princip znečišťovatel platí</i>	87
3.1.6.	<i>Rovné příležitosti</i>	87
3.1.7.	<i>Česká regionální politika</i>	88
3.1.8.	<i>Aplikace pokynů Evropské komise pro programy v období 2000-2006</i>	88
3.1.9.	<i>Shoda s národní strategií rozvoje lidských zdrojů</i>	90
3.1.10.	<i>Společná zemědělská politika</i>	90
3.1.11.	<i>Rybolov</i>	91
3.2.	Shoda a soudržnost strategie a priorit	91
3.2.1.	<i>Vnější shoda</i>	91
3.2.2.	<i>Vnitřní soudržnost RPS</i>	93
4.	ZAMĚŘENÍ OPERAČNÍCH PROGRAMŮ	95
4.1.	Operační program Průmysl a podnikání	95

4.1.1.	<i>Cíle</i>	95
4.1.2.	<i>Priority</i>	96
4.2.	Operační program Infrastruktura	98
4.2.1.	<i>Cíle</i>	98
4.2.2.	<i>Priority</i>	98
4.3.	OP Rozvoj lidských zdrojů	101
4.3.1.	<i>Cíle</i>	101
4.3.2.	<i>Priority</i>	103
4.4.	OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	107
4.4.1.	<i>Cíle</i>	108
4.4.2.	<i>Priority</i>	109
4.5.	Společný regionální operační program	110
4.5.1.	<i>Cíle</i>	111
4.5.2.	<i>Priority</i>	111
5.	FINANCE	117
5.1.	Finanční plán	117
5.1.1.	<i>Rozdělení rozpočtových prostředků mezi programy a fondy</i>	117
5.1.2.	<i>Míra intervence</i>	117
5.1.3.	<i>Koordinace s jinými finančními nástroji (EIB)</i>	118
5.2.	Ex-ante ověření adicionality	124
5.2.1.	<i>Ex-ante ověření</i>	124
5.2.2.	<i>Ověření na konci období</i>	124
5.2.3.	<i>Metodika</i>	124
6.	PROVÁDĚCÍ USTANOVENÍ	128
6.1.	Řízení	128
6.1.1.	<i>Řídící orgán RPS</i>	128
6.1.2.	<i>Řídící mechanismy</i>	130
6.2.	Monitorování	135
6.2.1.	<i>Monitorovací výbor Rámce podpory Společenství</i>	135
6.2.2.	<i>Monitorovací výbory operačních programů</i>	136
6.2.3.	<i>Monitorovací ukazatele</i>	136
6.3.	Hodnocení	137
6.3.1.	<i>Předběžné hodnocení</i>	138
6.3.2.	<i>Ex-ante hodnocení NRP</i>	138
6.3.3.	<i>Posouzení vlivů NRP na životní prostředí</i>	139
6.3.4.	<i>Ex-post hodnocení</i>	140
6.3.5.	<i>Rozvoj hodnotící kapacity</i>	140
6.4.	Finanční řízení a kontrola	140
6.4.1.	<i>Platební orgán a finanční toky</i>	140
6.4.2.	<i>Finanční kontrola a korekce</i>	145
7.	PŘÍLOHA: UKAZATELE	149

0. ÚVOD

Rámec podpory Společenství (RPS) pro Českou republiku v období 2004-2006 je konečným výsledkem dlouhého období příprav a interního projednávání mezi nejrůznějšími vládními, nevládními, národními, regionálními a místními partnery v rámci České republiky, po kterém následovalo období intenzivního vyjednávání s Evropskou komisí. Tento dokument představuje základní strategii pro socioekonomický rozvoj regionů soudržnosti – Střední Čechy, Severozápad, Jihozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava a Moravskoslezsko – pro období 2004-2006. V rámci Evropské unie patří všechny mezi regiony s hrubým domácím produktem (HDP) na obyvatele nižším než 75 % průměru zemí EU-15 a jsou tedy způsobilé pro získání podpory v rámci Cíle 1. Region Praha toto kritérium nespĺňuje a RPS se na něj nevztahuje, nicméně tento region bude mít možnost čerpat prostředky v rámci Cíle 2 a Cíle 3.

Globální strategie Rámce podpory Společenství bude realizována prostřednictvím specifických strategií popsanych v pěti operačních programech (OP):

- Průmysl a podnikání
- Rozvoj lidských zdrojů
- Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství
- Infrastruktura
- Společný regionální operační program

Strategické plány pro zásadní projekty týkající se dopravy a životního prostředí budou realizovány prostřednictvím Fondu soudržnosti, mimo Rámec podpory Společenství, ale na celém území České republiky.

Iniciativa Společenství INTERREG, zaměřená na přeshraniční spolupráci, a iniciativa EQUAL, zaměřená na boj se sociálním vyloučením, budou v České republice rovněž k dispozici, ale také nespĺdají pod RPS.

0.1. Historie přípravy Rámce podpory Společenství

RPS pro Českou republiku je založen na Národním rozvojovém plánu (NRP), který obsahuje strategii pro hospodářskou a sociální soudržnost, včetně analýzy problémů pro Prahu.

Příprava NRP začala v roce 1999, kdy vláda České republiky vypracovala jeho první návrh. Základní verze NRP byla několikrát aktualizována a upravena částečně na základě připomínek ze strany Evropské komise.

Zásadní význam měla dvě usnesení vlády České republiky přijatá v roce 2002. Základy implementačního systému pro podporu ze strukturálních fondů v České republice byly položeny usnesením vlády ČR č. 102/2002 ze dne 23. ledna 2002. Vláda České republiky tímto usnesením rozhodla o počtu operačních programů pro čerpání ze strukturálních fondů a také o určení platebního orgánu a řídicích orgánů jednotlivých programů, které budou vykonávat klíčové funkce v oblasti přípravy a řízení programů. Druhé usnesení vlády ČR č. 401/2002 ze dne 17. dubna 2002 vymezilo oblasti podpory jednotlivých operačních programů, aby se předešlo duplicitám v aktivitách.

Vláda schválila Národní rozvojový plán usnesením č. 1272/2002 ze dne 16. prosince 2002. Na počátku roku 2003 vláda reagovala na doporučení Evropské komise týkající se dalšího

snížení počtu připravovaných programů a rozhodla se začlenit plánovaný operační program Cestovní ruch a lázeňství do Společného regionálního operačního programu a sloučit operační program Doprava a operační program Životní prostředí do nového operačního programu Infrastruktura (usnesení č. 149/2003 ze dne 12. února 2003).

V souladu s nařízeními EU bylo současně s přípravou NRP provedeno ex-ante hodnocení a strategické posouzení vlivů na životní prostředí (SEA). Podrobné údaje o doporučeních vyplývajících z těchto dvou hodnocení jsou uvedeny v části 6.3. NRP byl společně s těmito dokumenty předložen Evropské komisi k formálnímu projednání dne 3. března 2003.

Koncem června 2003 informovala Evropská komise prostřednictvím dopisu komisaře Barniera české úřady o svých připomínkách k NRP. Formální jednání byla zahájena dne 3. července 2003 v Praze. Poté následovala tři technická setkání v srpnu, na nichž se jednalo o několika konkrétních problémech podrobněji. Po intenzivním období vyjednávání dospěly Česká republika a Evropská komise během druhého formálního jednání dne 12. září 2003 v Bruselu ke shodě ohledně hlavních prvků pomoci. Tento Rámcový podpora Společenství odráží výsledky výše uvedeného vyjednávání.

0.2. Partnerství

Ministerstvo pro místní rozvoj již od počátku přípravy RPS dbalo o co nejširší konzultační proces a o zapojení maximálního možného okruhu partnerů. V rámci konzultačního procesu je přitom nutno rozlišit několik úrovní.

Jedná se především o zajištění meziresortní koordinace při přípravě NRP. Za celkovou koordinaci přípravy NRP bylo odpovědné Ministerstvo pro místní rozvoj, finanční rámec byl zpracován v gesci Ministerstva financí, ale celý dokument vznikl za výrazné součinnosti ústředních orgánů státní správy. Důležitou roli hrál zejména Řídící a koordinační výbor. Na jaře roku 2002 byla v rámci tohoto výboru vytvořena pracovní skupina pro programování sdružující zástupce řídicích orgánů jednotlivých operačních programů a zástupce regionů. Tato skupina se scházela zpravidla v intervalu 2-3 týdnů a výraznou měrou přispěla k zajištění provázanosti programových dokumentů.

Druhou úroveň partnerství představuje zapojení relevantních sociálních, ekonomických a regionálních partnerů. Informace o postupu přípravy programových dokumentů a o možnostech využití strukturálních fondů byly předávány partnerům a veřejnosti na workshopech, seminářích a veřejných projednáních. Ministerstvo pro místní rozvoj uspořádalo v regionech České republiky během roku 2001 tzv. road-show, jejíž cílovou skupinou byly regionální partneři.

Během roku 2002 zorganizovalo Ministerstvo pro místní rozvoj několik workshopů určených pro laickou i odbornou veřejnost. Tato série byla zahájena v dubnu seminářem k ex-ante hodnocení a pokračovala tematicky zaměřenými semináři k jednotlivým částem NRP.

Velmi užitečným nástrojem pro předávání informací a naopak získávání názorů od partnerů se ukázalo využití internetu. Od počátku roku 2000 zřídilo Ministerstvo pro místní rozvoj pro tento účel zvláštní odkaz přímo na své hlavní stránce, na stejném místě byly zveřejňovány dílčí části i celé návrhy NRP a reakce na ně (případně i ze strany EK). Stránky věnované NRP byly a jsou hojně navštěvovány (více než 55 tis. přístupů od července 2000 do února 2003).

V průběhu zpracovávání NRP byla nejen zainteresovanými partnery, ale také širokou laickou i odbornou veřejností vznesena řada námitek, otázek a návrhů na zpřesnění. Tyto návrhy byly zapracovány do NRP s ohledem na celkovou vyváženost a zaměření dokumentu. Kromě těchto činností je třeba se zmínit o tom, že konečný dokument před předložením ke schválení vládou České republiky prošel standardním připomínkovým řízením.

0.3. Obsah Rámce podpory Společenství

První kapitola RPS obsahuje popis současné makroekonomické situace v České republice. Tam, kde je to možné, jsou jednotlivé údaje a trendy porovnávány se situací v EU a v dalších přístupujících zemích. Kapitola se zaměřuje na všeobecný popis území, demografické charakteristiky, hospodářskou a sociální situaci a situaci v oblastech zemědělství, venkova, cestovního ruchu a životního prostředí. Kapitola je zakončena popisem stávajících rozvojových programů, a to jednak národních, regionálních a sektorových politik, ale i předvstupní pomoci EU.

V úvodu druhé kapitoly jsou výsledky socioekonomické analýzy shrnuty ve SWOT analýze, která tvoří most k následné formulaci cílů a strategie. Strategie je dále rozdělena do specifických a horizontálních cílů, jichž bude dosaženo prostřednictvím realizace prioritních os. Pět operačních programů přispívá k realizaci jedné nebo několika prioritních os.

Třetí kapitola popisuje, jak bude dosaženo shody s politikami Společenství a jak je zajištěna vnější soudržnost (s dalšími národními programy a programy EU) a vnitřní soudržnost (mezi jednotlivými operačními programy v RPS).

Čtvrtá kapitola shrnuje zaměření jednotlivých operačních programů. Programy jsou popsány prostřednictvím cílů a priorit, rovněž je popsáno to, jak jejich realizace pomůže při dosahování cílů RPS. Další údaje budou uvedeny v jednotlivých operačních programech a programových dodatcích.

Pátá kapitola obsahuje finanční plán, uvádí jak příspěvky ze strukturálních fondů, tak spolufinancování ze strany České republiky. Stejná kapitola zahrnuje rovněž ex-ante ověření principu adicionality, jednoho ze základních principů realizace programů v rámci strukturálních fondů.

Šestá kapitola na závěr popisuje opatření týkající se řízení, monitorování, hodnocení a finanční kontroly. Poskytuje přehled systémů řídicích orgánů, monitorovacích výborů a také finančního řízení a kontroly. Jsou zde vymezeny povinnosti a pravomoci jednotlivých subjektů, jakož i požadavky na monitorování, které slouží ke sledování postupu naplňování cílů RPS.

1. POPIS SOUČASNÉ SITUACE

1.1. Všeobecná charakteristika a profil území způsobilého k čerpání podpory

1.1.1. Všeobecná charakteristika

Česká republika je vnitrozemským státem ležícím ve střední Evropě. Její území zahrnuje historická území Čech, Moravy a části Slezska. Hraničí s Polskem (761,8 km), Německem (810,3 km), Rakouskem (466,3 km) a Slovenskem (251,8 km). Hlavním městem je Praha. Rozloha činí 78 864 km² (21. místo v Evropě) a počet obyvatel je 10,3 mil. (12. místo v Evropě). Průměrná hustota zalidnění v roce 2000 činila 130 obyv./km².

Obrázek: Česká republika v Evropě

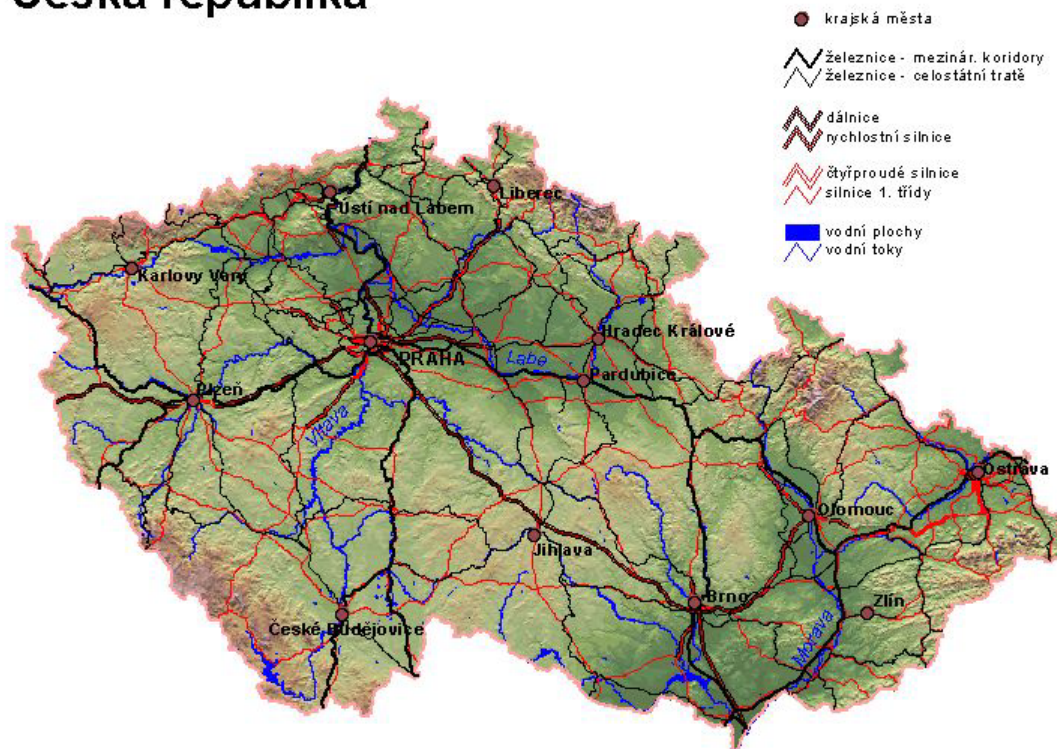

Pramen: Generální ředitelství pro regionální politiku – oddělení geomatiky

Česká republika se rozprostírá mezi dvěma horskými systémy. V západní a střední části země se nachází Česká vysočina, východ republiky pak formuje horský masiv Karpatského oblouku. Územím České republiky probíhá hlavní evropské rozvodí, a to mezi Severním a Baltským mořem na jedné straně a Černým mořem na straně druhé. Největšími vodními toky jsou Labe (370 km), Vltava (433 km), Morava (246 km) a Dyje (306 km). Česká republika patří do mírného podnebného pásu. Průměrná nadmořská výška území České republiky je 430 m n. m. a 67 % celkové rozlohy nepřesahuje nadmořskou výšku 500 m. Nejvýznamnější zdroje nerostných surovin České republiky představují zásoby černého a hnědého uhlí a lignitu (využívané především pro výrobu elektrické energie), dále surovin pro stavebnictví (kamene, šterkopísku a písků), kaolinu a sklářských písků.

Obrázek: Česká republika – obecně geografická mapa

Česká republika

1.1.2. Profil území způsobilého k čerpání podpory

Česká republika se skládá z osmi regionů soudržnosti, které představují úroveň NUTS II. Území způsobilé v rámci Cíle 1 zahrnuje sedm regionů soudržnosti s výjimkou regionu Praha. Území způsobilé k čerpání má rozlohu 78 368 km² a 9,115 mil. obyvatel, tj. 88,5 % celkového počtu obyvatel České republiky.

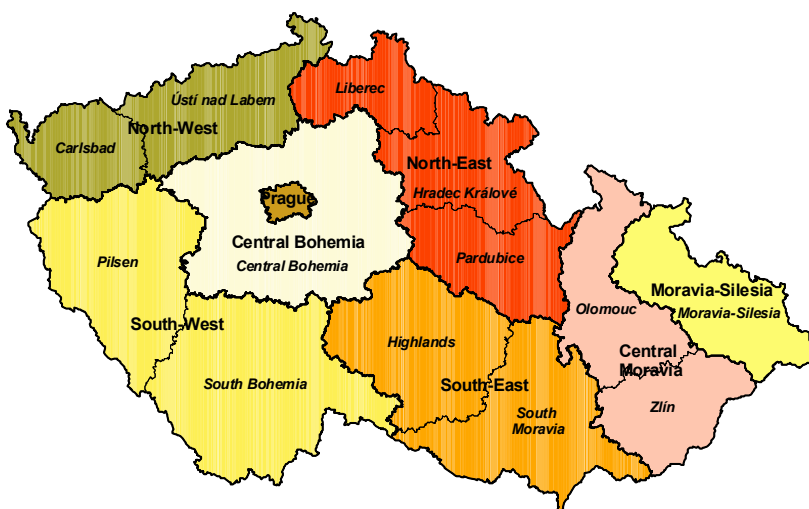
Tabulka: Základní informace o území způsobilém k čerpání v roce 2001

Region soudržnosti	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel (v tis. v roce 2001)	Hustota osídlení (počet obyvatel/km ²)	Počet obcí
Střední Čechy	11 014	1 129	103	1 148
Jihozápad	17 616	1 184	67	1 128
Severozápad	8 650	1 134	131	486
Severovýchod	12 440	1 496	120	1 117
Jihovýchod	13 991	1 655	119	1 377
Střední Morava	9 104	1 240	136	693
Moravskoslezsko	5 554	1 277	230	301
Území způsobilé k čerpání	78 368	9 115	116	6 250
Praha	496	1 180	279	1
Česká republika	78 864	10 295	130	6 251

Pramen: ČSÚ

Mezi jednotlivými regiony soudržnosti (s výjimkou Prahy) neexistovaly na počátku 90. let žádné zásadní rozdíly. Od té doby se nicméně objevily určité faktory, které přispěly k narůstajícím rozdílům mezi hospodářským výkonem regionů. Na konci 90. let a po roce 2000 zaznamenaly například Moravskoslezsko a Severozápad značný propad těžkého průmyslu. To způsobilo podstatný nárůst nezaměstnanosti. Za povšimnutí stojí také úloha Prahy: na straně jedné je schopna podporovat rozvoj území v rámci Cíle 1 („hnací motor pro okolní území“), na straně druhé může být vzhledem k negativním trendům (např. způsobuje odliv mozků) pro rozvoj těchto regionů překážkou a může narušit vnitřní konvergenci České republiky.

Obrázek: Regiony soudržnosti (NUTS II) a kraje (NUTS III) v České republice

1.1.3. Struktura osídlení

Sídlní struktura se vyznačuje vysokou hustotou osídlení a rozdrobeností sídel. Významná část populace žije v městských sídlech (70,9 % v obcích se statutem města). Od počátku 90. let je struktura osídlení dále ovlivňována celospolečenskými změnami. Jedním z těchto procesů je suburbanizace, tj. stěhování městského obyvatelstva na venkov, především do zázemí velkých měst. Procesem suburbanizace byla nejvíce postižena města nad 50 tis. obyvatel, která zaznamenala v letech 1993-2000 migrační úbytek převyšující 25 tis. obyvatel. Naopak migračně nejvíce získala sídla od 10 tis. do 50 tis. obyvatel.

Z regionálního pohledu se vyskytují rozdíly především v hustotě zalidnění a podílu městského obyvatelstva. Nejvyšší hustotu zalidnění má Moravskoslezsko (230 obyv./km²). Nejnižší se vyznačuje Jihozápad (67 obyv./km²). Nejvyšší podíl obyvatel žijících ve městech mají průmyslové regiony Severozápad (80,8 %) a Moravskoslezsko (77,1 %). Nejvíce venkovský charakter má region Střední Čechy, kde žije ve městech jen 55,8 % obyvatelstva.

V České republice je 6 251 obcí (k 1. lednu 2000). Pět z nich (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Olomouc) má více než 100 tis. obyvatel. V dalších 17 žije více než 50 tis. lidí.¹

¹ Liberec, České Budějovice, Hradec Králové, Ústí nad Labem, Pardubice, Havířov, Zlín, Kladno, Most, Karviná, Opava, Frýdek-Místek, Karlovy Vary, Děčín, Teplice, Chomutov a Jihlava.

Lze vysledovat určité trendy:

- zvyšování počtu obyvatel v sídlech v blízkosti velkých měst, výstavba satelitních sídel (především v okolí Prahy);
- snížení koncentrace obyvatelstva v průmyslových aglomeracích postižených rozsáhlým útlumem výroby, zejména pak v oblastech těžby uhlí, vlivem snížení zaměstnanosti a zpomalení bytové výstavby v těchto územích (oblast ostravské a severočeské aglomerace);
- posunem rozvoje osídlení do oblastí, jež získaly novou atraktivitu, např. výstavbou dálnice, zahraničními investicemi atd., a mají dosud výhodnější ceny pozemků.

1.1.4. Obyvatelstvo a demografické procesy

Od roku 1994 se celkový počet obyvatel České republiky snížil o více než 60 tis. osob. Tento trend souvisí především s poklesem počtu narozených dětí (od roku 1990 poklesl roční počet živě narozených dětí ze 130 tis. na 90 tis. v roce 2001). Navíc tento pokles nastal v období, kdy je ve věku plodnosti vyšší počet žen. Důsledkem tohoto výrazného poklesu je vytváření hlubokého zářezu ve věkové pyramidě populace, který do budoucna představuje značné riziko. Mezi další charakteristické prvky patří odsun rodičovství do pozdějšího věku a výrazný nárůst podílu dětí narozených mimo manželství (21,8 % v roce 2000).

K celkovému poklesu počtu obyvatel dochází i přesto, že se snížila úmrtnost. Ve srovnání s jinými středo- a východoevropskými zeměmi, kde střední délka života stagnuje, nebo se zkracuje, v České republice se po roce 1990 její hodnota výrazně prodlužuje (v roce 2000 dosáhla u mužů 71,7 let a u žen 78,4 let). Avšak za hodnotami dosahovanými v zemích EU-15 ČR stále zaostává, zejména u mužů. To souvisí s vysokou úmrtností mužů ve středním věku (40-60 let), která i přes částečné zlepšení v posledních letech patří k nejvyšším v Evropě.

Národnostní struktura populace České republiky je poměrně homogenní. Podle výsledků sčítání lidu v roce 2001 se 90,3 % občanů České republiky hlásilo k české národnosti s češtinou jako mateřským jazykem. Nejsilnější národnostní menšinou jsou občané národnosti slovenské (1,9 %), polské (0,5 %) a německé (0,4 %). Podle kvalifikovaných odhadů se počet Romů v České republice pohybuje mezi 160 tis. a 200 tis.

Ačkoli je počet cizích státních příslušníků v České republice malý, neustále se zvyšuje. V roce 1992 jich v České republice žilo 50 tis. V roce 2002 mělo povolení k trvalému, popř. tříměsíčnímu pobytu přibližně 230 tis. lidí (cca 1,5 % obyvatelstva České republiky). Nejvíce osob přijíždí do země z východu: ze všech cizinců je 26 % Slováků, 26 % Ukrajinců a je zde také vysoký počet Vietnamců, Poláků a Rusů. Migrace se soustřeďuje především do Prahy a dalších velkých měst. Neexistuje žádný odhad počtu ilegálních přistěhovalců do České republiky. V roce 2002 policie zaznamenala 19 573 případů ilegálního pobytu cizinců, což je o 6,9 % více než v roce předcházejícím. Většina z nich byli občané Ukrajiny (78 %).

Mobilita je nízká (asi 20 případů stěhování na 1 tis. obyvatel). I zde se jedná zejména o migraci na krátké vzdálenosti. Více než polovina všech stěhování se uskuteční mezi obcemi v rámci jednoho okresu.

- Demografický vývoj v České republice lze souhrnně popsat následovně:
- pokračuje celkový pokles počtu obyvatel, který je způsobem nízkým počtem narozených dětí, což souvisí s probíhajícím transformačním procesem a přizpůsobováním se modelu

demografického chování v zemích EU, riziko však představuje rychlost a intenzita tohoto procesu, která je větší než ve většině ostatních zemí;

- pokračuje pokles úmrtnosti a zvyšování naděje dožití u mužů i žen, u mužů však v podstatně menší míře, vzhledem k vysoké úmrtnosti ve středním věku;
- výrazně se urychlilo stárnutí populace a zvýšil se průměrný věk, což do budoucna představuje významné riziko pro hospodářský rozvoj České republiky, a to v souvislosti s klesajícím podílem práceschopného obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel a tvorbou pracovních míst na straně jedné a rostoucí poptávkou po důchodech, zdravotní a dlouhodobé péči na straně druhé.

1.2. Makroekonomická situace

Úvod

Česká republika měla při zahájení transformačního procesu velmi dobré výchozí podmínky – fiskální situace byla zdravá a vnější a veřejné zadlužení nízké. Bez ohledu na rychlost stabilizačního procesu postupovala restrukturalizace pomalu, což v roce 1997 vyústilo v měnovou krizi.

Česká republika je malá, otevřená a na obchodu závislá ekonomika, což znamená, že perspektivy jejího budoucího růstu jsou silně závislé na výkonnosti evropské ekonomiky. V HDP na obyvatele měřeno paritou kupní síly (v roce 2002 60 % průměru zemí EU-15) zaujímá z přístupujících zemí třetí místo za Kypr a Slovinskem.

Vývoj ekonomických ukazatelů

Růst české ekonomiky se v roce 2002 zpomalil. Úroveň růstu HDP dosáhla 2,0 %. Takový výsledek byl však uspokojivý, vezmeme-li v úvahu apreciační trend domácí měny, nižší dynamiku vnější poptávky a negativní dopad srpnových povodní. V první polovině roku 2003 došlo k mírnému zlepšení ekonomického výkonu, neboť meziroční růst HDP dosáhl úrovně 2,3 %. Ve vztahu ke členským státům EU si Česká republika udržela kladný růstový diferencíál.

Hospodářský růst v ČR se prosazuje na bázi pokračující restrukturalizace. Některá tradiční odvětví jako těžký průmysl se utlumují, zatímco se objevují nová odvětví, jejichž rozvoj je ve většině stimulován přímými zahraničními investicemi (např. výroba počítačů). Na základě výpočtů potenciálního produktu lze učinit závěr, že růst ekonomiky nenaplnil svůj potenciál a záporná mezera výstupu se mírně zvětšovala. Na druhé straně lze usuzovat, že se vytvářejí předpoklady pro udržitelný vyšší růst, což je nutnou podmínkou pro konvergenci české ekonomiky k ekonomické úrovni zemí EU. Na druhé straně to však zdůrazňuje nezbytnost dalších strukturálních reforem.

Hospodářský růst byl i v roce 2002 tažen především domácí poptávkou s příspěvkem k růstu HDP 3,4 procentního bodu. Příspěvek k růstu HDP v oblasti spotřeby domácností byl 2,1 procentního bodu a veřejné spotřeby 1,0 procentního bodu. Tvorba hrubého kapitálu přispěla pouze 0,5 procentního bodu, zejména z důvodu ekonomického poklesu mimo Českou republiku. Nehledě na to však zůstala úroveň investic ve výši 26 % HDP dosti vysoká.

Dominující spotřebu domácností jako hnací sílu HDP lze vysvětlit růstem reálných mezd. Nominálně mzdy vzrostly o 7,2 %, zatímco roční růst indexu spotřebitelských cen činil pouze 1,4 %. Zároveň začaly domácnosti častěji využívat spotřebitelských úvěrů, a to kvůli klesajícím nominálním úrokovým sazbám při udržení míry hrubých úspor domácností.

Pokud jde o vnější sektor, vykázala česká ekonomika v roce 2002 relativně vysoký nárůst vývozu a dovozu (8,9 % a 5,7 % v běžných cenách v EUR). Bez ohledu na nižší ekonomický

růst v partnerských zemích se deficit platební bilance zlepšil z 5,1 % v roce 2001 na 3,3 % HDP v roce 2002. Naopak bilance služeb a bilance výnosů se ve srovnání s rokem 2001 prudce zhoršila. Příčinou byl zejména pokles v turistickém ruchu po povodních a také nárůst v objemu repatriovaných a reinvestovaných zisků společností se zahraničními vlastníky. Příspěvek čistého vývozu zboží a služeb k celkovému ekonomickému růstu byl negativní (minus 1,7 procentního bodu). Příčinou bylo zejména negativní příspěvi bilance služeb (minus 2,7 procentního bodu), neboť příspěvek čistého vývozu zboží byl pozitivní (1,0 procentního bodu).

Oblast veřejných financí představuje nejkritičtější stránku české hospodářské politiky. **Celkový deficit veřejných financí** se v posledních letech rychle zvyšuje. V 2002 se celkový deficit veřejných financí odhadoval na 7,1 % HDP a lze očekávat, že v roce 2003 dosáhne 8 % HDP (včetně ztrát České konsolidační agentury – ČKA). Bez ohledu na relativně dynamický ekonomický růst se všeobecné deficity veřejných financí v posledních letech prohlubují. Fiskální deficity rostou i bez ohledu na pokusy o jejich jednorázové krytí, což má za následek urychlení růstu státního dluhu. Růst deficitu primární bilance ukazuje, že fiskální politika je expanzivní. Kombinované daňové kvóty na straně příjmů v uplynulých dvou letech rostly, přičemž stále větší důraz byl kladen na přímé zdanění. Struktura výdajů je zatížena vysokým podílem mandatorních sociálních výdajů.

Fiskální deficity mají tři hlavní příčiny. Za prvé, výdaje na sociální a zdravotní péči nejenže mají hlavní podíl na veřejných výdajích obecně, ale mají také nevyšší dynamiku. Za druhé, veřejné finance ČR charakterizuje expanze mimorozpočtových výdajů. A za třetí, velké výdaje představují náklady transformace spojené s restrukturalizací podnikového a bankovního sektoru (ztráty ČKA).

Růst hospodářských výsledků je podmíněn zejména rostoucí produktivitou práce. Ta v roce 2002 vzrostla o 1,2 %. Pomohlo také 1,0% zvýšení zaměstnanosti, k němuž došlo v roce 2002. Pokud jde o průmyslový sektor, produktivita (měřeno indexem tržeb v konstantních cenách) vzrostla o 6,4 % a tento trend pokračoval i v roce 2003. **Produktivita práce** v České republice (definována jako HDP v paritě kupní síly na zaměstnance) se pohybovala kolem 56 % průměrné hodnoty zemí EU-15 (od 55,3 % v roce 1999 do 56,0 % v roce 2002, Eurostat), ale její růst je do značné míry pomalejší než v ostatních přistupujících zemích jako jsou Polsko a Maďarsko. V absolutních číslech je produktivita práce v České republice mírně nad průměrem 10 přistupujících zemí (10 přistupujících zemí: 50,0 % průměru zemí EU-15, 2002) – za Maďarskem (65,2 %), ale před Polskem (48,3 %).

Česká republika dosáhla velkého přílivu **přímých zahraničních investic**. Výše přímých zahraničních investic dosáhla v roce 2002 9,9 mld. EUR, tj. 13 % HDP, což bylo o 3,4 procentního bodu více než v roce 2001. Významným důvodem byla pokračující privatizace státního majetku do rukou zahraničních investorů, když příjmy z prodeje státních účastí činily zhruba 41 % z celkového objemu přímých zahraničních investic. Nejvíce přímých zahraničních investic (91,2 %) pocházelo ze zemí EU. Hlavní objem přímých zahraničních investic (84,3 %) směřoval do oblasti služeb.

Pokud jde o **fiskální politiku** ve sféře zdanění, v uplynulém desetiletí se daňové zatížení jako podíl na HDP v České republice mírně zvýšilo – z 37,0 % v roce 1995 na 37,7 % v roce 2002. Česká republika je zemí s relativně vysokým daňovým zatížením. Vysoké daně deformují ekonomické možnosti, mohou podrývat podnikání a pracovní pobídky a jsou překážkou pro tvorbu nových pracovních míst. Například stávající zdanění právnických osob v České republice v roce 2003 představuje 31 %, přičemž existují plány na jeho snížení na 24 % v roce 2006; ostatní přistupující země jako Slovensko nebo Polsko se snaží o snížení této daně v co nejkratším možném termínu (Slovensko 19 % od roku 2004, Polsko 24 % od roku 2004).

Registrovaná míra nezaměstnanosti v České republice dosáhla v roce 2002² 9,8 % (v regionech Cíle 1 činí 9,9 %). Bez ohledu na mnohá opatření zejména v problémových regionech na severu ČR se strukturální nezaměstnanost stala chronickým jevem s mnoha negativními důsledky nejen pro nezaměstnané (sociální a ekonomické), ale také pro systém sociální péče. Neustále se zvyšující počet dlouhodobě nezaměstnaných je velmi negativním jevem. Regionální údaje jsou uvedeny v části 1.3.2.

Míra zaměstnanosti (65,6 % v roce 2002) je v České republice ve vztahu k ostatním přístupujícím zemím relativně vysoká a dokonce vyšší než průměr v zemích EU-15 (64,2 %). Očekává se však, že od roku 2004 zaznamenají všechny přístupující země kromě České republiky, kde ekonomický růst zůstává z přístupujících zemí na jedné z nejnižších úrovní, nárůst zaměstnanosti (průměrná tvorba zaměstnanosti na úrovni 0,6 % v roce 2004 a 1,1 % v roce 2005).

I přesto, že míra zaměstnanosti je vysoká a míra nezaměstnanosti se pohybuje kolem průměru EU, vykazuje trh práce v ČR řadu strukturálních nedostatků. Za prvé, existují zde silné **regionální rozdíly v nezaměstnanosti**. Míra nezaměstnanosti ve strukturálně slabých regionech je více než čtyřikrát vyšší než v Praze a v některých regionech převyšuje 25 %. Za druhé, podíl **dlouhodobě nezaměstnaných** (více než jeden rok) je velmi vysoký a v roce 2002 dosáhl 37 %. Navíc se průměrná délka registrace na úřadech práce prodlužuje. Za třetí, míra **nezaměstnanosti mladistvých** (do 25 let) je velmi vysoká. V roce 2002 byla průměrná míra nezaměstnanosti mladistvých téměř 17 % s velkými regionálními rozdíly. Strukturální nedostatky na českém trhu práce odrážejí nízkou flexibilitu a geografickou mobilitu pracovní síly.

Předpokladem pro boj s nezaměstnaností je příznivé **podnikatelské prostředí**. Ačkoli přijetí *acquis communautaire* proběhlo celkem úspěšně, některé otázky je třeba dále řešit. Jedná se o konkurzní řízení, legislativu v oblasti správy a řízení podniků a reformu soudnictví. Nedostatky ve vzdělávání a zdrojích v soudnictví přinášejí mnohé problémy a absenci důvěry podnikatelské obce. Výkon práva je pomalý a někdy nekonzistentní. **Transparentnost** při udělování veřejných zakázek a v privatizačním procesu, zejména s cílem umožnit efektivnější potírání korupce, taktéž vyžaduje zdokonalení. MSP a začínající podniky mají obtížný přístup k cizím zdrojům financování. Největším problémem bankovního sektoru je nyní udržitelný růst úvěrů podnikatelskému sektoru a rozšíření dostupných finančních nástrojů. To bude mít značný dopad na perspektivy růstu české ekonomiky. Administrativní postupy při zakládání společností jsou stále zdlouhavé a složité.

Co se týče **inflace**, v první polovině roku 2003 se Česká republika setkala s novým jevem – poklesem cen. Od ledna do května 2003 zůstal roční růst harmonizovaného indexu spotřebitelských cen mírně negativní; v červnu 2003 byl roční růst nulový a v červenci se stal opět negativním. Měnová politika ČNB je vedena v rámci režimu inflačního cílení, jak je formulován v její dlouhodobé měnové strategii. Inflační cíl je nastaven jako pásmo pro meziroční růst indexu spotřebitelských cen na období 2002 až 2005. Cílové pásmo se rovnoměrně snižuje z 3-5 % v lednu 2002 na 2-4 % v prosinci 2005. Od poloviny roku 2002 měnové orgány inflační cíl podstřelují. Toto podstřelení bylo důsledkem zejména neočekávaného dezinflačního účinku vnějšího prostředí, hlavně neočekávaně nízkým růstem cen potravin a regulovaných cen a silnějším směnným kurzem koruny. K 1. srpnu 2003 snížila ČNB své tři základní sazby (dvoutýdenní repo sazbu na 2 %, diskontní sazbu na 1 % a lombardní sazbu na 3 %). Všechny sazby jsou nastaveny na nejnižší úrovni od vzniku samostatné České republiky a jsou srovnatelné s podobnými sazbami v eurozóně.

² Podle metodiky Mezinárodní organizace práce činila míra nezaměstnanosti v ČR na konci roku 2002 7,3 %.

Dominantními charakteristikami současného českého makroekonomického vývoje jsou:

- stabilní růst hrubého domácího produktu (ve srovnání se zeměmi EU-15);
- zhoršující se veřejné finance, zejména v podobě nadměrných rozpočtových deficitů a výrazné dynamiky nárůstu veřejného dluhu;
- strukturální problémy na trhu práce;
- inflace kolem nuly;
- deficit běžného účtu je kryt přebytky účtu finančního.

Perspektivy růstu

Perspektivy růstu na rok 2004 a 2005 do značné míry závisejí na stupni hospodářského oživení v EU, zejména v Německu. Budou ovlivněny také nedávno přijatým konsolidačním balíčkem fiskálních opatření. Předpokládá se, že **růst HDP** zrychlí, v roce 2004 dosáhne 2,6 % a v roce 2005 3,3 %. Vzhledem ke zvýšení nepřímých daní se předpokládá, že spotřeba domácností se v roce 2004 zpomalí a v roce 2005 se mírně zvýší, což odpovídá předpokládanému hospodářskému oživení. Kvůli snížení výdajů veřejných financí v roce 2004 veřejná spotřeba poklesne, aby v roce 2005 opět pouze mírně vzrostla. Má se za to, že tvorba hrubého fixního kapitálu vzroste. Čistý vývoz by měl podle očekávání zůstat negativním přispěvatelem růstu.

Odhaduje se, že v roce 2003 se **celkový deficit veřejných financí** prohloubí na 8,0 % HDP a poté se v důsledku fiskální reformy v roce 2004 zlepší na 6,3 % HDP a v roce 2005 na 5,2 % HDP. Výsledkem je skutečnost, že veřejné zadlužení vzroste o více než 12 procentních bodů, z 27,1 % HDP v roce 2002 na 39,4 % HDP v roce 2006. Simulace Ministerstva financí ukazují, že bez fiskální reformy by celkový deficit veřejných financí, pokud by se pohyboval stávajícím směrem, dosáhl v letech 2004-2006 úrovně 8-9 % HDP (v metodice GFS 86, tj. na hotovostní bázi). Tyto rostoucí deficity se objevují právě v období, kdy je české hospodářství ve vzestupné fázi svého cyklu. To signalizuje jejich strukturální podstatu.

Realizace plánované fiskální reformy sníží do roku 2006 celkový deficit veřejných financí na cca 4 % HDP. Vezmeme-li v úvahu prohlubování celkového deficitu veřejných financí a výdaje orientované na osobní transfery, jsou struktura a tendence veřejných financí pro růst potenciálními zdroji rizika. Vezmeme-li tedy v úvahu výše uvedené skutečnosti, je **reforma veřejných financí** dlouhodobým úkolem, jehož splnění je nezbytné v zájmu zachování perspektivy budoucího růstu a získání prostoru pro prorůstová opatření.

Kromě přímých nákladů na transformace nese vláda i výdaje na konvergenci infrastruktury a ekologických standardů na úroveň členských států EU a náklady související jak s politikami, tak s úpravami právního a institucionálního rámce. To vše ponechává pro realizaci účinné fiskální politiky jen málo prostoru a bez dalších reformních kroků to znemožňuje snížit poměr veřejných výdajů k HDP. Z vývoje veřejných financí lze vyvodit existenci strukturálních nedostatků. Celkové vládní deficity nemají cyklický charakter, výdaje byly dosud alokovány do oblastí, kde by přinášely pozitivní multiplikační efekty z dlouhodobého hlediska, pouze částečně.

Očekává se, že na konci roku 2003 zůstane **inflace** vyjádřená meziročním přírůstkem průměrného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) nulová. V roce 2004 pravděpodobně vzroste v průměru na 3,3 %, zejména v důsledku vyšších nepřímých daní. Očekává se tedy, že roční HICP klesne v roce 2005 na 2,6 %, a to za předpokladu, že se podaří udržet pod kontrolou druhotné dopady zvýšení nepřímých daní. Má se za to, že **míra nezaměstnanosti** (definice Mezinárodní organizace práce) na konci roku 2003 vzroste na 7,8 % a v roce 2004 dosáhne 8,1 %. Poté se v roce 2005 očekává její mírný pokles na 8,0 %.

Obchodní bilance se podle předpokladů v roce 2003 mírně zhorší. Deficit běžného účtu by se měl v roce 2004 zvýšit na 6,9 % HDP a poté klesnout na 6,6 % HDP.

Tabulka: Prognóza makroekonomické situace v České republice

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Růst HDP ve stálých cenách	3,3	3,1	2	2,2	2,6	3,3	3,6
Soukromá spotřeba	2,5	3,6	4,0	4,8	3,3	4,2	3,4
Veřejná spotřeba	-1,0	5,3	5,7	3,0	-0,8	0,5	0
Příspěvek domácí poptávky	2,9	4,8	3,4	3,1	2,6	3,6	3,3
Příspěvek tvorby rezerv	1,3	0,7	0,3	-0,4	0,3	0,3	0,2
Příspěvek čistého vývozu	-1	-2,3	-1,7	-0,4	-0,3	-0,6	0,1
Zaměstnanost	-0,7	0,4	1,0	-0,5	0,0	0,1	0,1
Nezaměstnanost (dle MOP)	8,7	8,0	7,3	7,8	8,1	8,0	7,5
Index spotřebitelských cen	3,9	4,5	1,4	0,0	3,3	2,6	2,5
Celková bilance veřejných financí	-4,0	-5,8	-7,1	-8,0	-6,3	-5,2	-4,0

Pramen: Evropská komise: Prognóza, podzim 2003. Údaje na rok 2006: MF: Představní hospodářský program, srpen 2003, tabulka 1.

1.3. Regionální rozdíly

1.3.1. Regionální ekonomický profil území způsobilého k čerpání podpory

Ekonomická úroveň regionů soudržnosti (s výjimkou Prahy) je relativně vyvážená. Neexistují žádné podstatné rozdíly v úrovni HDP na obyvatele. Na sedm způsobilých regionů NUTS II připadá přibližně 75 % HDP. Podíl jednotlivých regionů na ekonomické aktivitě České republiky se pohybuje v intervalu od 9 % do 14 %.

Tabulka: Podíl regionů soudržnosti na tvorbě HDP České republiky (v %; ČR = 100)

Region soudržnosti	1995	1999	2000	2001	Index 2001/1995
Střední Čechy	8,3	8,9	9,1	9,2	1,108
Jihozápad	10,9	10,6	10,7	10,6	0,972
Severozápad	10,2	9,2	9,0	8,7	0,853
Severovýchod	12,6	12,3	12,4	12,4	0,984
Jihovýchod	14,4	14,1	14,1	14,2	0,986
Střední Morava	10,2	9,7	9,7	9,6	0,941
Moravskoslezsko	11,8	10,7	10,3	10,4	0,881
Území způsobilé k čerpání	78,4	75,5	75,3	75,1	0,958
Praha	21,6	24,5	24,7	24,9	1,153

Pramen: Statistická ročenka 2002 ČSÚ

Ve srovnání s EU představuje 99,4 % rozlohy České republiky a 88,5 % populace oblasti, jejichž rozvoj z evropského hlediska zaostává; hodnoty se pohybují od 48 % do 56 % průměru HDP na obyvatele zemí EU-15.

Tabulka: Hrubý domácí produkt ve způsobilých regionech NUTS II v PPS na osobu (v %)

	ČR = 100 (2001)	EU-15 = 100 (1997-1999)	EU-25 = 100 (1997-1999)
Střední Čechy	83	49	54
Jihozápad	92	56	62
Severozápad	79	52	57
Severovýchod	85	52	57
Jihovýchod	89	53	58
Střední Morava	80	50	55
Moravskoslezsko	84	54	60

Pozn.: PPS – Parita kupní síly

Pramen: ČSÚ 2001; Eurostat

1.3.2. Struktura regionálních ekonomik

České hospodářství jako celek prošlo za posledních deset let razantní strukturální změnou. Došlo ke snížení podílu zemědělství (ze 7,7 % na 3,4 %) a průmyslu (z 34,5 % na 31,8 %) na tvorbě HDP ve prospěch podílu sektoru služeb (ze 41,8 % na 49,7 %). To se odráží i v oblasti v rámci Cíle 1, avšak s menší intenzitou. Došlo k výraznému poklesu váhy průmyslu na celkové ekonomické aktivitě a současně k výraznému nárůstu váhy služeb, resp. terciárního sektoru.

Strukturální změny byly v jednotlivých regionech ovlivněny zejména následujícími faktory:

- útlum těžby paliv, hutnictví a těžké chemie v regionech Severozápad a Moravskoslezsko (nicméně zmíněná průmyslová odvětví zůstávají v těchto regionech z hlediska ekonomické aktivity i zaměstnanosti stále dominantní);
- restrukturalizace v odvětví těžkého strojírenství v regionu Jihozápad;
- vysoká koncentrace kožedělného, textilního a potravinářského průmyslu v regionech Severovýchod, Střední Morava a Jihovýchod;
- snižování podílu zemědělství na ekonomické aktivitě v regionu Jihovýchod (horské a podhorské oblasti).

Tabulka: Srovnání struktury zaměstnanosti v letech 1995 a 2001 v regionech NUTS II (v %)

Regiony soudržnosti	Primér		Sekundér		Terciér	
	1995	2001	1995	2001	1995	2001
Střední Čechy	9,1	6,1	48,9	48,0	41,9	45,9
Jihozápad	11,5	8,2	44,5	46,6	44,0	45,2
Severozápad	4,0	2,9	50,0	47,4	46,0	49,7
Severovýchod	7,5	5,4	50,5	51,5	42,0	43,1
Jihovýchod	9,5	7,5	45,3	44,4	45,2	48,1
Střední Morava	8,2	5,6	49,2	50,1	42,6	44,3
Moravskoslezsko	3,8	2,8	54,7	49,4	41,5	47,8
Praha		0,3		19,3		80,4
Česká republika		4,8		43,8		51,4

Pozn.: K výpočtu použity průměrné počty zaměstnanců (fyzických osob)

Primér = zemědělství, lesnictví, rybolov; Sekundér = průmysl, těžba, stavebnictví; Terciér = služby

Pramen: ČSÚ – Statistická ročenka ČR 2002

Lze předpokládat, že strukturální změny budou s různou regionální intenzitou pokračovat a povedou k dalšímu uvolňování pracovních sil. Jejich zaměstnatelnost bude záviset na absorpční schopnosti sektoru služeb.

Reálné jednotkové mzdové náklady jsou jedním z nejdůležitějších ukazatelů relativní konkurenceschopnosti různých odvětví. Od roku 1993 do roku 2000 jednotkové mzdové náklady v České republice vzrostly: vyšší růst produktivity byl vyvážen vyššími mírami růstu mezd. Regionální diference reálných jednotkových mzdových nákladů ve výrobním sektoru v roce 2001 je uvedena v následující tabulce.

Tabulka: Reálné jednotkové mzdové náklady ve výrobním sektoru v regionech NUTS II v roce 2001

Regiony – NUTS II	Mzdy a platy na osobu ve výrobním sektoru		Hrubá přidaná hodnota na osobu ve výrobním sektoru		Reálné jednotkové mzdové náklady ve výrobním sektoru
	EUR	Kč	EUR	Kč	
Střední Čechy	5 918	188 214	15 452	491 446	0,38
Jihozápad	5 299	168 524	13 080	416 003	0,41
Severozápad	5 108	162 467	12 295	391 056	0,42
Severovýchod	4 918	156 425	12 462	396 341	0,39
Jihovýchod	4 969	158 052	12 254	389 729	0,41
Střední Morava	4 919	156 440	11 822	375 986	0,42
Moravskoslezsko	5 451	173 371	13 638	433 760	0,40
Území způsobilé k čerpání	5 183	164 832	12 876	409 532	0,40
Praha	7 899	251 242	18 132	576 701	0,44
Česká republika	5 324	169 319	13 170	418 887	0,40

Pramen: ČSÚ

Pozn.: 1 EUR = 31,805 Kč ke dni 21. 10. 2003

Ačkoli regionální rozdíly mimo Prahu nejsou ještě tak výrazné, měla transformace české ekonomiky na jednotlivé regiony různý dopad. Regiony s nadprůměrným zastoupením nekonkurenceschopných a neefektivních výrobních odvětví zažily pokles ekonomické výkonnosti, což mělo dopad na životní úroveň a zaměstnanost daného regionu. Tento trend je třeba monitorovat.

V řadě ukazatelů, s jejichž pomocí se stanovuje životní úroveň (úroveň HDP na obyvatele, průměrné mzdy atd.), existuje však velký rozdíl mezi hlavním městem Prahou a ostatními regiony. Prahu a její bezprostřední okolí ve Středočeském kraji lze spolu s několika menšími regionálními růstovými póly (Brno, Ostrava, České Budějovice, Hradec Králové, Pardubice, Plzeň) považovat za hlavní růstový pól země.

Na druhou stranu Moravskoslezsko a Severozápad byly během procesu restrukturalizace průmyslové základny postiženy mimořádným způsobem. Oba regiony mají vysokou míru nezaměstnanosti a ve snaze o rychlou a efektivní transformaci svého hospodářství jsou konfrontovány s obtížemi. Průmyslové aktivity v minulosti také způsobily škody na životním prostředí.

Míra nezaměstnanosti v celé zemi roste s relativně velkými regionálními rozdíly. V sedmi regionech soudržnosti, které jsou způsobilé pro čerpání podpory v rámci Cíle 1, dosáhl počet

nezaměstnaných v roce 2001 výše 396,4 tis. lidí. Mimořádně nadprůměrný byl v regionech Moravskoslezsko, Severozápad a Střední Morava; oproti tomu nezaměstnanost pod průměrem ČR byla zejména v regionech Jihozápad, Severovýchod a Střední Čechy. Průměrná míra nezaměstnanosti se lišila zejména na úrovni okresů (regiony NUTS IV). Vývoj tzv. registrované míry nezaměstnanosti v jednotlivých regionech byl v regionech NUTS III v uplynulých tří letech následující (Pramen: MPSV, údaje úřadů práce):

Tabulka: Registrované míry nezaměstnanosti v regionech NUTS III

Kraje (NUTS III)	2000	2001	2002
Středočeský (odpovídá NUTS II Střední Čechy)	6,8	6,8	7,2
Jihočeský (součást NUTS II Jihozápad)	5,8	6,0	6,7
Plzeňský (součást NUTS II Jihozápad)	6,5	6,5	7,1
Karlovarský (součást NUTS II Severozápad)	8,0	8,7	10,1
Ústecký (součást NUTS II Severozápad)	16,1	15,8	17,1
Liberecký (součást NUTS II Severovýchod)	6,4	7,4	8,7
Královéhradecký (součást NUTS II Severovýchod)	5,9	6,3	7,3
Pardubický (součást NUTS II Severovýchod)	7,9	7,9	8,7
Vysočina (součást NUTS II Jihovýchod)	7,5	7,0	8,3
Jihomoravský (součást NUTS II Jihovýchod)	9,3	9,7	11,2
Olomoucký (součást NUTS II Střední Morava)	11,9	11,8	12,2
Zlínský (součást NUTS II Střední Morava)	8,1	8,5	10,2
Moravskoslezský (odpovídá NUTS II Moravskoslezsko)	15,1	15,1	15,9
<i>Praha (odpovídá NUTS II Praha)</i>	<i>3,4</i>	<i>3,4</i>	<i>3,7</i>
Česká republika	8,8	8,9	9,8

1.4. Doprava a infrastruktura

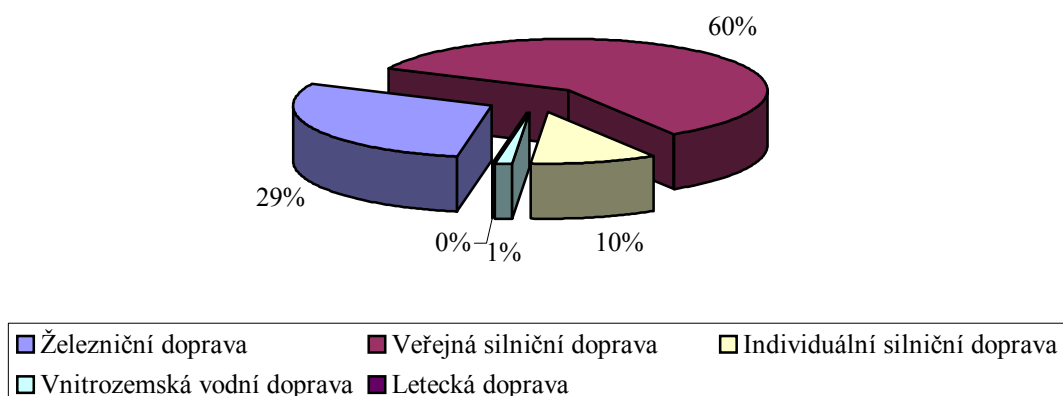
Doprava je v moderních ekonomikách jedním z klíčových faktorů. V některých regionech je stávající dopravní síť pro ekonomický rozvoj nedostatečná a není schopna podporovat konkurenceschopnou úroveň regionálních ekonomik. Při získávání zahraničních kapitálových investic je nezbytná dostatečná kvalita infrastruktury v postižených regionech a propojení s hlavními infrastrukturními sítěmi. To by mělo přispět i ke zlepšení mobility zaměstnanců a rozvoji venkovských regionů.

Vzhledem ke svému historickému vývoji má Česká republika jednu z nejhustších dopravních sítí v Evropě, zejména železniční a silniční. Kromě toho disponuje vysokým počtem veřejných letišť a po labskovltavské vodní cestě má přímé spojení se Severním mořem. Z hlediska hustoty je dopravní infrastruktura srovnatelná se státy EU, avšak v kvalitativních parametrech výrazně zaostává. Technický stav dopravní infrastruktury je zanedbaný a omezená je i návaznost na evropské dopravní cesty.

1.4.1. Poptávka po dopravě

Podíl silniční dopravy na celkovém objemu nákladní dopravy je značný. Neustálé zvyšování podílu silniční dopravy je dáno rozvojem nových logistických technologií, kdy velká distribuční centra a průmyslové zóny jsou budovány s ohledem na připojení komunikací dálničního typu.

Obrázek: Mezioborové srovnání přepravních výkonů nákladní dopravy v roce 2001

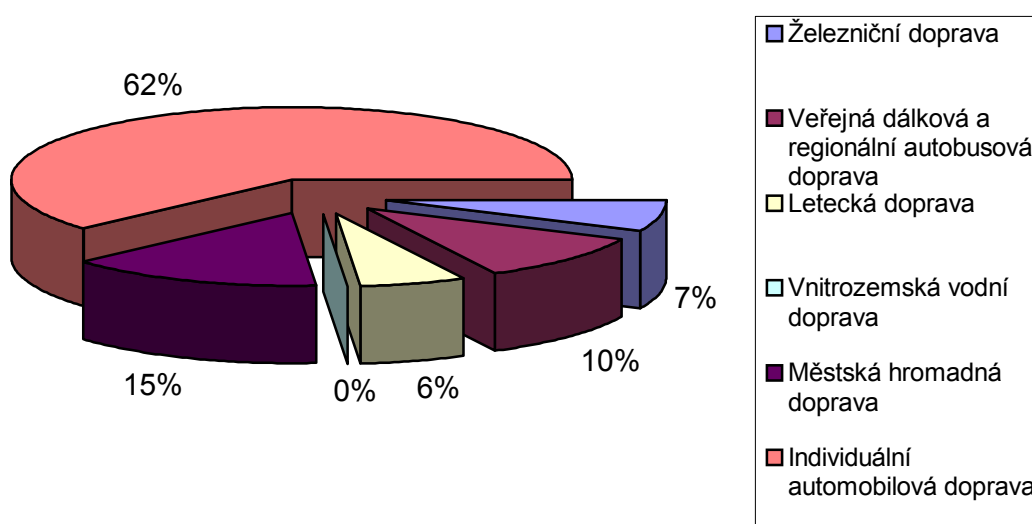

Nepříznivý trend je možné ovlivnit zdokonalením technologií kombinované dopravy. Jedním z nejdůležitějších faktorů nákladní dopravy je rozvoj dopravně-logistických center, kde jsou optimálním způsobem kombinovány různé typy dopravy.

Analýza stávající infrastruktury všech krajů (regiony NUTS III) ukazuje, že všechny regiony považují rozvoj dopravní infrastruktury za jednu z nejdůležitějších priorit regionálního rozvoje.

Jedním z limitujících faktorů pro rozvoj regionů je veřejná doprava, neboť právě na ní závisí dostupnost regionů a přitažlivost pro investory a návštěvníky. Nedostatečná veřejná doprava do méně osídlených venkovských oblastí představuje vážný problém. Jedná se o jeden z faktorů, které způsobují odliv obyvatel z venkovských oblastí.

Obrázek: Mezioborové porovnání přepravních výkonů v osobní dopravě v roce 2001

Důležitými aspekty veřejných dopravních služeb je propojení a objem dopravních toků v regionech, a to zejména do velkých městských aglomerací a mezi nimi, konkrétně se to

týká velkých měst (Praha, Brno, Ostrava), ale i středně velkých měst (Plzeň, Liberec, Podkrušnohoří, Karlovy Vary atd.). Velká města čelí největším dopravním problémům, což má negativní dopad na životní prostředí. Zavedení systémů integrované dopravy může pomoci tento problém vyřešit, a to soustředěním veřejné dopravy na dopravní spojení s předměstskými oblastmi a také napojením na vzdálenější regionální centra. Aby systémy integrované dopravy fungovaly, musí být harmonizovány různé módy veřejné dopravy jako jsou železnice, tramvaje, autobus a trolejbus, s možností přestoupit do auta např. na snadno přístupných parkovištích.

1.4.2. Silniční doprava

V České republice existuje 55 427 km silnic a dálnic (v roce 2001), z čehož na dálnice připadá 517 km, na silnice I. třídy 6 091 km, na silnice II. třídy 14 636 km a na silnice III. třídy 34 183 km. Stávající dálniční síť dosahuje dosud pouze jedné třetiny plánovaného stavu. Regionální silniční síť je sice dostatečně hustá, má však špatnou kvalitu vozovek a značné množství dopravních závad. V České republice je ve srovnání se zeměmi EU také malý rozsah samostatných pruhů pro nemotorovou dopravu (např. cyklostezky). Počet smrtelných dopravních nehod výrazně překračuje průměr EU. Celkový počet dopravních nehod v roce 2002 činil 26 586; 1 431 lidí při dopravních nehodách zemřelo a 34 389 jich bylo zraněno (2002, Policejní prezídium ČR). Neustálé zvyšování objemu silniční dopravy ohrožuje také bezpečnost na silnicích. Existuje potřeba výstavby obchvatů s cílem odstranit dopravní závady na intenzivně využívaných silnicích v obytné zástavbě. To povede ke zvýšení bezpečnosti dopravy, chodců, cyklistů atd. Budou muset být plněny normy EU.

1.4.3. Železniční doprava

Na železniční síti je v provozu celkem 9 523 km tratí. Z toho dvoukolejných a vícekolejných tratí je 1 878 km. Česká republika má vysokou hustotu železniční sítě, ale zaostává v elektrifikaci těchto tratí a v počtu dvou a vícekolejných tratí. K největším problémům patří zanedbaný technický stav a zastaralé sdělovací a zabezpečovací zařízení. Tyto faktory mají za následek nízkou přepravní rychlost a relativně vysoký počet nehod na těchto tratích. Celkový počet nehodových událostí na železnici v roce 2002 činil 1 375; 110 lidí bylo usmrceno a 257 zraněno (2002, České dráhy).

Tabulka: Porovnání vybraných charakteristik železniční sítě (v roce 2000)

Země	km/km ² v provozu celkem	km/km ² dvou a vícekolejných tratí	% elektrifikovaných tratí
Česká republika	0,120	0,024	30
Rakousko	0,068	0,021	60
Belgie	0,114	0,086	78
Nizozemsko	0,069	0,047	73
EU-15	0,047	-	50

Pramen: MD

V České republice dochází k modernizaci hlavních železničních tratí – tranzitních koridorů. Tyto koridory jsou zařazeny do evropských sítí dle mezinárodních dohod AGC (European Agreement on Main International Railway Lines/Evropská dohoda o mezinárodních železničních magistrálách – byla sjednána v roce 1985), AGTC (European Agreement on Important International Combined Transport Lines and Related Installations/Evropská dohoda o nejdůležitějších trasách mezinárodní kombinované dopravy a souvisejících objektech – přijata v roce 1991) a TINA TEN-T (Transport Infrastructure Needs Assessment in Central and Eastern Europe/Posouzení potřeb dopravní infrastruktury ve střední a východní Evropě). Železniční tratě, které spadají pod výše uvedené dohody, bude třeba zdokonalit. Modernizace I. tranzitního koridoru (Děčín – Praha – Břeclav) je již téměř dokončena (2003) a II. tranzitní

koridor (Ostrava – Břeclav) bude dokončen v roce 2005. Práce na III. tranzitním koridoru (hranice se SRN – Praha) započnou v roce 2003 a modernizace IV. tranzitního koridoru (Praha – hranice s Rakouskem) se připravuje (začátek se odhaduje na rok 2004). Většina těchto tratí (v celkové délce 1 962 km) je součástí IV. a VI. Panevropského koridoru.

1.4.4. Letiště

Letecká doprava vykazuje v České republice nejrychlejší nárůst. Je zde v provozu 85 civilních letišť, z nichž 12 slouží veřejnému mezinárodnímu provozu. Letiště Praha-Ruzyně má ovšem dominantní postavení, neboť zajišťuje přes 94 % výkonů v osobní a 84 % výkonů v nákladní dopravě. V roce 2001 bylo na letišti odbaveno 6,1 mil. cestujících. Očekává se, že stávající trend bude pokračovat i do budoucna. Projekt výstavby nového severního Terminálu II byl proto vypracován tak, aby vyhověl narůstající poptávce až 10 mil. cestujících ročně. Mezi další hlavní mezinárodní letiště patří Brno, Ostrava, Karlovy Vary a Pardubice. Jejich kapacita je však využívána pouze v omezené míře.

1.4.5. Vnitrozemské vodní cesty

Vnitrozemskými vodními cestami jsou zákonem č. 114/95 Sb., o vnitrozemské plavbě, definované *vodní toky a jiné vodní plochy, na kterých je možno provozovat plavbu*. Délka využívaných vodních cest na území ČR je 663,6 km, z toho pro dálkovou vodní dopravu je využitelných 303 km souvislé labskovltavské vodní cesty. Vodní doprava má v ČR poměrně malý podíl na přepravních výkonech. Zčásti je to dáno jediným napojením sítě vodních cest v ČR na Labe, které je co do splavnosti poněkud problematické. Jen malá část vodní sítě ČR může být zařazena do odpovídajících mezinárodních kategorií bez jistých přídatných omezení.

Evropská dohoda o vnitrozemských vodních cestách mezinárodního významu (AGN) zavazuje ČR k rozvoji vodních cest s odpovídajícími parametry. Součástí IV. multimodálního koridoru podle této dohody je labskovltavská vodní cesta.

1.4.6. Rozvoj multimodální dopravy

Od roku 1995 se kapacita silniční dopravy ztrojnásobila. V důsledku tohoto trendu významně vzrostlo dopravní zatížení celostátních a místních komunikací, což má negativní důsledky pro životní prostředí.

Se vzrůstajícími obavami se hovoří o tom, že 67 % celkové mezinárodní dopravy se uskutečňuje po silnicích. V kombinované dopravě však dochází k pomalému, ale trvalému růstu. Zboží přepravené v kontejnerech po železnici má průměrný roční nárůst přibližně 1,1 %. V České republice existují také poměrně dobré vyhlídky na rozvoj multimodální (kombinované) dopravní infrastruktury. Hustá železniční síť, vodní cesty v kombinaci se čtrnácti terminály a doky představují dobrý základ. Vlaky převážející kontejnery spojují české terminály přímo s hlavními evropskými centry, zejména severoněmeckými přístavy a nizozemským přístavem Rotterdam.

1.4.7. Environmentální souvislosti dopravy

Doprava při svém rozvoji nepříznivě ovlivňuje kvalitu životního prostředí. Negativní vliv silniční dopravy na životní prostředí se projevuje především v produkci výfukových plynů a znečištění ovzduší, vyšší hladině hluku a v záboru půdy při výstavbě silniční a dálniční sítě. Dlouhodobé pokračující trendy ukazují snižování emisí oxidu uhelnatého a olova úpravami

spalovacích motorů, užitím katalyzátorů a opatřeními k úsporám paliva. Vzestupný je naopak trend u ostatních emisí. V roce 1995 představovaly emise oxidu uhličitého z dopravy 10 660 tis. tun; v roce 2001 se vyprodukovalo již 14 359 tis. tun, což je o 34,7 % více.

Zásadní podíl má individuální automobilová doprava (44 %), dále silniční nákladní doprava (29,87 %). Naproti tomu ostatní druhy (veřejné) dopravy mají podíl poměrně malý (26,13 %). Podobné rozdělení vykazují i emise oxidu uhelnatého a oxidů dusíku. Největším problémem v oblasti oxidů síry je opět nákladní silniční doprava. Dalším negativním vlivem na životní prostředí je dopravou způsobované znečištění hlukem. Starší silnice a dálnice nejsou vybaveny protihlukovými bariérami.

1.5. Situace podniků, zejména malých a středních podniků, výzkum a vývoj

Pokračující strukturální změny v sekundárním sektoru, projevující se dalším uvolňováním pracovních sil, budou vytvářet tlak na zaměstnanost v terciárním sektoru. Absorpční schopnost tohoto sektoru se však vyčerpává. Tento potenciál je však potřebný, neboť terciární sektor se v EU podílí na zaměstnanosti v průměru téměř 66 %. Růst poptávky po pracovní síle s příslušnou kvalifikací bude záviset především na odvětvích tzv. kvartéru (strategické služby, informační technologie – IT, e-business).

1.5.1. Malé a střední podniky

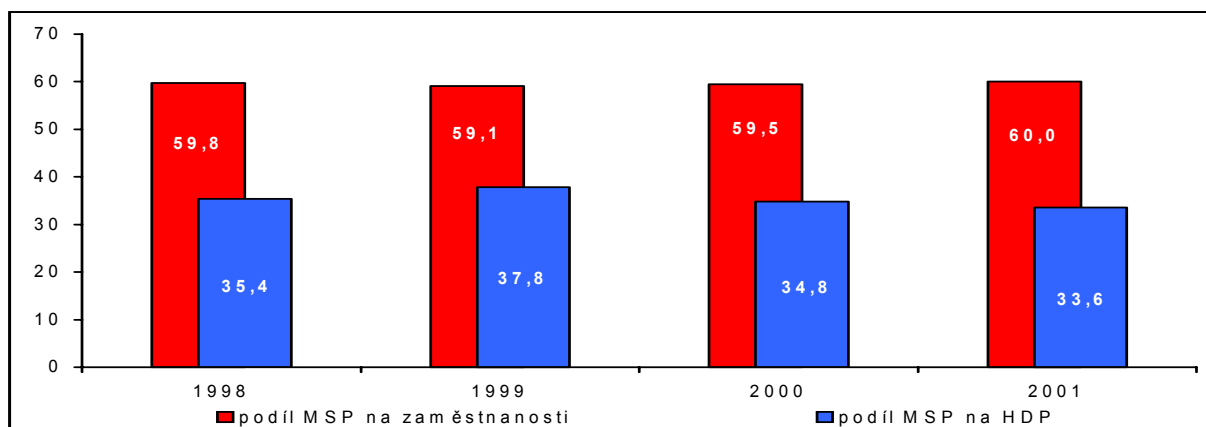
Malé a střední podniky (MSP) tvoří významný segment národního hospodářství a zahrnují, v souladu s definicí EU,³ subjekty s počtem pracovníků do 250 osob. Pro jejich rozvoj jsou rozhodující podmínky, za kterých mohou vyvíjet hospodářskou činnost.

Malé a střední podniky zvyšují dynamiku trhu, vytvářejí pracovní příležitosti za nízkých kapitálových nákladů, mohou napomáhat rychlejšímu rozvoji regionů a jsou stabilizujícím prvkem ekonomického systému. Malé a střední podniky také zmírňují negativní důsledky strukturálních změn, vytvářejí podmínky pro vývoj a zavádění nových technologií, rychleji se adaptují na požadavky a výkyvy trhu a vyplňují okrajové oblasti trhu, které nejsou pro větší podniky zajímavé.

V roce 2002 se malé a střední podniky v České republice podílely na celkové zaměstnanosti 60,9 %. Jejich podíl na celkových investicích přitom v roce 2002 představoval 37,2 %, což ve srovnání s rokem 2001 představuje nárůst o 3,6 procentního bodu. MSP přispěly na účet přidané hodnoty 52,7 %. Vývoz malých a středních podniků za rok 2002 dosáhl 36 % a dovoz činil 52,1 % z celkového objemu.

³ Definice MSP: méně než 250 zaměstnanců, roční obrat nepřesahující 40 mil. EUR nebo celková rozvaha nepřesahující 27 mil. EUR, nezávislost.

Graf: Podíl malých a středních podniků na zaměstnanosti a tvorbě HDP (v %)

Pramen: MPO

Významné je postavení MSP ve zpracovatelském průmyslu, neboť představují subdodavatelskou základnu pro velké průmyslové podniky. Výrazně se podílejí zejména na produkci náročnější na pracovní sílu. Za silnou stránku MSP je považována jejich flexibilita a inovativnost. K slabým stránkám je řazena menší finanční síla, horší dostupnost úvěrů a jiných finančních nástrojů, omezené odborné vzdělávání a využívání informačních a poradenských služeb.

Jedním z ukazatelů charakterizujících přístup obyvatelstva k podnikání je počet podnikatelů a počet vydaných živnostenských oprávnění. Z celkového počtu 1 862 tis. českých podnikatelských subjektů vlastníci živnostenská oprávnění bylo 1 635 tis. fyzických osob a 227 tis. právnických osob. Od roku 1993 došlo k nárůstu počtu podnikatelských subjektů, a to jak právnických, tak fyzických osob, na více než dvojnásobek. Z celkového počtu 746 127 MSP, které vykazují soustavnou činnost, tvoří 85 % osoby samostatně výdělečně činné.

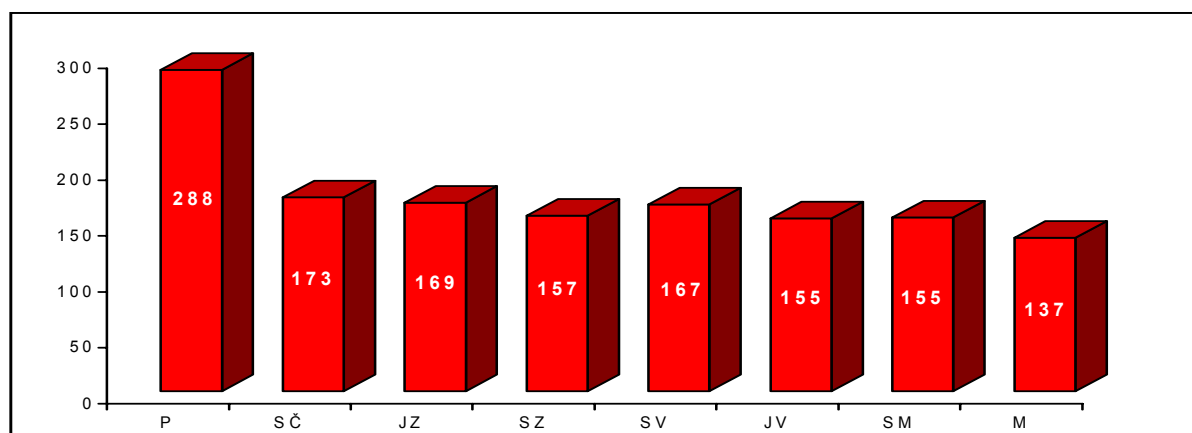
Tabulka: Počet ekonomicky aktivních malých a středních podniků v roce 2001

	Malé a střední práv. osoby do 249 zaměstnanců	OSVČ	Celkem MSP
Průmysl	24 781	129 611	154 392
Stavebnictví	6 842	70 562	77 404
Obchod	36 836	168 077	204 913
Pohostinství	3 363	36 127	39 490
Doprava	6 409	26 352	32 761
Peněžnictví	1 334	15 648	16 982
Služby	27 873	149 805	177 678
Zemědělství	3 860	38 647	42 507
Celkem	111 298	634 829	746 127

Pramen: MPO z údajů ČSÚ

Míra podnikatelské aktivity měřená počtem podnikatelů na 1 tis. obyvatel je regionálně rozložena rovnoměrně s výjimkou Prahy, kde je zaznamenána mnohem vyšší hodnota, která je však způsobena koncentrací specifických aktivit do hlavního města. Nejnížší hodnota je dosažena v regionu Moravskoslezsko, který je charakteristický tradičně vysokým podílem zaměstnanosti ve velkých průmyslových podnicích.

Graf: Počet podnikatelů na 1 tis. obyvatel v regionech soudržnosti

Pozn.: P – Praha; SČ – Střední Čechy; JZ – Jihozápad; SZ – Severozápad; SV – Severovýchod; JV – Jihovýchod; SM – Střední Morava; M – Moravskoslezsko

Pramen: ČSÚ, Registr živnostenského oprávnění, 2002

1.5.2. Výzkum a vývoj

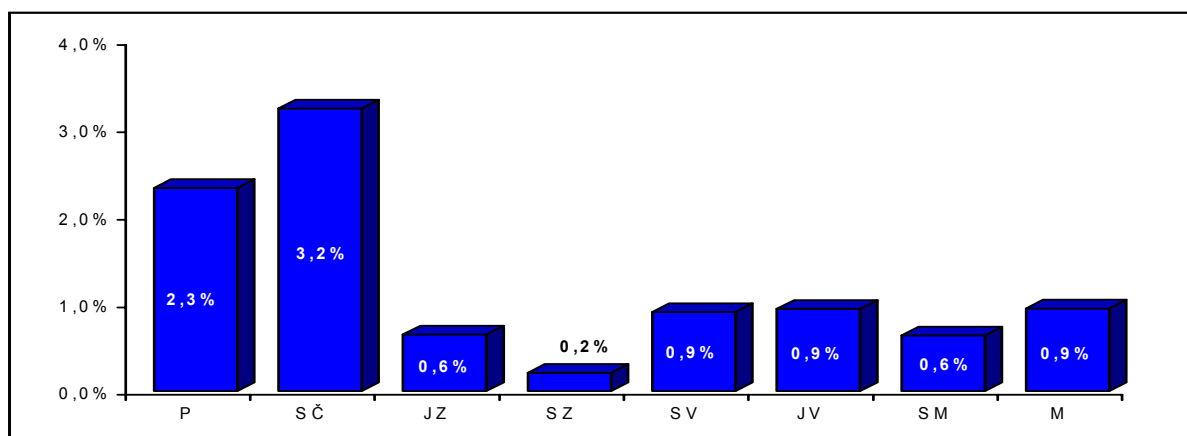
Vyspělé země vydávají zejména v zájmu udržení konkurenceschopnosti na výzkum a vývoj 2-3 % HDP; průměrný výdaj v zemích EU-15 je 1,87 %. Od roku 1995 začaly výdaje na výzkum a vývoj v ČR pomalu vzrůstat, ale v roce 2001 stále představovaly pouze 1,32 % HDP. Relativně vysoký podíl výdajů na regionálním HDP vykazovaly regiony Praha a Střední Čechy. Nejvíce prostředků směřuje do oblasti produktivity a technologie v průmyslu (44 % celkových vnitřních výdajů) a všeobecného výzkumu na vysokých školách (12 %).

Tabulka: Výdaje na výzkum a vývoj v České republice

Rok	Celkové vnitřní výdaje		Z toho státní rozpočet		Podnikatelský sektor	
	v mil. EUR	% podíl na HDP	v mil. EUR	% podíl na HDP	v mil. EUR	% podíl na HDP
1995	439,65	1,01	141,90	0,33	286,09	0,66
1996	511,37	1,04	192,33	0,39	306,46	0,62
1997	612,39	1,16	232,89	0,44	384,59	0,73
1998	718,91	1,24	264,83	0,46	464,08	0,80
1999	743,50	1,25	316,84	0,53	467,29	0,79
2000	832,79	1,35	370,66	0,60	499,36	0,81
2001	890,96	1,32	388,34	0,58	536,14	0,79

Pramen: Státní rozpočet, ČSÚ
1 EUR = 31,805 Kč

Graf: Výdaje na výzkum a vývoj v regionech NUTS II v roce 2000 (% podíl na regionálním HDP)

Pozn.: P – Praha; SČ – Střední Čechy; JZ – Jihozápad; SZ – Severozápad; SV – Severovýchod; JV – Jihovýchod; SM – Střední Morava; M – Moravskoslezsko

Pramen: ČSÚ

Česká republika má relativně vysoký podíl zaměstnanosti v „high-tech“ a „medium high-tech“ výrobních sektorech; s celkovou zaměstnaností 8,9 % se ve skupině přístupujících zemí řadí na druhé místo za Slovinsko (průměr zemí EU-15: 7,4 %). Nicméně s podílem zaměstnanosti ve znalostních a informačních službách (Knowledge and Information Services – KIS) na celkové zaměstnanosti se svými 23,9 % zaostává za průměrem zemí EU-15 (33,3 %) (Eurostat, 2002).

Důležitý ukazatel výzkumu a vývoje – intenzita patentování vynálezů – se od roku 1993 podstatně snížil. Vedle doznívající privatizace a transformace zde hraje roli i jistá averze výzkumníků ke složitému patentovému řízení a nízká motivace pracovišť výzkumu a vývoje ke spolupráci s průmyslem a službami. V České republice připadlo v roce 1999 na 100 tis. obyvatel šest přihlášených patentů, což ve srovnání s hodnotou roku 1993 představuje dvouřetinový pokles. Tento ukazatel je regionálně značně diferencován, přičemž nejvyšších hodnot dosahují regiony Praha a Moravskoslezsko a nejmenší podíl vykazují regiony Jihozápad a Severozápad.

Na evropské úrovni počet patentů přihlášených v České republice k Evropskému patentovému úřadu (European Patent Office) na milion obyvatel (10 701) ve srovnání se zeměmi EU-15 zřetelně zaostává (161 078), ale je stále vyšší než průměr v přístupujících zemích (7 583) (Eurostat, 2001).

Tabulka: Vývoj počtu přihlášených patentů na 100 tis. obyvatel

	1993	1996	1999
Střední Čechy	17	8	7
Jihozápad	8	4	3
Severozápad	9	7	3
Severovýchod	20	12	6
Jihovýchod	16	11	5
Střední Morava	17	5	4
Moravskoslezsko	14	8	12
Praha	46	30	14
Česká republika	18	11	6

Pramen: Úřad průmyslového vlastnictví

Situaci v oblasti výzkumu a vývoje je možno charakterizovat následovně:

- nízký podíl výdajů na výzkum a vývoj na HDP ve srovnání s průměrem EU;
- pozitivní trend zvyšování státní účasti na financování výzkumu a vývoje;
- výrazný pokles počtu přihlášených patentů.

1.6. Informační společnost

Přechod od průmyslové společnosti do období informační společnosti a vznikající nová ekonomika dodávají podstatné impulsy pro růstový potenciál, zaměstnanost i vzájemnou provázanost ekonomik. V České republice byl přijat soubor zákonů, které tvoří právní rámec pro rozvoj informační společnosti (zákon o elektronickém obchodu, o elektronickém podpisu a zákon umožňující plnou liberalizaci telekomunikačního sektoru). Je realizována Státní informační politika ve vzdělávání usilující o zvýšení informační gramotnosti občanů.

Počet účastníků v pevné veřejné telekomunikační síti se v průběhu 90. let rychle zvyšoval, avšak od roku 1999 prakticky stagnuje na úrovni blížící se 4 mil. I po liberalizaci telekomunikačního trhu zůstává dominantním bývalý monopolní operátor.

První mobilní síť zahájila provoz v roce 1992, avšak výrazný růst počtu účastníků byl zaznamenán po roce 1996, kdy byly přiděleny dvě licence na síť GSM (globální systém mobilní komunikace). V průběhu roku 2000 počet účastníků překročil 4 mil. a překonal počet účastníků pevné sítě. Do konce roku 2001 bylo dosaženo hustoty 68 mobilních stanic na 100 obyvatel. V současné době provozují veřejné mobilní sítě tři společnosti.

Vývoj počtu telefonních stanic na 100 obyvatel

	1997	1998	1999	2000	2001
Celkem	37,0	45,8	56,0	80,0	106,2
Mobilní telefonní stanice	5,1	9,4	18,9	42,3	68,7
Pevné telefonní stanice	31,9	36,4	37,1	37,7	37,5

Pramen: ČSÚ, MD

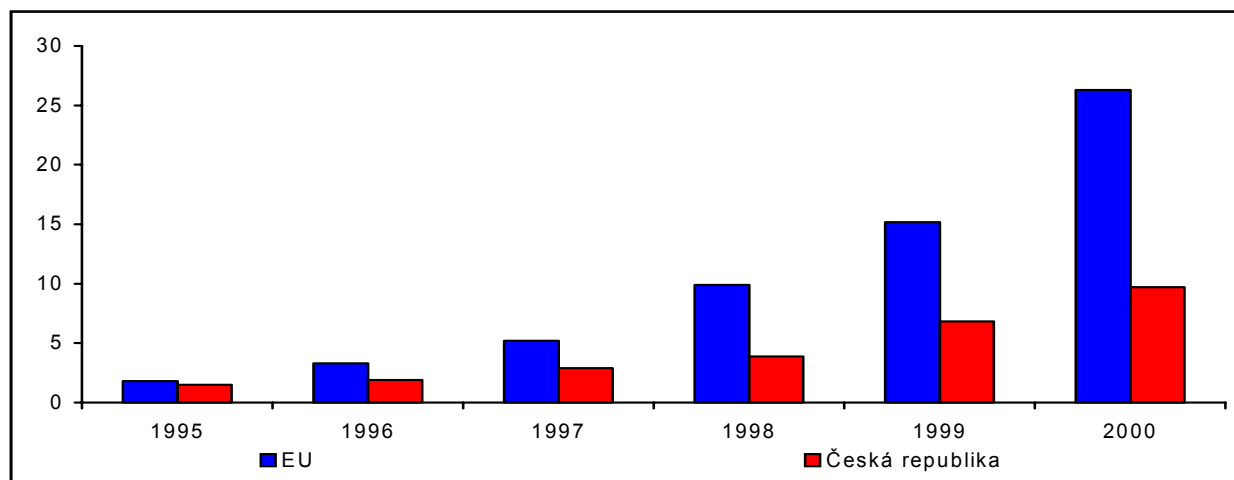
Státní informační a komunikační politika Ministerstva informatiky reflektuje obsah a priority akčního plánu eEurope 2005 a zároveň odráží specifickou pozici České republiky jako přístupující země, která ještě musí dokončit určité úkoly, aby se připravila na všechny příležitosti, jež jsou jí informační společností nabízeny.

1.6.1. Veřejné využívání internetu

Využívání internetu se v posledních dvou letech výrazně zvýšilo zejména v souvislosti s intenzivním využíváním počítačů v malých a středních podnicích a v domácnostech. Podle odhadů je na internet připojeno více než 90 % firem. Připojeny jsou všechny státní úřady a velká většina samosprávy. Na konci roku 2000 byla více než čtvrtina všech domácností vybavena počítačem a přes 10 % domácností využívalo připojení k internetu. Ve srovnání s průměrem EU je počet uživatelů internetu v České republice na 100 obyvatel zhruba třetinový.

Připojení k internetu je však poměrně finančně náročnou záležitostí. V oblasti softwarového i hardwarového vybavení existuje široká nabídka. Jeho cena však často kopíruje světové ceny a především nejmodernější špičkové technologie jsou obtížně finančně dostupné. Cena za připojení ve špičce je i v mezinárodním srovnání poměrně vysoká, přičemž největší podíl na tom mají telefonní poplatky. Kromě toho ovlivňuje velký nárůst mobilní telefonie investice do pevných linek, což představuje problémy pro internetové připojení.

Srovnání vývoje počtu uživatelů internetu na 100 obyvatel v České republice a EU

Tabulka: Vývoj počtu uživatelů internetu na 100 obyvatel

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
EU	1,8	3,3	5,2	9,9	15,2	26,3
Česká republika	1,5	1,9	2,9	3,9	6,8	9,7
Maďarsko	0,7	1,0	2,0	3,9	5,9	7,1
Polsko	0,6	1,3	2,1	4,1	5,4	7,2
Portugalsko	0,9	2,3	5,0	6,0	7,0	10,0
Finsko	13,9	16,8	19,5	25,5	32,3	44,5

Pramen: Eurostat

1.7. Cestovní ruch

1.7.1. Základní charakteristika

Cestovní ruch a lázeňství patří mezi důležitá odvětví české ekonomiky. Cestovní ruch a navazující odvětví se v současnosti podílejí na tvorbě HDP 9-11 % a na celkové zaměstnanosti 9-10 %. Devizové příjmy z cestovního ruchu představovaly v roce 2000 5,6 % HDP, 9,9 % ekvivalence exportu a téměř 43 % příjmů bilance služeb.

Tabulka: Devizové příjmy z inomingového cestovního ruchu v letech 1997-2002

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Částka (v mil. EUR)	3 256,6	3 456,1	2 816,4	2 662,4	2 772,9	2 626,2
Rok	1997/96	1998/97	1999/98	2000/99	2001/00	2002/01
Index	89,5	106,1	81,5	94,5	104,2	94,7

Pramen: Czech Tourism 2002 – základní informace (ČSÚ, ČNB, MMR)

Vývojové tendence rozvoje cestovního ruchu v 90. letech lze shrnout následovně:

- počet zahraničních návštěvníků se ztrojnásobil a průměrná délka jejich pobytu se prodloužila, ačkoli podíl ČR na světovém trhu cestovního ruchu představuje v současné době méně než 1 % a podíl na evropském trhu v roce 2000 představoval 1,3 %;

- ve srovnání s rokem 1989 se devizové příjmy z cestovního roku zvýšily téměř desetinásobně;
- roční růst v oblasti rozvoje cestovního ruchu je vysoký, ačkoli to souvisí také s politickou situací před rokem 1990.

Celkový počet zahraničních návštěvníků se snížil z 107,9 mil. v roce 1997 na 97,6 mil. v roce 2002. Nejobvyklejším způsobem dopravy zahraničních turistů je automobilová doprava (více než 90 %). Letecká doprava přepraví 2,5 % celkového počtu přijíždějících návštěvníků a tento podíl stále vzrůstá. Téměř polovina všech turistů přijíždí do České republiky z Německa, následuje Polsko a Rakousko.

1.7.2. Regionální rozdíly

Z hlediska regionálního rozložení se 40 % návštěvníků soustřeďuje v Praze. Dalšími nejnavštěvovanějšími regiony jsou západočeské lázně (Severozápad), Krkonoše a Jizerské hory (Severovýchod), příhraniční oblasti jižních Čech (Jihozápad) a veletržní Brno. Relativně nepříznivým faktorem je koncentrace návštěvnosti na letní sezónu.

Trendy domácí návštěvnosti mají podobný charakter jako zahraniční návštěvnost, tj. koncentrace do turisticky nejatraktivnějších míst a oblastí, s větším důrazem na „služební a obchodní“ cestovní ruch ve městech. S ohledem na možnou přeshraniční spolupráci se konstituují euroregiony. Ty poskytují velké rozvojové příležitosti pro aktivity cestovního ruchu a rozšiřují regionální možnosti (např. dálkové mezinárodní cyklotrasy).

Na kapacitě ubytovacích zařízení se nejvíce podílí region Severovýchod (24,7 %), dále pak Jihozápad (15,3 %), Praha (14,9 %), Severozápad (11,3 %) a Jihovýchod (11,2 %).

Tabulka: Srovnání regionů NUTS II podle základních ukazatelů cestovního ruchu v roce 2001

Region NUTS II	Počet ubytovacích zařízení	Počet lůžek	Počet míst na volné ploše	Počet hostů v roce 2001	Počet osob pracujících v ubytovacích zařízeních
Praha	940	70 952	3 744	2 921 402	11 730
Střední Čechy	933	35 358	21 552	742 425	4 981
Jihozápad	2 629	73 122	44 596	1 138 146	10 074
Severozápad	1 228	54 009	12 028	1 099 791	11 791
Severovýchod	3 770	117 961	31 321	2 021 411	14 809
Jihovýchod	1 242	53 271	23 800	1 249 925	7 402
Střední Morava	938	40 974	7 522	794 270	6 641
Moravskoslezsko	627	31 311	5 732	618 617	5 150
Česká republika	12 307	476 958	150 295	10 765 987	72 578

Pramen: Kapacita ubytovacích zařízení cestovního ruchu. ČSÚ (k 31. 7. 2001), Praha 2002.

V ČR se nachází množství historických, kulturních a technických památek, včetně památek zapsaných do seznamu UNESCO. Existuje hustá a dobře značená síť vzájemně propojených turistických stezek a tras, udržovaná Klubem českých turistů. Existují také níže uvedené tradiční lázeňské lokality. ČR také rozvíjí nové produkty cestovního ruchu, jako je např. městský, kongresový a incentivní cestovní ruch, sportovní turistika a cykloturistika, kulturně poznávací a venkovská turistika. Tyto produkty však zatím ve struktuře nabídky zaujímají

v ČR jen nepatrný podíl (např. v roce 2000 připadal na agroturistiku jen 0,2% podíl z celkového počtu přenocování).

1.7.3. Lázeňský cestovní ruch

České lázeňství má hluboké historické kořeny. V ČR existuje 36 měst se statutem lázeňského místa. Mezi nejznámější patří Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Teplice, Poděbrady a Luhačovice. Po roce 1990 byla většina lázeňských zařízení privatizována. V roce 1990 existovalo celkem 87 státních lázeňských zařízení. V současné době je ve vlastnictví státu jen 17 lázeňských zařízení, většinou dětských léčeben a lázeňských rehabilitačních zařízení včetně zařízení Ministerstva obrany a Ministerstva vnitra.

Změna majetkových práv a úprava financování lázeňské péče se promítla do posilování komerčních aktivit při zachování zdravotnického charakteru lázeňských zařízení. Lázně v ČR disponují cca 22 tis. lůžky. Od roku 1997 dochází k postupnému zvyšování kvality standardu ubytovacích služeb.

1.8. Zaměstnanost a sociální začlenění

Na českém trhu práce dochází od roku 1990 k zásadním změnám. V České republice došlo k očekávanému nárůstu obyvatelstva v produktivním věku, k poklesu míry ekonomické aktivity žen (a v menší míře i mužů) a k poklesu ekonomické aktivity obyvatelstva v postproduktivním věku. Trh práce výrazně ovlivňovalo zejména omezování pracovních míst v souvislosti s útlumem neefektivních výroby a řešením problémů souvisejících s přezaměstnaností.

1.8.1. Hlavní vývojové trendy

V uplynulých pěti letech byl v České republice vytvořen skromný počet pracovních míst. To je mimo jiné způsobeno nedostatkem flexibility smluvní pracovní síly a relativně vysokou úrovní mzdových nákladů na nekvalifikované pracovníky.

Délka roční i týdenní pracovní doby je v České republice srovnatelná s průměrem EU. V České republice je však nízký podíl pružných pracovních režimů a práce na zkrácený úvazek (především pro ženy). V roce 2001 bylo tvořeno částečnými pracovními úvazky pouhých 4,8 % z celkové zaměstnanosti v porovnání s průměrem EU dosahujícím úrovně 17 %. Práce na zkrácenou pracovní dobu má navíc v České republice dlouhodobě klesající tendenci.

Relativně vysoký podíl primárního sektoru (s ohledem na vysokou závislost na zemědělství a lesnictví) je možné registrovat v regionech Střední Čechy, Jihozápad a Jihovýchod. Podíl zaměstnanosti ve službách za celou Českou republiku je 50,7 %, avšak tento údaj je podstatně ovlivněn Prahou.

Pracovníci, kteří jsou ve výrobním sektoru propouštěni pro nadbytečnost, nemají často dovednosti potřebné k tomu, aby se uplatnili v jiných odvětvích, zejména v sektoru služeb. Mladí lidé budou potřebovat větší schopnost přizpůsobit se technologickým a ekonomickým změnám a musí být vybaveni dovednostmi, které odpovídají potřebám moderního trhu práce. Zaměstnanost žen se od počátku 90. let nepoměrně snížila, a to dokonce i v terciéru, kde je většina žen zaměstnána.

Úroveň a typ dovedností požadovaných na trhu práce se mění, větší důraz je kladen na flexibilitu dovedností. To má jasné důsledky pro systém odborného vzdělávání. Ačkoli pracovní síla má všeobecně dobré vzdělání a dovednosti, existují důkazy, že se vzhledem k přehnané specializaci ve struktuře odborného vzdělávání objevily strukturální překážky v oblasti adaptability pracovní síly. Kromě toho je počet osob přijímaných ke studiu na vysoké školy ve srovnání se zeměmi OECD nižší.

1.8.2. Volná pracovní místa

Po období poměrně příznivého vývoje tohoto ukazatele (3,4 uchazeče na jedno pracovní místo v roce 1991 a 1,6 v roce 1996) začal počet volných pracovních míst klesat a počet nezaměstnaných prudce růst. Nejkritičtější situace na trhu práce nastala v roce 1999, ve kterém v průměru připadalo na jedno volné pracovní místo 12,4 uchazeče. Po mírném zlepšení v letech 2000-2001 začal počet volných míst opět klesat. Průměrný počet uchazečů na jedno pracovní místo v roce 2001 činil 8,9 uchazeče.

Počet volných pracovních míst nahlášených úřadům práce od konce roku 2000 do konce roku 2001 vzrostl. Od počátku roku 2002 bylo úřadům práce nově nahlášeno 350,4 tis. volných pracovních míst (251,6 tis. volných pracovních míst v roce 2001). I tak byl však průměrný měsíční počet volných pracovních míst nahlášených úřadům práce v roce 2002 (48,6 tis.) nižší než v roce 2001 (58,2 tis.), zejména kvůli vysokému počtu pracovních míst zrušených v roce 2002 (272,4 tis.) ve srovnání s rokem 2001 (168,7 tis.). Mezitím počet volných pracovních míst v srpnu 2003 poklesl na 45 542, což znamená, že na jedno volné pracovní místo připadá 11,5 uchazeče.

1.8.3. Nezaměstnanost

Na počátku 90. let byla nezaměstnanost v ČR prakticky neznámým jevem. V prosinci 1990 činila míra nezaměstnanosti 0,73 %. O rok později dosáhla 4,1 %. V letech 1992-1996 se pak míra nezaměstnanosti ustálila na 3 %. V tomto období absorpční schopnost terciárního sektoru rychle rostla, zatímco v ostatních sektorech k ekonomické restrukturalizaci ještě nedošlo. To umožnilo udržet míru nezaměstnanosti ve srovnání s ostatními přístupujícími zeměmi na nízké úrovni. Zlom nastal v období recese v roce 1997, kdy začala míra nezaměstnanosti růst až na hodnotu 9,8 % v lednu 2000 (508,5 tis. registrovaných nezaměstnaných). Poté došlo v roce 2000 k mírnému poklesu a míra nezaměstnanosti opět vzrostla na 9,8 % (2002). Míra nezaměstnanosti pro regiony v rámci Cíle 1 (kromě Prahy) je ještě o něco vyšší a pohybuje se na úrovni 9,9 %.

Tabulka: Vývoj registrované nezaměstnanosti v České republice (včetně Prahy) v letech 1990-2002

	Míra nezaměstnanosti	Podíl žen	Podíl absolventů	Podíl dlouhodobě nezaměstnaných
1990	0,7	51,2	8,9	-
1991	4,1	57,4	11,1	-
1992	2,6	57,6	12,9	-
1993	3,5	55,9	12,9	-
1994	3,2	58,0	12,0	-
1995	2,9	57,6	13,1	-
1996	3,5	56,4	14,6	-
1997	5,2	56,4	16,4	19,6
1998	7,5	53,1	17,6	22,4
1999	9,4	50,9	14,5	29,7
2000	8,8	50,2	12,7	38,4
2001	8,9	50,2	12,4	37,1
2002	9,8	50,0	12,4	37,2

Pramen: MPSV, na základě údajů z úřadů práce

1.8.4. Dlouhodobá nezaměstnanost

Dlouhodobá nezaměstnanost, která je výrazně determinována dosaženým vzděláním, se v uplynulých pěti letech rychle zvyšuje. Průměrná délka evidence vzrostla z 9,5 měsíce v roce 1998 na 16,1 měsíce na konci roku 2002. Dlouhodobá nezaměstnanost žen je 52,2 % (nad 6 měsíců) a 51,9 % (nad 12 měsíců). Čím delší evidence, tím složitější je najít novou práci. Tendence k dlouhodobé nezaměstnanosti narůstá u vyšších věkových kategorií a u občanů s nízkou kvalifikací. Dlouhodobě nezaměstnaní, zejména ti bez kvalifikace, tvoří skupinu velmi náchylnou k chudobě a sociálnímu vyloučení.

1.8.5. Znevýhodněné skupiny

Rizikové skupiny na trhu práce zahrnují podobně jako v zemích EU především ženy s malými dětmi, starší občany, občany s nízkou kvalifikací, občany se zdravotním postižením, absolventy škol a mladé lidi bez praxe. Nejvíce jsou ohroženy skupiny osob, u nichž dochází ke kumulaci různých handicapů (např. mladiství s nízkou úrovní kvalifikace). Nezaměstnanost osob se zdravotním postižením vzrostla z 20 tis. v roce 1993 na 61,5 tis. ke konci roku 2001. Hlavním problémem je nedostatek míst vhodných pro tuto skupinu osob. Registrovaná míra nezaměstnanosti u této skupiny dosáhla v prosinci 2001 42,3 %.

Hlavním znevýhodňujícím prvkem na trhu práce je nízká úroveň dosaženého vzdělání. Míra nezaměstnanosti mužů se základním vzděláním, popř. absolventů učebních oborů činí 25,7 %. Míra nezaměstnanosti absolventů středních škol bez maturity – mužů – představuje 53,1 %. U nezaměstnaných žen je míra nezaměstnanosti v první skupině 26,7 % a ve druhé skupině 37,9 %.

Lidé mladší 25 let představují zhruba čtvrtinu celkového počtu nezaměstnaných. Jejich míra nezaměstnanosti – 18,4 % k prosinci 2001 – je dvojnásobkem celkové míry nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti mladých lidí od 25 do 29 dosahuje průměrných hodnot. Najít uplatnění však začalo být pro absolventy vysokých a vyšších odborných škol v poslední době obtížnější.

Podíl uchazeček o zaměstnání byl vždy vyšší než 50 %, zatímco průměrná míra zaměstnanosti žen je pouze 43 %. To signalizuje, že nezaměstnaností jsou postiženy více než muži. Míra nezaměstnanosti žen byla nejvyšší v roce 1994, kdy ženy představovaly 58 % celkového

počtu nezaměstnaných. V roce 1999 došlo k poklesu, kdy podíl uchazeček o zaměstnání činil pouze 50,9 %. V srpnu 2003 se opět mírně zvýšil na 52,5 %.

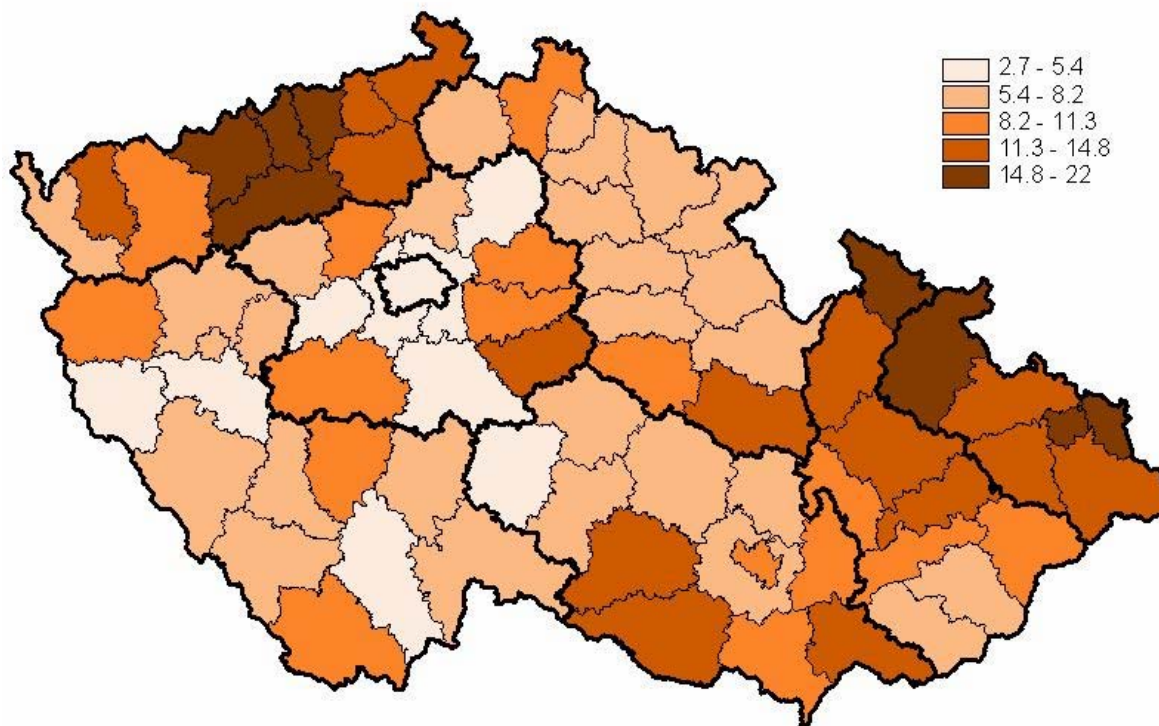
1.8.6. Regionální pohled

Významné rozdíly v míře nezaměstnanosti jsou patrné i na agregované úrovni regionů NUTS II (Praha 4,0 %, Moravskoslezsko 16,6 %). Tyto rozdíly se dále prohlubují na úrovni okresů (NUTS IV) a mikroregionů. V nejvíce postižených okresech (Most, Karviná, Bruntál) se míra nezaměstnanosti dlouhodobě přibližuje k hodnotě 20 % (i více). Naproti tomu v okresech s nejnižší mírou nezaměstnanosti (Praha, Praha-západ, Praha-východ, Mladá Boleslav, Benešov) hodnota tohoto ukazatele nepřevyšuje 4,5 %.

Ve druhé polovině 90. let došlo v celkovém trendu zvyšování míry nezaměstnanosti k jeho výrazné regionální diferenciaci. Strukturální nezaměstnanost zcela dominuje v regionech Severozápad a Moravskoslezsko (jde o regiony nejvíce poznamenané útlumem těžby uhlí, hutnictví, chemie a těžkého strojírenství), kde se podíl dlouhodobě nezaměstnaných blíží hodnotám 50 % celkového počtu nezaměstnaných. V okresech regionů Jihozápad, Jihovýchod, Střední Morava a Moravskoslezsko se projevuje vysoká agrární nezaměstnanost.

Obtížnou situaci v nezaměstnanosti prohlubuje v některých regionech nízká tvorba pracovních míst. Ačkoli počet uchazečů o práci na jedno volné pracovní místo v regionu Moravskoslezsko znatelně poklesl, z 55 uchazečů v roce 1999 na cca 30 uchazečů v roce 2001 (v srpnu 2003 jich bylo 40), je toto číslo přibližně třikrát vyšší než průměr v České republice.

Obrázek: Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2001 (v %)

V tomto dokumentu se používají údaje o registrované míře nezaměstnanosti zejména Ministerstva práce a sociálních věcí. To má oproti jiným údajům dvě výhody. V krátkých časových intervalech jsou k dispozici nové aktualizované údaje a jedná se o dobrý zástupný ukazatel objemu zatížení služeb zaměstnanosti. Nevýhodou tohoto údaje je jeho obtížná porovnatelnost s ostatními zeměmi. Takové srovnání se zeměmi EU-15 umožňují následující údaje od Eurostatu.

Tabulka: Míra nezaměstnanosti v mezinárodním srovnání

Region NUTS II	Míra nezaměstnanosti (%) 2001	Dlouhodobá míra nezaměstnanosti (% celkové nezaměstnanosti) 2001	Míra nezaměstnanosti žen 2001	Míra nezaměstnanosti mladých lidí 2001
Střední Čechy	6,0	47,6	7,9	11,8
Jihozápad	5,7	48,2	7,2	10,7
Severozápad	12,7	56,7	15,2	24,6
Severovýchod	6,4	40,2	7,8	13,5
Jihovýchod	8,0	54,6	9,8	16,4
Střední Morava	9,2	51,1	11,1	18,5
Moravskoslezsko	13,6	58,3	15,7	24,8
<i>Praha</i>	3,0	34,6	3,5	8,2
Česká republika	8,0	51,5	9,6	16,3
Země EU-15	7,6	42,6	8,9	15,1
10 přístupujících zemí	14,5	51,4	15,3	31,4

Pramen: Eurostat, Druhá hodnotící zpráva o ekonomické a sociální soudržnosti, leden 2003

Česká republika má o něco vyšší míru nezaměstnanosti než je průměr zemí EU-15, totéž platí pro dlouhodobě nezaměstnané, nezaměstnanost žen a mladých lidí, kde výsledky České republiky za průměry zemí EU-15 zaostávají. V rámci skupiny přístupujících zemí jsou výsledky České republiky pozitivnější: míra nezaměstnanosti a míra nezaměstnanosti žen a mladých lidí jsou pod průměrem 10 přístupujících zemí, zatímco podíl dlouhodobě nezaměstnaných uvedenému průměru odpovídá.

1.8.7. Hlavní problémy a příležitosti české politiky zaměstnanosti

Mnoho výše uvedených problémů se zaměstnaností Česká vláda a EK zohlednily v roce 1999 v tzv. Společném hodnocení politiky zaměstnanosti v České republice (JAP). Tento dokument stanovil dvě různé skupiny zásadních problémů a priorit české politiky zaměstnanosti. V souvislosti s první skupinou pak byla v rámci JAP vydána řada doporučení s cílem zlepšit všeobecný sociální, ekonomický a právní rámec České Republiky:

- udržet přiměřený vývoj mezd v souladu s růstem produktivity a koordinovat daňová schémata a schémata sociálních dávek tak, aby lidé byli více motivováni k hledání zaměstnání a podniky k vytváření nových pracovních míst;
- revidovat penzijní systém z hlediska jeho dopadu na zaměstnanost;
- umožnit legální imigraci a integraci cizinců.

Výsledkem druhé skupiny je řada konkrétnějších doporučení orientovaných na projekty, jejichž realizaci je možno financovat z ESF. Doporučení JAP týkající se konkrétně ESF jsou následující:

- rozvinout modernizaci odborného vzdělávání ve spolupráci se sociálními partnery, zvýšit transparentnost vzdělávacího systému a zaměřit se na potřeby trhu práce;
- přizpůsobit systém odborného vzdělávání (VET) požadavkům znalostní ekonomiky a společnosti;

- posílit veřejné služby zaměstnanosti a soustředit politiku zaměstnanosti na prevenci a aktivaci;
- dále posílit institucionální kapacity k implementaci budoucích strukturálních fondů;
- vytvořit odpovídající institucionální struktury nezbytné k rozvoji a realizaci politiky zaměstnanosti;
- zajistit rovnováhu mezi flexibilitou a bezpečností trhu práce;
- podporovat regionální soudržnost a mobilitu pracovní síly.

1.8.8. Sociální začlenění

Česká republika v současné době připravuje ve spolupráci s EK Národní strategii sociálního začlenění. Společné memorandum o začlenění již přispělo k lepšímu pochopení koncepce sociálního vyloučení a jejího kontextu. Nicméně již Národní akční plán zaměstnanosti 2002 obsahoval řadu opatření pro ohrožené skupiny zejména v rámci pilíře pro zaměstnatelnost. Byla zahájena realizace dvou programů zaměřených na osoby ohrožené dlouhodobou nezaměstnaností – pro mladé uchazeče ve věku do 25 let program První příležitost, pro dospělé nad 25 let program Nový začátek.

Ve srovnání s ostatními přístupujícími zeměmi a také průměrem EU má Česká republika nízkou míru chudoby. V roce 2000 mělo 8,1 % všech domácností (322,3 tis.) a 7,8 % všech osob (787,8 tis.) příjem, kvůli němuž byli ohroženi chudobou. Průměr zemí EU-15 je 15 % a zemí EU-25 14 %. V roce 1999 se Česká republika řadila mezi země s nejnižším procentem chudoby. Ženy jsou nicméně k chudobě náchylnější než muži. V roce 2000 bylo ohroženo 8,3 % všech žen (433,4 tis.) a 7,2 % mužů (354,4 tis.). Tento rozdíl se s věkem zvyšuje.

V České republice je ve vysoké míře zaručen rovný přístup ke vzdělání, zdravotní péči a službám. Nejzákladnější sociální potřeby české společnosti jsou plněny a žádných zásadních změn není třeba. Český sociální stát se přesto bude muset přizpůsobit celé řadě problémů, které vyvstaly v souvislosti s rychlým vývojem moderní společnosti. Mezi tyto budoucí problémy patří stárnutí populace, změny ve složení rodiny, probíhající strukturální změna, individualizace, decentralizace a nástup znalostní ekonomiky. Probíhající strukturální změna vede ke zvyšování dlouhodobé nezaměstnanosti, což může naproti tomu vytvářet příliš vysokou závislost na sociální ochraně, pokud ovšem neexistují dostatečné pobídky k hledání práce. Vzdělávací systém by měl lépe reagovat na potřeby moderního trhu práce, například poskytovat více příležitostí k celoživotnímu učení. Systémy sociální ochrany a zdravotní péče je třeba adaptovat na problémy stárnoucí populace. Je také důležité podporovat veřejnou dopravu, zejména v odlehlých regionech a regionech silně postižených strukturálními změnami. Další důležitou oblastí je fungování trhu bydlení, kde je třeba uchovávat samostatný sektor sociálního bydlení. Veřejné služby (zejména sociální a zdravotní služby) si musí uchovat dobrou kvalitu a být dostupné všem českým občanům.

Při realizaci jednotlivých činností musí být věnována pozornost potřebám konkrétních osob a skupin, které jsou ohroženy sociálním vyloučením, např. osobám s postižením či osobám žijícím ve znevýhodněném sociálním a kulturním prostředí. Jedná se např. o osoby žijící nebo vracející se z ústavní péče, osoby po návratu z výkonu trestu, osoby dlouhodobě pečující o osobu blízkou, děti a osoby žijící ve znevýhodněném prostředí, osoby bez přístřeší a ilegální přistěhovalci.

1.8.8.1. Romové

Skupinou, která je v České republice nejvíce ohrožena sociálním vyloučením, jsou Romové, u nichž absence prosperity vytváří již vážné sociální problémy. Často žijí v obtížných, složitých sociálních podmínkách, které se vyznačují nezaměstnaností, závislostí na sociálních dávkách a sociální frustrací. Mnoho romských dětí nedokončí základní školní docházku a často navštěvují zvláštní školy pro děti s poruchami učení nebo jiné speciální školy. V některých okresech dosahuje nezaměstnanost Romů podle některých odhadů až 80%. Romové často žijí ve zchátralých městských čtvrtích v nevyhovujících hygienických podmínkách. Na rozdíl od jiných zemí žijí Romové v České republice ve městech. Na rozdíl od jiných etnických skupin nebo národnostních menšin způsobuje soužití romské populace s většinovou společností značné napětí.

Během posledního sčítání lidu se k romské menšině přihlásilo pouze 12 tis. lidí (0,1 %). Ve skutečnosti se však počet Romů odhaduje na 160 tis. až 200 tis.⁴ Někteří Romové odcházejí do západních zemí a po nějakém čase se často dobrovolně vrací. Mnoho Romů přichází do České republiky ze Slovenska, většinou z ekonomických důvodů.

V posledních letech bylo vyvinuto různorodé úsilí o zvýšení kvalifikace a zaměstnanosti romské populace. Došlo k zavedení nultých ročníků pro romské děti při školách, zřízení funkce romských poradců na školách a okresních úřadech, poskytování stipendií pro romské studenty. Došlo k zavedení speciálních resocializačně rekvalifikačních a pracovních programů pro Romy a také další cílové skupiny, jejichž umístění na trhu práce je obtížné.

1.8.8.2. Sociální služby

Systém sociální ochrany se skládá ze tří vzájemně se doplňujících subsystémů – sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci. V České republice existuje široká síť zařízení sociální péče provozovaných státem a nevládními neziskovými organizacemi. Počet a kapacita těchto zařízení se postupně rozšiřuje. V roce 1999 existovalo celkem 929 zařízení poskytujících služby sociální péče s kapacitou 71 977 míst, v roce 2001 to bylo 998 zařízení s kapacitou 75 291 míst.

Na poskytování služeb sociální péče se v roce 1999 podíleli státní poskytovatelé 47,5 %, obce a města 35,4 %, církve 10,4 %, ostatní nevládní neziskové organizace a fyzické osoby 6,7 %. Převažujícím typem sociálních služeb v České republice je ústavní péče. Nedostatečný je stále rozsah alternativních služeb ve vztahu ke službám lůžkovým (institucionálním, ve smyslu nemocnic), zejména těch, které poskytují sociální poradenství a sociálně právní ochranu.

Nevládní neziskové subjekty vyvíjející veřejně prospěšnou činnost v sociální oblasti představují vedle výše uvedených obecních, krajských a státních poskytovatelů sociálních služeb podstatný a důležitý prvek. Poskytují individuálněji cílenou podporu a svou činností tak zásadně participují na vytváření občanské společnosti v České republice. Díky programu PHARE mohla česká vláda zvýšit počet grantů na projekty realizované nevládními neziskovými organizacemi.

⁴ Toto číslo vychází ze statistických informací nashromážděných v letech 1972-1989. Počty Romů byly stanovovány na základě tří statistických sérií (sociální, zdravotní a vzdělávací). Na jejich základě je možné určit počty, ale také věkovou strukturu, regionální rozložení, migraci a růst populace, neboť tyto údaje ukazují dlouhodobé trendy. Tudiž je možné stanovit kvalifikovaný odhad pravděpodobného dalšího vývoje (viz zpráva výzkumného projektu MPSV ZVZ 57 – „Analýza ekonomické situace romské populace v České republice“). Romské organizace hlásí dokonce vyšší počty (250 tis. až 500 tis.).

System sociálních služeb pro jednotlivce prochází v současné době centralizací. Reforma je založena na novém způsobu komunitního plánování a zavádění celostátních standardů sociálních služeb a vzdělávání jejich poskytovatelů. Klíčovým místem poskytování sociálních služeb jsou dnes obce. Hlavní proud rozvoje směřuje k rozšíření nelůžkových sociálních služeb.

1.9. Vzdělávání

Změna politického systému v roce 1989 přinesla zásadní změny priorit vzdělávací politiky. Vznikly soukromé školy, byla umožněna svobodná volba vzdělávací dráhy, byla posílena autonomie škol. Centrálním orgánem odpovědným za kvalitu vzdělávání na primární, sekundární i terciální úrovni je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. V roce 2001 byly však zřizovatelské a některé další kompetence v oblasti řízení základního, středního a vyššího odborného školství přeneseny na samosprávné územní celky. Vysoké školy získaly ze zákona schváleného v roce 1998 širokou samosprávnou působnost. Tento zákon rovněž umožnil vznik soukromého vysokého školství. V oblasti dalšího vzdělávání nebyly pravomoci vymezeny, avšak další profesní vzdělávání ve specializovaných sektorech jako je školství, zdravotnictví, státní správa, samospráva aj. se opírá o existující právní a institucionální rámec a jasné vymezení pravomocí.

V důsledku obtíží českého hospodářství ve druhé polovině 90. let poklesly výdaje na vzdělávání na 4,6 % HDP v roce 2000, v roce 1998 činil tento ukazatel 4,7 % ve srovnání s průměrem zemí OECD – 5,7 %. Přestože v současné době dochází k ekonomickému oživení, nerostou výdaje na vzdělávání odpovídajícím tempem.

Během posledních deseti let došlo k prohloubení rozdílu v obsahu i kvalitě vzdělávacích programů. Významná část vzdělávacích programů škol neodráží požadavky trhu práce. Potřeba orientace výuky na rozvoj klíčových schopností, které zvyšují možnost zaměstnatelnosti absolventů škol, je reflektována jen v omezené míře.

Řada kroků byla učiněna v oblasti integrace žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí se zvláštní pozorností věnovanou romskému etniku. Existuje úsilí zvýšit časem počet speciálních škol „pod jednou střechou“ s jinými typy škol. Postupně dochází k růstu počtu přípravných tříd na základních, popř. mateřských školách pro děti pocházející ze znevýhodněného prostředí na úkor zvláštních škol.

V sektoru dalšího vzdělávání jako celku doposud nebyl zaveden právní rámec, který by jasně vymezoval kompetence jednotlivých subjektů. S tím se pojí absence mechanismů, které by rozvoj dalšího vzdělávání stimulovaly, i systému certifikace, který by standardizoval osvědčení z různých vzdělávacích oblastí. Výjimku tvoří oblast specializovaného profesního vzdělávání úředníků státní správy a samosprávy.

1.10. Rovné příležitosti

Pozitivní vývoj je zřejmý ve sféře posilování formálně právních předpokladů rovnosti mužů a žen. S cílem ovlivňovat více každodenní život mužů a žen přijala vláda České republiky ve svých politikách pozitivní opatření a genderový mainstreaming.⁵

⁵ Zakomponování rovných příležitostí žen a mužů do všech politik a aktivit Společenství.

Ministerstvo práce a sociálních věcí plní od roku 1998 úlohu koordinátora problematiky mužů a žen. V roce 2001 byl zřízen stálý poradní orgán vlády – Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů.

I přes pozitivní kroky je nutné další zlepšení. Bude nutno zdokonalit prosazování politiky genderové rovnosti i úroveň ochrany proti diskriminaci.

1.10.1. Postavení žen na trhu práce

Pracovní trh v České republice je dlouhodobě adaptován na ženskou pracovní sílu. Vykazuje však zřetelné nerovnosti.

Uplatnění žen na trhu práce zůstává i přes mírně klesající tendenci poměrně dobré. Podíl ekonomicky aktivních žen se v roce 2001 pohyboval zhruba na úrovni 51 % ve srovnání se 70 % u mužů. Celková míra nezaměstnanosti byla v roce 2001 8,1 %, míra nezaměstnanosti žen činila 9,9 %, míra nezaměstnanosti mužů dosahovala 6,8 %. Podíl žen na celkové zaměstnanosti činí 43 %.

Ve srovnání se zeměmi EU-15 je úroveň zaměstnanosti žen v České republice vysoká. Česká společnost vnímá jako samozřejmé, že muž i žena mají placené zaměstnání. Problémy související s mateřstvím však zůstávají pro ženy na trhu práce překážkou. Neexistuje dostatek zařízení, jež by umožnila efektivní uspořádání rodinného a pracovního života.

Tabulka: Vývoj trhu práce podle pohlaví

	1998	1999	2000	2001
Míra ekonomické aktivity (v %)				
Muži	70,8	70,6	69,8	69,4
Ženy	52,0	52,1	51,6	51,3
Míra zaměstnanosti (v %)				
Muži	67,3	65,4	64,7	64,7
Ženy	47,7	46,6	46,2	46,2
Míra nezaměstnanosti (v %)				
Muži	5,0	7,3	7,3	6,8
Ženy	8,2	10,5	10,6	9,9
Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (v %)				
Muži	1,6	2,4	3,5	3,6
Ženy	2,7	4,5	5,4	5,4

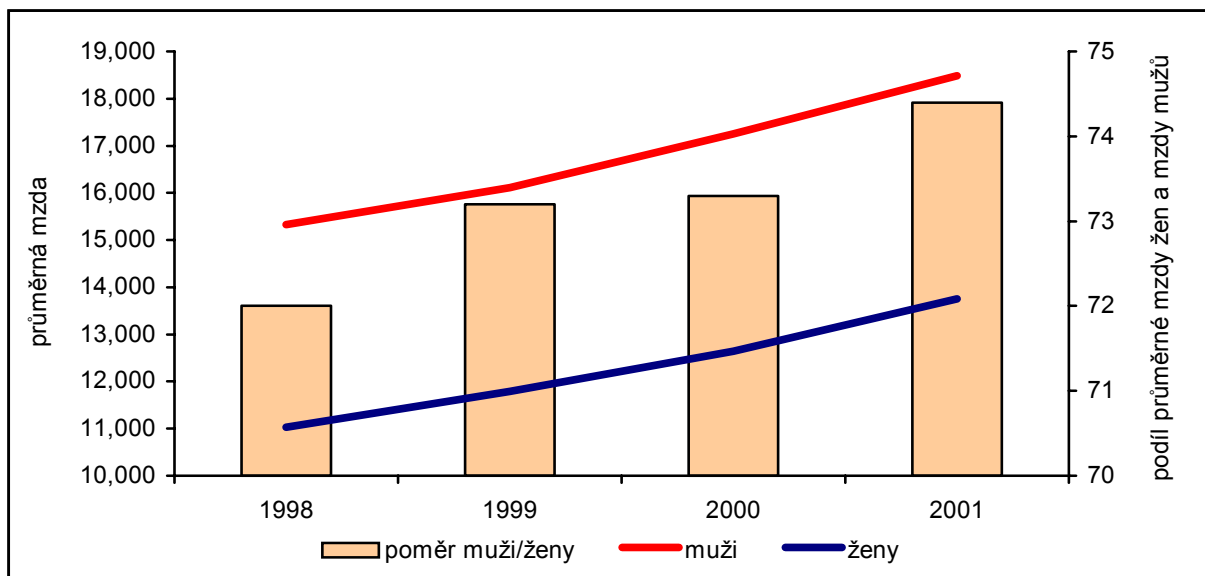
Pramen: ČSÚ – Výběrové šetření pracovních sil

Ve všech věkových a vzdělanostních skupinách je míra nezaměstnanosti žen vyšší než míra nezaměstnanosti mužů. Nejvyšší rozdíl je zaznamenán v kategorii se středním odborným vzděláním a vyučených. Ženy mají omezený přístup k vedoucím funkcím. V roce 2001 bylo z celkového počtu 302,8 tis. osob zaměstnaných jako zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci pouze 26,5 % žen.

1.10.2. Mzdové rozdíly

Nejzřetelnějším znakem nerovnosti žen a mužů při výkonu zaměstnání zůstává rozdíl v odměňování. V roce 2000 dosahovala průměrná hrubá mzda ženy 74,4 % mzdy muže, rozdíl byl tedy obdobný jako v případě zemí EU-15.

Obrázek: Vývoj průměrné hrubé mzdy v letech 1998-2001

Pozn.: * Údaje pocházejí z výběrového šetření, počítáno na vzorku zaměstnanců s počtem hodin 1 700 a vyšším za rok
Pramen: ČSÚ – Výběrové šetření pracovních sil

1.11. Zemědělství a rozvoj venkova a rybolov

Od počátku transformačního období se soustavně snižuje podíl zemědělského sektoru na HDP (ze 7,7 % v roce 1990 na 3,4 % v roce 2000) a současně klesá podíl zaměstnanosti v zemědělství (z 12,4 % v roce 1990 na 5,2 % v roce 2000), na což má vedle strukturálních změn vliv i nízká úroveň mezd.

1.11.1. Půdní fond

Zemědělský půdní fond tvoří zhruba polovinu (54 %) celkové rozlohy ČR. Z celkové výměry půdy tvoří největší část (39 %) orná půda. Podíl orné půdy v posledním desetiletí ovšem poklesl – z 3 219 tis. ha v roce 1990 na 3 082 tis. ha v roce 2000 (tj. o 4,3 %). Ve stejném období se zvětšila plocha trvalých travních porostů (luk a pastvin), a to z 833 tis. ha v roce 1990 na 961 tis. ha v roce 2000 (tj. o 15,4 %). Tento posun lze označit za pozitivní, především v oblastech, které mají méně příznivé podmínky pro intenzivní využívání půdy.

Na základě komplexního průzkumu půd a podle kritérií nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 byla převážná část zemědělské půdy v České republice (více jak 50 %) zařazena do méně příznivých oblastí (LFA) či oblastí s ekologickými omezeními. Společným cílem pro tyto oblasti je zajistit takový rozvoj multifunkčního zemědělství, který by uvedl do souladu produkční a mimoprodukční funkce zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství se zřetelem na charakter přírodních a socioekonomických podmínek. Dále by měl přispět k obnovení rovnováhy mezi objemem produkce a kapacitou trhu, k ekologické, kulturní a architektonické ochraně venkovského prostoru.

1.11.2. Zemědělská produkce

Celková zemědělská produkce ve finančním vyjádření postupně klesá. V roce 2000 byla hodnota hrubé zemědělské produkce o 30 % nižší než v roce 1990 (při vyjádření stálými cenami roku 1989). U rostlinné výroby došlo k poklesu o 24 % (což se projevilo výrazným snížením pěstebních ploch, úbytkem orné půdy a přírůstkem luk a pastvin, rozšiřování výměry neobdělávané zemědělské půdy) a u živočišné výroby o 34 % (pokles stavu

hospodářských zvířat všech kategorií). Mírně převažuje hodnota živočišné produkce (54,6 %) nad rostlinnou produkcí (45,4 %), ale podíl rostlinné produkce se během posledních deseti let nepatrně zvýšil.

Po roce 1990 došlo ke změně struktury zemědělské výroby. V rostlinné výrobě poklesla v přepočtu na 1 ha zemědělské půdy produkce obilovin (o 29 % mezi lety 1990 až 2000), brambor (o 17 %) i cukrové řepy (o 31 %). Došlo ke snížení užití rostlinné produkce, především obilovin, pro krmení hospodářských zvířat. Ve stejném období naopak výrazně (téměř trojnásobně) vzrostla produkce olejnin, především řepky olejné. V živočišné výrobě výrazně poklesly stavy hospodářských zvířat (především skotu, prasat a drůbeže), což se projevilo ve snížené produkci masa (o 38 % mezi lety 1990 až 2000), mléka (o 44 %) i vajec (o 18 %).

1.11.3. Podnikatelská struktura a zaměstnanost v zemědělství

V zemědělství České republiky došlo k podstatným změnám v jeho podnikatelské struktuře. Projevuje se to na jedné straně ve výrazném zvýšení podílu samostatně hospodařících rolníků a dalších individuálních zemědělských podnikatelů, jakož i v dynamickém vývoji nové podnikatelské formy – obchodních společností. Tyto změny se projevují v pokračujícím výrazném poklesu podílu družstev a v redukcii státního sektoru v oblasti zemědělství.

Podstatná část družstev se transformovala v akciové společnosti. Zároveň se snížil i podíl všech právnických osob a zvýšil se podíl fyzických osob. Převažovala tendence k poklesu průměrné velikosti subjektů.

Transformace se projevila ve značném snížení zaměstnanosti v zemědělství. Počet ekonomicky aktivních osob v zemědělské výrobě poklesl z 629 tis. v roce 1990 na 160 tis. v roce 2000. Díky tomuto poklesu výrazně vzrostla produktivita práce, rychleji než v ostatních sektorech národního hospodářství.

Pro zemědělství zůstává typická méně příznivá věková struktura pracovníků, nižší podíl zaměstnaných žen, méně kvalifikovaných pracovníků ve srovnání se strukturou pracovníků v jiných odvětvích. Zaměstnanost v zemědělství zůstává výrazně regionálně diferencována.

1.11.4. Lesnictví

Výměra lesních pozemků v roce 2001 činila 2 639 mil. ha, což představuje 33,4 % z celkové plochy ČR. Zastoupení listnatých dřevin je v současnosti 22,6 %, což je z ekologického hlediska nedostatečné (i přes pozitivní trend posledních let). Doporučené zastoupení listnatých dřevin je 35,6 %, neboť jinak je ekologická stabilita lesních ekosystémů snížena vlivem nižší biologické různorodosti. Zdravotní stav lesů v ČR patří, i přes pozvolné zlepšování, k nejhorším v Evropě. Nadále je nutné počítat s poškozováním lesů zejména v imisně exponovaných oblastech.

V rámci programu změny struktury zemědělské výroby byly vypláceny státní dotace na zalesnění zemědělských pozemků včetně ochrany takto vzniklých lesních porostů.

1.11.5. Rybářství

Rozvinuta je pouze část rybářských činností, tj. akvakultura a zpracovatelské činnosti. Tradiční české rybníkářství reprezentuje zejména chov kapra, který představuje cca 90 % z celkové produkce ryb v ČR (pstruh představuje 4 %). Celková výměra rybníků v ČR je cca

52 tis. ha. Produkce kapra a dalších hospodářsky významných druhů ryb navazuje na tuzemskou šlechtitelskou tradici. Roční produkce představuje 20 tis. tun ryb, avšak výrobní jednotky jsou obecně zastaralé, s modernizací na nízké úrovni a rybníky ve špatném stavu.

1.11.6. Environmentální aspekty zemědělství

Existuje zřejmý trend snižování (od roku 1989) zátěže přírodního prostředí zemědělským hospodařením. Spotřeba průmyslových hnojiv v roce 2000 činila 75,9 kg čistých živin NPK na hektar zemědělské půdy a zůstává hluboko pod průměrem zemí EU-15. Snižování spotřeby průmyslových hnojiv je však nerovnoměrné a některé plodiny jsou jimi nadále hnojeny poměrně intenzivně (kukuřice, řepka, pšenice a cukrová řepa). Rizika kontaminace jsou tedy vázána především na tyto plodiny.

Celková spotřeba přípravků na ochranu rostlin činila v roce 2000 1,0 kg účinných látek na hektar zemědělské půdy. Ve srovnání se zeměmi EU-15 je celková spotřeba výrazně nižší zřejmě vlivem horší ekonomické situace. Vlivem přesnější aplikační techniky, úspornějších metod a účinnějších látek jsou snahy o zmenšování environmentálních problémů úspěšné. Předpokladem dalšího snížení této zátěže je nekompromisní dodržování technologické kázně, široké zavedení nejnovějších technologií a rozšíření systémů ekologického zemědělství.

Jedním z trendů využití zemědělské půdy je výroba obnovitelných energetických surovin. Vedle podpory výroby bionafty a bioetanolu byla v roce 2000 zahájena produkce biomasy k energetickému využití. Byly také dále propracovány technologie pro výrobu pelet a briket z biomasy, výrobu bioplynu a spalování slámy. Zpracováno bylo cca 140 tis. tun biomasy, z toho 80 % bylo exportováno. V roce 2000 byly zakládání plantáží dřevin a jejich údržba zahrnuty mezi podpůrné programy Ministerstva zemědělství. V energetické bilanci České republiky v roce 2000 zaujímaly obnovitelné zdroje energie 2,2 %, z toho biomasa 1,6 %.

Výroba metylesteru řepkového oleje překročila v roce 2001 67 tis. tun a proti roku 1999 byla dvakrát vyšší. V souvislosti s tím poklesly jeho dovozy do České republiky o více než 80 %. Tato produkce byla podpořena celkem 1,03 mil. EUR. Směsného paliva (bionafta) bylo vyrobeno přes 227 tis. tun, což téměř pokrylo jeho celoroční spotřebu (232 tis. tun). Na podporu této výroby bylo vynaloženo 18,52 mil. EUR. Příprava výroby bioetanolu (kvasného lihu) probíhala v regionu Severozápad, kde je předpoklad využití produkce obilí až ze 70 tis. ha.

Vlastní využití obnovitelných zdrojů energie přímo v sektoru zemědělství je zatím v počátcích, přesto již dosavadní zkušenosti prokazují reálnou možnost náhrady fosilních paliv těmito zdroji. V roce 2000 došlo k vytváření předpokladů pro rozvoj jejich využívání. Zvláštní důraz je přitom třeba klást na využití bioplynu, jehož rozvoj umožní efektivní využívání hmoty z travních porostů, která je v současné době velkým problémem zvláště v oblastech s horšími podmínkami hospodaření.

1.11.7. Venkov

Venkovský prostor České republiky zahrnoval k 1. lednu 2000 podle metodiky EU na úrovni NUTS V 80 % z celkového počtu obcí a 75 % rozlohy státu a žilo v něm 22,3 % z celkového počtu obyvatel.

V rozvoji venkova hrají podstatnou roli zemědělské aktivity. Zemědělství je ve venkovském prostoru hlavním garantem zaměstnanosti a péče o krajinu. Institucionální a strukturální

změny v zemědělství v posledních deseti letech se odrážejí ve zhoršených socioekonomických podmínkách venkovského prostoru. Jde zejména o vyšší dlouhodobou nezaměstnanost, vylidňování některých venkovských oblastí, následné zaostávání služeb a infrastruktury a pokles výrobního potenciálu.

Důležitou roli hrají i pozemkové úpravy jakožto komplexní nástroj udržitelného rozvoje venkova.

1.12. Životní prostředí

Přestože se situace v oblasti životního prostředí v České republice v posledním desetiletí výrazně zlepšila, stav i úroveň jeho ochrany jsou ve srovnání s podmínkami v zemích EU-15 dosud rozdílné. Vyrovňování těchto rozdílů je podmíněno jednak přibližováním příslušné legislativy a její implementací, jednak velkým objemem investic.

1.12.1. Ochrana vod

Kvalita vody je v oblasti ochrany životního prostředí pro Českou republiku klíčovou oblastí, zejména s ohledem na nutnost plnění norem vyžadovaných legislativou EU.

V posledním desetiletí bylo dosaženo ve zlepšování jakosti vod ve vodních tocích pokroku. Provoz nových a rekonstruovaných čistíren odpadních vod (ČOV) vedl ke značnému snížení vypouštěných znečišťujících látek. Intenzifikace procesu čištění ve starších čistírnách, jako např. chemická úprava fosforu, také přispěla ke zlepšení, stejně jako nárůst v připojení kanalizace na ČOV. To vše vedlo v letech 1990-2001 ke snížení vypouštěného organického znečištění následujícím způsobem: BSK o 89,4 %, CHSK o 81,6 %, nerozpustné látky o 85,5 % a RAS o 33 %.

Přes dosažené zlepšení však nelze považovat současný stav za zcela vyhovující. Problematické jsou zvláště úseky vodních toků s menší vodností a vysokou kumulací zdrojů znečištění – téměř jedna třetina celkové délky sledovaných vodních toků (zvláště menších) je stále v kategoriích „silně“ a „velmi silně znečištěná voda“.

Dlouhodobým problémem je zvýšená koncentrace nebezpečných látek v blízkosti průmyslových zdrojů na některých tocích. Jedná se zejména o znečištění těžkými kovy (v Ostravici, Odře, Sázavě, Litavce, v Bílině a Chodovském potoce), organickými halogeny (nejvyšší znečištění bylo v Bílině při ústí do Labe, v Olši, Ostravici a v Odře, také v Labi od Pardubic po státní hranice se SRN) a polyaromatickými uhlovodíky (nejvyšší zatížení bylo v Olši, Odře a Labi). Vyšší čistoty vodních toků by mělo být v první řadě dosaženo přísným vymáháním principu znečišťovatel platí (viz část 3.1.5).

V roce 2000 již všechna sídla v České republice nad 10 tis. ekvivalentních obyvatel (EO) měla zajištěno alespoň základní mechanicko-biologické čištění odpadních vod. K 31. prosinci 2002 ovšem pouze 18 stanic dosahovalo kvalitativních požadavků směrnice Rady 271/1991/EHS o čištění městských odpadních vod. Tyto požadavky zahrnují normy pro odstraňování nutrientů v citlivých oblastech. Vzhledem k tomu, že celé území státu je navrženo jako citlivá oblast, bylo České republice pro realizaci nezbytných investic uděleno přechodné období do roku 2010.

Tabulka: Potřeba výstavby a rekonstrukce kanalizačních systémů a čistíren odpadních vod

Sídlo	Počet sídel	% EO *	Počet EO v mil.	Dokončení
Sídla s >10 tis. EO	18	13	1,41	konec r. 2002
	36	20	2,23	konec r. 2006
	119	52	5,69	konec r. 2010
Sídla s 2-10 tis. EO	401	15	1,66	
C E L K E M	574	100	11	konec r. 2010

* Procento EO vyjádřeno ve vztahu k celkovému počtu EO ve všech sídlech nad 2 tis. EO.

K 31. prosinci 2001 nebylo 76 aglomerací s více než 2 tis. obyvateli napojeno na čistírnu odpadních vod, přičemž v osmi z nich výstavba ČOV v současné době probíhá. V roce 2000 nebylo 25,2 % obyvatelstva napojeno na kanalizaci, navíc 5,2 % odpadních vod vypouštěných do kanalizace nebylo čištěno.

V roce 2001 žilo v domech napojených na veřejnou kanalizaci 7,706 mil. obyvatel, tj. 74,9 % obyvatel České republiky. Tento údaj překračuje průměr evropských zemí OECD, který dosahuje zhruba 62 %, nicméně je nižší než průměr zemí EU-15 činící 83,6 % (mimo Španělska). V roce 2001 bylo do veřejné kanalizace vypuštěno celkem 570,7 mil. m³ odpadních vod, z čehož 95,5 % bylo čištěno v ČOV nebo jiných zařízeních (s vyhovující nebo nevyhovující účinností čištění).

Co se pitné vody týče, celkem 87,3 % obyvatel je napojeno na veřejnou vodovodní síť. Veřejná vodovodní síť z podstatné části vyhovuje normám stanoveným legislativou EU a nebylo dojednáno žádné přechodné období pro realizaci směrnice Rady 98/83/ES o kvalitě vody určené pro lidskou spotřebu a směrnice Rady 75/440/EHS o odběru pitné vody. Existují přesto závažné problémy spojené s většinou individuálních studní, které slouží jako zdroj vody pro zbývajících 12,7 % obyvatel. Ty nevyhovují normám pro pitnou vodu, zejména z hlediska obsahu dusičnanů a bakteriálního znečištění. Oblasti s intenzivním zemědělským využíváním vykazují i přes podstatné snížení objemu aplikovaných průmyslových hnojiv vysoký stupeň znečištění.

1.12.2. Odpadové hospodářství

Produkce odpadů v České republice je poměrně vysoká, v roce 2001 dosáhla hodnoty 38,69 mil. tun.

Tabulka: Produkce odpadů dle původu v roce 2001 (v tis. tun)

	1999	2000	2001	2002*
Zemědělské a lesnické odpady	7 175	7 499	5 935	5 783
Odpady z těžby	2 351	2 566	2 285	597
Průmyslové odpady	8 867	7 778	9 040	9 601
Energetické odpady (bez radioaktivních)	4 941	9 704	8 891	6 382
Komunální odpady	4 200	4 258	4 243	4 747
Ostatní odpady	7 935	8 805	8 300	11 533
Celkem	35 469	40 610	38 694	38 643

Pozn.: * Předběžné údaje

Pramen: MŽP

Produkce nebezpečných odpadů v roce 2001 činila 3,1 mil. tun, což odpovídá cca 8 % celkové produkce odpadů (množství produkovaných nebezpečných odpadů je v České republice ve srovnání se zeměmi EU výrazně vyšší, neboť seznam nebezpečných odpadů ČR byl až do roku 2001 širší než seznam nebezpečných odpadů v legislativě EU). Produkce komunálních odpadů (skupina 20 dle Katalogu odpadů) v roce 2000 činila 415 kg na obyvatele.

Nejčastějším způsobem odstraňování odpadů v České republice je dosud skládkování. V současné době jsou provozovány pouze skládky odpovídající platné právní úpravě. Stálým problémem zůstává sanace a rekultivace skládek, jejichž provoz byl již ukončen. Tempo sanací je vzhledem k objemu dostupných prostředků omezeno na minimum.

Tabulka: Nakládání s odpady v České republice v roce 2001 podle klasifikace OECD

ZDROJE ODPADŮ	Nakládání s odpady (v tis. tun)						
	Fyzikálně-chemické procesy	Biologické procesy	Spalování	Skládkování	Využití jako druhotné suroviny	Skládování	Export
Zemědělské a lesnické odpady	77	2 809	38	20	1 561	204	0
Odpady z těžby	82	49	0	488	3 299	19	0
Průmyslové odpady	1 780	161	300	1 511	2 622	477	269
Energetické odpady (bez radioaktivních)	141	1	15	3 310	2 905	270	1
Komunální odpady	169	439	383	2 575	424	53	28
Ostatní odpady	2 191	767	91	2 597	2 249	763	339
Nespecifikováno							
Celkem	4 440	4 226	774	10 501	13 060	1 786	445

Pramen: Výzkumný ústav vodohospodářský TGM – CeHO

Systém separovaného sběru komunálního odpadu je zaveden ve většině obcí ČR. Úroveň těchto systémů je v jednotlivých obcích rozdílná. Pro bezpečné odstraňování nebezpečných odpadů a materiálové využití ostatních materiálů je nedostatek vhodných zařízení. Nízké procento odpadů je využíváno jako zdroj recyklovaných materiálů nebo energie.

Důležitým novým vývojem v této oblasti je to, že v červnu 2003 vláda schválila Národní plán odpadového hospodářství. Tento plán zahrnuje mj. opatření zamezující tvorbě odpadů, pravidla pro nakládání s nebezpečnými odpady, pravidla pro vytvoření jednotné a odpovídající sítě zařízení pro nakládání s odpady, zvýšení podílu recyklovaných odpadů, snížení objemu skládkovaných odpadů, a v neposlední řadě také omezení maximálního množství skládkovaného biologicky rozložitelného komunálního odpadu. Stanovené cíle zahrnují do roku 2012 recyklaci 55 % veškerého vyprodukovaného odpadu, do roku 2010

snížení podílů skládkovaných odpadů o 20 %, do roku 2013 snížení objemu skládkovaných biologicky rozložitelných odpadů o 50 % v porovnání s rokem 1995.

1.12.3. Staré zátěže

Rozsah starých zátěží vzniklých před rokem 1990 je v České republice mimořádně velký. Doposud jsou likvidovány zejména nejnebezpečnější zátěže (prostory po armádě, těžba uranu, kontaminace ploch škodlivinami, skládky průmyslového odpadu z minulosti). Většina případů starých zátěží však není dosud řešena z důvodů vysokých nákladů. Závažnými problémy jsou staré skládky, zejména v působnosti obcí, plochy devastované těžbou uhlí před rokem 1990, oblasti s kontaminovanou zemědělskou půdou (těžké kovy).

V České republice je podle studie Zhodnocení rizikovosti uzavřených skládek na životní prostředí evidováno 2 064 skládek (průměrně 28 lokalit na každý okres).

Z nich bylo do roku 1991 uzavřeno 1 111 (53,8 %), do roku 1996 pak 645 (31,3 %), v roce 2001 bylo provozováno 289 skládek (14 %). Rekultivační práce jsou ukončeny na 720 skládkách (34,9 %), probíhají na 305 skládkách (14,8 %), dosud nebyly zahájeny na 1 039 skládkách (50,3 %).

1.12.4. Znečištění ovzduší

V období 1990-2000 se výrazně snížily emise hlavních znečišťujících látek. K nejvýraznějšímu zlepšení došlo u emisí tuhých látek (více než desetkrát) a oxidu siřičitého (více než sedmkrát). Tato zlepšení byla způsobena poklesem průmyslové produkce s nejvyššími exhalacemi, vlivem masivních investic do koncových čistících zařízení a dokončením rozsáhlé plynofikace vytápění. V současné době je většina velkých a středních zdrojů znečišťování uvedena do souladu s limity na ochranu ovzduší.

U malých a lokálních zdrojů znečištění došlo sice do roku 2000 k poklesu sledovaných emisí, avšak v důsledku následného zvýšení cen elektrické energie a zemního plynu přešla řada domácností na tuhá paliva, což vedlo k opětovnému vzestupu znečištění v některých lokalitách. Stále větší problémy působí i spalování komunálního odpadu, především plastů v lokálních topeništích.

Celkové měrné emise skleníkových plynů v České republice, vyjádřené v ekvivalentních hodnotách oxidu uhličitého, poklesly vůči referenčnímu roku 1990 o 26,6 %. Zřetelně sestupný trend z počátku 90. let, který byl výsledkem poklesu spotřeby energie v souvislosti s výraznými změnami ve struktuře primárních energetických zdrojů a celkovou transformací hospodářství, se po roce 1993 zastavil. Nehledě na kladné změny od roku 1990 je intenzita spotřeby energie v České republice stále o 20 % vyšší než je průměr členských zemí EU. Úroveň emisí oxidu uhličitého na osobu činila v roce 2000 12,1 tun a v EU 8,7 tun (uvedené údaje pro EU jsou z konce 90. let). Tato situace je především důsledkem stále přetrvávajícího vysokého podílu tuhých paliv v primárních energetických zdrojích. Stávající situace je podmíněna zděděným stavem a strukturou hospodářství a skutečností, že opatření vedoucí k úsporám energie a optimálnímu využití obnovitelných zdrojů nezískala dostatečnou prioritu při obměně zastarávajících technologických zařízení. Zároveň přetrvává nepříznivá struktura spotřeby primárních energetických zdrojů, a to i přes mírný pokles podílu uhlí. Např. podíl elektrické energie získané z obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě elektřiny činí v ČR pouze 2,8 %, zatímco v zemích EU-15 tento údaj dosahuje hodnoty 14,7 % (Eurostat, 2000).

Dle ročního indexu kvality ovzduší se 15 z 35 hodnocených sídel pohybuje ve třetí třídě (ovzduší mírně znečištěné), z toho Praha 5 na hranici třídy čtvrté (znečištěné ovzduší). Ve velkých městech dochází ke zvyšování podílu ozónu v přízemní vrstvě atmosféry a tvorbě fotochemického smogu. Významným problémem je i kontaminace ovzduší karcinogenním benzo-(a)-pyrenem, jehož nejvyšší doporučené přípustné koncentrace byly v roce 2000 překračovány ve všech 35 hodnocených sídlech (v Ostravě byl doporučený denní limit překročen v téměř 90 % měření). Opakovaně byly také zaznamenány vysoké koncentrace látek s dioxinovým účinkem (PCB a dioxiny) v ovzduší, zejména v průmyslových aglomeracích. Regionální diferencovanost zátěže obyvatelstva připadající na jednoho obyvatele je výrazná. Tradiční průmyslové regiony (Severozápad a Moravskoslezsko) reprezentované těžkým průmyslem a těžbou uhlí vykazují několikanásobně vyšší zatížení než zbývající regiony České republiky.

1.12.5. Obnova environmentálních funkcí krajiny

Závažným problémem je fakt, že forma a funkčnost vodních ekosystémů byla negativně ovlivněna napřimováním vodních toků, zpevňováním břehů vodních toků a stavbou příčných objektů. V důsledku rozsáhlého vysušování podmáčených oblastí má nyní krajina nízké retenční schopnosti, což vede k vyšší četnosti povodní a častějšímu zanášení vodních nádrží.

K poškození vodního režimu a snížení retenční kapacity krajiny společně s poškozením prvků zajišťujících ekologickou stabilitu došlo na velkém území České republiky. Přerozdělování půdy – scelování menších pozemků – znamenalo odstranění přirozených retenčních prvků (meze, živé ploty, mokřady). Osévání orné půdy monokulturami a jejich obdělávání těžkou technikou (stejně jako pěstování smrkových monokultur na lesní půdě) vedlo ke snížení absorpční kapacity půd a zvýšení míry odtoku vody do vodních toků. Důležitou roli v tomto procesu hrálo také zpevňování povrchů v městských oblastech a zmenšování infiltračních oblastí. Narovnávací a úprava břehů vodních toků celou situaci ještě zhoršily. Kromě toho vodohospodářské inženýrství zaměřené na zlepšení splavnosti (výstavba jezů, kanalizování koryt toků) společně s výstavbou vodohospodářských staveb pro dodávky vody a energie nepříznivě ovlivnily i říční ekosystémy. To například vedlo ke snížení počtu druhů ryb a k omezení jejich migrace.

Výše uvedené skutečnosti a zásahy podstatným způsobem snížily retenční schopnosti krajiny a urychlily transport srážkové vody do velkých řek. Důsledky těchto narušení se jasně projevíly během rozsáhlých povodní v roce 1997 a 2002. Povodně v srpnu 2002 způsobily značné škody. Celkové škody na majetku byly odhadnuty na 2,2 mld. EUR, z nichž celkové škody na environmentální infrastruktuře činily odhadem 116 mil. EUR.

1.13. Stávající rozvojové programy

1.13.1. Národní regionální a strukturální politiky včetně institucionálních hledisek

1.13.1.1. Regionální politika

Vytváření samosprávných jednotek (obcí) bylo zahájeno v roce 1990. V roce 1996 se v České republice začal projevovat posun směrem k integrované regionální politice. Tento relativně pozdní počátek uplatňování regionální politiky byl spojen s nemnohými výraznými rozdíly mezi regiony. Hlavní pozornost byla proto na počátku 90. let zaměřena na řešení transformačních problémů zejména makroekonomické povahy na celostátní úrovni.

Proces zavádění vyšších územně správních celků, který je právně závaznou součástí Ústavy České republiky, byl dokončen v roce 2000 schválením zákona č. 129/2000 Sb., o krajích. V současnosti existuje 14 samosprávných krajů (úroveň NUTS III), které hrají stále důležitější roli při definování a realizaci veřejných politik. V souvislosti se zavedením krajského uspořádání byly v České republice přijaty i další zákony, které doplnily legislativní rámec pro regionální politiku. V tomto ohledu hraje významnou roli zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, zákon č. 132/2000 Sb., o obcích, zákon o okresních úřadech a zákon o hlavním městě Praze. Zákon o podpoře regionálního rozvoje stanovuje, že na úrovni NUTS II vzniknou regionální rady, které budou zajišťovat vytváření a realizaci regionálních rozvojových programů. Stal se také základem pro vytváření výborů regionálního rozvoje, jejichž úkolem je sledovat a hodnotit realizaci programů. Místní rozvoj je v České republice zaměřen na rozvoj podnikání, rozvoj lidských zdrojů, výzkum a technologický vývoj, rozvoj cestovního ruchu, zlepšování regionální infrastruktury, rozvoj občanské vybavenosti, rozvoj služeb sociální a zdravotní péče a na opatření vedoucí k ochraně životního prostředí. V roce 2003 byly pravomoci místních samospráv posíleny a 77 úřadů státní správy (okresní úřady) bylo zrušeno. Administrativní kapacity na místní úrovni budou muset být i nadále posilovány, aby byly schopny připravit kraje na důležitou roli, kterou budou hrát při realizaci regionálních rozvojových programů.

Základním dokumentem národní regionální politiky je Strategie regionálního rozvoje České republiky, která byla schválena vládou ČR v červenci 2000. Z přijaté Strategie vyplývá, že v jejím horizontu, tj. okolo roku 2010, „chce být Česká republika plnoprávným, ekonomicky výkonným členem Evropské unie s parametry blízcími se průměru EU ve všech základních kritériích (HDP na obyvatele, zaměstnanost, sociální zabezpečení atd.) se způsobem a kvalitou života odpovídajícími naší historické tradici a postavení České republiky v Evropě“.

Pro realizaci strategického dokumentu v navazujících programech definuje Ministerstvo pro místní rozvoj regiony pro další podporu, které v zásadě zahrnují strukturálně postižené a hospodářsky slabé regiony. Mezi další problematické oblasti patří problémové venkovské regiony a další regiony, které by měly být podpořeny (pohraniční regiony, bývalé vojenské prostory atd.). Tento přístup bude v období 2004-2006 pokračovat. Počet realizovaných programů ilustruje následující tabulka (přehled finančních objemů v regionálních programech v roce 2001).

Tabulka: Přehled finančních objemů programů v rámci regionální politiky v období 2000-2004 (v mil. EUR)

Program	Finanční objem				
	2000	2001	2002	2003	2004
Regionální program pro podporu výrobních podniků v Severozápadních Čechách a na Ostravsku	8,49	13,35	8,08	18,24	odhad pro všechny tři programy 29,75
Regionální program na podporu revitalizace bývalých vojenských újezdů Mladá a Ralsko	1,57	0,57	0,31	1,29	
Regionální podpůrný program pro oblasti hospodářsky slabé a pro strukturálně postižené regiony	0,63	1,4	2,45*	2,52	
Program obnovy venkova	17,94	16	23,43*	16,35	program převeden na regiony
Regionální podpora pro MSP	6,29	12,58	6,29	odpovídá MPO	

Pozn.: * Včetně prostředků na odstraňování povodňových škod

Pramen: Zásady podpůrných programů, MMR

1.13.1.2. Sektorové politiky

V polovině 90. let došlo ke vzniku celé řady sektorových podpůrných programů s více či méně zřetelnou regionální dimenzí.

V souladu s českou legislativou na podporu MSP je za programy zaměřené na MSP i na regionální úrovni odpovědné výhradně Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO). MPO již získalo zkušenosti s nejrůznějšími programy pro MSP:

- Program Záruka – usnadnění přístupu MSP k získání úvěru, leasingu, podpor formou rizikového a rozvojového kapitálu;
- Program Kredit – realizace podnikatelských záměrů MSP pomocí zvýhodněných investičně zaměřených úvěrů.

Uvedené programy jsou realizovány prostřednictvím Českomoravské záruční a rozvojové banky. Tato zkušenost by měla být využita pro podobnou podporu ze strukturálních fondů v období 2004-2006. Existují i další programy realizované buď přímo MPO, nebo agenturou CzechInvest specializovanou na přímé zahraniční investice.

V oblasti ochrany životního prostředí existuje celá řada programů realizovaných Státním fondem životního prostředí. Tyto programy se zaměřují na zlepšení kvality složek životního prostředí (Program na ochranu vod, Program na ochranu ovzduší), na ochranu životního prostředí (Program na ochranu životního prostředí a přírodních zdrojů) a na podporu využívání úsporných a alternativních technologií (Program na podporu úspor energie a na využití obnovitelných zdrojů).

Ministerstvo zemědělství podporuje prostřednictvím Podpůrného garančního rolnického a lesnického fondu ekonomicky životaschopné projekty v oblasti zemědělství (Podpora podnikání v zemědělství a lesnictví).

Jednou z nejvýznamnějších sektorových politik je Aktivní politika zaměstnanosti Ministerstva práce a sociálních věcí. Ta je realizována prostřednictvím úřadů práce na podporu zaměstnanosti a řešení problémů spojených s nezaměstnaností.

Ministerstvo dopravy podporuje výstavbu, rekonstrukci a údržbu dálnic a komunikací celostátního významu a železničních tratí. Tento program je realizován Státním fondem dopravní infrastruktury a je objemově největší sektorovou politikou v České republice.

Tabulka: Přehled nejvýznamnějších sektorových podpůrných programů s objemem podpory nad 10 mil. EUR v roce 1999

Program	Finanční objem (v mil. EUR)
ZÁRUKA/KREDIT	55,65
EXPORT	35,84
Program podpory průmyslových zón	12,36
Dlouhodobá podpora rekonstrukce panelových domů	13,20
Program na podporu výstavby nájemního bydlení	93,70
Program na podporu výstavby domů s pečovatelskou službou	15,06
Program na ochranu vod	34,48
Program na ochranu ovzduší	37,48
Program na podporu úspor energie a na využití obnovitelných zdrojů	10,12
Podpora podnikání v zemědělství a lesnictví	68,38
Aktivní politika zaměstnanosti	107,60
Výstavba, rekonstrukce a údržba dálnic a železničních tratí	267,76

Pramen: MMR

1.13.2. Předvstupní pomoc (Phare, ISPA, SAPARD)

1.13.2.1. Phare

Program Phare byl od svého vzniku v roce 1989 zaměřen na podporu reforem v zemích střední a východní Evropy. Od roku 1994 se stal finančním nástrojem pro přípravu kandidátských zemí na vstup do EU.

Programy Phare lze rozdělit do čtyř základních kategorií: národní programy, programy přeshraniční spolupráce, mnohonárodní programy implementované Českou republikou a mnohonárodní programy implementované Evropskou komisí. Národní programy zahrnují zejména projekty přímo zaměřené na přípravu České republiky na členství v EU. V rámci programu Phare bylo České republice v období 1993-2003 přiděleno celkem 919,8 mil. EUR.

Tabulka: Alokace programu Phare v letech 1993-2001 podle oblastí podpory (v mil. EUR)

Oblast podpory	Alokace
Podpora neziskových organizací, podpora menšin	16,8
Přeshraniční spolupráce	221,2
Doprava	71,0
Zaměstnanost, lidské zdroje, sociální politika, školství	47,5
Příprava na strukturální fondy a Fond soudržnosti	9,9
Finanční sektor, bankovníctví, celní správa	22,6
Podpora podnikání, exportu, přímých zahraničních investic	32,8
Regionální rozvoj – investice	54,4
Energetika (vč. jaderné)	9,8
Zdravotnictví	1,6
Technická pomoc, reforma státní správy, standardy, statistika, legislativa, průmyslové vlastnictví, telekomunikace	38,8
Komunitární programy	24,4
Zemědělství	24,7
Životní prostředí	20,8
Soudnictví	13,7
Vnitro	22,2
Celkem	632,2

Pramen: Zpráva o využívání prostředků pomoci Evropských společenství v České republice za rok 2001 (Phare, ISPA, SAPARD) MF, 2002

Od roku 1998 je zhruba 30 % prostředků Phare věnováno na budování institucí, zbylých 70 % prostředků je určeno na podporu investic k posílení regulační infrastruktury potřebné k implementaci *acquis communautaire* a na politiku hospodářské a sociální soudržnosti (HSS). Důležitou součástí programu Phare je podpora přeshraniční spolupráce – Phare CBC. Po vstupu ČR do EU bude tento program nahrazen programem INTERREG.

Ex-post hodnocení⁶ ukazují, že příspěvek na implementaci *acquis communautaire* byl značný a že udržitelnost výsledků je vysoká. Česká republika je jednou z přístupujících zemí, která využila relativně velkou část podpory z programu Phare na budování institucí. Hodnocení⁷ ukazují, že mnoho projektů zdánlivě zaměřených na *acquis communautaire* mělo širší kladný dopad na veřejnou správu, což jsou dopady s *acquis communautaire* bezprostředně nesouvisející. Měly formu zlepšení řízení veřejné správy, zlepšení transparentnosti a změn v kultuře dotčených organizací. Ex-post hodnocení si také u podpory programu Phare v souvislosti se strukturálními fondy všimají toho, že grantová schémata měla také relativně vysoký kladný vzdělávací dopad.

1.13.2.2. ISPA (Nástroj předvstupních strukturálních politik)

Dokument Agenda 2000 zavedl pro kandidátské země nový nástroj – ISPA. Strukturální pomoc tohoto nástroje je zaměřena především na přiblížení kandidátských zemí v okamžiku vstupu standardům Společenství v oblasti infrastruktury, zejména v sektoru dopravy a životního prostředí, v souladu s Fondem soudržnosti.

⁶ Ex-post hodnocení programu Phare a budování kapacit (podpora přidělená v letech 1997-1998 a realizovaná do konce roku 2001). Hodnotící zpráva – Česká republika.

⁷ Ex-post hodnocení programu Phare (podpora přidělená v letech 1997-1998 a realizovaná do konce roku 2001). Celková hodnotící zpráva.

ISPA poskytuje podporu týkající se směrnic zaměřených na investice v oblasti životního prostředí, zejména dodávek pitné vody, čištění odpadních vod, nakládání s tuhými odpady a znečištění ovzduší. V oblasti dopravy směřuje podpora nástroje ISPA k rozšiřování transevropských dopravních sítí TEN (silnice a železnice). Priority nástroje ISPA budou ve značné míře pokračovat i v rámci Fondu soudržnosti. Opatření spolufinancovaná v rámci nástroje ISPA mohou být rovněž podpořena ze strany Evropské investiční banky, obzvláště v sektoru dopravy.

Pro Českou republiku je na projekty nástroje ISPA v letech 2000-2006 (do doby vstupu do EU) ročně alokováno 57,2-83,2 mil. EUR.

Tabulka: Schválené projekty ISPA v letech 2000-2002 (v mil. EUR, grant ISPA – celková alokace)

Oblast	2000		2001		2002	
	Počet projektů	Grant ISPA	Počet projektů	Grant ISPA	Počet projektů	Grant ISPA
Doprava	3	65,6	2	36,9	1+ 0,5*	87,8
Životní prostředí	2	34,5	3	32,6	3 + 0,5*	89,9
Technická pomoc	3	0,9	3	1,0	0	0
Celkem	8	101,0	8	70,5	5	177,7

*Pozn.: *V roce 2002 byl chválen projekt na odstraňování povodňových škod, který byl rovnoměrně rozdělen mezi sektory dopravy a životního prostředí, Finanční memorandum zahrnuje obě oblasti.*

Pramen: MMR

České úřady získaly během řízení nástroje ISPA cenné zkušenosti, které poslouží jako základ pro řízení investic do dopravy a životního prostředí jak z Fondu soudržnosti, tak ze strukturálních fondů.

V sektoru dopravy těžili koneční příjemci (České dráhy společně s novou Správou železniční dopravní cesty založenou na počátku roku 2003 a Ředitelstvím silnic a dálnic) z externí pomoci při přípravě projektů před jejich předložením EK a také z technické pomoci poskytnuté Ministerstvu dopravy a dalším konečným příjemcům, zaměřené na posílení jejich administrativních kapacit. Klíčové problémy, které byly identifikovány během hodnocení projektů, zahrnují efektivnost navrhovaných investic z hlediska nákladů a také plné uplatňování legislativy EU v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí (Environment Impact Assessment – EIA).

V sektoru životního prostředí se záhy objevily problémy týkající se přípravy dostatečného počtu kvalitních žádostí, které by umožnily absorpci přidělených částek, jež jsou k dispozici. Počet projektů předkládaných EK se během existence nástroje ISPA stále zvyšoval, takže v období 2000-2003 bude dosaženo cíle, kterým je rovnoměrné rozložení ročních příspěvků mezi sektor dopravy a životního prostředí. To bylo do značné míry umožněno sloučením menších investic v sektoru odpadních vod v oblastech příslušejících do jednoho povodí.

V roce 2003 bude v rámci nástroje ISPA poskytnuta technická pomoc sektoru životního prostředí s cílem financovat přípravu projektů pro Fond soudržnosti a také posílit kapacity národních orgánů zapojených do hodnocení žádostí před jejich předkládáním EK.

Důležitou činností financovanou v rámci horizontální technické pomoci nástroje ISPA byla příprava na rozšířenou decentralizaci (Extended Decentralisation – EDIS). Ta je zaměřena

především na překonání nedostatků identifikovaných v národním systému řízení financování a kontroly a také na struktury spojené s veřejnými zakázkami, tak aby Česká republika mohla nástroj řídit samostatně. Česká republika očekává, že tato činnost bude dokončena před rozšířením a aktivity vykonané v rámci této technické pomoci tak přímo přispějí k řízení pomoci ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti ve dvou výše uvedených sektorech.

1.13.2.3. SAPARD (Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova)

Program SAPARD je určen pro kandidátské země na podporu opatření v oblasti zemědělství a rozvoje venkova v předvstupním období. Cílem programu SAPARD je vytvoření rámce pro trvale udržitelné zemědělství a udržitelný rozvoj venkova v kandidátských zemích, a to zejména v oblastech souvisejících:

- 1) Se zaváděním pravidel a přístupů týkajících se Společné zemědělské politiky a příbuzných koncepcí;
- 2) S řešením priorit a místních problémů trvalého přizpůsobování zemědělského sektoru a venkovských oblastí v přístupujících zemích.

Priority programu SAPARD v České republice byly stanoveny v Plánu rozvoje zemědělství a venkova na období 2000-2006, který byl schválen Poradním výborem Evropské komise pro zemědělské struktury a rozvoj venkova (STAR) v říjnu 2000. Konečná verze Plánu SAPARD byla předložena vládě, která ji vzala na vědomí dne 7. března 2001. Priority Plánu SAPARD se zaměřují na zavedení *acquis communautaire*, na udržení konkurenceschopnosti zemědělských a potravinářských podniků, na udržitelný hospodářský a sociální rozvoj a stabilitu venkovských regionů prostřednictvím zlepšení životního prostředí, životních podmínek a oživení podnikání.

S cílem zajistit dohled nad programem SAPARD byl vytvořen Národní monitorovací výbor pro SAPARD (NMV) a osm Regionálních monitorovacích podvýborů (RMP) na úrovni regionů soudržnosti. V dubnu 2002 Evropská komise zplnomocnila Agenturu SAPARD k řízení podpory z programu SAPARD v České republice.

Celkem bylo schváleno 1 550 projektů zahrnujících celkovou částku (EU+ČR) ve výši 129,7 mil. EUR. Česká republika tudíž uplatnila svoji alokaci v rámci programu SAPARD v plné výši.

EU se domnívá, že zkušenosti získané při realizaci programu SAPARD, zvláště prostřednictvím Agentury SAPARD, by měly být v co nejvyšší možné míře využity v budoucnu při realizaci a řízení opatření pro rozvoj venkova.

1.13.2.4. Hodnocení národních a předvstupních programů

V rámci programů financovaných na národní úrovni i v rámci předvstupních programů EU byla získána celá řada zkušeností. Zkušenosti z realizace rozvojových programů v regionu Severozápad a Moravskoslezsko ukázaly, že většina programů (zaměřených na úvěry a bankovní záruky) probíhala bez výraznějších problémů, zatímco v některých programech zaměřených na rozvoj podnikání a MSP a vytváření pracovních míst byly odhaleny určité slabiny. Někteří koneční příjemci grantů např. nedodržovali postupy pro zadávání veřejných zakázek, používání ukazatelů vytvořených pracovních míst bylo interpretováno různým způsobem, což vedlo k problémům s poskytováním konečných údajů pro určení výsledků a dopadů. Obecné závěry z Programu obnovy venkova se různí, ale ukazují na určité slabiny v

řízení kontraktů včetně používání odpovídajících postupů. Byla též vyzdvižena potřeba lepšího využívání a formulace ukazatelů pro sledování realizace projektů a byla přijata opatření na nápravu v této oblasti pro budoucí programy v mikroregionech od roku 2003. Co se týče vybraných sektorových programů, podpora průmyslových zón poukázala na slabiny v definici výběrových kritérií, která byla v některých případech příliš obecná a vedla k příliš obecným a nevyhraněným žádostem ze strany konečných příjemců. Aby bylo možné předejít potenciálním překážkám při získávání počátečního financování, měla by být v budoucnu velká pozornost věnována skutečným potřebám investorů a také plnému využití prostoru, který je k dispozici. Otázky týkající se vztahu mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu a CzechInvestem jako agenturou spravující schémata byly vyřešeny v rámci nedávné reorganizace uvedeného ministerstva. Je třeba zdůraznit potřebu řádných smluvních ujednání se všemi zprostředkujícími subjekty.

2. ROZVOJOVÁ STRATEGIE A PRIORITY

2.1. SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY
Makroekonomická situace a ostatní rámcové podmínky
<ul style="list-style-type: none">• ve srovnání s ostatními přístupujícími státy vysoký příliv přímých zahraničních investic, podporovaný systémem investičních pobídek
<ul style="list-style-type: none">• stabilní růst HDP
<ul style="list-style-type: none">• relativně vysoký stupeň liberalizace trhu
<ul style="list-style-type: none">• stabilní vývoj cen
<ul style="list-style-type: none">• vhodná zeměpisná poloha České republiky ve střední Evropě
<ul style="list-style-type: none">• relativně malé rozdíly mezi sociálním a hospodářským rozvojem regionů (NUTS II)
<ul style="list-style-type: none">• rostoucí pozitivní úloha regionálních center v rozvoji regionů
<ul style="list-style-type: none">• významné sociální a hospodářské postavení Prahy mezi evropskými městy
Výroba a služby
<ul style="list-style-type: none">• tradice průmyslové výroby
<ul style="list-style-type: none">• přizpůsobivost segmentu malých a středních podniků měnícím se potřebám trhu týkajících se rozvoje nových hospodářských činností, diverzifikované výrobní portfolio malých a středních podniků
<ul style="list-style-type: none">• rychlý rozvoj sektoru informačních technologií, silný dynamický rozvoj telekomunikací co do množství i kvality
Dopravní a komunikační infrastruktura
<ul style="list-style-type: none">• vysoká hustota silničních a železničních sítí
<ul style="list-style-type: none">• ve srovnání s ostatními přístupujícími státy dobře rozvinutý systém veřejné dopravy, který je na rozdíl od EU-15 široce preferovaným způsobem dopravy
<ul style="list-style-type: none">• Letiště Praha-Ruzyně je mezinárodním uzlem evropské důležitosti, který je důležitý pro cestovní ruch, jakož i umístění podniků
Lidské zdroje, trh práce a sociální integrace
<ul style="list-style-type: none">• relativně dobře kvalifikovaná a adaptabilní pracovní síla s konkurenčními platy
<ul style="list-style-type: none">• vysoká míra hospodářské činnosti české populace, nízký podíl zaměstnanosti v primárním sektoru
<ul style="list-style-type: none">• vysoká míra hospodářské činnosti žen
<ul style="list-style-type: none">• dostatečně hustá síť primárních a sekundárních vzdělávacích institucí
<ul style="list-style-type: none">• široká škála sociálních služeb nabízených nevládními neziskovými organizacemi
Životní prostředí
<ul style="list-style-type: none">• zlepšené životní prostředí co se týče ovzduší, kvality vody a snížené úrovně kontaminace půdy
<ul style="list-style-type: none">• významný potenciál určitých obnovitelných zdrojů energie
<ul style="list-style-type: none">• relativně dobrá kvalita dodávek pitné vody na většině území
<ul style="list-style-type: none">• všechna města s více než 10 000 obyvateli mají čistírnu odpadních vod
<ul style="list-style-type: none">• neustálý příliv investic do ochrany životního prostředí
Rozvoj zemědělství a venkova
<ul style="list-style-type: none">• dobré strukturální podmínky a vhodná velikostní struktura zemědělských podniků z hlediska rozvoje produktivity a konkurenceschopnosti zemědělství
<ul style="list-style-type: none">• diverzifikovaná zemědělská výroba (většina zemědělských podniků má kombinovanou výrobu

plodin a hospodářských zvířat) jako základ stabilních příjmů
<ul style="list-style-type: none"> • různorodost krajiny a obydlených oblastí • dobré zkušenosti s národními programy a programy EU (Program obnovy venkova, SAPARD)
Cestovní ruch
<ul style="list-style-type: none"> • vhodné zeměpisné rysy České republiky (v centru Evropy, morfologie, nadmořská výška, podnebí) • možnost využití mezinárodní pověsti Prahy k povzbuzování turistů, aby navštívili i zbytek země • hojnost kulturních, historických a technických památek a dalších kulturních, folklórních a přírodních atrakcí (většinou chráněné krajinné oblasti a národní parky) • dostatečné množství lokalit vhodných k rekreaci či cestovnímu ruchu, dostatečné množství ubytovacích kapacit • tradice a vysoká profesionální úroveň lázeňství
SLABÉ STRÁNKY
Makroekonomická situace a ostatní rámcové podmínky
<ul style="list-style-type: none"> • nadměrný rozpočtový deficit • rostoucí veřejné zadlužení • vysoká daňová zátěž • nedostatečná flexibilita pracovního trhu, která má za následek růst strukturální nezaměstnanosti • nadměrné soustředění hospodářské činnosti do Prahy
Výroba a služby
<ul style="list-style-type: none"> • neúplná restrukturalizace hospodářství a vysoký podíl výroby s nízkou přidanou hodnotou • nízký růst produktivity práce ve srovnání s EU a některými dalšími přístupujícími státy • nedostatečný rozvoj a transfer nových technologií a nedostatečné vazby mezi společnostmi a institucemi zabývajícími se výzkumem a vývojem • nedostatečná infrastruktura podporující transfer technologií z výzkumu do podnikatelského sektoru • nízký podíl malých a středních podniků na HDP ve srovnání s EU-15 • poměrně nízký počet začínajících firem • nedostatek přístupu ke kapitálu pro začínající a stávající MSP • nedostatečná síť MSP • stávající překážky vstupu na trh omezující rozvoj podnikatelských činností; na druhé straně při výstupu z trhu zdlouhavé konkurzní řízení, které má za následek mrtvý kapitál a vyšší riziko znehodnocení majetku • chybějící institucionální infrastruktura pro drobné podnikatele a investory, zejména co se týče marketingu a inovativních činností • nízká kvalita řízení malých podniků, omezené schopnosti používání pokrokových technologií a rozšíření činností na zahraniční trhy
Dopravní a komunikační infrastruktura
<ul style="list-style-type: none"> • nedostatečná kvalita dopravní infrastruktury • neuspokojivé podmínky místní infrastruktury • nedostatečné napojení regionálních komunikací na evropskou dopravní síť • rostoucí problém s dopravními zácpami ve městech; omezené možnosti aplikace integrovaných systémů veřejné dopravy • zaostávání obyvatel v používání informačních a komunikačních technologií a v přístupu k internetu
Lidské zdroje, trh práce a sociální integrace

• vzrůstající nezaměstnanost s významnými prvky strukturální nezaměstnanosti, vysoký podíl dlouhodobé nezaměstnanosti
• nesoulad vzdělávacího systému a požadavků trhu práce, vzrůstající podíl dlouhodobě nezaměstnaných absolventů škol a těch, kdo školu nedokončili
• nedostatečná mobilita pracovní síly
• nerovné postavení žen na pracovním trhu
• nedostatečná integrace konkrétních skupin obyvatel, obzvláště Romů
• vzrůstající výskyt sociopatologických jevů, kriminality (bezdomovectví, krádeže, vandalství)
• nízká úroveň účasti zaměstnavatelů a dalších partnerů ve školství
Životní prostředí
• kvalita životního prostředí v některých oblastech nedosahuje standardů EU
• nedostatečné všeobecné povědomí o zásadách udržitelného rozvoje a jejich znalost
• nedostatečný systém odpadového hospodářství
• vysoká energetická náročnost výrobních procesů a nízký podíl obnovitelných zdrojů energie
• nedostatečný rozvoj mimoprodukčních funkcí zemědělství a lesnictví
• nízká úroveň místního čištění odpadních vod v menších městech a ve venkovských oblastech
• stará ekologická zátěž uzavřených průmyslových provozů, jakož i velkého počtu provozů, které ve své činnosti pokračují
Rozvoj zemědělství a venkova
• nízká konkurenceschopnost venkovského hospodářství, nízký podíl výroby zpracovaných výrobků s vysokou přidanou hodnotou a malá zkušenost s marketingem
• nedostatek pracovních příležitostí ve venkovských oblastech
• nedostatečná kompenzace přirozeného úbytku zaměstnanců ve venkovských oblastech přílivem nových mladých zaměstnanců
• neodpovídající preventivní protipovodňová opatření
Cestovní ruch
• nekvalitní a nedostatečná infrastruktura cestovního ruchu
• nízká kvalita základních a doplňkových služeb cestovního ruchu; nedostatečná nabídka integrovaných produktů cestovního ruchu – rozdrobená organizace sektoru
• nerozvinutý marketing cestovního ruchu
• nedostatečná údržba a renovace historických staveb a kulturně-historických památek
PŘÍLEŽITOSTI
• vstup do EU a příležitosti jednotného trhu EU
• narůstající spolupráce v regionu mezi sousedícími státy
• rozvoj průmyslových klastrů
• rozvoj informační společnosti: nové příležitosti pro podnikatelský sektor
• zvýšená mobilita – lepší šíření informací a otevřený přístup k veřejným zakázkám na jednotném evropském trhu
• úloha Prahy – rozšíření pozitivního vlivu na zbytek České republiky
• pokračující zájem zahraničních turistů o Českou republiku s Prahou jako hlavním magnetem pro zbytek země
• pomalý, ale stabilní růst kombinované dopravy
• realistické možnosti častějšího zavádění obnovitelných zdrojů energie
HROZBY
• vytrvalý hospodářský pokles ve světových hospodářských centrech

• vstup do EU (neschopnost vyrovnat se s konkurenčními tlaky v EU)
• prostředí korupce podřívá řádnou konkurenci (hodnota .54 podle indexu vnímání korupce společnosti Transparency International z roku 2003)
• nedostatečná vymahatelnost práva – soudní případy trvají příliš dlouho a rozsudky jsou těžko vymahatelné, čímž se deformuje chování hospodářských činitelů
• silný kurz české koruny ohrožuje vývozní možnosti některých průmyslových odvětví
• negativní charakteristiky demografického rozvoje, zejména stárnoucí obyvatelstvo
• rostoucí rozdíly mezi regiony
• náklady na dodržování standardů kvality životního prostředí EU a s tím spojené problémy
• riziko výskytu extrémních klimatických podmínek (např. povodně) s hospodářskými škodami; dopad rostoucí ekonomiky na životní prostředí (emise CO ₂ , kvalita ovzduší)
• snížení potenciálu výzkumu a vývoje

Nejvýraznější témata identifikovaná ve SWOT analýze, kterými je třeba zabývat se ve strategii, jsou:

- Nižší růst produktivity práce v soukromém sektoru ve srovnání s EU a ostatními přístupujícími státy (Polsko, Maďarsko), který je možno vztáhnout k nedostatečným investicím do výzkumu a vývoje, což má za následek nízkou inovativní kapacitu.
- Důležitost přímých zahraničních investic pro hospodářský rozvoj v České republice, avšak bez dostatečného propojení na místní sektor malých a středních podniků (potenciál pro rozvoj klastrů).
- Úspěšná ekonomika v Praze, která pro zbytek země (Cíl 1) představuje jak příležitosti, tak hrozby. Činnosti v Praze mohou znamenat více vedlejších příležitostí pro zbytek země.
- Nedostatečná kvalita dopravní sítě.
- Nízká úroveň místního čištění odpadních vod.
- Vysoký potenciál cestovního ruchu, který je však v současné době rozdrobený a v nedostatečné kvalitě.
- Nedostatečně rozvinutá aplikace informační společnosti (e-business, e-learning), částečně díky vysokým nákladům na internet.
- Relativně nízké regionální rozdíly na úrovni regionů soudržnosti (NUTS II) a s výjimkou nezaměstnanosti zásadní meziregionální rozdíly jsou na nízkých úrovních.
- Specifické postavení regionů Severozápad a Moravskoslezsko jako regionů procházejících průmyslovou restrukturalizací.
- Kvalifikovaná pracovní síla s relativně nízkými mzdami, ale nesoulad mezi poptávkou a nabídkou na pracovním trhu, zejména jako důsledek nedostatečné pružnosti školství.
- Rostoucí registrovaná míra nezaměstnanosti s výraznými prvky strukturální nezaměstnanosti a rostoucí nezaměstnanost mládeže.
- Nepříznivé postavení žen na pracovním trhu ve srovnání s muži, co se týče parametrů jako jsou mzda, nezaměstnanost.

2.2. Rozvojová strategie

Přestože Česká republika dosahuje na žebříčku nových členských států co do hospodářského rozvoje vysoko, rozdíl mezi ní a členskými státy EU je výrazný: HDP na obyvatele měřeno paritou kupní síly dosáhl v roce 2002 59,9 % úrovně EU. Plynulý proces sblížování se státy EU-15 je hlavním cílem a výzvou pro nadcházející léta.

Strategie na podporu udržitelného hospodářského rozvoje a sblížování s úrovní příjmů EU se musí zabývat fiskálním přizpůsobením. Všeobecné deficity veřejných financí se v minulých

letech zvětšily a měly za následek rychlé zvýšení veřejné zadluženosti. Zhoršení fiskálního postavení a tlak výdajů na osobní převody jsou potenciálními zdroji rizika pro růstu, protože silně omezují manévrovací prostor pro snížení daní a výdaje podporující růst. Realizace plánované fiskální reformy, která předpokládá opatření nejen na straně příjmů, ale také na straně výdajů, je nutná nejen ke snížení fiskálních deficitů, ale rovněž ke zlepšení struktury veřejných financí.

Snaha o strukturální reformy může rovněž významným způsobem přispět k růstovému potenciálu. Co se týče českých úřadů, odhady potenciální míry růstu jsou ve srovnání s ostatními státy v regionu relativně nízké. Strukturální reformy, které by měly za následek silnější motivaci poptávky a nabídky v oblasti pracovních sil a zlepšené podmínky pro podnikání, by ve střednědobém výhledu stimulovaly ekonomiku a zvýšily tak potenciální růst výstupů.

Přestože úroveň produktivity práce dosáhla téměř 56 % průměru EU, růst produktivity se v období 1997-2001 zastavil na 2,2 % a byl mezi nejnižšími v celém regionu. Míra zaměstnanosti, jakkoli vysoká a lehce převyšující průměr EU, se však snižuje. Zvyšování produktivity zejména přemísťováním pracovní síly do míst s nejproduktivnějším využitím a současné zachování relativně vysoké míry zaměstnanosti na celostátní úrovni je proto klíčovou otázkou. Globálním cílem Rámce podpory Společenství je proto:

Udržitelný rozvoj založený na konkurenceschopnosti

Veřejné investice podporované strukturálními fondy EU mohou významně přispět ke globálnímu cíli RPS. Strategie RPS využívá silných stránek identifikovaných ve SWOT analýze. Tato strategie si klade za cíl eliminovat slabé stránky a bere v úvahu příležitosti a hrozby vytvářející rámec, v němž bude tato strategie realizována. Strukturální reformy na trhu produktů a pracovní síly musí jít ruku v ruce s podporou modernizace hospodářství ze strany RPS. Hlavním cílem strukturálních fondů je proto financování takových intervencí, od kterých lze očekávat, že budou mít pozitivní vliv na dlouhodobý růst produktivity a vytváření pracovních míst. Tato pomoc by rovněž měla podporovat to, jak celá země může využít vedlejšího efektu hospodářsky dominantního postavení Prahy, mimo oblast Cíle 1 s tím, že se vezme v úvahu vyvážený rozvoj regionů. Praha je významným aglomeračním přínosem pro podnikání, což je postavení, které by mělo být posíleno v rámci programu SPD pro Cíl 2 a propojeno s ostatními regionálními „růstovými póly“ České republiky. V rámci intervencí RPS by velká města, jako jsou Plzeň, Ostrava, Brno a další velké aglomerace, měla zvýšit svůj vnitřní potenciál k započítání nových a rozvoji stávajících hospodářských činností ve svém okolí, a tak zlepšit vnitřní sociální a ekonomické sbližování České republiky.

Odůvodněním strategie tohoto zkráceného programového období je rozvoj klíčových intervencí, které podpoří posilování konkurenceschopnosti českého hospodářství vytvářením podmínek pro vyšší růst produktivity, zatímco se řeší strukturální problémy na pracovním trhu.

Strategie RPS posílí faktory, které přispívají k růstu produktivity prostřednictvím podpory podnikání a MSP, rozšiřování inovace, kvalifikace lidských zdrojů a zlepšování dopravní infrastruktury. Tím se rovněž usnadní přilákání investic a firem do strukturálně slabších regionů. Infrastruktura snižující náklady na dojíždění a kvalifikace odpovídající potřebám trhu rovněžlepší profesionální flexibilitu a prostorovou mobilitu. Navíc odborné vzdělávání a celoživotní učení pomohou řešit strukturální nezaměstnanost.

Ve vztahu k podpoře produktivity a růstu se strategie RPS zaměří na malé a střední podniky (MSP) s tím, že zvláštní pozornost bude věnována začínajícím podnikům a inovativním firmám, které investují buď do nových produktů nebo nových postupů a technologií. Očekává se, že to bude mít za následek vytváření udržitelných pracovních míst. Vytváření a rozvoj nových firem a pracovních míst však velkou měrou závisí na podnikatelském prostředí, v jakém tyto firmy působí.

RPS bude podporovat rozvoj vhodných rámcových podmínek podnikatelského prostředí, např. posilováním kapacity a kvality spolupráce mezi organizacemi zabývající se výzkumem a vývojem a podniky, obnovováním stávajících a rozvojem nových průmyslových parků a podnikatelských center přizpůsobených požadavkům podnikatelského sektoru, zlepšováním školicích zařízení a programů pro podnikatelský sektor a zlepšeným přístupem k know-how podnikatelských poradenských služeb. Přímá, individuální podnikatelská podpora bude poskytována malým a středním podnikům, s tím, že zvláštní pozornost bude věnována začínajícím podnikům, malým a velkým inovativním podnikům, mimo jiné s cílem zlepšit přístup k finančním službám, inovacím a energeticky úsporným výrobním technologiím. Kvalifikace lidských zdrojů se budou obzvláště zaměřovat na potřeby trhu prostřednictvím vzdělávání, odborného výcviku a celoživotního učení.

Jelikož se očekává, že atraktivita českého hospodářství pro zahraniční investory po přistoupení k EU dále poroste, RPS nadále nebude podporovat přímé zahraniční investice přímo, avšak zahraničním investorům mohou být poskytnuty pobídky k rozvoji klastrů a spolupráci s malými a středními podniky jako subdodavateli, nebo nepřímá podpora v podobě podnikatelské infrastruktury.

Efektivita této strategie bude valnou měrou záviset na prosazování státních strukturálních reforem. Liberalizace trhů, jakož i další kroky zaměřené na snižování a zjednodušování administrativní zátěže podnikatelů při zakládání a řízení firem (např. zřízením registračního soudu) musí pokračovat. Výkon práva (zrychlení a větší účinnost soudních řízení v občanských a obchodních záležitostech) a legislativní pozadí výstupu z trhu (přepracování zákona o konkurzu a vyrovnání) jsou oblasti, kde by rovněž mělo dojít k zlepšení.

Co se týče pracovních sil, úsilí by se mělo zaměřit na udržení v současné době vysoké míry zaměstnanosti na celostátní úrovni. Zmenšující se a stárnoucí populace představuje možné omezení budoucí aktivní pracovní síly, a tím i zaměstnanosti a růstu. V krátkém období od roku 2004 do roku 2006 bude trh s pracovní silou nadále ovlivňován nutným úsilím o restrukturalizaci české ekonomiky, které s sebou ponese přerozdělení zdrojů do činností s vyšší produktivitou. Mimo restrukturalizační proces bude nezaměstnanost pravděpodobně ovlivňována reformou veřejných financí, podle níž budou v období 2004-2006 ročně propouštěna 2 % zaměstnanců veřejného sektoru.

Strnulost nabídky pracovní síly (nízká přizpůsobivost, nízká regionální a profesní mobilita, obtížná zaměstnavatelnost určitých segmentů populace) přetrvává zejména vzhledem ke slabé pracovní motivaci a systémům sociálních převodů a dávek.

Stimuly poptávky po pracovní síle jsou omezovány nedostatkem rámce pro dočasné zaměstnání a zaměstnání na částečný úvazek a vysokými nemzdovými náklady na pracovní sílu na málo kvalifikované zaměstnance a zaměstnance s malými příjmy. To značným způsobem snižuje poptávku po pracovnících, jako jsou matky s malými dětmi, postižení lidé,

a ti, kdo předčasně ukončili studia, mají nízkou úroveň vzdělání a na pracovní trh vstupují poprvé. I přes mnohá opatření, přijatá zejména v problémových regionech, se strukturální nezaměstnanost stala chronickým rysem, jak dokazuje i stále se zvyšující počet dlouhodobě nezaměstnaných a zvyšující se rozdíly v regionální nezaměstnanosti, které patrně přetrvávají vzhledem ke zkosnatělosti nabídky a omezené poptávce po nekvalifikované pracovní síle.

V tomto kontextu je cílem RPS maximální omezení potenciálního zvýšení míry nezaměstnanosti prostřednictvím rychlého přemístění přebytečných pracovníků a zaměstnanců k činnostem s vyšší produktivitou. RPS se proto zaměří na intervence v oblasti současné aktivní politiky trhu práce, která stimuluje adaptabilitu a mobilitu pracovní síly. Ke zvýšení efektivity aktivní politiky trhu práce přispěje k rozšíření jejich nástrojů a další zlepšení, zejména co se týče konkrétních služeb zaměstnanosti, které si kladou za cíl rychlou integraci uchazečů o zaměstnání na pracovním trhu a prevenci nezaměstnanosti ohrožených osob. Kvalifikace pracovních sil se dále zlepší tak, aby reagovaly na potřeby pracovního trhu, aby se zvýšila jejich odborná flexibilita a aby potažmo došlo ke zvýšení konkurenceschopnosti českého hospodářství.

Očekává se, že kroky vlády v rámci Národního akčního plánu zaměstnanosti, které se zaměřují na zvyšující se flexibilitu pracovního trhu – schválené úpravy státního systému sociální podpory, zejména úpravy v oblasti výplaty dávek podle výše příjmů – postupně zaznamenávají výsledky. Všechna tato opatření by měla mít za následek zkrácení doby reakce hospodářské nabídky na impulsy poptávky, a to lepším rozdělením zdrojů a vytvářením nových pracovních míst. Celkově se opatření na pracovním trhu budou zaměřovat na flexibilnější podmínky, zvýšenou mobilitu pracovníků v rámci profesí, sektorů a regionů. Sociální politika se zaměří na zvyšující se motivaci k zaměstnanosti a iniciuje tak posun od pasivní závislosti na sociálních dávkách.

Dojde k modernizaci infrastruktury. Dobře vyvinutá dopravní infrastruktura je podmínkou lepší konkurenceschopnosti a růstu. Taková infrastruktura sníží transakční náklady a zvýší produktivitu a exportní potenciál společností, přičemž jim zároveň umožní využít pozice státu na křižovatkách severojižních a východozápadních cest. Velké investice do projektů mezinárodní důležitosti, které se nacházejí na těchto transevropských koridorech, nespádají přímo do rozsahu činnosti RPS a budou podporovány v rámci Fondu soudržnosti.

Investice do dopravní infrastruktury rovněž významně usnadní snižování regionálních rozdílů a zlepšování konkurenceschopnosti regionů umožněním přístupu k trhům a mobility pracovních sil. Zlepšení v dopravní infrastruktuře snižují čas a náklady na přepravu zboží a tím zvyšují produktivitu. Mohou rovněž přispívat k rozšiřování hranic pracovních trhů a tím i ke zvyšování mobility pracovní síly. Strategie RPS se zaměřuje na projekty dopravní infrastruktury celostátní a regionální důležitosti. Priorita bude dána těm projektům, které spojí zemi a její regiony s evropskou páteří, a projektům, které integrují různé typy dopravy. Negativní dopad dopravy na životní prostředí bude snížen maximální možnou měrou, mimo jiné i prostřednictvím použití informačních technologií a realizace a zavedení inteligentních systémů.

Vysoce kvalitní environmentální infrastruktura je dalším určujícím faktorem socioekonomického rozvoje. Fond soudržnosti bude podporovat velké projekty, zatímco RPS se zabývá menšími projekty. Oba tyto nástroje se zaměřují na splňování standardů *acquis communautaire* v oblasti životního prostředí a vysokou prioritu připisují odpadům a pitné vodě. Ve většině případů je česká legislativa v oblasti životního prostředí kompatibilní s

legislativou EU. Ekologické standardy EU však v některých oblastech ještě splňovány nejsou. Celkové povědomí a znalosti týkající se ekologických otázek a principů udržitelného rozvoje jsou stále nedostatečné. Navíc hospodářský růst pravděpodobně zvýší tlak na životní prostředí (emise CO₂, produkce odpadů, zvýšená spotřeba elektrické energie atd.). Strategie RPS bude zahrnovat intervence, které vyváží tyto negativní vlivy např. podporou využívání obnovitelné energie v podnikatelském sektoru, stimulací integrovaných systémů veřejné dopravy, kombinované dopravy a zavedením alternativních paliv v dopravě.

Strategie RPS bude podporovat strategické cíle definované Radou Evropských společenství v březnu 2000 v Lisabonu. Tato strategie rovněž přispěje k regionální a sociální soudržnosti. Opatření orientovaná na regiony přispějí k zaměstnanosti v problémových oblastech a oblastech procházejících restrukturalizací, jakož i k integraci znevýhodněných skupin ohrožených sociálním vyloučením (např. osoby s nízkou kvalifikací a přízpusobivostí).

V průběhu realizace RPS budou sledovány následující všeobecné ukazatele s cílem získat přehled o všeobecném rozvoji České republiky (mimo vliv RPS).

Úroveň RPS	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
		Kontextu	Obyvatelstvo v produktivním věku	Koeficient %	100	ČSÚ
			Obyvatelstvo s vyšším vzděláním (ve věku 15-64 let)	%	9,5 (2002)	ČSÚ
			HDP na obyvatele ČR*	PPS Ve stálých cenách	10 349	ČSÚ*, MF**
			HDP na pracujícího obyvatele ČR	PPS Ve stálých cenách	22 618	ČSÚ* MF**
			Míra nezaměstnanosti v regionech Cíle 1 (kromě Prahy)	%	9,9 (2002)	MPSV
			Míra nezaměstnanosti v ČR	%	9,8 (2002)	MPSV
			Hrubá přidaná hodnota ve výrobě (včetně Prahy)	v tis. EUR ve stálých cenách	12,034	ČSÚ
			Průměrná délka života	roky	72,14 M 78,45 Ž	ČSÚ
			Míra ekonomické aktivity	Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel starších 15 let v %	59,8 (2002)	ČSÚ

Pro plánování v roce 2006 byl použit směnný kurz pro PPS z roku 2001, tj. 15,3475***. Cílové hodnoty vycházejí z prognóz Ministerstva financí ČR pro dané období. Při výpočtu byly také použity hrubé odhady vývoje počtu obyvatel.

* = ČSÚ je odpovědný za počáteční hodnotu v roce 2001

**= Ministerstvo financí je odpovědné za cílovou hodnotu podle <http://www.mfcr.cz/static/MakroPre/CZ/GT01.htm>

*** = Směnný kurz podle Eurostatu

S cílem monitorovat realizaci cíle RPS, tj. udržitelný rozvoj na základě konkurenceschopnosti, budou sledovány tři ukazatele dopadu a jeden ukazatel výsledku, které pravidelně měří Český statistický úřad (ČSÚ) a monitorovací systém MSSF RPS.

1. Sbližování České republiky se státy EU-15 bude sledováno prostřednictvím centrálního ukazatele hospodářské a sociální soudržnosti, kterým je HDP/obyvatele. Tento ukazatel bude měřen v souladu se standardní metodikou ČSÚ a Eurostatu ve stálých cenách a v souladu s paritou kupní síly.
2. Prvek konkurenceschopnosti, který je klíčový pro globální cíl RPS, bude měřen prostřednictvím HDP na zaměstnanou osobu, aby bylo možno sledovat rozvoj produktivity práce. Tento ukazatel bude měřit ČSÚ v souladu se standardní metodikou.
3. Čistý počet vytvořených pracovních míst by měl být ukazatelem efektivity intervencí strukturálních fondů v rámci RPS. Tento ukazatel je založen na hrubém dopadu (celkový dopad tak, jak ho uvedou příjemci), s tím, že se bere v úvahu mrtvý dluh (přínosy, ke kterým by došlo v každém případě), vliv přemístění (vliv na zaměstnanost, která ve stejné cílové oblasti vytváří ztráty pracovních míst), a multiplikátor (nebo nepřímý dopad). Ukazatel bude sledován prostřednictvím centrálního monitorovacího systému MSSF.
4. Ukazatel realizovaného soukromého spolufinancování bude použit k monitorování účasti soukromého sektoru a vyrovnávacího vlivu zásahů strukturálních fondů. Tento ukazatel bude sledován centrálním monitorovacím systémem MSSF a účetním systémem Viola.

Úroveň RPS	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Globální cíl	Udržitelný vývoj založený na konkurenceschopnosti	Dopadu	HDP na obyvatele (kromě Prahy)	PPS Ve stálých cenách	8 643	9 800	ČSÚ* MF**
	Produktivita práce	Dopadu	HDP na pracující osobu (kromě Prahy)	PPS Ve stálých cenách	19 671	21 800	ČSÚ* MF**
	Vytváření pracovních míst	Dopadu	Čistý počet nově vytvořených pracovních míst	Celkový počet	0	10 050	MSSF všechny OP
		Výsledku	Počet podpořených pracovních míst	Hrubý počet vytvořených pracovních míst	0	34 410	Celkem
	Zapojení soukromého sektoru	Výsledku	Realizované soukromé spolufinancování	EUR	0	639 020 325	MSSF všechny OP

Pozn.: Směnný kurz Kč / EUR: 1 EUR = 31,805 Kč (21. 10. 2003)

Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line.

Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

Pro plánování v roce 2006 byl použit směnný kurz pro PPS z roku 2001, tj. 15,3475***. Cílové hodnoty vycházejí z prognóz Ministerstva financí ČR pro dané období. Při výpočtu byly také použity hrubé odhady vývoje počtu obyvatel.

* = ČSÚ je odpovědný za počáteční hodnotu v roce 2001

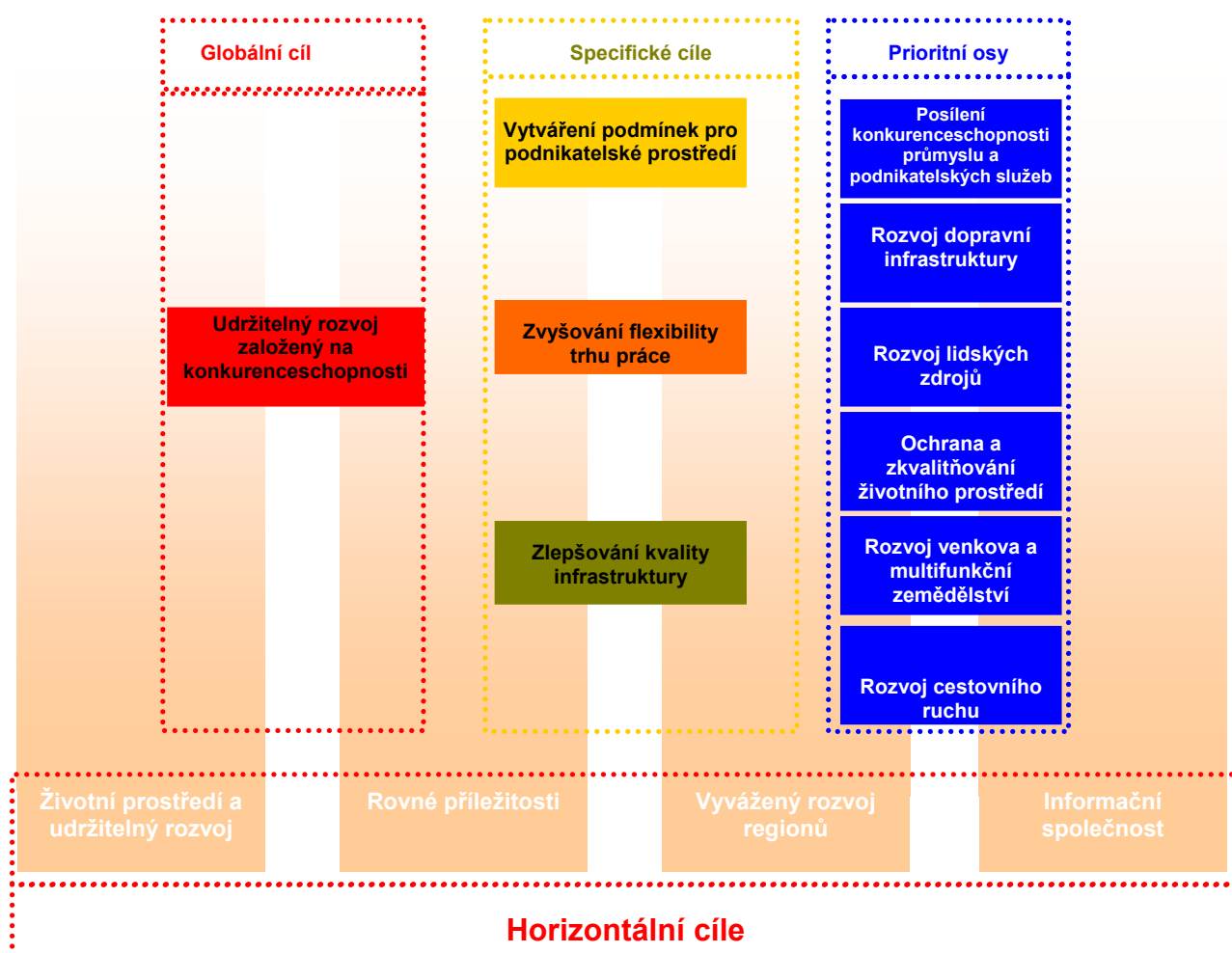
** = Ministerstvo financí je odpovědné za cílovou hodnotu podle <http://www.mfcr.cz/static/MakroPre/CZ/GT01.htm>

*** = Směnný kurz podle Eurostatu

2.3. Specifické cíle

S ohledem na rozsah a zkrácené programové období Rámce podpory Společenství je třeba, aby se naše strategie zaměřovala na omezený počet klíčových oblastí intervence, které jsou definovány jako specifické cíle, jejichž splněním lze dosáhnout největšího efektu.

Strategie Rámce podpory Společenství

V kontextu všeobecné rozvojové strategie pro Českou republiku se rozlišují tyto tři specifické cíle:

- Vytváření podmínek pro podnikatelské prostředí:
 - zlepšování podnikatelské infrastruktury;
 - zlepšování institucionální struktury pro rozvoj podnikání;
 - zlepšování zařízení pro transfer technologií;
 - posilování mechanismů spolupráce mezi výzkumnými pracovišti a průmyslem;
 - podpora inovativní kapacity soukromého sektoru a zvyšování přidané hodnoty a produktivity práce.
- Zvyšování flexibility trhu práce s cílem:
 - zmenšení propasti mezi nabídkou a poptávkou na pracovním trhu;
 - modernizace školicí infrastruktury s cílem efektivně se přizpůsobit požadavkům pracovního trhu.
- Zlepšování kvality infrastruktury:
 - doprava;
 - životní prostředí;
 - a další technická infrastruktura.

Poslední oblast intervence budou podporovat jak strukturální fondy (v rámci RPS), tak Fond soudržnosti (mimo RPS) na základě stejné strategie. Různé oblasti podpory obou těchto nástrojů jsou definovány v odstavci 3.2.1.1 o sblížování strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.

Tyto specifické cíle jsou hodnoceny jako určující faktory, přispívající ke strategii udržitelnosti na základě konkurenceschopnosti, a proto by jim při realizaci Rámce podpory Společenství měla být dána přednost.

2.3.1. Vytváření podmínek pro podnikatelské prostředí

Rozvoj podnikatelského sektoru je klíčový pro výkon ekonomiky. Investice do podnikatelského prostředí s cílem zlepšit podmínky pro podnikání a hospodářský růst jsou proto klíčovými prioritami Rámce podpory Společenství. Investice do podnikatelského prostředí se budou primárně zaměřovat na český podnikatelský sektor jako takový, aby bylo možno nabídnout všem firmám rovné příležitosti rozvoje. Podpora bude rovněž poskytována jednotlivým podnikům se zaměřením na činnosti s růstovým potenciálem a činnosti, po nichž je poptávka na trhu, se zvláštním důrazem na malé a střední podniky, začínající firmy a inovativní firmy.

Vysoce kvalitní nabídka průmyslových parků, podnikatelských zón a center pro různé cílové skupiny je potřebná k vytvoření příznivého podnikatelského prostředí. Přeměna území vyčerpaných průmyslovou činností (tzv. brownfields) v nové podnikatelské zóny a modernizace zastaralé podnikatelské infrastruktury by měly mít za cíl vyrovnání nabídky podnikatelské infrastruktury s poptávkou. Podpora bude projektům poskytována v souladu s tržní analýzou nabídky a poptávky. Taková analýza by měla brát v úvahu stávající nabídku v regionech a potřeby státu jako celku. Tato analýza potřeb by měla pokrýt množství a typy průmyslových zón potřebných v regionech, s tím, že zvláštní pozornost bude věnována činnostem s růstovým potenciálem a činnostem, po nichž je poptávka na trhu.

Podporována bude infrastruktura pro výzkum a technologický rozvoj a inovace zaměřující se na rozšíření moderních technologií. Klíčovou důležitost mají i sítě spolupráce mezi společnostmi a výzkumnými ústavami. Cílem je podporovat zavádění a fungování podnikatelských inkubátorů, vědeckých a technologických parků a center transferu technologií. To by posloužilo konkrétním potřebám začínajících firem a inovativních firem.

Výkonnost hospodářství, jeho technologická úroveň a snížení nezaměstnanosti silně závisí na rozvoji malých a středních podniků. Přes rostoucí význam MSP by jejich rozvoj mohl být více posílen lepším přístupem k financování a podnikovému poradenství. Přestože podpůrné mechanismy a programy pro MSP již existují, je třeba, aby došlo k jejich zlepšení.

Úsilí je třeba soustředit na rostoucí podíl MSP na hospodářském růstu a vývozní výkonnosti s tím, že je třeba mít na mysli jejich potenciál ke snížení nezaměstnanosti a jejich příspěvek hospodářskému oživení strukturálně postižených a hospodářsky slabých regionů. Spolupráce MSP s výzkumnými pracovišti na univerzitách a vysokých školách bude rovněž podporována, jakož i podobná spolupráce s veřejnými a soukromými výzkumnými ústavami, což povede ke zlepšování postupů a technologií.

Podpora se bude zaměřovat na lepší úvěrování pro MSP, investičních pobídek k inovaci, používání nových technologií, aplikaci moderních technologií, materiálů a procesů vedoucích k vyšší efektivnosti využívání energie a snížení energetické náročnosti.

Přímá podpora v rámci tohoto specifického cíle nebude poskytována neživotaschopným společnostem, které čelí restrukturalizaci, ani na financování přímých investičních pobídek pro přímé zahraniční investice. Nicméně nepřímé pobídky, jako je rozvoj průmyslových zón nebo prostor pro podnikání, budou předmětem financování přímých zahraničních investic.

Cestovní ruch je dalším sektorem, který má v České republice vysoký růstový potenciál. Cestovní ruch podporuje devizové příjmy a přispívá k vytváření nových pracovních příležitostí. Vyvážený a udržitelný rozvoj cestovního ruchu bude podporován převážně modernizací infrastruktury cestovního ruchu a zvyšováním její efektivity, zvyšováním kvalifikací a profesionálního přístupu a podporou partnerských vztahů mezi společnostmi, zlepšováním spolupráce veřejného a soukromého sektoru vytvářením sítí pro zlepšování integrace služeb, které jsou součástí řetězce služeb v cestovním ruchu. Intervence se budou zaměřovat na zvyšující se hospodářský přínos cestovního ruchu a rozšiřování takového vlivu na všechny potenciální oblasti.

Konkurenceschopnost českého hospodářství je rovněž podmíněna kvalitou institucí vytvářejících rámec pro fungování jednotlivých sektorů. Proto musí dojít k pokroku v oblasti budování institucí a snižování byrokracie. Je třeba řešit administrativní zatížení podnikatelského sektoru. Začínající podniky brzdí zdlouhavé a navzájem oddělené procesy. Daňový systém je spleť. Stále ještě přetrvávají obavy z vlivu korupce a hospodářské trestné činnosti na ekonomické klima v České republice.

Jeden z faktorů, který rovněž přispěje ke zvýšené konkurenceschopnosti českého hospodářství je vybudování plně konkurenceschopného zemědělství. Základní podmínkou pro konkurenceschopnost zemědělství je rozvoj a modernizace podnikatelského prostředí v zemědělství a v potravinářském průmyslu – modernizace a restrukturalizace podniků tak, aby bylo dosaženo efektivní struktury domácího zemědělského trhu a růstu produktivity práce. Navíc budou podporovány alternativní venkovské zdroje obživy a ekologické zemědělství.

Indikativní váha 13,9 % z celkového přidělu ze strukturálních fondů do RPS může být klasifikována jako přímý příspěvek na vytváření podmínek pro podnikatelské prostředí (priorita 1 OP Průmysl a podnikání a část priority 4 SRP).

U tohoto specifického cíle budou sledovány následující ukazatele:

Úroveň RPS	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Specifický cíl	Vytváření podmínek pro podnikatelské prostředí	Dopadu	Podíl MSP na HDP	%	37,16	42,50	ČSÚ
		Výstupu	Plocha vytvořených podnikatelských zón a prostor	m ² z toho: nových modernizovaných		+ 102 900 68 900 34 000	OPPP

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

2.3.2. Zvyšování flexibility trhu práce

Jedním z hlavních ekonomických růstových faktorů je kvalita potenciálu pracovní síly. Opatření týkající se aktivní politiky zaměstnanosti se zaměří na cílové skupiny se zjevnou

vazbou na potřeby trhu. Český systém školství dosud nebyl schopen flexibilně reagovat na strukturální nezaměstnanost a systém celoživotního učení není dostatečně rozvinutý. Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců ekonomickým a technologickým změnám přispěje k plnění tohoto specifického cíle.

Velkým problémem je rostoucí míra nezaměstnanosti. Obzvláště alarmující je strukturální nezaměstnanost a rostoucí podíl dlouhodobé nezaměstnanosti. Hlavním důvodem pro to je pokračující a stále nedokončená restrukturalizace některých průmyslových odvětví. Bez ohledu na relativní stejnorodost regionů existují regiony s vyšší koncentrací strukturálních problémů (Severozápad, Moravskoslezsko), což má za následek vyšší nezaměstnanost. Přes velký nárůst zaměstnanosti v sektoru služeb, ke kterému došlo v posledních letech, je váha terciálního sektoru v regionech stále nízká (zejména ve srovnání s EU-15), zatímco úroveň zaměstnanosti v primárním sektoru se snižuje na úroveň podobné v EU-15.

Zlepšování a přizpůsobování současné úrovně dovedností pracovních sil závisí na rozvoji systémů celoživotního učení. Je třeba vybudovat decentralizovaný a flexibilní systém, který se bude přizpůsobovat měnícím se potřebám na pracovním trhu na místní a regionální úrovni. Při přípravě nových učebních plánů je třeba brát v úvahu zejména potřeby činností s růstovým potenciálem a poptávkou na trhu. Tento systém zároveň povede ke zvýšené zaměstnatelnosti osob na pracovním trhu se zlepšeným přístupem k zaměstnanosti skupin a jednotlivců, ohrožených sociálním vyloučením. Stávající hustá síť škol je dobrým předpokladem pro rozvoj potřeby celoživotního učení.

Příležitosti absolventů škol na pracovním trhu jsou omezovány nepřizpůsobivým systémem školství, který produkuje neodpovídající strukturu dovedností mezi absolventy odborných škol, středních škol, vysokých škol a univerzit. RPS přispěje k vytváření flexibilního systému školství, který přizpůsobuje učební plány a dovednosti absolventů potřebám pracovního trhu. Zejména důležité je zintenzivnění výuky v oblasti informačních technologií (e-learning). Spolu se zlepšováním úrovně dovedností pracovní síly je tento faktor rozhodující pro dosažení tohoto specifického cíle a řešení strukturální nezaměstnanosti.

Mobilita pracovní síly obsahuje prostorové a profesní prvky. Obtížná dostupnost práce v regionech veřejnou dopravou může být významnou překážkou výkonného fungování pracovního trhu a v důsledku toho se zvyšuje míra nezaměstnanosti na místní úrovni. Profesní mobilita ovlivňuje možnosti jednotlivců vyhledávat zaměstnání mimo jejich původní profesi. RPS bude podporovat systém, který stimuluje profesní mobilitu a umožňuje změny v zaměstnanecké struktuře, a to bez velkých negativních vlivů na celkovou úroveň zaměstnanosti.

Posledním klíčovým faktorem zlepšování úrovně dovedností pracovních sil je lepší propojení mezi vědeckým výzkumem a rozvojem školství a celoživotního učení. To by bylo v souladu s transferem know-how a spoluprací s inovativními společnostmi tak, jak jsme se o tom zmínili v prvním specifickém cíli.

Indikativní váha 10,5 % z celkových příspěvků strukturálních fondů do RPS může být klasifikována jako přímý příspěvek zvyšující se flexibilitě trhu práce (priority 1 až 4 RLZ).

U tohoto specifického cíle bude monitorován následující ukazatel:

Úroveň RPS	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Specifický cíl	Zvyšování flexibility trhu práce	Dopadu	Počet nezaměstnaných na volné pracovní místo	Koeficient %	11,5 (srpen 2003)	10,0	ČSÚ, MPSV

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

2.3.3. Zlepšování kvality infrastruktury

Hospodářský růst výrazným způsobem zpomaluje neexistence a nedostatečný rozvoj dopravní infrastruktury. Mezi nejdůležitější faktory patří dokončení a efektivní využívání dopravní sítě, zejména modernizace klíčových silničních a železničních tras, které jsou součástí transevropské sítě, jakož i napojení na tuto síť. Hlavní podíl investic do dopravní infrastruktury v rámci RPS bude určen těmto dvěma druhům dopravy. Větší důraz bude kladen na rozvoj veřejné dopravy, nikoli individuální dopravy. Výsledek bude mít pozitivní vliv na ekonomiku jako takovou s tím, že se vyrovnají regionální rozdíly s pozitivním vlivem na pracovní trh a obchodní toky.

Rozvoj letištní sítě, obzvláště na celostátní úrovni, je rovněž určujícím faktorem hospodářského růstu, jelikož je klíčovým prvkem rozhodovacího procesu o místě podnikání, jakož i pro cestovní ruch. V tomto kontextu bude nutné rozšířit vazby mezi regiony Cíle 1 a mezinárodním letištem Praha-Ruzyně, které se nachází mimo oblast Cíle 1. Přednost bude dána integraci letecké dopravy do kombinovaných sítí s ostatními druhy dopravy. Podpora bude záviset na výsledcích analýzy nákladů a užitků.

Oblast životního prostředí, kde Česká republika zaostává za EU a která bude vyžadovat v budoucích letech nejvíce investic, jsou odpady a pitná voda. Na výstavbu a rekonstrukci čistíren odpadních vod, kanalizace a vodovodních rozvodů na obecní úrovni bude třeba vynaložit významné investice.

Investice do odpadového hospodářství v souladu s Národním plánem odpadového hospodářství přijatým v roce 2003 přispějí k vybudování integrovaných systémů odpadového hospodářství, zejména zařízení pro materiálové a energetické využití odpadu a sanaci starých ekologických zátěží a skládek odpadu.

Konkrétní reakcí na místní znečištění ovzduší, která se nakonec projeví v širším zeměpisném rámci, bude zavedení plynodůů do nejvíce postižených regionů. V souladu s mezinárodními závazky České republiky bude příslušná pozornost věnována řízení těkavých organických látek.

V energetice bude podporována udržitelná výroba a efektivnější využití energie. Podíl energie vyrobené z obnovitelných zdrojů vykazuje stabilní růst. Dosažení tohoto specifického cíle napomůže podpora alternativních zdrojů energie. V tomto případě by se měla opakovat situace z roku 1990, kdy investice do životního prostředí podnítily růst nového, technologicky pokročilého odvětví. Efektivnější využití energie a aplikace obnovitelné energie v průmyslu rovněž povede k významným úsporám a zvýšení konkurenceschopnosti.

V průběhu posledních pěti let se v různých regionech ČR dvakrát objevily ničující povodně. Tyto povodně upozornily na ohrožení krajiny tam, kde byly její ekologické funkce výrazným způsobem narušeny lidskou činností. Investice do obnovy ekologických funkcí krajiny se zaměří na celkovou revitalizaci a zvýšení její retenční kapacity. Činnost zaměřená na

zmírnění a/nebo prevenci škod způsobených přírodními katastrofami, jako jsou protipovodňová opatření, získá zvýšenou podporu ze strukturálních fondů.

Rozvoj základní infrastruktury rovněž napomůže zlepšení prostředí ve městech a venkovských oblastech. Mimo již zmíněné typy projektů bude podpora rovněž poskytována na snížení negativního vlivu dopravy (např. výstavba obchvatů měst a obcí, výstavba zvukových bariér), na rozvoj infrastruktury pro elektrifikovanou veřejnou dopravu (železnice, metro, tramvaje a trolejbusy) a na výstavbu cyklistických stezek oddělených od silnic.

Část těchto fondů bude určena na revitalizaci zchátralých center měst a podpůrné infrastruktury cestovního ruchu (hmotná a nehmotná). Toto je důležité pro ochranu vysoce kvalitního životního prostředí.

Indikativní váha 30,1 % z celkového přidělu strukturálních fondů do RPS může být klasifikována jako přímý příspěvek zlepšení infrastruktury (OP Infrastruktura a priorita 2 SROP).

U tohoto specifického cíle budou monitorovány následující ukazatele:

Úroveň RPS	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Specifický cíl	Zlepšování kvality infrastruktury	Dopadu	Zvýšení bezpečnosti dopravy	Snížení nehodovosti v příslušné oblasti	0	-20 (silnice) -5 (železnice)	MD SROP
		Dopadu	Podíl obyvatel s odpadními vodami zpracovávanými v ČOV	Podíl na celkovém počtu obyvatel %	77,5	79,5	ČSÚ

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

2.4. Horizontální cíle

Růstově orientovanou strategii RPS bude zároveň doprovázet několik horizontálních cílů, aby bylo možno dosáhnout udržitelného a vyváženého vlivu růstově orientovaných investic:

- Udržitelný rozvoj směřující k ekologickým standardům EU;
- Rovné příležitosti mužů a žen a pro skupiny ohrožené vyloučením ze společnosti;
- Vyvážený rozvoj regionů;
- Informační společnost pro rozvoj nových pracovních příležitostí, se zvláštním zaměřením na venkovské a vzdálené regiony a skupiny ohrožené sociálním vyloučením.

Tyto horizontální cíle musí být respektovány a popsány každým programem, prioritou a jednotlivým opatřením. Příspěvek priorit a opatření těmto čtyřem horizontálním cílům bude vyznačen na příslušných místech ve všech programech.

2.4.1. Horizontální cíl: udržitelný rozvoj

Udržitelný rozvoj má tři dimenze: ekologickou, hospodářskou a sociální. Ekologická dimenze představuje nutnost dlouhodobého zachování ekologické situace pro lidskou společnost na přijatelné úrovni. To zahrnuje energii, suroviny, prostor, kapacitu absorbování odpadů a zdravé podmínky pro lidský život. Hospodářská dimenze zahrnuje udržitelný ekonomický rozvoj ve vztahu k rostoucím příjmům obyvatel. Sociální dimenze se zabývá kvalitou života,

lidským rozvojem, zdravím, vzděláváním, sociální soudržností, spravedlností a kulturním rozvojem. Toho lze dosáhnout prostřednictvím dobře fungujících komunit, občanské společnosti a veřejných institucí. Koncept udržitelného rozvoje zdůrazňuje harmonický a vyvážený rozvoj všech tří dimenzí.

Proaktivní ekologická politika je nutnou podmínkou udržitelného rozvoje České republiky. Mnoho ukazatelů hodnotících ekologickou úroveň v České republice stále zaostává za těmi, které známe ze států EU-15. Špatné životní prostředí negativně ovlivňuje kvalitu života jeho obyvatel. Ekologické problémy zhoršují socioekonomickou situaci regionů, které už tak trpí strukturálními problémy.

Od roku 1989 však došlo k prokazatelnému zlepšení ekologických ukazatelů, zejména v důsledku celkového útlumu těžkého průmyslu, ale zejména díky rozsáhlým investicím v polovině 90. let. Tyto finanční prostředky byly věnovány na nejpálčivější problémy, které zůstávaly neřešené po desítky let (kvalita vody a ovzduší, nakládání s odpady atd.).

Nyní bude přednost dáována principu prevence, tj. budou posouzeny veškeré vlivy hospodářských aktivit na životní prostředí, problémy budou řešeny u zdroje znečištění a náklady na jejich eliminaci budou zahrnuty do výrobních nákladů. Je proto důležité harmonizovat nápravná opatření a moderní prvky ekologické politiky cílené na prevenci, a to na základě trvalého monitorování a hodnocení účinnosti jednotlivých nástrojů.

Preferována bude udržitelná výroba a efektivnější využití energie. Podíl energie vyrobené z obnovitelných zdrojů zaznamená stabilní růst a podpora alternativních zdrojů energie přispěje k dosažení tohoto horizontálního cíle.

Odstranění starých ekologických zátěží a jejich transformace do oblastí pro hospodářský rozvoj přispěje jak k udržitelnému prostorovému plánování, tak k příležitostem pro hospodářský růst.

Rozvoj dopravní infrastruktury vezme v úvahu snížení negativního vlivu hustší dopravy např. výstavbou obchvatů kolem měst a protihlukových bariér. Zvláštní pozornost bude rovněž věnována dalšímu rozvoji veřejné dopravy jako rozumné alternativy soukromé dopravy. Část těchto finančních prostředků bude rovněž uvolněna na modernizaci a revitalizaci zchátralých center měst.

Podpora ekologické (organické) zemědělské činnosti a diverzifikace zemědělského sektoru bude uvolněna tak, aby bylo možno zachovat dědictví českého venkova a vesnic.

Ekologické povědomí je ve společnosti všeobecně na vzestupu. Ekologické vzdělávání bude stimulovat další růst povědomí a bude podporováno na všech úrovních vzdělávání, včetně celoživotního učení. Lidé se dozvědí o ekologických otázkách nejen v přímém vztahu k České republice, ale také v globálnějším měřítku.

U tohoto horizontálního cíle budou monitorovány následující ukazatele:

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Horizontální cíl	Udržitelný rozvoj	Dopadu	Kvalita ovzduší	Množství určitých sloučenin v tis. tun a) SO ₂ ; b) NO _x	a) 251 b) 332	ČHMÚ, ČIŽP, CDV, VÚPEK
		Dopadu	Kvalita vody	a) COD ₅ b) Nerozpustné látky c) Podíl obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci na celkovém obyvatelstvu	a) 74 672 b) 26 687 c) 77,5 (2002)	VÚV, MŽP
		Dopadu	Úroveň odpadového hospodářství	Podíl odpadů používaných jako sekundární materiál nebo k recyklaci na celkové produkci odpadů	37,5	ISOH
		Výsledku	Vytváření komunálního odpadu a odpadu z podnikání	Podíl komunálního odpadu a odpadu z podnikání na celkovém objemu odpadu v %	10,0	ČSÚ
		Výstupu	Podpořené projekty s pozitivním dopadem na životní prostředí	% projektů	0	OP

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

2.4.2. Horizontální cíl: rovné příležitosti

Zvýšení konkurenceschopnosti může negativně ovlivnit určité skupiny obyvatel. Vyrovnání negativních vlivů na znevýhodněné skupiny obyvatel je jádrem tohoto horizontálního cíle.

Klíčovým prvkem je komplexní, integrovaný přístup k cílovým skupinám, zejména osobám vyloučeným z pracovního trhu s tím, že konkrétními skupinami jsou dlouhodobě nezaměstnaní a romská menšina. Odstranění překážek na pracovním trhu poskytne snazší přístup cílových skupin k vhodným typům vzdělávání, nově vytvořeným pracovním místům, specializovanému poradenství, sociálním službám a přínosům informačních technologií. Činnosti zaměřené na boj proti sociálnímu vyloučení konkrétních zranitelných skupin ve společnosti se budou těšit v rámci strukturálních fondů zesílené podpoře.

Nerovné postavení žen na pracovním trhu je charakterizováno nižšími platy, nižší úrovní terciálního vzdělávání, nízkým počtem podnikatelek, nízkým zastoupením v řídicích funkcích a nadprůměrným zastoupením v určitých odvětvích. Pozornost bude věnována vytváření a rozvoji konkrétních školicích programů, podpoře vytváření nových pracovních míst s různými formami zaměstnání, odstraňování bariér rovného přístupu ke vzdělání a zaměstnání a rozvoji programů cílených na odstraňování diskriminace na základě pohlaví, etnického původu, zdraví nebo věku.

U tohoto horizontálního cíle budou monitorovány následující ukazatele:

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Horizontální cíl	Rovné příležitosti	Dopadu	Koeficient nezaměstnanosti podle pohlaví	Podíl nezaměstnaných žen v %	49,9 (konec roku 2002)	MPSV
		Dopadu	Koeficient nezaměstnanosti u znevýhodněných osob podle pohlaví	Podíl nezaměstnaných žen v následujících skupinách v % a) absolventi a mládež b) osoby s postižením c) osoby starší 50 let d) osoby max. se základním vzděláním	a) 44,0 b) 49,2 c) 46,8 d) 50,4	MPSV
		Výsledku	Koeficient hrubého počtu vytvořených pracovních míst podle pohlaví	Podíl žen na nově vytvořených pracovních místech v %	-	OP
		Výstupu	Podpořené projekty s pozitivním dopadem na rovné příležitosti	% projektů	-	OP

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line.
Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

2.4.3. Horizontální cíl: vyvážený rozvoj regionů

Záměrem tohoto cíle je zaručit, že z dlouhodobého hlediska mohou mít všechny regiony přínos z hospodářského růstu. Snižování negativního vlivu nevyváženého hospodářského růstu a rostoucích rozdílů mezi regiony je důležité pro interní soudržnost a stabilitu státu jako takového.

V minulých letech byly rostoucí rozdíly mezi regiony evidentní, ale jejich vliv nezasáhl hospodářské výsledky jednotlivých regionů zásadním způsobem. S výjimkou Prahy zůstala výkonnost relativně vyvážená. Různé regiony však mají různé výchozí situace. Prorůstová strategie zaměřená na „životaschopné“ části regionální hospodářské základny bude proto doprovázena odstraněním faktorů omezujících rozvoj. Rostoucí regionální rozdíly v důsledku hospodářské transformace a vstupu České republiky do EU se proto zmenší. Kroky, které zajistí rovný přístup ke zdravotním a vzdělávacím službám (se zvláštní pozorností věnovanou činnostem cíleným na aktivní politiku trhu práce) všem skupinám ve všech regionech, zejména ve vztahu ke zranitelným skupinám ve společnosti a tam, kde je přístup problematický, se budou těšit zvýšené podpoře ze strukturálních fondů.

Nejzávažnějšími regionálními problémy tedy trpí strukturálně postižené regiony uprostřed průmyslové restrukturalizace. Pro tyto regiony jsou typické ekologické problémy a vysoká míra nezaměstnanosti, která mimo to, že je vysoká, má nevhodnou strukturu s výrazným podílem dlouhodobé nezaměstnanosti. Tato situace se týká zejména regionů Severozápad a Moravskoslezsko. Nepružné školství a nedostatečný systém celoživotního učení tento problém zhoršují. Nedostatečná integrace skupin obyvatel ohrožených sociálním vyloučením a jejich účast na pracovním trhu představují i nadále problém. Speciální podpora ve všech oblastech bude těmto strukturálně postiženým regionům poskytována v rámci jiných operačních programů.

Venkovské oblasti vykazují specifické nevýhody co se týče pracovních příležitostí, stability obyvatelstva, dopravní přístupnosti, dostupnosti služeb a kvality infrastruktury. Tuto situaci dále ovlivňuje nedokončená restrukturalizace českého zemědělství s nízkou produktivitou a negativním vlivem na životní prostředí. Řešení výše zmíněných problémů bude poskytnuta podpora, zejména při zlepšení místní technické infrastruktury se zvláštním důrazem na čištění

odpadních vod v malých a středně velkých obcích (aglomerace mezi 2 a 10 tis. EO). Investice do produkčních a mimoprodukčních funkcí zemědělství a rozvoje životaschopných venkovských hospodářství přispějí ke stabilizaci venkovského obyvatelstva za současného zachování venkovského dědictví a krajiny.

Nízká mobilita pracovních sil je charakteristická pro většinu regionů v České republice. Mimo neochoty stěhovat se za prací, nebo dojíždět, se tato otázka týká nedostatečných regionálních sítí veřejné dopravy. Železniční a silniční sítě jsou husté, ale jsou charakterizovány nízkou kvalitou a nedostatečnou kapacitou. Některým regionům stále chybí vhodná napojení na páteřní komunikační sítě. Podpora RPS se zaměří na zkvalitnění stávající infrastruktury a zlepšení veřejné dopravy ve všech regionech.

Malé a střední podniky v oblasti cestovního ruchu představují specifický segment a mohou se stát důležitým zdrojem vytváření nových pracovních míst na místní úrovni. Jejich podpora, jakož i další činnosti zaměřené na rozvoj cestovního ruchu přispějí k celkovému regionálnímu rozvoji. Bohaté přírodní a kulturní dědictví představuje důležitý potenciál pro cestovní ruch. Nehledě na evidentní pokrok v rozvoji materiální a technické základny cestovního ruchu ještě nebylo dosaženo rozvoje kvality zařízení tak, aby odpovídala poptávce. Podpora ze strukturálních fondů bude mít za cíl přizpůsobit nabídku poptávce a rozvinout nové formy cestovního ruchu.

U tohoto horizontálního cíle budou monitorovány následující ukazatele:

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Horizontální cíl	Vyvážený rozvoj regionů	Dopadu	Meziregionální variabilita HDP	Variační koeficient v %	4,52 (2000)	ČSÚ
			Meziregionální variabilita nezaměstnanosti	Variační koeficient %	33,8 (2000)	ČSÚ
			Meziregionální variabilita reálných jednotkových pracovních nákladů	Variační koeficient %	3,15 (2000)	ČSÚ
		Výsledku	Podíl hrubého počtu pracovních míst vytvořených v regionech se soustředěnou podporou státu podle usnesení vlády č. 722/2003	% z celkového počtu všech pracovních míst	0	všechny OP
		Výstupu	Podíl projektů realizovaných v regionech se soustředěnou podporou státu podle usnesení vlády č. 722/2003	% z celkového počtu všech projektů	0	všechny OP

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

2.4.4. Horizontální cíl: informační společnost

Podpora rozvoje informační společnosti je viděna jako jeden z ústředních kroků k dosažení cílů lisabonského procesu. V roce 2001 se Česká republika připojila k akčnímu plánu eEurope+ 2003, který představuje společný závazek kandidátských zemí EU rozvinout informační společnost, a to v reakci na akční plán EU-15 s názvem eEurope 2002. Česká republika se nyní bude soustředit na plnění cílů akčního plánu eEurope 2005.

Ministerstvo informatiky vypracovalo první návrh Státní informační a telekomunikační politiky založené na akčním plánu eEurope 2005. Návrh tohoto dokumentu v současné době prochází připomínkovým řízením ze strany sociálních a hospodářských partnerů v souladu s pokyny technického dokumentu *Kritéria pro posuzování programů v oblasti informační společnosti a regionálního rozvoje, intervence ERDF 2000-2006*. Toto připomínkové řízení pomůže zajistit, aby cíle a opatření obsažené v dané strategii podporovaly priority RPS a odrážely požadavky sociálních a hospodářských partnerů spolupracujících na definování a

realizaci této strategie. Konečná verze této strategie bude zahrnovat popis tohoto připomínkového procesu a rozpis rozpočtu pro každý cíl a opatření, včetně podrobných informací o konkrétních opatřeních (v rámci každého OP), které jsou podporovány v rámci strukturálních fondů v letech 2003-2006. Financování infrastruktury informačních a komunikačních technologií v rámci strukturálních fondů bude předmětem specifické části, spolu s vysvětlením investic vzhledem k plnění *Pokynů ke kritériím a možnostem využití strukturálních fondů na podporu elektronické komunikace (SEC (2003) 895)*.

Realizaci strategie a různých činností informační společnosti v rámci různých operačních programů bude dále sledovat Ministerstvo informatiky, které je členem Monitorovacího výboru RPS a které bude odpovídat za konečnou definici ukazatelů informační společnosti na základě ukazatelů eEurope 2005. Ministerstvo bude o realizaci strategie pravidelně informovat RPS (nejlépe na každém zasedání RPS). Ministerstvo informatiky bude odpovídat za ustanovení vhodného administrativního mechanismu pro realizaci tohoto úkolu.

Současná verze strategie obsahuje priority a cíle, jež je třeba splnit do roku 2006. Tyto čtyři hlavní prioritní oblasti jsou:

- 1) Dostupné a bezpečné komunikační služby: dostupné širokopásmové služby za konkurenční ceny a bezpečná komunikační infrastruktura. Spadají sem i otázky elektronické komunikace, regulace trhu a zvyšování konkurence na trhu, jakož i přijetí nového evropského regulačního rámce pro telekomunikace. Tato oblast rovněž zahrnuje zbývající cíle v rámci eEurope+ jako např. dostupnost základních internetových služeb. Tyto základy jsou nezbytnou výchozí podmínkou k tomu, aby mohly být řešeny další prioritní oblasti.
- 2) Informační vzdělanost: tato priorita zajišťuje, že přínosy informační společnosti jsou stejně dostupné všem skupinám obyvatel ve společnosti, včetně menšin a znevýhodněných skupin.
- 3) Moderní veřejné služby on-line: e-government, e-procurement, e-zdravotnictví.
- 4) Dynamické prostředí pro elektronické podnikání: e-business odpovídající stejnojmenné prioritní oblasti akčního plánu eEurope 2005.

Ministerstvo informatiky bude odpovídat za výběr, adaptaci a shromažďování údajů na základě ukazatelů informační společnosti, vybraných jako výchozí ukazatele eEurope 2005. Řídící orgán RPS a všechny řídicí orgány jednotlivých operačních programů Ministerstvu informatiky realizaci tohoto úkolu napomohou. Podpora projektů by rovněž měla vzít v úvahu pokyny ke kritériím a možnostem využití strukturálních fondů na podporu elektronické komunikace (SEC (2003) 895 z 28. března 2003). Každý jednotlivý řídicí orgán bude Monitorovacímu výboru podávat výroční a hodnotící zprávy o aktivitách jednotlivých programů týkajících se informační společnosti. Podkladem může sloužit příloha 1 těchto pokynů.

U tohoto horizontálního cíle budou monitorovány následující ukazatele (část výše zmíněného seznamu):

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Horizontální cíl	Informační společnost	Dopadu	Obyvatelstvo pravidelně využívající internet	Podíl na celkovém počtu obyvatel v %	21,7	ČSÚ
		Výsledku	Počet počítačů připojených na internet na 100 žáků či studentů na základních, středních a vysokých školách	a) základní (1.-5. třída) b) základní (6.-9. třída) a nižší ročníky 6-8letých středních škol c) střední školy d) vysoké státní e) vysoké soukromé	a) 5,0 b) 7,8 c) 7,6 d) 15,8 e) 14,3	ČSÚ
		Výstupu	Počet účastníků kurzů obsahujících prvek IT	Počet osob	0	OP RLZ

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

2.5. Prioritní osy

Základní oblasti rozvoje, jejichž realizace povede ke splnění specifických cílů a horizontálních cílů, jsou definovány jako tzv. prioritní osy. Rámec podpory Společenství definuje celkem šest prioritních os a jednu prioritní osu pro technickou pomoc.

- 1) Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb;
- 2) Rozvoj dopravní infrastruktury;
- 3) Rozvoj lidských zdrojů;
- 4) Ochrana a zkvalitňování životního prostředí;
- 5) Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství;
- 6) Rozvoj cestovního ruchu.

Následující tabulka ukazuje vztahy mezi prioritními osami a specifickými cíli a horizontálními cíli.

Vztahy mezi specifickými/horizontálními cíli a prioritními osami

Prioritní osa	1	2	3	4	5	6
Specifický cíl						
Specifický cíl: podnikatelské prostředí	xx		x		X	X
Specifický cíl: aktivní politika trhu práce	X		xx			
Specifický cíl: modernizace technické infrastruktury	X	xx		Xx	X	X
Horizontální cíl: udržitelný rozvoj	X	x		Xx	X	X
Horizontální cíl: rovné příležitosti	X		xx			
Horizontální cíl: vyvážený rozvoj regionů	X	x	x	X	X	X
Horizontální cíl: informační společnost	xx		xx			X

Pozn.:

- X** střední vazba
Xx silná vazba

2.5.1. Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb

2.5.1.1. Cíl prioritní osy

Konkurenceschopný a efektivně vyrábějící český podnikatelský sektor na jednotném evropském trhu dosahující vysoké produktivity práce.

2.5.1.2. Popis prioritní osy

Podpora v této oblasti se zaměří na další rozvoj konkurenceschopného podnikatelského sektoru (mimo cestovní ruch a zemědělství) v České republice s důrazem na jeho restrukturalizaci a další rozvoj. Jednotlivé aktivity budou zaměřeny především na společné podnikatelské prostředí a, za druhé, na individuální podporu podnikání zejména malých a středních podniků se zvláštním důrazem na začínající společnosti a inovativní podniky. Příděly ze strukturálních fondů této prioritní ose tvoří asi 20,3 % z celkového rozpočtu strukturálních fondů na RPS. Prioritní osa bude realizována pomocí tří priorit:

- 1) Rozvoj podnikatelského prostředí (OP Průmysl a podnikání)
- 2) Rozvoj konkurenceschopnosti podniků (OP Průmysl a podnikání)
- 3) Regionální podpora podnikání (Společný regionální operační program)

První priorita bude zahrnovat obzvláště podporu:

- infrastruktury pro aplikovaný výzkum, rozvoj a inovace, prosazování spolupráce mezi průmyslem a výzkumnými centry, transfer technologií;
- přípravy, regenerace (brownfields) a rozvoje podnikatelských aktiv na základě tržní analýzy kvality a kvantity dostupné nabídky a požadovaných potřeb podnikatelského sektoru (např. podnikatelských center, inovativních center, průmyslových parků);
- infrastruktury pro rozvoj lidských zdrojů v průmyslu pro využití lidského kapitálu s cílem zvýšit konkurenceschopnost a vývozní efektivitu podnikatelského sektoru;
- zlepšování institucionální infrastruktury pro rozvoj podnikání, zejména kvality a kapacity informačních a poradenských služeb.

Druhá priorita se zaměří zejména na podporu rozvoje MSP (70 % rozpočtu bude k dispozici výhradně MSP, zatímco zbývající část rozpočtu je k dispozici jak MSP, tak ostatním společnostem):

- podpora začínajícím a mladým společnostem v oblastech s vysokým rozvojovým potenciálem a podpora růstu a rozvoje hospodářsky aktivních a životaschopných podniků, včetně podpory investic, internacionalizace, poradenských služeb a informační technologie (MSP);
- podpora inovace (nové technologie, nové produkty, inovativní výrobní procesy) ke zlepšování produktivních a kvalitativních faktorů konkurenceschopnosti (MSP a další společnosti);
- podpora technologií a procesů, které vedou k efektivnějšímu využití energie (včetně využívání obnovitelných zdrojů energie) v českém podnikatelském sektoru (MSP).

Třetí priorita se zaměří výhradně na MSP se zvláštním důrazem na malé podniky:

- Podpora rozvoje podnikání v méně rozvinutých a strukturálně postižených regionech cílených na pracovní příležitosti (vytváření a udržení zaměstnání).

- Přímá podpora podnikání, na základě obou výše zmíněných priorit nebude poskytována neživotaschopným podnikům, které čelí restrukturalizaci, ani na financování přímých investičních pobídek pro přímé zahraniční investice.

Obě výše uvedené priority zaměřené na přímou podporu podnikání společně získají přibližně 78 % svého rozpočtu výhradně na MSP, zatímco zbývající rozpočet je k dispozici jak MSP, tak ostatním společnostem.

Co se týče podpory podnikání, první dvě priority (OP Průmysl a podnikání) se zaměří na celostátní podporu v rámci všech regionů, které spadají pod Cíl 1. Hlavní prioritou bude podpora podnikatelského prostředí jako dlouhodobé investice do lepších podmínek pro podniky. V oblasti přímé podpory bude OP odrážet rozdíly mezi regiony definované v regionální mapě veřejné podpory a v postižených regionech budou iniciovány zásadní projekty. Základním cílem a kritériem podpory je zlepšování podnikatelského prostředí a zlepšování konkurenceschopnosti podniků. Třetí prioritou (Společný regionální operační program) se na tuto oblast nezaměřuje. Tato priorita se bude zaměřovat na přímou podporu podniků ve vybraných cílových regionech s cílem zvýšit jejich hospodářskou výkonnost, ale především přispět k vytvoření nových udržitelných pracovních míst a ke zvýšení zaměstnanosti, ale zejména ke snížení nezaměstnanosti, posílení diverzifikace podnikatelských činností, rozvoji regionální spolupráce mezi firmami a rozvoji životaschopných hospodářských činností ve venkovských regionech atd.

Tato priorita SROP nebude podporovat podnikatelské prostředí, ale zaměří se na jednotlivé podniky.

Obě priority budou realizovány prostřednictvím jediného zprostředkujícího subjektu, agentury CzechInvest. Grantová schémata v rámci obou priorit budou nastavena obdobně, ale budou přikládat různou váhu různým kritériím priorit.

U této prioritní osy budou monitorovány následující ukazatele:

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Prioritní osa	Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb	Dopadu	Čistý počet vytvořených pracovních míst	Celkový počet	0	10 050	Celkem
						6 000 4 050	OPPP SROP
		Dopadu	Podíl MSP na HDP	%	37,16	42,50	ČSÚ
		Výsledku	Zvýšení obrátu podpořených podniků	Koeficient %	0	15	OPPP
		Výsledku	Úspora energie	GJ ročně	0	120 000	OPPP
		Výsledku	Počet podpořených pracovních míst	Hrubý počet vytvořených míst	0	13 210	Celkem
						8 000 5 210	OPPP SROP
		Výstupu	Plocha vytvořených podnikatelských zón a prostor	m ² z toho: nových modernizovaných		+ 102 900 68 900 34 000	OPPP
		Výstupu	Zapojení soukromého sektoru	Realizované soukromé spolufinancování v EUR	0	407 449 542	OPPP SROP

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

2.5.2. Rozvoj dopravní infrastruktury

2.5.2.1. Cíl prioritní osy

Zvýšení kvalitativní úrovně dopravní infrastruktury, zlepšení napojení na evropské sítě a zkvalitnění veřejné dopravy při dalším snižování negativních dopadů dopravy na životní prostředí.

2.5.2.2. Popis prioritní osy

Mobilita pracovních sil (v prostorovém smyslu) a zvýšení konkurenceschopnosti českého podnikatelského sektoru vyžadují zlepšení regionální dopravní infrastruktury, zejména výstavbou a modernizací silnic a dalších typů dopravy, rozvojem veřejné dopravy, zlepšením dopravní obslužnosti regionů a rozvojem infrastruktury a služeb pro informační a komunikační technologie. Tato opatření budou realizována v souladu s ekologickými požadavky. Příklad ze strukturálních fondů na tuto prioritní osu tvoří 20,3 % z celkového rozpočtu strukturálních fondů na RPS.

Prioritní osa bude realizována prostřednictvím čtyř priorit:

- 1) Modernizace a rozvoj dopravní infrastruktury umístěné na transevropských sítích (Fond soudržnosti)
- 2) Modernizace a rozvoj dopravní infrastruktury celostátního významu (OP Infrastruktura)
- 3) Snižování negativních důsledků dopravy na životní prostředí (OP Infrastruktura)
- 4) Regionální rozvoj infrastruktury (SRP)

První priorita spadá mimo rozsah RPS. Fond soudržnosti bude použit pro realizaci velkých projektů mezinárodní důležitosti, které se nacházejí v transevropských dopravních koridorech (viz odst. 3.2). Pokud do celkového rozpočtu zahrneme i rozpočet Fondu soudržnosti, znamená to, že přes 30 % celkového rozpočtu (strukturální fondy Cíl 1 a Fond soudržnosti) je určeno na dopravní projekty. Největší podíl tohoto rozpočtu je určen na železniční a silniční projekty.

Druhá priorita podporu soustředí na:

- modernizaci železničních tratí celostátního významu a důležité železniční křižovatky;
- výstavbu a modernizaci silnic I. třídy (celostátní);
- modernizaci civilních letišť nadregionální důležitosti;
- výstavbu infrastruktury přístavů a modernizaci vodních cest.

Největší objem prostředků bude určen na modernizaci železnic a modernizaci a výstavbu silnic.

Třetí priorita bude podporovat:

- realizaci ochranných opatření týkajících se dopravní sítě s cílem chránit životní prostředí;
- kombinovanou dopravu;
- zavedení alternativních pohonných hmot do dopravního sektoru;
- studie a výzkumné projekty vztahující se k dopadu dopravního sektoru na životní prostředí.

Čtvrtá priorita se vztahuje na regionální dopravní infrastrukturu a zabývá se:

- rozvojem dopravy v regionech, který pokrývá mimo jiné regionální a místní komunikace a veřejnou dopravu spojující regiony s vnitrostátními a mezinárodními dopravními sítěmi;
- rozvojem informačních a komunikačních technologií v regionech;
- regenerací a obnovou vybraných měst.

U této prioritní osy budou monitorovány následující ukazatele.

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Prioritní osa	Rozvoj dopravní infrastruktury	Dopadu	Zvýšení bezpečnosti dopravy	Snížení nehodovosti v příslušné oblasti	0	-20 (silnice) -5 (železnice)	OP Infra MD MI SROP
		Výsledku	Časová dostupnost regionů dotčených investicemi do infrastruktury	Zkrácení jízdní doby na úsecích dotčených intervencí v %	-	17 (silnice OP Infra) 10 (silnice SROP) 5 (železnice)	OP Infra SROP
		Výstupu	Délka nových a rekonstruovaných silnic	Délka silnic v km	0	150 (OP Infra) 100 (SROP)	OP Infra SROP
		Výstupu	Délka nových a rekonstruovaných železnic	Délka železnic v km	0	45	OP Infra
		Výstupu	Zapojení soukromého sektoru	Realizované soukromé spolufinancování v EUR	0	1 065 677	OP Infra

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

2.5.3. Rozvoj lidských zdrojů

2.5.3.1. Cíl prioritní osy

Vysoká a stabilní úroveň zaměstnanosti založená na kvalifikované a flexibilní pracovní síle a snížení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením.

2.5.3.2. Popis prioritní osy

Podpora v této oblasti se zaměří na aktivní politiky zaměstnanosti směřující k řešení problémů nezaměstnanosti. K tomu přispěje zejména rozvoj celoživotního učení pro potřeby trhu práce, rozvoj systémů rekvalifikace a rozvoj flexibilního vzdělávacího systému. Valná část této prioritní osy se zaměřuje na aktivní politiku trhu práce.

Tuto podporu bude doprovázet rozvoj flexibilního školství prostřednictvím zvýšení kvality základního, středního a terciálního školství, rozšíření účasti všech skupin na vzdělávání a zlepšováním vazeb mezi požadavky trhu práce a vzdělávací sférou. Opatření v oblasti aktivního trhu práce a celoživotního učení vezmou v úvahu růstový potenciál a poptávku na trhu, jak je to uvedeno v rámci první prioritní osy.

Činnosti se rovněž zaměří na sociální integraci, rovné příležitosti a zaměstnatelnost znevýhodněných skupin na trhu práce. Aktivity zaměřené na boj se sociálním vyloučením specifických zranitelných skupin ve společnosti obdrží zesílenou podporu ze strukturálních fondů.

Flexibilita trhu práce se zvýší posilováním profesní a prostorové mobility a rozvojem informační společnosti. Větší důraz bude rovněž kladen na vzdělávání v oblasti ekologie,

kteří budou součástí programů celoživotního učení. Tyto činnosti budou ve zvýšené intenzitě realizovány ve strukturálně postižených regionech, kde přispějí ke snížení nezaměstnanosti.

Příděl ze strukturálních fondů na tuto prioritní osu bude tvořit asi 27,2 % z celkového rozpočtu strukturálních fondů pro RPS.

Tato prioritní osa bude realizována pomocí následujících pěti priorit:

- 1) Aktivní politika zaměstnanosti (OP Rozvoj lidských zdrojů)
- 2) Sociální integrace a rovnost příležitostí (OP Rozvoj lidských zdrojů)
- 3) Rozvoj celoživotního učení (OP Rozvoj lidských zdrojů)
- 4) Adaptabilita a podnikání (OP Rozvoj lidských zdrojů)
- 5) Rozvoj lidských zdrojů v regionech (SROP)

První čtyři priority spadají do OP Rozvoj lidských zdrojů a pokrývají výše uvedené činnosti.

Pátá priorita se opět týká regionálních aktivit a zabývá se:

- infrastrukturou pro lidské zdroje v regionech, např. infrastrukturou pro školení;
- podporou sociální integrace v regionech;
- posilováním administrativní kapacity místních a regionálních orgánů zabývajících se realizací programů v rámci strukturálních fondů.

Opatření sociální integrace v rámci poslední priority (SROP) budou doplňovat intervence v rámci druhé priority (OP Rozvoj lidských zdrojů). Činnosti na celostátní úrovni cílené na rozvoj systémů a poskytovatele služeb (tj. realizace celostátních standardů kvality služeb, rozvoj komunitního plánování, vzdělávání sociálních pracovníků) a činnosti pro konkrétní cílové skupiny bude podporovat OP Rozvoj lidských zdrojů. Společný regionální operační program bude tyto aktivity doplňovat na místní úrovni prostřednictvím více specifických intervencí ve stejné oblasti. Bude se zaměřovat na místní poskytovatele služeb, které podporují znevýhodněné cílové skupiny, a to na základě znalosti místních iniciativ a místních veřejných orgánů. Nebude docházet k vzájemnému překrytí a žádný projekt nebude moci získat podporu z obou programů zároveň.

U této prioritní osy budou monitorovány následující ukazatele:

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Prioritní osa	Rozvoj lidských zdrojů	Dopadu	Podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných	Koeficient %	40,1	40,0	ČSÚ
		Dopadu	Zaměstnanost aktivní pracovní síly	Koeficient %	92,7	94,0	ČSÚ
		Výsledku	Hrubý počet vytvořených pracovních míst	Počet pracovních míst	0	11 200	OP RLZ
		Výsledku	Absolventi kurzů – klienti služeb (posluchači)	% podpořených posluchačů získávajících kvalifikaci	-	70	OP RLZ
		Výsledku	Posluchači – nabídka služeb a poskytování podpůrných služeb (školení, sociální a pracovní služby, vzdělávání)	% podpořených posluchačů získávajících kvalifikaci	-	85	OP RLZ
		Výstupu	Počet podpořených osob – klientů	Počet osob	0	162 000	OP RLZ
		Výstupu	Počet podpořených osob – poskytovatelů/školení	Počet osob	0	29 600	OP RLZ

		Výstupu	Zapojení soukromého sektoru	Realizované soukromé spolufinancování v EUR	0	26 934 583	OP RLZ
--	--	---------	-----------------------------	---	---	------------	--------

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

Je třeba si povšimnout, že se v následujícím období očekává další růst podílu dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných. S ohledem na probíhající restrukturalizaci českého pracovního trhu by bylo úspěchem, kdyby mohl být podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných udržen na stabilní úrovni, a to zejména díky intervencím RPS.

2.5.4. Ochrana a zkvalitňování životního prostředí

2.5.4.1. Cíl prioritní osy

Zlepšení nejdůležitějších environmentálních parametrů při prosazování principů udržitelného rozvoje.

2.5.4.2. Popis prioritní osy

Podpora v rámci této prioritní osy se zaměří na investiční projekty vedoucí k plnění standardů EU. Sem patří zvýšení úrovně odpadového hospodářství, revitalizace krajiny, zejména zvýšení její retenční schopnosti a zlepšení řízení říčních toků. Investice se zaměří na infrastrukturu pro odpadní vody, budování a rekonstrukci čistíren odpadních vod, kanalizaci a zařízení na úpravu kalů v obcích. Opatření v oblasti ochrany ovzduší povedou ke snižování emisí ze spalovacích zařízení a emisí těkavých organických látek. Podpora dále zahrnuje budování integrovaných systémů pro sběr a využití určitých typů odpadů a sanaci starých zátěží. Aktivita zaměřené na zmírnění a/nebo zabránění škodám způsobeným přírodními katastrofami, jako jsou protipovodňová opatření, získají intenzivní podporu ze strukturálních fondů. Příděly ze strukturálních fondů na tuto prioritní osu budou tvořit asi 9,8 % z celkového rozpočtu strukturálních fondů na RPS.

Tato prioritní osa bude realizována pomocí dvou priorit:

- 1) Rozsáhlá ochrana životního prostředí (Fond soudržnosti)
- 2) Zlepšování environmentální infrastruktury (OP Infrastruktura)

První priorita spadá mimo rámec RPS. Velké (nad 10 mil. EUR) nebo skupinové projekty v environmentální oblasti budou financovány z Fondu soudržnosti. Nejvyšší prioritu mají odpadní vody a pitná voda, avšak v souladu se současnými zkušenostmi s předvstupním nástrojem ISPA je nutné věnovat zvyšující se pozornost přípravě projektů, které se vztahují k čistotě ovzduší a nakládání s tuhými odpady (viz odst. 3.2). Pokud zahrneme rozpočet Fondu soudržnosti do celkového rozpočtu, znamenalo by to, že více než 25 % celkového rozpočtu (strukturální fondy Cíl 1 a Fond soudržnosti) připadá na environmentální projekty.

Druhá priorita bude podporovat podobné investice menšího rozsahu:

- obnova environmentálních funkcí krajiny (včetně protipovodňových opatření a ochrany);
- zlepšování vodohospodářské infrastruktury;
- zlepšování infrastruktury pro ochranu ovzduší;
- nakládání s odpady a sanace starých ekologických zátěží;

- největší podíl rozpočtu je plánován pro vodohospodářskou infrastrukturu, následovanou nakládáním s tuhými odpady, sanací starých ekologických zátěží a infrastrukturou pro ochranu ovzduší.

U této prioritní osy budou monitorovány následující ukazatele:

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Prioritní osa	Ochrana a zkvalitňování životního prostředí	Dopadu	Kvalita ovzduší	Množství určitých sloučenin v tis. tun a) SO ₂ ; b) NO _x	a) 251 b) 332	a) 245 b) 310	ČHMÚ, ČIŽP, CDV, VÚPEK
		Dopadu	Kvalita vody	a) COD _{Cr} (tun/rok) b) Nerozpuštěné sloučeniny (tun/rok) c) Podíl osob napojených na veřejnou kanalizaci na celkovém počtu obyvatel v %	a) 74 672 b) 26 687 c) 77,5 (2002)	a) 60 000 b) 20 000 c) 79,5	VÚV, MŽP
		Dopadu	Úroveň odpadového hospodářství	Podíl odpadů používaných jako sekundární materiál nebo k recyklaci na celkové produkci odpadů	37,5	45	ISOH
		Výsledku	Obyvatelstvo nově napojené na kanalizaci a ČOV	Podíl nově napojených obyvatel na celkovém obyvatelstvu v %	0	2	OP Infra
		Výsledku	Množství škodlivých látek vyloučených z odpadních plynů díky podpořeným instalacím	Tuny emisních jednotek ročně	0	4 200	OP Infra
		Výstupu	Počet nových a rekonstruovaných ČOV	Počet ČOV	0	65	OP Infra
		Výstupu	Délka revitalizovaných vodních cest	Délka vodních cest v km	0	38	OP Infra
		Výstupu	Zapojení soukromého sektoru	Realizované soukromé spolufinancování v EUR	0	7 062 827	OP Infra

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

2.5.5. Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství

2.5.5.1. Cíl prioritní osy

Zvýšení konkurenceschopnosti a produktivity práce v zemědělství a rybnářství, zlepšení kvality produktů, zlepšení podmínek života venkovského obyvatelstva a stimulace hospodářsky životaschopných mimoprodukčních funkcí ve venkovských oblastech.

2.5.5.2. Popis prioritní osy

Podpora v této oblasti bude směřovat ke zvyšování produktivity práce a zlepšování kvality zemědělských a rybnářských produktů, které jsou uváděny na trh. S tím souvisí zejména podpora investic do nových technologií a lidského kapitálu a podpora vytváření alternativních a udržitelných pracovních míst.

Významně budou podporovány aktivity vedoucí k rozvoji životaschopných venkovských ekonomik s cílem nabídnout mladým lidem ve venkovských oblastech pracovní příležitosti a stabilizovat venkovské osídlení. Podpora se zaměří zvláště na diverzifikaci zemědělství, včetně dokončení jeho restrukturalizace, na lesnictví a rybnářství. Aktivity budou směřovat k integrovanému rozvoji venkovského prostoru založenému na zlepšení vybavenosti a dostupnosti obcí a tvorbě pracovních míst. Přímá podnikatelská podpora bude

životaschopným malým nezemědělským společnostem na venkově poskytována buď na základě první prioritní osy (např. venkovská řemesla) nebo na základě šesté prioritní osy (cestovní ruch). Školení v oblasti nezemědělských činností je třeba poskytovat na základě třetí prioritní osy, která se zabývá rozvojem lidských zdrojů.

Příděl ze strukturálních fondů na tuto prioritní osu je asi 11,7 % z celkového rozpočtu strukturálních fondů na RPS.

Prioritní osa bude realizována pomocí těchto priorit:

- 1) Podpora zemědělství, zpracování zemědělských produktů a lesnictví (OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství)
- 2) Rozvoj venkova, rybolovu a odborného vzdělávání (OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství)

První priorita se zaměří zejména na zemědělský a rybářský sektor a podporuje:

- investice do zemědělských pozemků, prosazování mladých zemědělců a zlepšování zpracovávání a marketingu zemědělských produktů.

Druhá priorita se zabývá:

- rozvojem venkova, novým vyměřením pozemků, protipovodňovými projekty, aktivitami typu LEADER+ (iniciativa Společenství zaměřená na rozvoj venkova prostřednictvím integrovaných programů a spolupráce mezi místními akčními skupinami), diverzifikací a vodním hospodářstvím ve venkovských oblastech, činnostmi zaměřenými na zmírňování a/nebo prevenci škod způsobených přírodními katastrofami. Činnosti jako protipovodňová opatření získají od EK intenzivní podporu;
- zpracováním/marketingem akvakultury a aktivitami odborníků v rybářském průmyslu;
- odborným vzděláváním v zemědělském sektoru.

U této prioritní osy budou monitorovány následující ukazatele:

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Prioritní osa	Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství	Dopadu	Zemědělský export (třídy 0, 1, 4, SITS, rev. 3)	mld. Kč mld. EUR FOB	42,581 1,339	53,976 1,697	ČSÚ
		Dopadu	Hrubá zemědělská produkce	mld. EUR ve stálých cenách roku 1989	76,041 2,391	75,998 2,389	
		Dopadu	Nezaměstnanost na venkově	Koeficient %	7,1	6,5	ČSÚ
		Výsledku	Hrubá zemědělská produkce na zaměstnance v zemědělství	tis. Kč ve stálých cenách roku 1989 tis. EUR ve stálých cenách roku 1989	449,2 14,1	600,0 18,9	ČSÚ
		Výsledku	Hrubý počet vytvořených pracovních míst	Počet pracovních míst	0	10 000	OP RVMZ
		Výstupu	Počet podpořených žadatelů	Počet osob	0	2 500	OP RVMZ
		Výstupu	Počet podpořených projektů	Počet projektů	0	3 000	OP RVMZ

		Výstupu	Celkové uznatelné výdaje na podpořené projekty	Podíl pokrytých výdajů na celkové alokaci v %	-	80	OP RVMZ
		Výstupu	Zapojení soukromého sektoru	Realizované soukromé spolufinancování v EUR	0	142 677 696	OP RVMZ

Pozn.: Směnný kurz Kč / EUR: 1 EUR = 31,805 Kč (21. 10. 2003)
 Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line.
 Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

2.5.6. Rozvoj cestovního ruchu

2.5.6.1. Cíl prioritní osy

Zvýšení podílu cestovního ruchu na hospodářském růstu České republiky.

2.5.6.2. Popis prioritní osy

Podpora v rámci této prioritní osy by měla přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti celého odvětví cestovního ruchu. Příklad ze strukturálních fondů této prioritní ose tvoří asi 7,4 % celkového rozpočtu strukturálních fondů na RPS.

Prioritní osa bude realizována pomocí jedné priority:

1) Rozvoj cestovního ruchu (SROP)

Tato priorita pokryje následující aktivity:

- Rozvoj služeb v cestovním ruchu, včetně nových integrovaných informačních systémů pro cestovní ruch na celostátní úrovni s cílem podpořit vytváření společných služeb v cestovním ruchu. Podpora bude poskytnuta zakládání odborných asociací v oblasti cestovního ruchu (na celostátní úrovni) a kontrolních systémů podporujících kvalitu nabízených služeb. Další podporovanou oblastí bude vytváření turistických produktů se zaměřením především na kombinování a zvyšování přitažlivosti různých produktů. Dojde rovněž k rozvoji ubytovacích služeb, jakož i s ním spojených programů a služeb pro volný čas turistů.
- Rozvoj infrastruktury cestovního ruchu: investice do infrastruktury v obcích s cílem rozvíjet cestovní trh ve vztahu např. k zachování a rekonstrukci kulturního a přírodního dědictví pro cestovní ruch. V jednotlivých regionech se podpora zaměří na řemeslníky a malé podniky v cestovním ruchu, kteří rozšíří nabídku v oblasti tradičních řemesel, nových forem cestovního ruchu a rozvoje zařízení pro aktivně strávený volný čas.

Projekty, které budou podporovány v rámci této priority, budou muset vykazat zjevný hospodářský dopad, měly by přilákat především turisty z jiných regionů a měly by se hodit do širšího rámce plánu rozvoje cestovního ruchu daného regionu.

U této prioritní osy budou monitorovány následující ukazatele:

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Prioritní osa	Rozvoj cestovního ruchu	Dopadu	Devizové příjmy z cestovního ruchu	mld. Kč	55,8 (2002)	59,5	ČNB
				mld. EUR	1,75 (2002)	1,878	
		Dopadu	Podíl regionů Cíle 1 na devizových příjmech z	%	58	60	ČNB, MMR,

			cestovního ruchu				kraje, ČSÚ, odborné odhady
		Výsledku	Průměrná délka pobytu zahraničních návštěvníků v ČR	Počet dnů	4,2	4,6	ČSÚ
		Výsledku	Počet absolventů kurzů (zaměřených na služby v cestovním ruchu)	Počet osob	0	3 350	OP RLZ
		Výstupu	Počet podpořených MSP v oblasti cestovního ruchu	Počet projektů	0	360	SROP
		Výstupu	Celkový počet podpořených posluchačů	Počet osob	0	4 120	OP RLZ
		Výstupu	Počet vytvořených stálých lůžek v hotelech a obdobných ubytovacích zařízeních	Počet lůžek	0	900	SROP
		Výstupu	Zapojení soukromého sektoru	Realizované soukromé spolufinancování v EUR	0	53 830 000	SROP

Pozn.: Směnný kurz Kč / EUR: 1 EUR = 31,805 Kč (21. 10. 2003)
 Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line.
 Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

2.5.7. Technická pomoc

2.5.7.1. Cíl prioritní osy

Podpora realizace a řízení programů spolufinancovaných ze strukturálních fondů.

2.5.7.2. Popis prioritní osy

V rámci této horizontální osy budou poskytovány finanční prostředky na pokrytí nákladů na řízení, monitorování, kontrolu, analýzu a poskytování informací na úrovni programů a RPS, a to včetně publicity a propagace programů. Technická pomoc pro RPS bude součástí Společného regionálního operačního programu. Příděl ze strukturálních fondů na tuto prioritní osu tvoří přibližně 3,2 % z celkového rozpočtu strukturálních fondů pro RPS.

Odpovědnost za přidělení finančních prostředků na technickou pomoc je v rukou jednotlivých řídicích orgánů. Rozdělení prostředků však musí odpovídat pravidlům stanovených Evropskou komisí (pravidlo 11 přílohy nařízení Komise (ES) č. 1145/2003). Horní výše přidělů na pokrytí výdajů, které se přímo vztahují k realizaci (řízení, realizace, monitorování a audit operací vztahujících se ke strukturálním fondům) jsou omezeny. Druhý typ výdajů, včetně přípravy studií, organizace seminářů, organizace informačních setkání, přípravy informačních analýz a nákupu a instalace počítačových systémů pro řízení a monitorování, omezen není.

V souladu s programovými dokumenty Evropské komise *Další rámcové pokyny pro kandidátské země* pro období 2004-2006, které byly přijaty dne 12. března 2003, a na základě ustanovení pravidla 11 nařízení Komise (ES) č. 1145/2003, mohou být činnosti zaměřené na:

- podporu nejosvědčenější praxe s ohledem na rozumné a efektivní řízení veřejných prostředků,
- propagaci a podporu zákonnosti prostřednictvím veřejného povědomí, jakož i
- podporu kultury tzv. prevence trestné činnosti, zejména spojením všech zúčastněných stran do prevence trestné činnosti na celostátní, regionální nebo místní úrovni (celostátní soudní a policejní orgány, podnikatelé, odborové organizace, nevládní neziskové organizace, zástupce institucí EU atd.),

mohou být spolufinancovány v rámci technické pomoci každého operačního programu. Řídící orgán RPS zajistí, aby každá taková aktivita byla koordinována s aktivitami v oblasti spravedlnosti a vnitřních záležitostí spolufinancovaných v rámci Přejídných struktur budování institucí, nebo jiných celostátních nebo mezinárodních nástrojů či programů, aby bylo možno zajistit synergický efekt a vyhnout se zbytečné duplikaci činností nebo financování.

2.5.8. Struktura prioritních os, priorit, programů a fondů

Následující tabulka je základem RPS pro Českou republiku a vztahů mezi různými operačními programy a jejich prioritami s cílem vyhnout se překrývání podpory a dosáhnout maximální synergie mezi programy, prioritami a fondy.

Struktura prioritních os a priorit Rámce podpory Společenství

Prioritní osa Priorita	Fond soudržnosti	OP Infrastruktura	OP Rozvoj lidských zdrojů	OP Průmysl a podnikání	OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	Společný regionální OP	FOND
Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb							
Rozvoj podnikatelského prostředí							ERDF
Rozvoj konkurenceschopnosti podniků							ERDF
Regionální podpora podnikání							ERDF
Rozvoj dopravní infrastruktury							
Modernizace a rozvoj dopravní infrastruktury evropského významu							Fond soudržnosti
Modernizace a rozvoj dopravní infrastruktury celostátního významu							ERDF
Snížení negativních důsledků dopravy na životní prostředí							ERDF
Regionální rozvoj infrastruktury							ERDF
Rozvoj lidských zdrojů							
Aktivní politika zaměstnanosti							ESF
Sociální integrace a rovnost příležitostí							ESF
Celoživotní učení							ESF
Adaptabilita a podnikání							ESF
Rozvoj lidských zdrojů v regionech							ERDF, ESF
Ochrana a zkvalitňování životního prostředí							
Rozsáhlá ochrana životního prostředí							Fond soudržnosti

Prioritní osa Priorita	Fond soudržnosti	OP Infrastruktura	OP Rozvoj lidských zdrojů	OP Průmysl a podnikání	OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	Společný regionální OP	FOND
Zlepšování environmentální infrastruktury							ERDF
Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství							
Podpora zemědělství, zpracování zemědělských výrobků a lesnictví							EAGGF
Rozvoj zemědělství, rybolovu a odborné vzdělávání							EAGGF, FIG
Rozvoj cestovního ruchu							
Rozvoj cestovního ruchu							ERDF
Technická pomoc							Fond soudržnosti, ERDF, ESF, EAGGF, FIG

3. SHODA A SOUDRŽNOST STRATEGIE

3.1. Shoda s politikami Společenství, s národními a regionálními politikami

Podle čl. 12 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 musí být projekty spolufinancované ze strukturálních fondů v souladu s ustanoveními Smlouvy a s politikami a aktivitami Evropské unie včetně dodržování pravidel hospodářské soutěže, ustanovení o zadávání veřejných zakázek, o ochraně a zlepšování životního prostředí, odstraňování nerovností a posilování principu rovných příležitostí mužů a žen.

3.1.1. Hospodářská soutěž

Veškeré činnosti podporované v rámci RPS budou připraveny v souladu s Pokyny k pravidlům veřejné podpory Evropské komise. Budou plně respektována ustanovení čl. 87-88 Smlouvy vztahující se k pravidlům hospodářské soutěže.

Co se zemědělství týče, řídí se pravidla udělování veřejné podpory obecnými principy hospodářské soutěže, ale existují i určité právní nástroje, které jsou uplatňovány pouze v zemědělském sektoru; některé obecné nástroje hospodářské soutěže Společenství se na veřejnou podporu v zemědělství nevztahují.

V oblasti veřejné podpory vstoupil v České republice dne 1. května 2000 v platnost zákon č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře, který je v souladu s legislativou EU. Tento zákon definuje veřejnou podporu a zavádí základní terminologii a pravidla pro poskytování veřejné podpory. Ustanovení pro finanční pomoc budou zároveň v souladu s pravidly stanovenými čl. 87-89 Smlouvy.

Prostředky na realizaci programů ze strukturálních fondů budou považovány za veřejné prostředky, jejich poskytnutí bude představovat veřejnou podporu a budou tudíž podléhat příslušným pravidlům EU a národním předpisům.

Kromě definovaných „skupinových výjimek“ stanovených v nařízení Rady (ES) č. 994/1998 a nařízení Komise (ES) č. 69/2000 o podpoře *de minimis* podléhají veškeré aktivity zahrnující veřejnou podporu oznamovací povinnosti (čl. 88 odst. 3 Smlouvy) a poskytnutí veřejné podpory není možné dříve, než Evropská komise vydá své konečné rozhodnutí.

Každý poskytovatel veřejné podpory je povinen požádat o výjimku Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Úřad může výjimku povolit, povolit ji pouze za stanovených podmínek nebo výjimku nepovolit. Úřad může prohlásit, že avizované opatření veřejnou podporu nepředstavuje. Veřejná podpora poskytovaná bez udělení výjimky ÚOHS je protiprávní a ÚOHS může iniciovat řízení o zrušení veřejné podpory a o refundaci veřejné podpory poskytovateli. Posouzení žádostí o výjimku provádí ÚOHS plně v souladu s legislativou EU a jurisprudencí v této oblasti.

Oznámení o udělení veřejné podpory bude zasláno EK v souladu s nařízením Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999 o podrobných pravidlech pro aplikaci čl. 93 Smlouvy. Každý řídicí orgán bude poskytovat všechny potřebné údaje o plánované veřejné podpoře.

Čl. 87-89 se ovšem v souladu s ustanoveními nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 nebudou vztahovat na opatření podléhající podpoře Společenství v rámci čl. 36 Smlouvy.

Celková výše veřejné podpory ze zdrojů České republiky a Společenství nesmí přesáhnout limit pro veřejnou podporu stanovený regionální mapou intenzity veřejné podpory pro období 2002-2006.

Tabulka: Maximální intenzita podpory v regionech NUTS II v souladu se čl. 87 odst. 3 písm. a) Amsterdamské smlouvy

Region	Maximální intenzita podpory
Moravskoslezsko	50 % NGE ⁺
Střední Čechy	50 % NGE
Severozápad	49 % NGE
Střední Morava	49 % NGE
Severovýchod	48 % NGE
Jihovýchod	48 % NGE
Jihozápad	46 % NGE

+) Net grant equivalent – čistý grantový ekvivalent

3.1.2. Veřejné zakázky

Zakázky na dodávky zboží, služeb a práce spolufinancované ze strukturálních fondů nebo Fondu soudržnosti budou zadávány v souladu s národními pravidly pro vyhlášení zadávacích řízení na veřejné zakázky a s pravidly Společenství a budou založeny na veřejné soutěži. V případě otevřeného výběrového řízení budou zakázky publikovány v celostátních sdělovacích prostředcích a v Úředním věstníku Evropských společenství tak, aby byla zajištěna co nejširší účast ve výběrovém řízení.

Shoda s požadavky Společenství bude zajištěna způsobem stanoveným ve Smlouvě (čl. 12, 28, 43 a 49) a v příslušných směrnicích Evropské komise o veřejných zakázkách (směrnice Rady 92/52/EHS o službách, směrnice Rady 93/36/EHS o veřejných zakázkách, směrnice Rady 93/37/EHS o veřejných zakázkách na stavební práce ve znění směrnice Rady 97/52/ES, směrnice Rady 93/38/EHS o zakázkách pro organizace působící v sektorech voda, energie, doprava a telekomunikace, ve znění směrnice 98/4/ES atd.).

Zadávaní veřejných zakázek se v České republice řídí zákonem č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek. Programy financované Evropskou unií tomuto zákonu nepodléhají. Pro zajištění plného souladu s pravidly EK pro vyhlášení výběrových řízení na veřejné zakázky se připravuje nový zákon o zadávání veřejných zakázek, který by měl vstoupit v platnost na počátku roku 2004. Nový zákon má zaručovat transparentnost zadávání veřejných zakázek, eliminovat jakoukoli možnou diskriminaci a nastavit předběžné podmínky pro racionální využívání prostředků ze strukturálních fondů. Nový zákon je podmínkou pro financování projektů, které vyžadují veřejné výběrové řízení, ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.

3.1.3. Životní prostředí

Veškeré činnosti podporované v rámci RPS musí odpovídat principům a cílům udržitelného rozvoje.

Realizace RPS bude prováděna v souladu s požadavky EU, zvláště se čl. 1 a 12 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999, kterým se stanoví obecné principy týkající se strukturálních fondů. Ty určí, že činnosti financované z fondů a aktivity čerpající podporu od Evropské investiční banky nebo z jiných finančních nástrojů budou v souladu s ustanoveními Smlouvy, s nástroji v jejím rámci schválenými, s politikami Společenství a činnostmi v jejich rámci schválenými a s pravidly na ochranu životního prostředí.

Veškeré činnosti realizované v souvislosti s RPS budou zejména v souladu se směrnicemi o stanovištích a o ochraně ptactva (92/43/ES a 79/409/ES)⁸ a případně též v souladu se směrnicí o posuzování vlivů na životní prostředí (85/337/EHS ve znění směrnice 97/11/ES). Kromě toho musí být veškeré činnosti realizované v souvislosti s RPS v souladu s českou legislativou na ochranu životního prostředí. V případech, kdy příslušná legislativa Společenství ještě nebyla do národní legislativy transponována, budou příslušné směrnice EU až do okamžiku jejich transponování uplatňovány přímo.

Dne 1. ledna 2002 nabyl účinnosti zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Tento zákon transponuje směrnici Rady 97/11/ES novelizující směrnici Rady 85/337/EHS o posuzování vlivů jistých veřejných a soukromých projektů na životní prostředí s výjimkou drobných úprav týkajících se oblasti přeshraničních projektů a SEA. Dokončení harmonizace s legislativou EU je očekáváno nejpозději do vstupu.

Dne 7. ledna 2002 vstoupil v platnost Postup při posuzování vlivů projektů ucházejících se o spolufinancování z programů EU (ISPA, Phare) nebo dalších programů na životní prostředí, schválený ministrem životního prostředí. Účelem těchto metodických pokynů a postupů je stanovit způsob a podmínky posuzování vlivu vybraných projektů na životní prostředí podle směrnice Rady 85/337/EHS ve znění směrnice Rady 97/11/ES.

Národní rozvojový plán byl posouzen podle požadavků zákona č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů rozvojových koncepcí a programů na životní prostředí, v platném znění. Posouzení vlivů NRP zároveň proběhlo podle Metodiky pro posuzování vlivů regionálních rozvojových koncepcí na životní prostředí (MŽP, Edice Planeta č. 3/2001), která plně respektuje požadavky na posuzování vlivů operací strukturálních fondů EU na životní prostředí definované v nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 a v navazujících metodických doporučeních Evropské komise (Handbook on Environmental Assessment of Regional Development Plans and the EU Structural Funds Programmes, Generální ředitelství (DG) XI, 1998).

3.1.4. NATURA 2000

Legislativní základ pro systém NATURA 2000 tvoří směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích) a směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích).

Soustava chráněných území NATURA 2000 je založena na principu ochrany nejvzácnějších území, kde se vyskytují cílové druhy a typy stanovišť evropského významu, jmenovitě uvedené v přílohách výše uvedených směrnic. Pro Českou republiku je charakteristické velké množství mozaikovitě roztroušených vysoce zachovalých přírodních fenoménů významných nejen z národního, ale i mezinárodního hlediska. V souladu s požadavky EU probíhají v současné době práce na vytvoření soustavy NATURA 2000, jejímž posláním je ochrana mimořádných a jedinečných přírodních hodnot v evropském měřítku.

⁸ V souvislosti se směrnicemi o stanovištích a o ptácích je Česká republika na základě Smlouvy o přistoupení povinna do svého přistoupení tuto legislativu plnit, včetně klasifikace zvláště chráněných území (SPA) v rámci směrnice o ptácích a předložení národního seznamu přírodních stanovišť v zájmu Společenství v rámci směrnice o stanovištích EK. Kromě toho se Česká republika k datu přistoupení zavázala uplatňovat ochranu předpokládanou v čl. 6 směrnice o stanovištích.

Národním garantem přípravy odborných podkladů pro soustavu NATURA 2000 (jmenovaným Ministerstvem životního prostředí) je Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, která od října 1999 koordinuje veškeré odborné aktivity v této oblasti.

U všech projektů spolufinancovaných ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti bude sledováno, zda jejich realizace v souladu se směrnicemi o stanovištích a o ptácích nepoškodí vzácné přírodní prostředí spadající do soustavy NATURA 2000 nebo v jeho blízkosti. Tuto skutečnost budou prokazovat koneční příjemci v projektových přihláškách. Je proto velmi důležité schválit právní rámec vymezující soustavu NATURA co nejdříve, aby bylo možné správně hodnotit projektové přihlášky a získávat podporu ze strukturálních fondů.

Ministerstvo životního prostředí a Řídící orgán RPS připraví pro řídicí orgány operačních programů závaznou rámcovou směrnici, která bude zohledňovat systém posuzování vlivu projektů na životní prostředí během procesu výběru projektů.

3.1.5. Princip znečišťovatel platí

Na činnosti financované ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti bude uplatňován princip znečišťovatel platí. V sektoru životního prostředí, zvláště v případě investic do vodohospodářských struktur, budou poměry příspěvků z těchto fondů brát v úvahu uplatňovanou politiku poplatků a tudíž i úroveň čistých výnosů získaných konečným příjemcem investic. V případě velkých průmyslových znečišťovatelů, kteří jsou významnými uživateli investic do vodohospodářských struktur financovaných ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, bude podporováno uplatňování odpovídajících poplatků.

3.1.6. Rovné příležitosti

Všechna opatření v souvislosti s RPS budou realizována s přihlédnutím k principu rovných příležitostí mužů a žen a jeho respektování.

Materiál Priority a postupy vlády při prosazování rovnosti mezi muži a ženami vypracovaný Ministerstvem práce a sociálních věcí představuje základní programový dokument v této oblasti. Byl odsouhlasen usnesením vlády ČR v srpnu 1998 a je každoročně aktualizován. Byla přijata řada legislativních změn, které podporují rovnoprávné zaměstnávání mužů a žen, jako např. novela zákoníku práce, novela zákona o mzdě, stejně jako dříve přijatá novela občanského soudního řádu, která posiluje pozici žalobce v pracovněprávních sporech týkajících se předkládání důkazů v případech, které se týkají rovných příležitostí mužů a žen. Všechny tyto legislativní změny vstoupily v platnost dne 1. ledna 2001.

V tomto kontextu byla v říjnu 2001 usnesením vlády ČR č. 1033/2001 zřízena Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů jako stálý poradní orgán vlády v oblasti vytváření rovných příležitostí žen a mužů. Členy Rady jsou zástupci vybraných orgánů státní správy, sociálních partnerů, občanské a odborné veřejnosti, nevládních organizací. Rada připravuje návrhy směřující k prosazování a dosažení rovných příležitostí žen a mužů, zejména projednává a doporučuje vládě základní koncepční směry postupu při prosazování rovných příležitostí žen a mužů.

Projekty spolufinancované ze strukturálních fondů musí přispívat k naplňování principu rovných příležitostí mužů a žen. U všech opatření musí být v rámci výběru, realizace i závěrečného hodnocení sledován vliv na rovné příležitosti a proporcionální zapojování mužů a žen do aktivit projektu.

3.1.7. Česká regionální politika

Česká republika identifikovala cílové regiony pro svoji vlastní regionální politiku. Jedná se o tyto cílové regiony:

- 1) regiony se soustředěnou podporou státu definované usnesením vlády č. 722/2003 (o strukturálně postižených a ekonomicky slabých regionech), v těchto regionech žije 29 % české populace;
- 2) regiony potýkající se se specifickými problémy (mikroregiony se specifickými problémy definované kraji, v regionech žije cca 12 % české populace).

Ad 1): Strukturálně postižené regiony jsou regiony s nedokončenou restrukturalizací průmyslu, jejichž hospodářství bylo v minulosti založeno na koncentrované těžbě a těžkém průmyslu, regiony s vysokým podílem „tradičních“ sektorů, které se již roky potýkají s krizí – textilní, obuvnický, sklářský průmysl, rovněž některá odvětví elektronického, strojírenského a spotřebního průmyslu atd. Hlavním doprovodným fenoménem v těchto regionech je vysoká nezaměstnanost, vysoký poměr uchazečů na volné pracovní místo a vysoká míra dlouhodobé nezaměstnanosti. Potřeba sociální (veřejné) podpory je v těchto regionech velmi naléhavá.

Ekonomicky slabé regiony jsou regiony s dlouhodobým slabým hospodářským výkonem, který má závažné ekonomické a sociální dopady na obyvatelstvo. Z mnoha důvodů se jedná o regiony „nezajímavé“ pro podnikání z důvodu nedostatečné infrastruktury (dopravní, technické, podnikatelské). Vesnické regiony představují zvláštní druh ekonomicky slabých regionů (některé z jejich problémů mají strukturální povahu – tj. zastaralé formy zemědělského hospodaření vzhledem k přírodním podmínkám a poptávce na trhu).

Ad 2): Regiony potýkající se se specifickými problémy jsou regiony (mikroregiony) v rámci krajů, které se potýkají se specifickými závažnými problémy (nebo souborem problémů), vyvolávajícími nestabilitu, případně zaostávání regionů, a blokujícími jejich další rozvoj. Do této kategorie spadají mikroregiony, obce, svazky obcí atd., v nichž se vyskytuje jeden či několik následujících problémů:

- extrémně vysoká nezaměstnanost;
- vysoká dynamika růstu nezaměstnanosti;
- silně postižené životní prostředí;
- silný trend úbytku obyvatelstva;
- zhroucení výrobních struktur způsobené odchodem dominantního zaměstnavatele.

Česká politika cílových regionů bude v RPS rovněž zohledněna, zejména ve Společném regionálním operačním programu.

3.1.8. Aplikace pokynů Evropské komise pro programy v období 2000-2006

Hlavní pozornost během procesu definování strategického směřování Rámce podpory Společenství byla věnována souladu cílů a prioritních os s pokyny pro programy strukturálních fondů v období 2000-2006 (vydány v roce 1999 v souladu se čl. 10 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999) a dodatkem o dalších indikativních pravidlech pro kandidátské země (publikován v březnu 2003).

První část pokynů definuje předpoklady pro ekonomický růst a zaměstnanost jako podmínek pro zvýšení konkurenceschopnosti regionů.

Efektivní dopravní sítě a systémy jsou jedním z důležitých faktorů podporujících hospodářský růst. Programy podpory by se proto měly snažit eliminovat překážky v dopravních systémech pro podnikatele i veřejnost a zároveň dodržovat principy udržitelného rozvoje (kapitola I. A pokynů). Investice by měly napomáhat snižování nákladů na dopravu, přetěžování, zkracovat čas potřebný na dopravu a zlepšovat kapacitu sítí a kvalitu služeb, včetně bezpečnosti. Tato oblast je pokryta specifickým cílem Zlepšování kvality infrastruktury a horizontálním cílem Vyvážený rozvoj regionů prostřednictvím prioritní osy 2 – Rozvoj dopravní infrastruktury. Vzhledem k tomu, že Česká republika bude využívat zdrojů z Fondu soudržnosti, bude tento cíl považován za základní strategii nejen pro strukturální fondy určené pro regiony v rámci Cíle 1, ale také pro Fond soudržnosti.

Ačkoli na evropské úrovni došlo při zlepšování kvality životního prostředí ke značnému pokroku, stále existují faktory životního prostředí ohrožující, zvláště co se týče jakosti vod, ovzduší a půd. Dalším závažným problémem je výstavba ochranných opatření před živelnými katastrofami, jako jsou např. povodně (kapitola I. D pokynů). Problematika životního prostředí je zahrnuta do horizontálního cíle Udržitelný rozvoj, který bude realizován především prostřednictvím prioritní osy 4 – Ochrana a zkvalitňování životního prostředí. Projekty vyžadující rozsáhlé investice budou financovány z prostředků Fondu soudržnosti.

Zakládání a rozvoj konkurenceschopných podniků je základním předpokladem pro tvorbu nových pracovních míst a tudíž i pro udržitelný regionální rozvoj. Podpora ze strukturálních fondů musí být zaměřena zvláště na MSP, měla by být ale poskytována i v souladu s potřebami velkých podniků vzhledem k tomu, že obě dvě tyto skupiny jsou velice často úzce propojeny (kapitola II. A pokynů). Posílení konkurenceschopnosti podniků a hospodářství jako celku je základním aspektem globálního cíle rozpracovaného v rámci specifického cíle Vytváření podmínek pro podnikatelské prostředí. Tento cíl bude naplňován především prostřednictvím realizace prioritní osy 1 – Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb.

Cestovní ruch je jedním z nejrychleji rostoucích odvětví v Evropě i na celém světě a představuje tudíž pro mnohé regiony, venkovské oblasti nebo města v EU významnou příležitost. Vyrovnaný a udržitelný rozvoj cestovního ruchu by měl být podporován zejména modernizací infrastruktury související s cestovním ruchem a zlepšením její efektivity, zlepšením úrovně znalostí a profesionality a podporou partnerství mezi firmami (kapitola II. C pokynů). Tato oblast je realizována prostřednictvím prioritní osy 6 – Rozvoj cestovního ruchu.

Druhá část pokynů EU je věnována rozvoji lidských zdrojů prostřednictvím Evropského sociálního fondu. Na jednu stranu by pomoc měla přispět ke zvýšení dostupnosti pracovních míst a také ke zvýšení životní úrovně, na straně druhé by měla zvýšit hospodářskou a sociální soudržnost, což je hlavní cíl strukturálních fondů. Tuto oblast přímo pokrývá specifický cíl Rozvoj flexibilního trhu práce, který bude naplňován prostřednictvím prioritní osy 3 – Rozvoj lidských zdrojů.

Třetí část pokynů se zaměřuje na rozvoj venkovských a městských oblastí. V EU existuje celá řada venkovských oblastí, které se potýkají se socioekonomickými těžkostmi, jako je např. nepříznivá demografická struktura, nedostatečná nabídka pracovních příležitostí nebo těžko dostupné služby. Tuto oblast pokrývá prioritní osa 5 – Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství.

PRIORITNÍ OSA	ODKAZ V POKYNECH PRO PROGRAMY V OBDOBÍ 2000-2006
1. POSÍLENÍ KONKURENCESCHOPNOSTI PRŮMYSLU A PODNIKATELSKÝCH SLUŽEB	1. I. B; 1. I. E; 1. II. A; 1. II. B
2. ROZVOJ DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY	1. I. A
3. ROZVOJ LIDSKÝCH ZDROJŮ	2. II
4. OCHRANA A ZKVALITŇOVÁNÍ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	1. I. D; 1. II. C
5. ROZVOJ VENKOVA A MULTIFUNKČNÍHO ZEMĚDĚLSTVÍ	3. A
6. ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU	1. II. C

3.1.9. Shoda s národní strategií rozvoje lidských zdrojů

V souladu s přístupovou strategií EU vypracovalo v roce 1999 Ministerstvo práce a sociálních věcí Národní plán zaměstnanosti. Plán si klade za cíl stanovit střednědobou strategii zaměstnanosti, která by byla v souladu s hospodářskou, sociální, vzdělávací a regionální politikou vlády. Od roku 2000 je Národní akční plán zaměstnanosti připravován každoročně, je založen na Národním plánu zaměstnanosti a detailněji rozpracovává jeho opatření.

Od roku 2000 připravuje česká vláda ve spolupráci s Generálním ředitelstvím pro zaměstnanost každoročně Společné hodnocení politiky zaměstnanosti. Tento materiál shrnuje cíle zaměstnanosti a trhu práce a v souvislosti se vstupem do EU definuje priority pro přibližování české politiky zaměstnanosti politice EU. Společné hodnocení politiky zaměstnanosti uvádí hlavní priority trhu práce a jeho výsledky jsou projednávány Podvýborem pro regionální rozvoj, zaměstnanost a sociální politiku.

Úzké propojení Národní akčního plánu zaměstnanosti a Společného hodnocení politiky zaměstnanosti zaručuje potřebnou shodu s evropskou politikou zaměstnanosti.

Čl. 16 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 uvádí, že priority plánu předloženého v rámci Cíle 1 by měly být v souladu s Národním akčním plánem zaměstnanosti, přičemž tento soulad by měl být doložen popisem hlavních cílů strategie a hlavních prostředků jejich dosažení. V tomto ohledu odkazuje Rámec podpory Společenství na Politiku referenčního rámce pro rozvoj lidských zdrojů v České republice vypracovanou Ministerstvem práce a sociálních věcí v květnu 2003. Ve smyslu čl. 9 písm. c) nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 slouží tento dokument jako referenční rámec pro pomoc v oblasti zaměstnanosti a lidských zdrojů ze strukturálních fondů v období 2004-2006.

Referenční rámec pro rozvoj lidských zdrojů v České republice byl zasazen do kontextu národních politik a programů pomoci zaměřených na zaměstnanost, sociální začlenění, vzdělávání a školení a rozvoj lidských zdrojů. Priority navrhované pro podporu z ESF jsou rovněž v souladu se širším kontextem politik zaměstnanosti a aspektů sociálního začlenění spojených s trhem práce, jak je definuje Společné hodnocení politiky zaměstnanosti a hodnotící zprávy a také nadcházející Společné memorandum o sociálním začlenění.

3.1.10. Společná zemědělská politika

Cíle popsané v Rámci podpory Společenství a týkající se zemědělství a jeho širšího rámce jsou v souladu s cíli Společné zemědělské politiky stanovenými ve čl. 33 Smlouvy o založení Evropského společenství. Zvláště OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství přispěje

nepřímo k přechodu na společnou organizaci zemědělského trhu (první pilíř Společné zemědělské politiky) prostřednictvím zvýšení efektivity trhu a pomocí při plnění hygienických a jakostních norem vyžadovaných na jednotném trhu při současném respektování pravidel Společné zemědělské politiky. Zvláště rozsáhlá část OP je zaměřena na zlepšování produktivity zemědělské výroby a posílení lidského kapitálu pro zemědělské činnosti prostřednictvím školení. Další část se zabývá zlepšováním venkovské infrastruktury, včetně infrastruktury související se zemědělstvím, což přispěje ke zvýšení kvality života venkovského obyvatelstva, zvláště pak zemědělců.

3.1.11. Rybolov

Cíl Rámce podpory Společenství v oblasti rybolovu (akvakultura, zpracování, činnost odborníků) je ve shodě se společnou rybolovnou politikou EU. Opatření spolufinancovaná ze strukturálních fondů a doprovodná veřejná podpora musí být v souladu se společnou rybolovnou politikou EU (zvláště pak pravidly souvisejícími s FIFG).

3.2. Shoda a soudržnost strategie a priorit

3.2.1. Vnější shoda

3.2.1.1. Fond soudržnosti

Fond soudržnosti je dle nařízení Rady (ES) č. 1164/1994 v platném znění dle nařízení Rady (ES) č. 1264/1999 a č. 1265/1999 zaměřen na financování velkých infrastrukturních projektů v oblastech životního prostředí a dopravy a měl by usnadnit implementaci *acquis communautaire* v členských zemích v těchto oblastech a přispět k udržitelnému rozvoji zemí EU, jejichž HDP na obyvatele je v paritě kupní síly nižší než 90 % průměru EU.

Na projekty financované z Fondu soudržnosti bude vyčleněna více než třetina celkového objemu strukturální pomoci pro ČR. Finanční prostředky z Fondu soudržnosti budou v oblasti dopravy a životního prostředí komplementární k pomoci ze strukturálních fondů. Celkové projektové náklady v zásadě nebudou nižší než 10 mil. EUR.

Strategické záměry pro Fond soudržnosti jsou rozpracovány ve Strategiích pro Fond soudržnosti v oblasti dopravy a životního prostředí, které zpracovalo Ministerstvo dopravy a Ministerstvo životního prostředí a které byly předloženy Evropské komisi během roku 2003. Návrhy projektů, které bude ČR předkládat pro financování z Fondu soudržnosti, musí být v souladu se Strategiemi Fondu soudržnosti.

Strategie Fondu soudržnosti pro oblast dopravy obsahuje hlavní trendy v národní dopravní politice, popis dopravní infrastruktury v ČR, analýzu požadavků na přepravu osob a nákladů, dosavadní stav implementace *acquis communautaire*, možné zdroje financování výstavby a modernizace dopravní infrastruktury a přehled projektů vhodných pro financování z Fondu soudržnosti. Uznatelné projekty jsou zaměřeny na modernizaci a výstavbu železniční infrastruktury na rozšířených sítích TEN v sektorech silniční, železniční, letecké a vnitrostátní vodní dopravy.

Priorita by měla být udělena rozvoji nedávno odsouhlasené sítě TEN-T v České republice. Kromě toho EK ve svém návrhu na novelizaci pravidel pro síť TEN-T z 1. 10. 2003 uvádí seznam 29 prioritních projektů, které jsou v evropském zájmu, z nichž tři se týkají České republiky:

- Železnice Atény – Budapešť – Vídeň – Praha – Norimberk
- Železnice Gdaňsk – Varšava – Brno
- Silnice Gdaňsk – Brno

Strategie pro oblast životního prostředí obsahuje popis současného stavu životního prostředí v ČR, popis infrastruktury životního prostředí, hlavní prvky environmentálních politik, způsoby financování projektů, prioritní oblasti financování a přehled projektů způsobilých pro financování z Fondu soudržnosti.

Žádosti o podporu z Fondu soudržnosti nebo z OP Infrastruktura v sektoru životního prostředí budou posuzovány z hlediska všeobecných kritérií použitých v OP Infrastruktura a ve Strategii Fondu soudržnosti. Kromě toho budou brána v úvahu i níže uvedená kritéria. Pro získání podpory z Fondu soudržnosti je třeba splnit všechna:

- Celková výše nákladů je nejméně 10 mil. EUR, pokud tomu tak není, musí být důvod rozdílu řádně vysvětlen na příslušných rozhodovacích úrovních.
- Dalším kritériem je fakt, zda se jedná o samostatný projekt, nebo zda sestává z několika malých projektů. Projekty, které je možné seskupit (např. se nacházejí ve stejném povodí), budou pro účely Fondu soudržnosti tvořit skupinový projekt. Samostatné nebo menší projekty, které není možno seskupit, mohou získat podporu v rámci OP Infrastruktura, pokud splňují všechny příslušné požadavky. Tento přístup bude uplatňován pro všechny projekty v oblasti životního prostředí v rámci Fondu soudržnosti. Seskupování projektů bude koordinováno Regionálními pracovními skupinami. Tyto pracovní skupiny jsou vytvořeny ve všech regionech NUTS III v ČR a sestávají z příslušných představitelů regionálních orgánů, Ministerstva životního prostředí, Státního fondu životního prostředí (a jeho regionálních pracovišť) a Ministerstva zemědělství. Pracovní skupiny budou v první fázi také koordinovat podporu z OP Infrastruktura a Fondu soudržnosti.

Výměna informací týkajících se hodnocení projektů bude zajištěna institucionálně. Zároveň bude posuzována vhodnost financování projektů z příslušných finančních zdrojů (buď z Fondu soudržnosti nebo z OP Infrastruktura).

3.2.1.2. Plán rozvoje venkova

V rámci Politiky rozvoje venkova EU a druhého pilíře Společné zemědělské politiky připravila Česká republika dva hlavní programové dokumenty:

- Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství, který bude spolufinancován z orientační sekce EAGGF a FIFG;
- Horizontální plán rozvoje venkova, který bude financován ze záruční sekce EAGGF (mimo RPS).

Oba programové dokumenty jsou založeny na nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 o EAGGF, vzájemně se doplňují a nepřekrývají se. Horizontální plán rozvoje venkova, který není součástí RPS, obsahuje zejména doplňková opatření Společné zemědělské politiky a je orientován směrem k trvale udržitelnému rozvoji zemědělství a venkova a zachování jeho přírodních zdrojů. OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je založen na prioritní ose 5 RPS. Realizace operačního programu přispěje k dosažení dvou specifických cílů RPS Vytváření podmínek pro podnikatelské prostředí a Zvyšování flexibility trhu práce a horizontálních cílů Udržitelný rozvoj a Vyvážený rozvoj regionů. Aspekty Horizontálního plánu rozvoje venkova týkající se životního prostředí jsou v souladu s horizontálním cílem

RPS Udržitelný rozvoj. Realizace operačních programů v rámci RPS a realizace Horizontálního plánu rozvoje venkova povedou ke splnění globálního cíle RPS Udržitelný rozvoj založený na konkurenceschopnosti.

3.2.1.3. Praha – Jednotný programový dokument pro Cíl 2 a Jednotný programový dokument pro Cíl 3

Vzhledem k vysokému HDP na obyvatele i v porovnání se zeměmi EU-15 nespadá region Praha pod Cíl 1. Region tudíž nespadá pod tento RPS, ale získá podporu ze strukturálních fondů v rámci Cíle 2 (ERDF) a Cíle 3 (ESF).

Hospodářská dominance Prahy má pro zbytek České republiky své výhody i nevýhody. Je v zájmu celé země využít potenciálu Prahy a zároveň minimalizovat případné negativní dopady, např. odliv hospodářské činnosti a lidských zdrojů z dalších regionů soudržnosti v České republice (zvláště ze Středních Čech, regionu s Prahou bezprostředně sousedícím). Je proto důležité snažit se využívat synergické efekty a důslednou spolupráci mezi RPS a dvěma JPD pro Prahu. V tomto kontextu je obzvláště důležité propojení mezi JPD pro Cíl 2 (ERDF) a Společným regionálním operačním programem a JPD pro Cíl 3 (ESF) a OP Rozvoj lidských zdrojů. Tohoto úzkého propojení bude dosaženo koordinací mezi řídicími orgány tam, kde oba dokumenty (tj. JPD pro Cíl 2 a SROP a JPD pro Cíl 3 a OP RLZ) jsou shodné (Ministerstvo pro místní rozvoj a Ministerstvo práce a sociálních věcí).

3.2.1.4. INTERREG

Program INTERREG se zaměřuje na přeshraniční, mezinárodní a meziregionální spolupráci. Všeobecné cíle iniciativy INTERREG III jsou ve shodě s globálními a specifickými cíli RPS a vzájemně se podporují. V případě příhraničních území se jedná o zvýšení jejich konkurenceschopnosti a posílení spolupráce mezi oblastmi na obou stranách hranice na straně jedné a o odstranění negativních důsledků periferní polohy na straně druhé. Tato strategie odpovídá prorůstové strategii RPS, jejíž součástí je i omezování negativních důsledků hospodářského růstu koncentrovaného do určitých území nebo sektorů.

Pro zvýšení synergie mezi aktivitami operačních programů a aktivitami iniciativy INTERREG III v ČR se předpokládá, že v rámci jednotlivých operačních programů v příhraničních oblastech bude možné podporovat projekty, které vzniknou na základě iniciativy INTERREG III. To může být např. případ větších infrastrukturních projektů, pro které rozpočet iniciativy INTERREG III nedostačuje. Je samozřejmé, že takové projekty musí být současně ve shodě se strategiemi příslušných operačních programů, splňovat jejich cíle a kritéria pro realizaci.

3.2.1.5. EQUAL

Iniciativa EQUAL podporuje nadnárodní spolupráci posilující nové přístupy k boji se všemi formami diskriminace a nerovnosti v souvislosti s přístupem na trh práce. V tomto směru doplňuje činnosti podporované prostřednictvím RPS a obzvláště OP Rozvoj lidských zdrojů. Úspěšné projekty realizované v RPS mohou být prezentovány prostřednictvím iniciativy EQUAL v mezinárodních sítích.

3.2.2. *Vnitřní soudržnost RPS*

Jednání mezi Českou republikou a Evropskou komisí o Rámci podpory Společenství vedla k vyjasnění v určitých oblastech podpory RPS tak, aby se předešlo překrývání mezi aktivitami, programy a fondy a bylo dosaženo maximální míry synergie. Níže uvádíme přehled nejdůležitějších odsouhlasených bodů:

- Veškeré aktivity spojené s infrastrukturou pro podnikání budou podporovány v rámci OP Průmysl a podnikání.
- Rozvoj podnikání bude podporován v rámci dvou operačních programů. OP Průmysl a podnikání se zaměří na národní podporu ve všech regionech spadajících pod Cíl 1. Základním cílem a kritériem pro přímou pomoc je podporovat konkurenceschopnost podniků. Je možné využít jak granty, tak i další finanční nástroje (úvěry, záruky). Celonárodní podpora pro začínající firmy bude rovněž poskytována v rámci tohoto OP.
- Společný regionální operační program bude zaměřen výhradně na přímou podporu podniků ve vybraných cílových regionech s cílem zvýšit jejich hospodářský výkon, přispět k diverzifikaci podnikatelských činností, k návratu k tradičním řemeslům atd. To povede k vytváření nových pracovních míst a tím k růstu zaměstnanosti a ke snížení nezaměstnanosti. Cílové regiony (problémové oblasti) zahrnují cca 41 % obyvatelstva České republiky, z nichž cca 29 % žije v tzv. regionech se soustředěnou podporou státu (strukturálně postižené a ekonomicky slabé regiony) a 12 % v dalších problémových regionech (identifikovaných kraji). SROP bude v zásadě pracovat pouze s přímými granty.
- Pro oba dva programy bude existovat jednotná realizační struktura pro rozvoj podnikání s cílem poskytovat „vše pod jednou střešou“. Hlavním zprostředkujícím subjektem odpovědným za hodnocení a přijímání projektů bude CzechInvest.
- Rozpočet ze strukturálních fondů by v zásadě neměl být využíván pro financování přímých investičních pobídek pro přímé zahraniční investice v rámci RPS a konkrétně v rámci OP Průmysl a podnikání, ale nepřímé pobídky, jako je rozvoj průmyslových zón nebo podnikatelských prostor, financovány budou.
- V oblasti protipovodňových opatření a vodohospodářských opatření se OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství zasazuje o ochranu potenciálu zemědělské výroby, jsou realizována opatření v rámci koncepce prevence povodní Ministerstva zemědělství. OP Infrastruktura podporuje projekty na revitalizaci vodních toků, vytváření a obnovu malých vodních nádrží (pro nezemědělské účely) a obnovu pramenišť. Zvláštní pozornost bude věnována ochraně a obnově biodiverzity, zvláště prostřednictvím odstraňování migračních bariér (např. stavba kanálů pro ryby).
- Vymezení působnosti mezi OP Infrastruktura a OP Průmysl a podnikání v oblasti energetiky a obnovitelných zdrojů bude založeno na definici konečných příjemců. OP Průmysl a podnikání bude podporovat společnosti nebo fyzické osoby, které provozují podnikatelské aktivity v oblasti průmyslu a podnikatelských služeb a realizují projekt na zlepšení konkurenceschopnosti českého průmyslu. OP Infrastruktura bude v oblasti energetiky a obnovitelných zdrojů podporovat zejména žádosti od veřejných a nevládních organizací, např. od obecně prospěšných organizací, nadací a nadačních fondů obcí a regionů, občanských sdružení, dobrovolných svazků obcí, provozovatelů veřejných služeb a společností založených obcemi a regionálními orgány.

4. ZAMĚŘENÍ OPERAČNÍCH PROGRAMŮ

4.1. Operační program Průmysl a podnikání

4.1.1. Cíle

Globálním cílem OP Průmysl a podnikání je přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti českého podnikatelského sektoru na evropském společném trhu s vysokou produktivitou práce a efektivitou výroby. Tento cíl je v souladu s prioritní osou 1 RPS – Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb. Téměř 18 % disponibilních prostředků ze strukturálních fondů v rámci RPS bude alokováno právě tomuto operačnímu programu.

Specifické cíle OP Průmysl a podnikání jsou definovány takto:

- zvýšení produktivity práce, efektivnosti a racionalizace produkce;
- podpora rozvoje a zvýšení prosperity malých a středních podniků;
- podpora inovativní činnosti v průmyslu a spolupráce vědecko-výzkumné základny s podniky;
- rozvoj infrastruktury pro účelné využívání lidského potenciálu a zajištění efektivního fungování podnikatelských služeb;
- dokončení restrukturalizace vzniklých průmyslových parků, revitalizace území vyčerpaných průmyslovou činností (tzv. brownfields);
- podpora účelného využívání energetických zdrojů, zvýšení podílu obnovitelných zdrojů ve výrobě;
- zvýšení účinnosti užití elektrické energie, snížení energetické náročnosti průmyslové výroby;
- zajištění efektivního fungování podnikatelských informačních a poradenských služeb.

OP Průmysl a podnikání rozpracovává cíle a strategii politiky konkurenceschopnosti České republiky a dále také strategii pro rozvoj malých a středních podniků (MSP). Vedle ekonomických cílů OP Průmysl a podnikání zohledňuje také regionální a sociální rozdíly (horizontální cíl Vyvážený rozvoj regionů) a dále i horizontální cíle Rovné příležitosti a Udržitelný rozvoj. Jednotlivé priority a opatření přispějí k řešení problémů identifikovaných v analýze českého průmyslu a podnikatelských služeb.

OP Průmysl a podnikání je financován z jediného strukturálního fondu, a to Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF). Podstatná část národních prostředků určených na spolufinancování opatření OP Průmysl a podnikání bude zajištěna ze státního rozpočtu. Očekává se, že míra průměrné veřejné podpory (v rámci programů veřejné podpory) dosáhne 50 % (v souladu s regionální mapou intenzity veřejné podpory v České republice na období 2002-2006 a s pravidly EU v oblasti veřejné podpory), tj. přibližně polovina nákladů na implementaci projektů pro výrobní sektor (priorita 2) bude pokryta ze soukromých zdrojů.

Problémy z oblasti hospodářské a sociální soudržnosti byly identifikovány interními analýzami Ministerstva průmyslu a obchodu, zejména v oblasti MSP a zlepšení podnikatelských služeb, podpory organizační, finanční i technologické restrukturalizace podniků, revitalizace budov a oblastí vyčerpaných průmyslovou činností, zvyšování inovativního potenciálu podniků a efektivního využívání energetických zdrojů.

4.1.2. Priority

Priority OP Průmysl a podnikání jsou definovány na základě výsledků SWOT analýzy za účasti řady hospodářských a sociálních partnerů, včetně regionálních aktérů, kteří se podíleli na přípravě Společného regionálního operačního programu. V rámci meziresortních jednání byly případné duplicity, především ve vztahu k OP Rozvoj lidských zdrojů a Společnému regionálnímu operačnímu programu, odstraněny stanovením zpřesňujících podmínek pro konečné příjemce. Podpora v OP se zaměřuje na konkurenceschopnost podnikatelského sektoru (kromě cestovního ruchu a zemědělství) a na jeho restrukturalizaci. Jednotlivé aktivity se zaměří zejména na společné podnikatelské prostředí pro podnikatelský sektor jako celek a dále také na podporu činnosti jednotlivých podniků s růstovým potenciálem a tržní poptávkou. V návaznosti na provedené analýzy byly stanoveny tři priority OP Průmysl a podnikání.

4.1.2.1. Priorita 1 – Rozvoj podnikatelského prostředí

Cílem této priority je podpora zlepšení podnikatelského prostředí pro konkurenceschopné a životaschopné české podniky v rámci EU. K dosažení tohoto cíle je nutné zaměřit se především na zlepšování stávající infrastruktury pro podnikatele a investory a dále také na rozvoj nové infrastruktury. Zvláštní pozornost bude věnována revitalizaci a využití stávajících oblastí a objektů vyčerpaných průmyslovou činností. Podpora bude také poskytována na zlepšování prostředí pro technicky orientované instituce, na školící střediska a na zlepšování informačních a poradenských služeb poskytovaných MSP.

Priorita 1 pokrývá:

- infrastrukturu pro aplikovaný výzkum, vývoj a inovace, stimulaci spolupráce mezi podniky a výzkumnými ústavy, transfer technologií;
- zřizování, regeneraci (brownfields) a rozvoj nemovitostí pro podnikatelské účely na základě tržní analýzy kvality a množství dostupné nabídky a požadovaných potřeb od podnikatelského sektoru (např. podnikatelská střediska, centra pro inovace, průmyslové parky);
- infrastrukturu pro rozvoj lidských zdrojů v průmyslu s cílem zvýšit konkurenceschopnost a exportní efektivnost podnikatelského sektoru;
- zlepšování institucionální infrastruktury pro rozvoj podniků, především kvalitu a kapacitu informačních a poradenských služeb.

Zvláštní pozornost v rámci této priority bude věnována požadované podnikatelské infrastruktuře v méně rozvinutých nebo strukturálně postižených regionech, což urychlí proces obnovy (např. regenerace brownfields v regionech Severozápad a Moravskoslezsko). Podobné činnosti nelze podporovat v rámci Společného regionálního operačního programu. V případě služeb bude pomoc poskytována především MSP a začínajícím podnikům při rozvoji jejich konkurenceschopnosti a podílu na české ekonomice.

Cílem této priority je rovněž podpora inovativního prostředí pro podnikatelský sektor, jehož nejdůležitějšími součástmi jsou aplikovaný výzkum a vývoj, transfer technologií a know-how, pomoc při uplatnění inovativních produktů a technologií na českém i světovém trhu, účelné využívání lidského kapitálu v podnikatelském sektoru cestou podpory příslušné infrastruktury pro vzdělávání.

4.1.2.2. Priorita 2 – Rozvoj konkurenceschopnosti podniků

Cílem této priority je podpořit nové podnikatelské aktivity a stabilizovat stávající, zejména malé a střední, podniky se zaměřením na vlastní podnikatelskou činnost nebo podpořit tyto

aktivitu nabídkou individuálních poradenských služeb umožňujících těmto subjektům obstát v soutěži s konkurencí. Důležitou otázkou bude zlepšit přístup začínajících a mladých společností ke kapitálu. Důraz bude také kladen na zavádění inovací v jednotlivých společnostech. Podpora bude dále poskytnuta vyšší energetické efektivnosti v průmyslových MSP prostřednictvím investic do energeticky úsporných technologií, využití obnovitelných zdrojů energie i příslušných poradenských služeb. Vedle grantů budou k dispozici i další nástroje finanční podpory, např. rizikový kapitál, záruky nebo úvěry. Grantová schémata v rámci tohoto operačního programu jsou připravena z hlediska konkurenceschopnosti pro celé území Cíle 1, zatímco Společný regionální operační program se zaměřuje na podporu podnikání ve specifických cílových regionech z hlediska pracovních příležitostí.

Druhá priorita se zaměří především na podporu rozvoje MSP (70 % rozpočtu je vyhrazeno pro MSP, zbývající část je určena jak pro MSP, tak pro další společnosti):

- podpora začínajícím a mladým podnikům s vysokým růstovým potenciálem na základě tržní poptávky a rozvoj ekonomicky aktivních a životaschopných podniků, včetně podpory investic, internacionalizace, poradenských služeb a informačních technologií (MSP).

Podpora umožní MSP lepší přístup ke kapitálu při financování nových investic; zahrnuje akce zaměřené na podporu kvality a technického standardu produktů, zvýšení podílu výroby respektující pokyny pro integrovanou ochranu životního prostředí a podporující povýrobní služby; začínající podniky a malí a střední podnikatelé v počáteční fázi podnikání získají informace a finanční prostředky, které je obtížné získat za běžných tržních podmínek.

- podpora inovací v podnicích: nové technologie, nové produkty, inovativní výrobní postupy (MSP a ostatní podniky).

Slabým místem České republiky ve srovnání s EU-15 je nízká míra uplatnění aplikovaného výzkumu a vývoje, realizovaného prostřednictvím inovací v podnikatelském sektoru. Inovace se v tomto kontextu definují jako nové produkty pro český trh nebo nové výrobní postupy v daném oboru. Inovace rovněž zahrnují inovativní služby. Cílem je zavést výše uvedené inovace v podnicích přímou podporou využívání výsledků aplikovaného výzkumu a vývoje, transferu technologií a know-how. Podpora se bude vztahovat na nákup patentů, licencí, know-how, průmyslových vzorů a nezbytného zařízení. Uznatelné jsou i projekty vedoucí k zřízení inovativních služeb a zahájení projektů, jejichž inovativní potenciál se zaměří na životní prostředí a udržitelný rozvoj.

- podpora technologií a postupů vedoucích k efektivnější energetické spotřebě (včetně využití obnovitelných energetických zdrojů) v českém podnikatelském sektoru (MSP).

Pro zajištění účelného a ekonomicky výhodného využití domácích energetických zdrojů by mělo dojít ke snížení spotřeby energie v průmyslovém sektoru. Součástí této strategie je účelné využití stávajících primárních energetických zdrojů, a to neobnovitelných i obnovitelných, takovým způsobem, který minimalizuje negativní vlivy na životní prostředí a který zároveň vyhovuje ekonomickým požadavkům na energetický potenciál. Cílem je dosáhnout úspor energie v průmyslu a podnikatelských službách a zabezpečit tak soulad s normami EU. Cestou pro dosažení tohoto cíle je podpora nových výrobních technologií se sníženými nároky na energii a suroviny, v kombinaci s maximálním využitím spotřebované

energie. Další cestou k dosažení tohoto cíle je zvýšené využívání obnovitelných a druhotných zdrojů energie a zavádění energeticky úsporných technologií.

Podpora v rámci této priority nebude použita k záchraně neživotoschopných podniků, které nejsou schopny restrukturalizovat svoji výrobu tak, aby splňovala požadavky trhu. V rámci této priority nebude poskytována ani podpora přímým zahraničním investicím.

4.1.2.3. Priorita 3 – Technická pomoc

V souladu s nařízením ES je cílem této priority pomoci s implementací operačního programu, tj. s efektivním řízením, propagací a hodnocením. Technická pomoc pokryje jak veškeré náklady na přípravu, výběr, hodnocení a monitorování programu, jednání výborů, audity a kontroly prováděné na místě, tak i výdaje na zpracování studií, informačních analýz, publicitu a informační akce týkající se operačního programu.

4.2. **Operační program Infrastruktura**

OP Infrastruktura rozpracovává druhou prioritní osu RPS – Rozvoj dopravní infrastruktury a čtvrtou prioritní osu RPS – Ochrana a zkvalitňování životního prostředí. Implementace OP Infrastruktura přispěje především k dosažení specifického cíle RPS Zlepšování kvality infrastruktury, dále také podpoří horizontální cíle Udržitelný rozvoj a Vyvážený rozvoj regionů.

Za realizaci jednotlivých priorit odpovídá Ministerstvo dopravy a Ministerstvo životního prostředí; Ministerstvo životního prostředí bylo určeno jako Řídící orgán pro OP Infrastruktura.

OP Infrastruktura bude podpořen z jednoho strukturálního fondu, a to Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF). Dokument je připraven tak, aby byl komplementární k ostatním operačním programům. Téměř 17 % disponibilních prostředků ze strukturálních fondů pro RPS bude přiděleno tomuto operačnímu programu.

4.2.1. *Cíle*

Globálním cílem OP Infrastruktura je ochrana a zlepšování stavu životního prostředí a rozvoj a zkvalitňování dopravní infrastruktury při respektování principů udržitelného rozvoje s důrazem na naplňování standardů EU.

Specifické cíle OP Infrastruktura jsou:

- zlepšování kvality dopravní infrastruktury celostátního a nadregionálního významu;
- zlepšování životních podmínek v ČR v souvislosti s působením negativních vlivů dopravy na životní prostředí;
- kvalitativní zlepšování dílčích složek životního prostředí.

4.2.2. *Priority*

OP Infrastruktura se skládá ze čtyř priorit:

4.2.2.1. Priorita 1 – Modernizace a rozvoj dopravní infrastruktury celostátního významu

Tato priorita vychází z prioritní osy 2 RPS – Rozvoj dopravní infrastruktury. Cílem této priority je zlepšit současnou železniční, silniční, vodní a leteckou infrastrukturu a přispět tak ke zvýšení její výkonnosti. Tím selepší vazby mezi všemi regiony ČR a zabezpečí napojení

všech regionů na mezinárodní dopravní síť. Opatření jsou navržena s ohledem na komplexní přístupy k dopravní infrastruktuře a s ohledem na dopady environmentální, prostorové, provozní, ekonomické a sociální.

Větší část rozpočtu bude určena pro železniční a silniční dopravu.

OP Infrastruktura se zaměří na základní problémy nekoridorových železničních tratí v ČR. Pomoc bude poskytnuta mimo jiné na elektrifikaci tratí, modernizaci železničních uzlů, zlepšení kvality a kapacity hraničních přechodů a opatření v oblasti železniční bezpečnosti.

OP Infrastruktura se také zaměří na zkvalitnění silnic I. třídy, které nejsou součástí sítě TENT-T. Mezi typy podpořených projektů budou patřit např. výstavba obchvatů obcí na silnicích I. třídy umožňujících odstranění nebezpečných míst a zvýšení bezpečnosti dopravy, zlepšené spojení mezi vybranými průmyslovými zónami strategického významu v rámci celostátní sítě silnic I. třídy a zvýšení kapacity a kvality silnic I. třídy v pohraničních oblastech se ztíženými geomorfologickými podmínkami.

Omezená podpora bude poskytnuta civilním letištím nadregionálního významu, přičemž přednost bude dána intervencím, jejichž cílem je kombinace letecké dopravy s dalšími druhy dopravy. Investice by měly zvýšit roli letišť jako prvku, který podporuje stávající a přitahuje nové podnikatelské činnosti. Podpora bude podmíněna výsledky analýzy nákladů a užitků.

V oblasti vodní dopravy bude zvláštní pozornost věnována labskovltavské vodní cestě v úseku nad Prahou, tj. mezi Třebenicemi a Českými Budějovicemi, a investicím do přístavních objektů s řádným důrazem na zapojení vodní dopravy do řetězců kombinované dopravy. Významnou roli hraje také podpora telematiky v oblasti vodní navigace.

Priorita je komplementární ke Společnému regionálnímu operačnímu programu (SROP) a k podpoře poskytnuté dopravnímu sektoru v rámci Fondu soudržnosti. SROP podporuje silniční infrastrukturu v regionech (silnice II. a III. třídy), veřejné dopravní služby a rozvoj informačních technologií v regionech. V rámci SROP není k dispozici podpora pro železniční sektor, vodní a leteckou dopravu.

V rámci Fondu soudržnosti budou podpořeny projekty s celkovými náklady přesahujícími 10 mil. EUR. Ty se zaměří na modernizaci a výstavbu části do budoucna rozšiřovaných sítí TEN-T v oblasti silniční, železniční, vnitrozemské vodní a letecké dopravy.

Při plánování a výstavbě silniční sítě je nutné zohlednit veřejný zájem a ochranu přírody a krajiny. Tyto zásady je nutné respektovat nejen ve vztahu k velkým chráněným oblastem (národní parky, chráněné krajinné oblasti), ale i v souvislosti s předpokládaným začleněním řady lokalit do systému NATURA 2000. Na tyto investice se vztahuje směrnice EU 85/337/EHS o posuzování vlivů na životní prostředí novelizovaná směrnici Rady 97/11/ES.

4.2.2.2. Priorita 2 – Snížení negativních důsledků dopravy na životní prostředí

Tato priorita vychází z druhé prioritní osy – Rozvoj dopravní infrastruktury.

Jejím cílem je zajistit kvalitní životní podmínky pro obyvatele a zároveň omezit negativní vlivy rostoucí dopravy na životní prostředí např. podporou dopravy šetrnější k životnímu prostředí.

Tato priorita rovněž přispěje ke zlepšení bezpečnosti silničního provozu. Priorita je komplementární ke Společnému regionálnímu operačnímu programu v prioritě 2 – Regionální rozvoj dopravy a komunikačních technologií a k velkým nebo sdruženým opatřením v oblasti životního prostředí financovaným v rámci Fondu soudržnosti.

Při definici této priority byl brán zřetel na základní environmentální požadavky na dopravu, stanovené Státní politikou životního prostředí, např.:

- podporovat postupnou změnu podílu nákladní přepravy silniční ve prospěch železniční, kombinované dopravy a vnitrozemské plavby;
- při modernizaci silniční sítě se zaměřit především na stávající silnice popř. jejich koridory a omezit tak fragmentaci krajiny novými trasami;
- podporovat vhodná technická a infrastrukturní opatření (pěší stezky, protihlukové bariéry) vedoucí k minimalizaci zdravotních rizik a negativních vlivů na životní prostředí (hluk, emise);
- podporovat opatření k redukci popř. k eliminaci či kompenzaci nadměrného hluku z letecké dopravy a vymezení ochranných pásem kolem letišť.

Tohoto cíle bude dosaženo prostřednictvím následujících dílčích cílů: zavádění ochranných opatření k zabránění negativních dopadů na krajinu způsobených dopravou; podpora druhů dopravy šetrných k životnímu prostředí, tj. především kombinované dopravy; podpora zavádění alternativních paliv; podpora výzkumných projektů zabývajících se rovnými podmínkami a internalizací externalit.

4.2.2.3. Priorita 3 – Zlepšování environmentální infrastruktury

Priorita 3 dále rozvíjí čtvrtou prioritní osu RPS – Ochrana a zkvalitňování životního prostředí.

Opatření v rámci této priority jsou v souladu s dlouhodobými strategickými cíli Státní politiky životního prostředí a jsou schváleny usnesením vlády ČR č. 38/2001. Respektují horizontální cíl ochrany životního prostředí formulovaný v RPS a jsou v souladu s Evropskou strategií udržitelného rozvoje a 6. akčním programem EU.

Cílem této priority je přispět ke kvalitativnímu zlepšení dílčích složek životního prostředí. Proto priorita zahrnuje opatření v oblasti vodohospodářské infrastruktury, infrastruktury na ochranu vod, opatření zaměřená na obnovu environmentálních funkcí krajiny a opatření v oblasti odpadového hospodářství a sanace starých ekologických zátěží.

Opatření se doplňují s environmentálními opatřeními v rámci Fondu soudržnosti. Ekologickou výchovou se zabývá OP Rozvoj lidských zdrojů. Intervence v oblasti vodního hospodářství a protipovodňových opatření v rámci dvou operačních programů – OP Infrastruktura a OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP RVMZ) – se liší typem cílů opatření. OP RVMZ zasahuje v těch případech, kdy je hlavním cílem protipovodňových opatření ochrana potenciálu zemědělské produkce. OP Infrastruktura se zabývá projekty na ochranu krajiny (nezemědělské oblasti).

Cílem opatření v oblasti ochrany vod je snížit znečištění vodních toků, především realizací požadavků směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod a řádným kalovým hospodařením ČOV.

Zvláštní pozornost bude věnována požadavkům směrnice Rady 98/83/ES (o kvalitě vody určené pro lidskou spotřebu) na podporu projektů na pitnou vodu.

Opatření v oblasti ochrany ovzduší se zaměřují na zlepšování kvality ovzduší v souladu s požadavky evropské legislativy (především rámcové směrnice a dalších souvisejících směrnic, směrnic o emisních stopech, o spalování odpadů a směrnice o snižování emisí těkavých organických látek z používání rozpouštědel).

Opatření podpoří revitalizaci říčních toků a zvýšení retenční schopnosti krajiny, což přispívá k ochraně před ničivými následky povodní. Těžiště řešení spočívá v uplatňování široké škály preventivních opatření. Tato opatření budou doplněna aktivitami na podporu biodiverzity vodních toků, především odstraňováním migračních bariér. Základním kritériem pro uplatnění opatření je jeho ekologická vhodnost a přiměřenost dané konkrétní lokalitě. Zvláštní pozornost bude věnována územím spadajícím do sítě NATURA 2000. Akce zaměřené na zmírnění a/nebo prevenci škod způsobených živelními pohromami, např. protipovodňová opatření, získají ze strukturálních fondů intenzivní podporu.

Cílem opatření v oblasti odpadového hospodářství je zlepšování standardů v souladu s evropskou odpadovou legislativou a sanace starých ekologických zátěží.

Opatření v oblasti obnovitelné energie se zaměřuje na podporu technologií, které vedou k účelnější spotřebě energie. Intervence v oblasti obnovitelných zdrojů energie v rámci dvou operačních programů – OP Infrastruktura a OP Průmysl a podnikání – se liší typem konečných příjemců. V souladu s cíli OP Infrastruktura bude podpora v této oblasti určena především občanským sdružením a nevládním organizacím.

4.2.2.4. Priorita 4 – Technická pomoc

V rámci této priority budou prostředky poskytnuty k pokrytí nákladů na řízení, monitorování, kontrolu, analýzy a publicitu a propagaci programu. Cílem této priority je zlepšit kvalitu realizovaných intervencí a zvýšit efektivitu využití prostředků Společenství pro účely řízení operačního programu, jeho propagaci a hodnocení programů a projektů. S cílem zvýšit efektivitu investic bude v rámci této priority výslovně podporováno zlepšování kvality a realizace analýz nákladů a užitků, výběrových řízení a zadávání veřejných zakázek.

4.3. OP Rozvoj lidských zdrojů

4.3.1. Cíle

OP Rozvoj lidských zdrojů zajišťuje třetí prioritní osu RPS – Rozvoj lidských zdrojů a mimo to i dva ze tří specifických cílů, které byly identifikovány pro zkrácené programové období 2004-2006:

- Zvyšování pružnosti trhu práce, a to jednak prostřednictvím aktivní politiky trhu práce za účelem snížení rozdílů mezi požadovanými kvalifikacemi a těmi, které se na trh práce dostávají, jednak zkvalitněním vzdělávací infrastruktury, která by pružně a lépe reagovala na požadavky moderního trhu práce (touto oblastí se zabývají všechny priority OP Rozvoj lidských zdrojů).
- Adaptabilita a podnikání, institucionální struktury pro rozvoj podnikání a zlepšení zařízení pro transfer technologií vedoucí ke zvýšení inovativní kapacity soukromého sektoru a ke zvýšení produktivity práce (touto oblastí se zabývá především priorita 4 OP Rozvoj lidských zdrojů, ale v menší míře i priorita 1 a priorita 3).

Tento program také přispívá k naplnění horizontálních cílů Rovné příležitosti, Vyvážený rozvoj regionů a Informační společnost.

OP Rozvoj lidských zdrojů je plně v souladu s Evropskou strategií zaměstnanosti, která je založena na zaměstnatelnosti, podnikání, adaptabilitě a rovných příležitostech. Prvním krokem na cestě k implementaci Evropské strategie zaměstnanosti v ČR bylo Společné hodnocení politiky zaměstnanosti (JAP), které podepsali představitelé České republiky a Evropské komise. Tento dokument „představuje soubor cílů v oblasti zaměstnanosti a trhu práce nezbytných pro další transformaci českého trhu práce, pro dosažení pokroku v přizpůsobování trhu práce tak, aby bylo možné realizovat Evropskou strategii zaměstnanosti a připravit se na vstup do Evropské unie“. Společný hodnotící dokument JAP identifikoval následující prioritní oblasti:

- udržování přiměřeného mzdového vývoje v souladu s růstem produktivity; koordinace mezi daňovým systémem a systémem dávek, aby lidé měli motivaci pracovat a podniky vytvářet pracovní příležitosti; přezkoumání důchodového systému z hlediska zaměstnanosti;
- podporování profesní a územní mobility;
- modernizace odborné přípravy na povolání a odborného výcviku ve spolupráci se sociálními partnery s cílem učinit systém odborné přípravy na povolání více transparentní a zaměřený na potřeby trhu práce; obecněji, přizpůsobit systém odborného vzdělávání požadavkům ekonomiky společnosti založené na znalostech;
- posílení veřejných služeb zaměstnanosti a orientace politiky na prevenci nezaměstnanosti a aktivaci;
- zesílení institucionálních struktur potřebných k využívání ESF;
- podpora pružné organizace práce.

Operační program Rozvoj lidských zdrojů poskytne pomoc při implementaci Evropské strategie zaměstnanosti a priorit Společného hodnocení politiky zaměstnanosti.

Globálním cílem programu je dosažení vysoké a stabilní úrovně zaměstnanosti založené na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniků při respektování principů udržitelného rozvoje. Bude podpořena profesní mobilita za účelem dosažení změn ve struktuře zaměstnanosti s důrazem na pracovní příležitosti v oborech s růstovým potenciálem na trhu žádaných. Tento globální cíl přímo odpovídá na problémy v ČR v oblasti trhu práce a rozvoje lidských zdrojů.

Byly identifikovány následující čtyři *specifické* cíle:

- Rozvoj pružného trhu práce, který přispívá ke snížení a prevenci nezaměstnanosti a zvýšení zaměstnatelnosti osob, jimž hrozí vyloučení z trhu práce.
- Snížení počtu a podílu osob ohrožených sociálním vyloučením prostřednictvím integrovaného přístupu a odstraňování bariér znesnadňujících účast na trhu práce, včetně diskriminace na základě pohlaví.
- Rozvoj celoživotního učení prostřednictvím zvyšování kvality nabídky vzdělávání z hlediska potřeb znalostní společnosti a prostřednictvím rozšiřování účasti všech subjektů v procesu vzdělávání.
- Rozvoj kvalifikované pracovní síly, konkurenceschopnosti podniků a rozšiřování nabídky pracovních příležitostí v rozvojových odvětvích a posílení přístupu šetrného k životnímu prostředí.

Všechny specifické cíle mají přiděleny jednu prioritu s výjimkou páté priority, která se zabývá technickou pomocí. OP Rozvoj lidských zdrojů bude financován z jediného strukturálního fondu, a to Evropského sociálního fondu. Tomuto operačnímu programu bude přiděleno téměř 22 % disponibilního rozpočtu ze strukturálních fondů pro RPS.

4.3.2. Priority

OP Rozvoj lidských zdrojů je rozdělen na pět priorit.

4.3.2.1. Priorita 1 – Aktivní politika zaměstnanosti

Tato priorita je jednou ze dvou hlavních priorit programu a podporuje implementaci druhého specifického cíle RPS, zajištění rychlého začlenění nezaměstnaných na trh práce a současné předcházení nezaměstnanosti u osob ohrožených nezaměstnaností. Nástroje se zaměřují na specifické potřeby identifikovaných skupin. Priorita přispěje k posílení aktivní politiky zaměstnanosti pro zájemce a uchazeče o práci a zároveň s tím bude probíhat modernizace veřejné služby zaměstnanosti.

S ohledem na nedávný vývoj na trhu práce jsou stávající nástroje aktivní politiky zaměstnanosti nedostačující a nejsou dostatečně flexibilní na to, aby reagovaly na stávající potřeby trhu práce. Zároveň se tyto nástroje téměř výhradně omezují na uchazeče o zaměstnání registrované na úřadech práce a nedaří se jim pomáhat zájemcům o zaměstnání (potenciálním uchazečům o zaměstnání) nebo těm, kterým hrozí nezaměstnanost. Těmto skupinám jsou na úřadech práce poskytovány pouze informační a konzultační služby a statistika služeb zaměstnanosti nezahrnuje údaje o počtech zájemců o zaměstnání a o službách jim poskytovaných. Očekává se, že nový zákon o zaměstnanosti tuto situaci významně změní.

Tato priorita především přispěje k rozšíření rozsahu a efektivity aktivních intervencí na trhu práce s cílem vyřešit výše uvedené otázky jak rozšířením spektra aktivit, tak zacílením aktivit na skupiny, kterým jinak státní aktivní politika zaměstnanosti nepomáhá.

Mezi cílové skupiny patří především zájemci a uchazeči o zaměstnání se zvláštním důrazem na mladé nezaměstnané a osoby starší 50 let, zaměstnanci, kterým hrozí propuštění z důvodu nadbytečnosti, dlouhodobě nezaměstnaní a osoby ohrožené dlouhodobou nezaměstnaností. Jim jsou určeny nejrůznější formy opatření v oblasti vzdělávání a školení, poradenství, umístování a v dalších souvisejících oblastech, které jim umožní nastoupit do zaměstnání a udržet si jej.

Zároveň s tím musí být pracovníci služeb zaměstnanosti schopni připravit své klienty, tj. uchazeče a zájemce o práci a zaměstnavatele, na účast ve standardních poradenských, rekvalifikačních a zaměstnaneckých programech služeb zaměstnanosti. Pracovníci služeb zaměstnanosti budou potřebovat získat nové praktické a teoretické dovednosti prostřednictvím intenzivního školení a zvýšit tak kvalitu služeb poskytovaných službami zaměstnanosti a partnerskými organizacemi.

4.3.2.2. Priorita 2 – Sociální integrace a rovnost příležitostí

Tato priorita je zaměřena na skupiny a jednotlivce ohrožené sociálním vyloučením a jejím cílem je posílit princip rovných příležitostí na trhu práce. Podpoří zaměstnatelnost osob sociálně vyloučených z důvodu dlouhodobé nezaměstnanosti a osob ohrožených sociálním vyloučením, přičemž upřednostňována budou aktivní preventivní opatření. Nejúčinnějším způsobem prevence sociálního vyloučení a snižování dlouhodobé nezaměstnanosti

ohrožených skupin je podpora rozvoje individuálních schopností, znalostí a motivace při odstraňování překážek ztěžujících přístup ke vzdělávání a zaměstnání.

Mezi cílové skupiny patří především sociálně vyloučené osoby nebo osoby ohrožené sociálním vyloučením z důvodu dlouhodobé nezaměstnanosti, nezaměstnaní absolventi, kteří mají problémy se získáním pracovních zkušeností, a mladí nezaměstnaní, zdravotně postižení, občané starší 50 let, osoby bez kvalifikace nebo s velmi nízkou kvalifikací a osoby s malými dětmi. Skupiny s akumulovanými nevýhodami jsou nejzranitelnější. Pozornosti si také vyžadují marginalizované skupiny žijící v znevýhodňujících sociálních podmínkách nebo skupiny žijící v odlišném sociálním a kulturním prostředí. Romská komunita patří mezi jednu z nejproblematictějších skupin na trhu práce.

Znalosti a dovednosti poskytovatelů sociálních služeb ne vždy odpovídají tomu, co jejich klienti skutečně potřebují, často neberou v potaz moderní metody sociální práce. U některých typů sociálních služeb chybí dostatečná kapacita, nejsou snadno dostupné nebo trpí špatnou kvalitou. Poskytovatelé sociálních služeb byli proto v rámci této priority vymezení jako specifická cílová skupina, s cílem zlepšit jejich znalosti a dovednosti.

Aktivity se zaměří především na propagaci vzdělávání a školení, vytváření pracovních míst, doplňující opatření na odstranění překážek přístupu ke vzdělávání a zaměstnání, speciální poradenské služby, podporu odborného školení pracovníků sociálních služeb, sociální služby pro specifické cílové skupiny a systematickou podporu odborného vzdělávání poskytovatelů sociálních služeb. Podporovány budou pouze aktivity na celostátní úrovni zaměřené na rozvoj systémů a na poskytovatele služeb (tj. školicí rámec pro implementaci celostátních standardů jakosti služeb, rozvoj komunitního plánování, vzdělávání sociálních pracovníků) a aktivity pro specifické cílové skupiny. Společný regionální operační program tyto aktivity doplní na místní úrovni specifickými aktivitami v těžce oblastech. Zaměří se na poskytovatele služeb, kteří podporují znevýhodněné cílové skupiny na základě znalosti místních iniciativ a orgánů veřejné správy. Bude zamezeno duplicitám a žádný projekt nebude moci získat podporu z obou programů zároveň.

Nehledě na skutečnost, že zaměstnanost žen je v ČR vyšší než v zemích EU-15, v postavení žen a mužů na trhu práce existuje řada rozdílů. Nejzávažnější z nich je skutečnost, že nezaměstnanost je u žen vyšší než u mužů. Tato část programu se proto zaměří na segregaci v zaměstnání podle pohlaví a na zlepšení uplatnění osob pečujících o děti. Prostor pro skloubení pracovních povinností s rodinným životem umožní větší rozšíření zaměstnání na částečný úvazek. To je ale podmíněno růstem platů a mezd v závislosti na růstu produktivity práce. Důležitým aspektem politiky rovných příležitostí je zvyšování pružnosti trhu práce, dostupnost a rozmanitost různých druhů zaměstnání a rozvoj sociálních služeb v oblasti péče o děti a denní péče o další členy rodiny, kteří vyžadují soustavnou péči.

V kontextu této priority budou přiděleny menší granty prostřednictvím globálního grantu NNO. Globální grant se bude využívat především pro rozvoj nových a doplnění stávajících kapacit NNO realizujících kroky zaměřené na podporu a integraci skupin v znevýhodněném sociálním postavení s následnou hrozbou sociálního vyloučení.

Aktivity zaměřené na boj se sociálním vyloučením specifických zranitelných skupin ve společnosti získají ze strukturálních fondů intenzivní pomoc.

4.3.2.3. Priorita 3 – Celoživotní učení

Tato priorita je další hlavní prioritou tohoto operačního programu. Jedná se zároveň o horizontální prioritu, jejíž realizace přispívá k naplnění všech ostatních cílů programu.

Rozvoj celoživotního učení pokrývá celou oblast vzdělávání a zaměřuje se na následující hlavní úkoly:

Prvním úkolem je vytvoření nezbytné základny pro celoživotní učení, a to zejména prostřednictvím zkvalitnění a modernizace základního, středního a vyššího vzdělávání, v němž by měla být co nejvíce uplatňována individualizovaná a diferenciovaná výuka.

Druhým úkolem je vytvoření a posilování vazeb mezi učním a prací, které umožní pružnější přechod mezi vzděláváním či odbornou přípravou a zaměstnáním, a které uplatní různé formy jejich kombinace v podnicích i na různých úrovních škol.

Třetím úkolem je vytvoření podmínek pro rozvoj vysokoškolského vzdělávání a dalšího vzdělávání, které v souvislosti s permanentními změnami probíhajícími ve společnosti nabývají stále více na významu.

Reforma učebních osnov probíhající v České republice má za cíl modernizovat vzdělávání a osnovy. Byl zaveden dvoustupňový postup vývoje osnov a důraz se klade především na rozvoj klíčových schopností. Žádné změny v učebních osnovách ani další změny v systému vzdělávání nejsou možné bez příslušného rozvoje lidských zdrojů v oblasti vzdělávání. Priorita proto podpoří rozvoj odborných kapacit učitelů a přednášejících, včetně jejich prvotního vzdělávání i doškolovacích kurzů. Tato aktivita bude realizována na celostátní úrovni a bude koordinována s obdobnou činností v rámci Jednotného programového dokumentu pro Cíl 3 Praha. Cílovými skupinami budou žáci a studenti základních, středních, vyšších odborných škol, učitelé a další pedagogičtí pracovníci, NNO a sociální partneři.

Program bude posilovat další rozvoj terciálního vzdělávání zkvalitňováním učebních osnov institucí vyššího vzdělávání, jejich modulární strukturou a větší vertikální i horizontální mobilitou mezi studijními obory. Budování funkčního partnerství mezi institucemi vyššího vzdělávání a subjekty, které stojí mimo vzdělávací systém (podniky, organizace atd.), se stane dalším centrem pozornosti. Vzhledem k tomu, že výzkum a vývoj je úzce napojen na terciární sektor, tato priorita rovněž podpoří aktivity rozvoje lidských zdrojů v takových oblastech, jako je např. podpora dalšího vzdělávání a rozvoj kvalifikace výzkumných pracovníků a vědců. Mezi cílové skupiny patří instituce vyššího vzdělávání, vědecko-výzkumné ústavy a asociace zaměstnavatelů.

Další odborné vzdělávání a příprava prozatím nespĺnily očekávání v oblasti rozvoje kvalifikovanější a flexibilnější pracovní síly v České republice. Nedostatek komplexní koncepce a nezbytné legislativy, institucionálních a finančních podmínek brzdí další rozvoj dalšího vzdělávání. Tato priorita rovněž podpoří rozvoj dalšího systematického odborného vzdělávání a výcviku a zavede klíčové systémové mechanismy do této oblasti. Intervence by měly přispět k vybudování systému uznávaných kvalifikací propojujících vzdělávání se zaměstnaností a motivovat zaměstnavatele a další sociální partnery k zapojení do vývoje obsahu, učebních metod a certifikací pro odborné vzdělávání. Priorita bude dále propagovat stabilnější systém odborného vzdělávání podporou rozvoje a dodávek tzv. měkké infrastruktury pro síť regionálních vzdělávacích a školicích středisek pro vzdělávání dospělých, včetně zařízení a personálu.

Podpora investic do tzv. tvrdé infrastruktury bude zajištěna v rámci priority 3 Společného regionálního operačního programu (vzdělávací infrastruktura zaměřená na aktivní politiku trhu práce). Cílové skupiny zahrnou široké spektrum orgánů státní správy, regionů, obcí, školicích institucí, sociálních partnerů, profesních asociací a NNO.

4.3.2.4. Priorita 4 – Adaptabilita a podnikání

Stávající situace v ČR je ovlivněna nedokončenou privatizací, pomalou restrukturalizací, nízkým růstem produktivity práce a řídkým uplatňováním inovativních procesů, což vede ke snižování konkurenceschopnosti podniků. Důležitým faktorem ovlivňujícím konkurenceschopnost je flexibilita a adaptabilita zaměstnanců na nové podmínky. Schopnost a připravenost jak zaměstnavatelů, tak i zaměstnanců reagovat na změny v poptávce po zboží a službách jsou předpokladem pro úspěšnou ekonomiku, a tím i pro dostatečný počet pracovních míst. To se týká jak národního hospodářství, tak i jednotlivých odvětví, regionů, ale především jednotlivých podniků. Za klíčový faktor pro uplatnění trvajících inovací a procesu adaptability na každém pracovišti je považována zlepšená spolupráce mezi podniky. Obecně Česká republika pociťuje nedostatek flexibility a rozmanitosti forem zaměstnání. Adaptabilita zaměstnanců je relativně nízká, což bude mít zřejmě dopad na průmyslovou restrukturalizaci a obnovu. Tato priorita bude podporovat využití flexibilních forem organizace práce.

Na rozdíl od priorit 1 a 2, které se zabývají otázkami nejcitlivějších skupin na trhu práce, se toto opatření zaměří na stimulování konkurenceschopnosti podniků a organizací v těch částech ekonomiky, které vykazují růstový potenciál.

Tato priorita se zaměří na rozvoj odborných znalostí, dovedností a schopností zaměstnavatelů i zaměstnanců v souvislosti se stávajícími strukturálními změnami prostřednictvím nabídky adekvátních programů odborného vzdělávání, včetně školení v oblasti informačních technologií, udržitelného rozvoje a podpory ochrany zdraví na pracovišti a bezpečnosti práce. Bude zdůrazněna podpora moderních forem a metod dalšího vzdělávání dospělých. Dále bude podporováno zavádění pokročilých metod organizačního řízení s důrazem na řízení lidských zdrojů především v malých a středních podnicích.

Toto opatření také zohlední osoby, které zvažují založení podniku, a proto jsou potenciálními zaměstnavateli.

Specifická školení se zaměří především na propagaci rozvoje ekonomiky založené na znalostech a na posílení úrovně odborných kvalifikací a vzdělávání ve vybraných sektorech (průmysl, služby, cestovní ruch a životní prostředí). Hlavními oblastmi budou specifické (dosud málo rozvinuté) obory, jako např. inovace v průmyslových odvětvích, vývoj informačních technologií, začlenění environmentálního hlediska do řízení podniků, regionální marketing a řízení cestovního ruchu.

Cílovými skupinami budou zaměstnavatelé se zvláštním důrazem na MSP, zaměstnanci a potenciální podnikatelé.

V rámci priority 1 OP Průmysl a podnikání bude k dispozici podpora investic do tzv. tvrdé vzdělávací infrastruktury pro soukromý sektor (vzdělávací infrastruktura spojená s průmyslem a podnikatelskými službami).

4.3.2.5. Priorita 5 – Technická pomoc

Tato priorita poskytne technickou pomoc Řídícímu orgánu a zprostředkujícím subjektům při řízení a správě programu, včetně aktivit spojených s výběrem a hodnocením projektů, poradenských služeb pro žadatele, monitorování pokroku a podporou koordinace při realizaci programu. V rámci této priority bude také realizován Komunikační akční plán tohoto operačního programu. Navíc tato priorita podpoří aktivity zaměřené na hodnocení výsledků a dopadů programu.

4.4. OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství

OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je v souladu s prioritní osou 5 RPS – Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství, částečně přispívá k specifickým cílům Vytváření podmínek pro podnikatelské prostředí a Zlepšování kvality infrastruktury, a zároveň podporuje horizontální cíle Udržitelný rozvoj a Vyvážený rozvoj regionů.

Strategie OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství vychází z analýzy ekonomické a sociální situace v zemědělství a venkovském prostoru. Česká republika chce podporovat a dále navazovat na cíle a principy stanovené v koncepci agrární, lesnické a vodohospodářské politiky.

Základem dlouhodobého zemědělského růstu je multifunkční, konkurenceschopné zemědělství s agroenvironmentálními rysy. Operační program podporuje zlepšení produktivity práce a dále zdůrazňuje kvalitu zemědělské produkce, která se dostává na trh. Hlavní váha je proto kladena na investice do zemědělství, včetně zvýšené podpory mladých zemědělců a zpracování produktů zemědělské výroby.

Strategie OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je založena na udržitelném rozvoji a stabilizaci životaschopných venkovských oblastí. Dále na venkově přispívá k vytváření podmínek pro rozvoj životaschopných venkovských ekonomik s udržitelnými pracovními příležitostmi mimo zemědělství a rybníctví, jako jsou např. služby, řemesla, cestovní ruch a další.

Mnohé venkovské oblasti v České republice jsou v horských a podhorských oblastech. Ochrana krajiny, zemědělské půdy a životního prostředí předpokládá hlubokou provázanost se zemědělstvím a s rozvojem lesního a vodního hospodářství. Způsob hospodaření v zemědělství a lesnictví má např. výrazný vliv na množství a kvalitu pitné vody.

V regionech, kde přírodní podmínky umožňují intenzivní zemědělskou výrobu, je důraz kladen na rozvoj konkurenceschopného zemědělství. V dalších oblastech je váha kladena spíše na rozvoj jiných funkcí než je výroba, především na diverzifikaci aktivit a rozvoj nezemědělských aktivit. V případě těchto znevýhodněných regionů by měl rozvoj ekonomicky životaschopných alternativ být převažujícím a určujícím faktorem pro podporu rozvojových projektů. Restrukturalizace zemědělství si také vyžaduje vyjasnění majetkových vztahů.

Obsah OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je vymezen vzhledem k obsahu ostatních operačních programů tak, aby nedocházelo k vzájemným překryvům. Operační program respektuje současný přístup k regionální politice v České republice (především pokračující decentralizace) a podporuje zajištění nezávadnosti potravin a jejich kvalitu.

Podporuje tvorbu nových pracovních příležitostí na venkově, rovnoprávné postavení mužů a žen v této oblasti a snahu o uchování a zlepšení životního prostředí.

Dlouhodobá strategie akvakultury by se měla zaměřit na zachování tradičních technologií chovu ryb, které jsou šetrné k životnímu prostředí. Produkci sladkovodních ryb lze zvýšit podporou nových technologií, které respektují požadované standardy kvality pro povrchové vody. Důležitým aspektem je zachování zaměstnanosti v sektoru chovu ryb. Stávající zaměření na produkci živých ryb by se mělo postupně změnit na orientaci na nové produkty s vyšší přidanou hodnotou. Je nutno podpořit závody na zpracování ryb, které dodržují evropské hygienické a sanitární normy, fungují celoročně a nabízejí široké spektrum produktů ze sladkovodních ryb.

OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je spolufinancován z orientační sekce EAGGF. Opatření v oblasti rybolovu a činnosti prováděné odborníky v rybářství bude podporováno z FIFG. Tomuto programu bude přiděleno téměř 12 % disponibilního rozpočtu ze strukturálních fondů v rámci RPS.

4.4.1. Cíle

Globálním cílem strategie je zvýšit konkurenceschopnost zemědělství další restrukturalizací a růstem produktivity práce. Program také přispěje k ochraně životního prostředí, zajištění udržitelného multifunkčního rozvoje venkova na základě udržitelného zemědělství, lesního a vodního hospodářství a rybolovu v integraci s kvalitním zpracováním zemědělských produktů. Takto by se české zemědělství a chov ryb mělo adaptovat na evropský model multifunkčního a konkurenceschopného zemědělství a rybolovu.

Strategickými cíli operačního programu jsou:

- zajištění dostupného kapitálu pro zemědělství a venkov, zlepšení technického vybavení v zemědělských a zpracovatelských podnicích;
- zlepšení marketingu zemědělské produkce za současného zvýšení podílu produkce výrobků s vyšší přidanou hodnotou a jejich uplatnění na zahraničních trzích;
- konsolidace vlastnické struktury zemědělské a lesnické půdy a umožnění multisektorového rozvoje venkovského prostoru;
- řešení sociálních aspektů rozvoje venkova zvýšením zaměstnanosti, zlepšením věkové a vzdělanostní struktury a zpřístupněním informací;
- ochrana životního prostředí.

S tím souvisejí především investice do nových technologií zaváděných do zemědělství, do lidského kapitálu, stejně jako poskytování technických a poradenských služeb, pokud jde o testování/certifikaci jakosti. Dále bude podpořen marketing, vývoz a diverzifikace, např. v potravinářském průmyslu. Je třeba odstranit faktory, které negativně působí na celý sektor zemědělství, jako jsou např. nízká produktivita práce, nízká kvalita zemědělských produktů, nedostatečný marketing a finančně nepřilíživý sektor potravinářského průmyslu.

Dalším cílem je zajištění podmínek nutných pro tvorbu alternativních a udržitelných pracovních příležitostí ve venkovských oblastech cestou zvyšování přitažlivosti oblastí pro podnikatelské investice a diverzifikace venkovských ekonomik. Neméně důležitá pro budoucnost venkovských ekonomik je podpora ekonomických příležitostí pro mladé a vzdělané lidi na venkově, a to ať již mladých farmářů, zaměstnanců zemědělských firem nebo pracovníků jiných firem sídlících a působících na venkově. Pro dosažení cíle snížení

nezaměstnanosti ve venkovských oblastech bude třeba investovat do zlepšení veřejných služeb zaměstnanosti, fungování trhu práce a bydlení a odstranění překážek mobility pracovní síly (např. prostřednictvím zlepšení dopravní infrastruktury a veřejné dopravy) z jiných fondů, než jsou EAGGF a FIFG.

4.4.2. Priority

Operační program podpoří tři priority.

4.4.2.1. Priorita 1 – Podpora zemědělství, zpracování zemědělských produktů a lesnictví

V zemědělství je hlavním cílem zajistit vyšší konkurenceschopnost a přizpůsobení se podmínkám na evropském trhu, zvýšit produktivitu práce, přidanou hodnotu a kvalitu zemědělských výrobků a zvýšit zemědělské příjmy. Další diverzifikace zemědělských aktivit a určité výhody poskytnuté mladým začínajícím farmářům budou mít také pozitivní dopad na život ve venkovském prostoru a přispějí k odstranění ekonomických a sociálních nerovností mezi sektory i mezi regiony.

Priorita klade důraz na snížení a odstranění nepříznivých vlivů zemědělství na životní prostředí, na ochranu vod a půdy před znečištěním ze zemědělských zdrojů.

Investice v rámci této priority budou použity na rekonstrukce, modernizaci a výstavbu nových zemědělských staveb tak, aby odpovídaly standardům EU, mimo jiné na chov hospodářských zvířat a na pořízení nových strojů. Zavádění nových technologií podle požadavků směrnic EU pro welfare hospodářských zvířat je finančně náročná investice s dlouhodobou návratností. Investice půjdou také na zlepšení zpracování a marketingu zemědělských výrobků.

S dalšími investicemi se počítá na zlepšení zpracování zemědělských výrobků (včetně IPPC), tj. především na modernizaci a rekonstrukci výrobních zařízení, zavádění nových technologií a také na podporu marketingu zemědělských produktů (v souladu s prvotním zpracováním).

Lesnictví nabízí dobrý potenciál pro další rozvoj s velice dobrou úrovní plánování a řízení a relativně dlouhou historií. Také těžba dřeva nabízí skvělou příležitost pro další rozvoj. Investice v oblasti lesního hospodářství jsou zaměřeny na zavádění nových technologických postupů pro zpracování produktů lesního hospodářství, marketing, obnovu lesního potenciálu poškozeného přírodními kalamitami a požáry a zavedení příslušných ochranných opatření. Podporováno bude i zlepšení ekologické stability chráněných lesů, zakládání sdružení vlastníků lesů malých výměr, zalesňování zemědělsky nevyužívaných půd.

4.4.2.2. Priorita 2 – Rozvoj zemědělství, rybolovu a odborné vzdělávání

S ohledem na opakované povodně, které postihly Českou republiku v minulých letech a které způsobily značné škody na majetku, zemědělské půdě a zemědělských vodních zdrojích, je cílem této priority odstranit škody způsobené povodněmi a vybudovat nová nebo rekonstruovat stávající protipovodňová zařízení. Intenzivní podpora ze strukturálních fondů bude soustředěna na akce zaměřené na zmírnění nebo prevenci škod způsobených přírodními kalamitami, např. na protipovodňová opatření.

Hlavním cílem pozemkových úprav je objasnit vlastnická práva k pozemkům, provést úpravy tvarů pozemků, zajistit jejich využití a skutečně je vyměřit. Objasnění vlastnických vztahů

prostřednictvím pozemkových úprav a zaznamenání vlastnických práv, včetně zeměměřičských informací o pozemcích, je předpokladem pro trh s pozemky a investice do půdy.

Realizace aktivit typu iniciativy EU LEADER+ (iniciativa EU pro rozvoj venkova prostřednictvím integrovaných programů a spolupráce mezi místními akčními skupinami) umožní na straně jedné přípravu pilotních místních akčních skupin, přípravu a realizaci jejich integrovaných rozvojových strategií a na straně druhé školení obyvatel s cílem podpořit jejich aktivní účast na rozvojovém procesu.

V rámci této priority bude podporováno odborné vzdělávání v oblasti zemědělství a lesního hospodářství, které má za cíl zvyšování znalostí a dovedností vedoucích ke zvýšení efektivity a produktivity práce. Odborné vzdělávání pro další sektory spadá pod OP Rozvoj lidských zdrojů.

Jednou z dalších oblastí, kterou pokrývá daná priorita, je také chov ryb a činnosti prováděné odborníky v rybářství s cílem zvýšit produktivitu práce. Podpora bude poskytnuta rozvoji konkurenceschopné a k přírodě šetrné akvakultury. Podpora pokrývá i zvýšení kvality zpracování výrobků prostřednictvím moderních zařízení a vyhledávání nových trhů. Spadá sem i udržitelný rozvoj akvakultury.

Investice do diverzifikace venkovských ekonomik s vytvářením pracovních příležitostí v sektorech mimo zemědělství a chov ryb, např. řemesla a venkovský cestovní ruch, lze podpořit v rámci různých priorit Společného regionálního operačního programu.

4.4.2.3. Priorita 3 – Technická pomoc

Tato priorita zajistí technickou pomoc Řídicímu orgánu a zprostředkujícím subjektům na řádné řízení a správu programu. Spadají sem aktivity spojené s výběrem a hodnocením projektů, monitorováním pokroku, vypracováním studií, inovativními akcemi a propagací a publicitou směrem k veřejnosti.

4.5. Společný regionální operační program

Společný regionální operační program (SROP) zahrnuje rozvojové priority sedmi regionů soudržnosti, které mohou získat podporu ze strukturálních fondů v rámci Cíle 1. SROP vychází ze společné rozvojové strategie s tím, že regionální rozdíly jsou vyjádřeny různými finančními vahami priorit a opatření v jednotlivých regionech. Strategie odráží i potřebu koncentrace disponibilních finančních zdrojů na řešení omezeného počtu klíčových problémů regionů s cílem dosáhnout co nejvyšší účinnosti v tomto zkráceném programovém období.

Na rozdíl od zbývajících čtyř operačních programů, které se zaměřují na jednu nebo dvě prioritní osy, je SROP horizontálně průřezovým programem, který podporuje čtyři ze šesti prioritních os. SROP je komplementární k dalším operačním programům zaměřeným na jednotlivá odvětví a k Fondu soudržnosti. Posiluje jejich dopad na místní úrovni a orientuje se na společné rozvojové potřeby regionů. V tomto rámci se důraz klade na přispění k horizontálnímu cíli Vyvážený rozvoj regionů, i když přispění k ostatním specifickým a horizontálním cílům (např. modernizace technické infrastruktury, rozvoj informační společnosti, rovné příležitosti) bude také důležité. Zohledňuje také, jak mohou regionální růstové póly v České republice v kontextu hierarchie sídel (jako např. Brno, Ostrava, České Budějovice, Hradec Králové, Pardubice, Plzeň) sehrát podnětnou roli pro regionální

ekonomiku. Investice v rámci SROP, především do dopravní infrastruktury, systémů veřejné dopravy, regenerace měst a infrastruktury lidských zdrojů, se ve větší míře zaměří na tato regionální růstová centra. SROP podporuje především akce spadající do kompetencí obcí nebo krajů. Priorita v oblasti cestovního ruchu však také podporuje akce horizontální a nadregionální povahy.

Spolufinancování SROP bude zajišťováno jednak z rozpočtů obcí a krajů, jednak ze zdrojů státního rozpočtu (prostředky Ministerstva pro místní rozvoj) a státních fondů (Státní fond dopravní infrastruktury). Struktura spolufinancování bude doplněna prostředky mezinárodních finančních institucí (IFI), např. Evropské investiční banky (EIB).

4.5.1. Cíle

Globálním cílem SROP je dosažení udržitelného hospodářského růstu a růstu kvality života obyvatel regionů na základě stimulace nových ekonomických aktivit. Důraz je kladen na tvorbu pracovních míst v regionálním i místním měřítku, na zlepšení kvality infrastruktury a veřejné dopravy, na rozvoj lidských zdrojů, na prohlubování sociální integrace a na cestovní ruch. Tento globální cíl vyúsťuje ve čtyři specifické cíle:

- Zvýšit prosperitu regionů rozvojem malých a středních podniků a řemesel a vytvářením nových pracovních příležitostí.
- Všestranně zkvalitnit regionální a místní dopravní infrastrukturu a infrastrukturu informačních technologií při respektování ochrany životního prostředí.
- Zlepšit životní podmínky obyvatel, především menšin; zlepšit jejich zapojení do celoživotního učení a integrovat sociálně vyloučené skupiny do společnosti a na trh práce.
- Zvýšit podíl cestovního ruchu na hospodářské prosperitě regionů, zvýšit objem přímých investic do rozvoje cestovního ruchu a vytvářet nové pracovní příležitosti.

Strategie zrychleného rozvoje regionů vychází ze strategického přístupu české vlády k regionální politice a regionálního rozvoje s ohledem na dva základní cíle:

- Prosazování růstu na základě aktivace nedostatečně využitého potenciálu a podpory ekonomického rozvoje regionů;
- Vyvážení růstu globálním snižováním meziregionálních rozdílů a především napomáhání přizpůsobování regionů procházejících průmyslovou restrukturalizací a dalších slabších regionů, které by samy nebyly s to zvládnout ekonomické a sociální změny.

Problémem zůstává existence strukturálně postižených a ekonomicky slabých regionů. Tyto regiony charakterizuje negativní vliv restrukturalizace průmyslu umocněný poškozeným životním prostředím a vysokou mírou nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti je nejen vysoká, ale je pro ni charakteristická i nepříznivá struktura. Tyto problémy jsou zřejmě především v regionech soudržnosti Severozápad a Moravskoslezsko.

Strategie regionálního rozvoje České republiky přijatá vládou ČR (usnesení č. 682/2000) má časový horizont do roku 2010. Základní prioritou strategie (a RPS) je ekonomický růst a zvyšování konkurenceschopnosti podniků při respektování podmínek udržitelného rozvoje. SROP ve střednědobém horizontu let 2004-2006 přispěje k této dlouhodobé regionální rozvojové strategii.

4.5.2. Priority

SROP bude spolufinancován ze dvou strukturálních fondů:

- Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) – pro všechny priority;
- Evropský sociální fond (ESF) částečně pro prioritu 3.

Tomuto operačnímu programu bude přiděleno více než 31 % disponibilního rozpočtu ze strukturálních fondů pro RPS.

Byly vymezeny tyto čtyři operační priority a technická pomoc.

4.5.2.1. Priorita 1 – Regionální podpora podnikání

Tato priorita vychází z prioritní osy 1 RPS – Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb. Jejím cílem je zvýšení počtu pracovních příležitostí v řadě vybraných cílových regionů. Podpora se zaměří na přímou podporu podniků s cílem zvýšit jejich ekonomickou výkonnost vedoucí k vytváření nových pracovních míst a ke snížení nezaměstnanosti v cílových regionech, na stimulaci diverzifikace podnikatelských aktivit a na návrat k tradičnímu umění a řemeslům.

Ve vybraných cílových regionech (problémová území) žije zhruba 41 % obyvatel České republiky. Přibližně 29 % z celkového obyvatelstva ČR žije v tzv. regionech se soustředěnou podporou státu (strukturálně postižené a ekonomicky slabé regiony vymezené usnesením vlády č. 722/2003 počínaje rokem 2004): jedná se většinou o regiony, které se potýkají s restrukturalizací slábnoucího těžkého nebo tradičního průmyslu a hornictví, často s vysokou nezaměstnaností a s vysokým podílem dlouhodobě nezaměstnaných.

Dalších 12 % z celkové populace ČR žije v dalších problémových regionech (vymezených kraji), jejichž trvalý slabý ekonomický výkon má pro obyvatele závažné ekonomické a sociální důsledky. Specifickým typem ekonomicky slabých regionů jsou venkovské regiony.

Obě kategorie regionů jsou podrobněji popsány v části 3.1.7. Hlavní část podpory v rámci této priority by měla směřovat do první kategorie strukturálně postižených oblastí.

Pomoc bude poskytnuta na řešení specifických regionálních otázek, které nelze řešit na celostátní úrovni. Regionální rozvojové strategie orientované na přechod od tradičních průmyslových odvětví k aktivitám s růstovým potenciálem a tržní poptávkou vyžadují na míru šitý přístup, který zohledňuje regionální kontext a zaměřuje se na potřeby regionálního podnikatelského sektoru. Příkladem je rozvoj regionálních klastrů schopností, regionálních koooperačních sítí mezi společnostmi podnikajícími ve stejném oboru, dodavatelské řetězce nebo rozvoj udržitelných a životaschopných venkovských ekonomik. Specifické potřeby regionálních ekonomik nejsou vždy pokryty obecnými národními programy podpory pro jednotlivé podniky, zaměřené na zvýšení konkurenceschopnosti. Tato priorita je tak komplementární k prioritě 2 OP Průmysl a podnikání. Všechna opatření v oblasti rozvoje podniků v rámci obou programů bude koordinovat jeden zprostředkující subjekt, kterým je CzechInvest.

Podpora v těchto regionech bude výlučně směřovat malým a středním podnikům se zvláštním důrazem na drobné podniky do 10 zaměstnanců. Přednost bude dáвана projektům, které vytvoří nová, dlouhodobě stabilní pracovní místa, poskytnou rovné pracovní příležitosti pro muže i ženy, zaměří se na výrobní aktivity s vysokou přidanou hodnotou, posílí spolupráci podniků a budou stimulovat export místních produktů.

Jak je uvedeno výše, podpora v rámci této priority nebude využita na záchranu neživotaschopných podniků, které nejsou schopny restrukturalizovat svoji výrobu tak, aby splnily požadavky trhu. V rámci této priority také nebude poskytována podpora přímým zahraničním investicím.

4.5.2.2. Priorita 2 – Regionální rozvoj infrastruktury

Tato priorita navazuje na prioritní osu 2 RPS – Rozvoj dopravní infrastruktury. Jejím cílem je podpora zvýšení kvality a průchodnosti regionálních a místních dopravních komunikací a zlepšení dopravní dostupnosti. Tím dojde k odstranění negativních faktorů omezujících potenciál regionálních ekonomik a podpoří se mobilita pracovní síly ve všech lokalitách.

Tato priorita je komplementární k OP Infrastruktura, který se zaměřuje na modernizaci a rozvoj dopravní infrastruktury celostátního významu. Společný regionální operační program zabezpečuje podporu regionální dopravní infrastruktury a dopravní obslužnost obcí. Zahrnuje modernizaci a výstavbu silnic II. a III. třídy s důrazem na větší silnice v okolí regionálních růstových center, dálniční přivaděče, obchvaty sídel, dopravní projekty napojující příjezdové komunikace průmyslových zón na hraniční přechody a další komplementární projekty týkající se silnic I. třídy (podporováno z OP Infrastruktura). Ve výjimečných a oprávněných případech bude podpora poskytnuta výstavbě a modernizaci komunikací pro obsluhu území s cílem zabezpečení lepšího spojení vzdálených oblastí s regionálními růstovými centry. Dále bude podporována veřejná doprava v regionech, včetně zavádění integrovaných dopravních systémů a rozvoje systémů kombinované dopravy. Investice do veřejné dopravy se zaměří na regionální růstová centra a na zlepšení spojení mezi těmito centry a venkovskými oblastmi.

Příspěvky na provozní náklady na veřejnou dopravu nepřinášející zisk nebo na pokrytí ztrát ve veřejné dopravě jsou vyloučeny.

SROP se také zaměřuje na rozvoj informačních technologií v obcích a regionech. Cílem priority je zlepšit dostupnost služeb informačních a komunikačních technologií pro veřejnost, jako jsou např. knihovny, komunitní centra, školy a orgány veřejné správy. Nespádají sem aktivity týkající se podnikatelského sektoru (tuto oblast pokrývá OP Průmysl a podnikání). Okrajové, vzdálené a méně rozvinuté oblasti budou hlavní cílovou skupinou tohoto opatření. Podpora bude v souladu s pokyny specifikovanými ve Státní informační a telekomunikační politice na základě akčního plánu eEurope 2005 a v souladu s pokyny v technickém dokumentu *Kritéria pro posuzování programů v oblasti informační společnosti a regionálního rozvoje, intervence ERDF 2000-2006*. Dále zohlední indikativní pokyny ke kritériím a možnostem využití strukturálních fondů na podporu elektronické komunikace (SEC (2003) 895 ze dne 28. března 2003). Výběrová kritéria zajistí, aby realizace projektů přispěla k nejširšímu možnému přístupu obyvatel, obcí a regionálních institucí k informačním a komunikačním technologiím.

Tato priorita také podporuje regeneraci chátrajících historických center měst a městských částí postižených ekonomickými a sociálními problémy. Mezi regenerační projekty budou patřit integrované projekty týkající se zlepšení veřejné infrastruktury, opravy kulturních památek, pokud mají jasný dopad na cestovní ruch a regionální růst, rozvoj nových ekonomických a společenských aktivit s důrazem na nové pracovní příležitosti v místním měřítku a racionalizace řízení měst. Aktivity představují základ pro řešení problémů v rámci iniciativy Společenství URBAN. Bude vybrán menší počet měst, s cílem koncentrovat dopad investic.

4.5.2.3. Priorita 3 – Rozvoj lidských zdrojů v regionech

Tato priorita vychází z prioritní osy 3 RPS – Rozvoj lidských zdrojů. Jejím cílem je zkvalitnění sítě a zvýšení kapacit sociální a občanské infrastruktury v obcích.

Rozvoj lidských zdrojů je významnou součástí celkové strategie rozvoje regionů s určujícím vlivem na zaměstnanost v regionu, životní úroveň jeho obyvatel a hospodářskou konkurenceschopnost regionů. Analýzy prokazují, že v obcích a regionech existuje nutnost podpořit zejména nevládní neziskové a občanské organizace (nedostatek finančních zdrojů) s cílem vyřešit rostoucí problémy spojené se sociálním vyloučením určitých skupin obyvatelstva.

Priorita je komplementární k OP Rozvoj lidských zdrojů v oblasti sociální integrace. Zatímco OP Rozvoj lidských zdrojů se orientuje na celostátní aktivní politiku trhu práce, sociální integraci, rovné příležitosti, rozvoj celoživotního učení a zvýšení adaptability zaměstnanců i zaměstnavatelů (neinvestiční podpora), priorita SROP doplní neinvestiční podporu poskytovanou v rámci OP Rozvoj lidských zdrojů investicemi do infrastruktury pro rozvoj lidských zdrojů (financováno z ERDF) a zaměří se na sociální integraci specifických skupin ohrožených sociálním vyloučením na místní úrovni a na posílení administrativní kapacity regionů pro přípravu a realizaci programů.

Intenzivní podporu ze strukturálních fondů obdrží akce zaručující rovný přístup ke zdravotním a vzdělávacím službám pro všechny skupiny ve všech regionech, především ve vztahu k zranitelným skupinám společnosti, a tam, kde je přístup problematický.

Stávající sociální a ekonomický kontext v obcích ukazuje na větší nevýhody pro určité skupiny ohrožené marginalizací a vyloučením z práce, vzdělávání a společnosti. Růst těchto skupin a nahromadění jejich problémů v situaci vysoké nezaměstnanosti představuje závažný problém. Vzdělávací projekty zaměřené na sociální integraci budou v rámci této priority také financovány (podpora znevýhodněným skupinám obyvatel). Cílem je pomoci těmto skupinám překonat překážky, které jim brání v účasti na ekonomickém, sociálním a kulturním rozvoji obcí a regionů. Tak se jim nabídne možnost vrátit se do společnosti. Priorita má mimo to i preventivní funkci. Akce zaměřené na potírání sociálního vyloučení specifických zranitelných skupin ve společnosti získají intenzivní podporu ze strukturálních fondů. Jak je uvedeno výše, spolu s OP Rozvoj lidských zdrojů na celostátní úrovni se Společný regionální operační program zaměří na místní poskytovatele služeb, které podporují znevýhodněné cílové skupiny, a to na základě znalostí místních iniciativ a místních veřejných orgánů.

Podpora bude také poskytnuta akcím zaměřeným na posílení administrativní kapacity místních a regionálních orgánů, především při implementaci programů v rámci strukturálních fondů. Potřeba vzdělávání je značná a toto opatření bude mít velký pozitivní dopad na celkovou implementaci strukturálních fondů v České republice, protože mimo jiné připraví regiony na programové období po roce 2006.

4.5.2.4. Priorita 4 – Rozvoj cestovního ruchu

Tato priorita vychází z prioritní osy 6 RPS – Rozvoj cestovního ruchu.

Cestovní ruch je důležitým ekonomickým aktivem pro řadu regionů, venkovských komunit a obcí v EU. Vyvážený a udržitelný rozvoj cestovního ruchu by měl být podpořen především modernizací infrastruktury spojené s cestovním ruchem a zlepšením efektivity, zvýšením kvalifikace a profesionálního přístupu, podporou partnerství mezi podniky, podporou

spolupráce soukromého a veřejného sektoru a vytvářením sítí zlepšujících integraci služeb zapojených do řetězce služeb v cestovním ruchu. Hlavním otázkou bude, do jaké míry budou regiony s turistickým potenciálem s to využít vedlejších příležitostí vyplývajících z hlavní turistické atrakce v zemi, Prahy.

V současné době chybí většině regionů dostatečně rozmanitá a kvalitní nabídka produktů a služeb cestovního ruchu. Aktivity přesahující hranice regionů nejsou koordinovány, nebo je jejich koordinace nedostatečná. Systematická podpora sdružením a asociacím cestovního ruchu není dostupná (vytváření vztahů mezi veřejným a soukromým sektorem na základě principu partnerství). Je zde naléhavá potřeba vybudovat celostátní informační systém pro cestovní ruch a funkční spojení mezi turistickými informačními centry.

Je třeba podpořit aktivity zajišťující standardní úroveň služeb, produktů a infrastruktury cestovního ruchu požadovanou především zahraničními turisty. To je nutné považovat za jeden z nezbytných předpokladů pro konkurenceschopnost cestovního ruchu. Dále je třeba posílit marketing České republiky jako evropské turistické a lázeňské destinace.

Základní podmínky (přírodní prostředí, kulturní a historické dědictví) pro určité typy cestovního ruchu existují prakticky ve všech regionech. Podmínky pro další rozvoj se však velmi liší a ekonomický potenciál pro cestovní ruch v České republice je velice nevyvážený. Přesto je však i stávající turistický potenciál nedostatečně využit.

Pouze některé prvky cestovního ruchu lze hodnotit jako postačující: městská turistika (pouze Praha a několik dalších větších měst), kulturní turistika (pouze některé důležitější lokality), lázeňská turistika a rekreace. Mezi nejčastěji navštěvované regiony kromě Prahy patří západočeské lázně, Krkonoše, Jizerské hory, jihočeské pohraničí, Brno a jeho veletrhy.

Kromě tradičních produktů cestovního ruchu (lázeňství, městská turistika, kulturně poznávací turistika, sport a pěší turistika atd.) má Česká republika dobré podmínky pro rozvoj mnoha dalších nových a udržitelných produktů cestovního ruchu, které respektují přírodní dědictví a prostředí. Dobré podmínky existují pro rozvoj např. venkovské turistiky a cykloturistiky (především rozvoj mezinárodních cyklostezek), kongresové a incentivní turistiky a dále pro rozvoj nových produktů kulturně poznávací turistiky (stezky dědictví, průmyslové skanzeny a památky atd.). S cílem zabránit fragmentaci podpory je důležité, aby jednotlivé projekty byly součástí větších rozvojových plánů v cestovním ruchu. To by se mělo stát prioritou pro podporu.

Pro zajištění dalšího rozvoje cestovního ruchu je nutné věnovat zvýšenou pozornost zejména:

- kvalitě infrastruktury cestovního ruchu;
- přípravě lidských zdrojů pro cestovní ruch (tato problematika je řešena v rámci OP Rozvoj lidských zdrojů);
- postavení České republiky na mezinárodním trhu cestovního ruchu;
- kvalitě služeb v cestovním ruchu;
- údržbě a obnově kulturně-historického dědictví;
- vytváření podmínek pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu;
- podnikatelskému prostředí.

Tato priorita poskytne finanční podporu rozvoji drobných podnikatelů v cestovním ruchu nabízejících jednak jednotlivé služby cestovního ruchu, jednak ucelené produkty cestovního ruchu různorodého charakteru. Dále půjde o podporu investičně zaměřených projektů obcí a

krajů, které mohou přispět k rozvoji nezbytné infrastruktury a dalších regionálních produktů cestovního ruchu. Podpora by se měla zaměřit na ty investice, které vytvářejí příjem pro region, lákají turisty z jiných regionů a jsou součástí integrovaného rozvojového plánu pro cestovní ruch v daném regionu.

Podpora bude také věnována vytváření sítí profesních sdružení s celostátní působností včetně systému garance kvality. Podporou vybudování Národního turistického informačního a rezervačního systému a propojení informačních center bude zabezpečen rozvoj informační společnosti v sektoru. Určité nadregionální iniciativy pokryjí například lázeňství, kongresovou turistiku, ekoturistiku, sportovní a rekreační zařízení a kulturně poznávací turistiku.

Dále bude cestovnímu ruchu věnována marketingová podpora s cílem prosadit Českou republiku jako turistickou destinaci na mezinárodním trhu cestovního ruchu.

4.5.2.5. Priorita 5 – Technická pomoc

V rámci této priority budou poskytovány finanční prostředky na pokrytí nákladů spojených s řízením, monitorováním, kontrolou, analýzou a poskytováním informací na úrovni celého SROP, včetně publicity a propagace programu.

Technická pomoc pro Rámec podpory Společenství bude součástí Společného regionálního operačního programu.

5. FINANCE

5.1. Finanční plán

Výdaje reálně vynaložené před datem vstupu a výdaje splňující všechny podmínky stanovené v *acquis communautaire* budou považovány za uznatelné pro účely příspěvku ze strukturálních fondů a z Fondu soudržnosti počínaje dnem 1. ledna 2004. Zároveň bude pokračovat čerpání alokace předvstupní pomoci. Souběžně s tím budou mít nové členské státy v období 2004-2006 k dispozici tzv. přechodné opatření. Prostředky z této pomoci budou použity na budování a rozvoj institucí ve vybraných sektorech, které nemohou být financovány ze strukturálních fondů.

Alokace strukturálních operací pro Českou republiku v letech 2004-2006 podle oblastí podpory

Oblasti podpory	Alokace strukturálních operací pro Českou republiku (v mil. EUR, běžné ceny)			
	Celkem	2004	2005	2006
Fond soudržnosti				
Průměr*	945,3	316,9	266,1	362,3
Strukturální fondy	1 584,4	381,5	528,9	674,0
Cíl 1	1 454,3	339,0	485,5	629,8
Cíl 2	71,3	23,3	23,8	24,2
Cíl 3	58,8	19,2	19,6	20,0
Iniciativy Společenství	100,8	28,6	32,1	40,1
INTERREG	68,7	21,0	21,4	26,3
EQUAL	32,1	7,6	10,7	13,8
Strukturální operace celkem	2 630,5	727,0	827,1	1 076,3

* = v případě Fondu soudržnosti byl pro každou zemi stanoven maximální a minimální limit v závislosti na absorpční kapacitě
Pramen: Evropská komise, duben 2003

5.1.1. Rozdělení rozpočtových prostředků mezi programy a fondy

Finanční rámec Rámce podpory Společenství odráží úkoly a činnosti popsané ve strategických, specifických a horizontálních cílech a v prioritních osách.

Přehled operačních programů a jejich vazba na příslušné strukturální fondy (v %)

Název OP	OP	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG
OP Průmysl a podnikání	17,94	17,94			
OP Infrastruktura	16,94	16,94			
OP Rozvoj lidských zdrojů	21,92		21,92		
OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	11,96			11,46	0,50
SROP	31,24	27,99	3,25		
OP celkem	100,00	62,87	25,17	11,46	0,50

5.1.2. Míra intervence

Příspěvek z programů bude vypočten ve vazbě na celkové veřejné nebo obdobné uznatelné výdaje (národní, regionální nebo místní, komunitární) na každý program. V případě FIFG bude nutné vypracovat alespoň na úrovni programového dodatku a pro každé opatření FIFG tabulku obsahující: celkové náklady, FIFG, národní, regionální nebo místní a soukromé. Tyto údaje budou použity jako podklad pro platby FIFG v souladu s nařízením Rady (ES) č. 2792/1999 a nařízením Komise (ES) č. 438/2001.

Príspevek z fondů může představovat nejvýše 75 % celkových uznatelných nákladů a zpravidla alespoň 50 % uznatelných veřejných výdajů v případě Cíle 1. Pokud se regiony nacházejí v členském státě, na něž se vztahuje pomoc z Fondu soudržnosti, což je i případ České republiky, může se příspěvek Společenství zvýšit v mimořádných a řádně zdůvodněných případech až na 80 % celkových uznatelných nákladů.

V případě investic do firem musí příspěvek z fondů odpovídat stropům pro výši podpory a pro kombinaci podpory, stanoveným pro oblast veřejné podpory.

Pokud příslušná pomoc zahrnuje financování investic vytvářejících příjem, příspěvek z fondů na tyto investice bude určen na základě jejich vnitřních charakteristik, včetně míry schopnosti samofinancování, která by byla běžně očekávána u tohoto druhu investic za makroekonomických podmínek, v nichž se investice mají realizovat, aniž by přitom došlo ke zvýšení výdajů ze státního rozpočtu v důsledku poskytnutí příspěvku z fondů.

V každém případě však příspěvek z fondů podléhá následujícím stropům: v případě investic do infrastruktury, které vytvářejí značný čistý příjem, nesmí příspěvek přesáhnout 40 % celkových uznatelných nákladů pro Cíl 1, což lze zvýšit maximálně o dalších 10 % v členských státech, na něž se vztahuje Fond soudržnosti. V případě České republiky může být tedy příspěvek zvýšen maximálně na 50 %.

V případě investic do firem nesmí příspěvek přesáhnout 35 % celkových uznatelných nákladů pro Cíl 1. V případě investic do malých a středních podniků mohou být tyto limity zvýšeny pro jiné formy financování než je přímá pomoc, za předpokladu, že toto zvýšení nepřekročí 10 % celkových uznatelných nákladů.

5.1.3. Koordinace s jinými finančními nástroji (EIB)

Evropská investiční banka je instituce EU zaměřená na dlouhodobé financování. Banka již od roku 1992 všemožně podporuje cíle politiky EU v České republice. Celková výše půjček podepsaných do konce roku 2003 dosáhla 5 mld. EUR.

V období 2004-2006 banka nabízí podporu strategií českého Rámce podpory Společenství a Fondu soudržnosti buď prostřednictvím všeobecné programové půjčky, sektorové rámcové půjčky nebo regionální rámcové půjčky, které bude možno případně kombinovat. Na základě současných zkušeností a tzv. finančních obálek určených na grantové financování obsažených ve schvalovaných plánech banka odhaduje, že by její příspěvek ve zmíněném období mohl dosáhnout přibližně 300 mil. EUR, z nichž asi dvě třetiny budou určeny na projekty a programy v rámci současného RPS. Tato částka je pouze přibližná a bude se ještě projednávat s českými orgány. Mohla by být překročena zejména tehdy, pokud budou pokračující projekty vytvářející příjem vyžadovat vyšší podíl spolufinancování prostřednictvím půjček nebo pokud by spolufinancování programů mohlo být dále rozvinuto.

EIB také může poskytnout pomoc úřadům a soukromým subjektům, které se účastní příprav, implementace a monitorování projektů a programů v rámci RPS, zejména pokud se banka podílí na jejich financování.

EIB může poskytovat půjčky veřejným i soukromým subjektům i strukturám, na nichž se podílejí oba druhy těchto subjektů (PPP). Půjčky poskytnuté ze strany EIB mohou být také

použity na projekty nebo programy, které nejsou spolufinancovány z grantů EU a/nebo spadají do sektorů či prioritních os mimo RPS.

Finanční tabulka Rámce podpory Společenství 2004-2006 (podle prioritních os) (Pozn.: indikativní částky nejsou v celkových částkách zahrnuty)

Prioritní osa/ priorita	Veřejné zdroje financování											Soukromé zdroje (indikativní)	Fond soudržnosti (indikativní)	
	Celkem	Spolufinancování EU					Národní spolufinancování						EU	ČR
		Celkem	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG	Celkem	SR	Rozpočty krajů	Rozpočty obcí	Ost. (státní fondy)			
1. Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb	394 075 214	295 556 412	295 556 412				98 518 802	83 472 684	15 046 118					
Celkem ve vztahu k ERDF	394 075 214	295 556 412	295 556 412				98 518 802	83 472 684	15 046 118					
2. Rozvoj dopravní infrastruktury	396 740 803	295 904 277	295 904 277				100 836 526	8 247 366	6 316 432	16 385 686	69 887 042		472 644 818	83 407 909
Celkem ve vztahu k ERDF	396 740 803	295 904 277	295 904 277				100 836 526	8 247 366	6 316 432	16 385 686	69 887 042		472 644 818	83 407 909
3. Rozvoj lidských zdrojů	518 364 152	395 905 760	45 025 332	350 880 428			122 458 392	110 498 253	8 208 030	3 752 109				
Celkem ve vztahu k ERDF	56 281 665	45 025 332	45 025 332				11 256 333	5 628 168	1 876 056	3 752 109				
Celkem ve vztahu k ESF	462 082 487	350 880 428		350 880 428			111 202 059	104 870 085	6 331 974					
4. Ochrana a zkvalitňování životního prostředí	193 483 171	142 092 754	142 092 754				51 390 417				28 255 369	23 135 048	472 644 818	83 407 909
Celkem ve vztahu k ERDF	193 483 171	142 092 754	142 092 754				51 390 417				28 255 369	23 135 048	472 644 818	83 407 909
5. Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	246 579 460	170 875 544			163 919 486	6 956 058	75 703 916	75 703 916						
Celkem ve vztahu k EAGGF	236 642 234	163 919 486			163 919 486		72 722 748	72 722 748						
Celkem ve vztahu k FIFG	9 937 226	6 956 058				6 956 058	2 981 168	2 981 168				9 962 267		
6. Rozvoj cestovního ruchu	144 114 290	108 085 719	108 085 719				36 028 571	18 014 286	10 007 837	8 006 448				
Celkem ve vztahu k ERDF	144 114 290	108 085 719	108 085 719				36 028 571	18 014 286	10 007 837	8 006 448				
7. Technická pomoc	61 127 082	45 845 312	27 603 054	15 216 375	2 730 252	295 631	15 281 770	15 281 770						
Celkem ve vztahu k ERDF	36 804 071	27 603 054	27 603 054				9 201 017	9 201 017						
Celkem ve vztahu k ESF	20 288 500	15 216 375		15 216 375			5 072 125	5 072 125						
Celkem ve vztahu k EAGGF	3 640 336	2 730 252			2 730 252		910 084	910 084						
Celkem ve vztahu k FIFG	394 175	295 631				295 631	98 544	98 544						
CELKEM RPS	1 954 484 172	1 454 265 778	914 267 548	366 096 803	166 649 738	7 251 689	500 218 394	311 218 275	39 578 417	56 399 612	93 022 090	9 962 267	945 289 636	166 815 818
Celkem ve vztahu k ERDF	1 221 499 214	914 267 548	914 267 548				307 231 666	124 563 521	33 246 443	56 399 612	93 022 090			
Celkem ve vztahu k ESF	482 370 987	366 096 803		366 096 803			116 274 184	109 942 210	6 331 974					
Celkem ve vztahu k EAGGF	240 282 570	166 649 738			166 649 738		73 632 832	73 632 832						
Celkem ve vztahu k FIFG	10 331 401					7 251 689	3 079 712	3 079 712				9 962 267		

Finanční tabulka RPS 2004 (Pozn.: indikativní částky nejsou v celkových částkách zahrnuty)

Prioritní osa/ priorita	Veřejné zdroje financování											Fond soudržnosti (indikativní)		
	Celkem	Spolufinancování EU					Národní spolufinancování					Soukromé zdroje (indikativní)	EU	ČR
		Celkem	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG	Celkem	SR	Rozpočty krajů	Rozpočty obcí	Ost. (státní fondy)			
1 Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb	91 849 029	68 886 772	68 886 772				22 962 257	19 455 385	3 506 872					
Celkem ve vztahu k ERDF	91 849 029	68 886 772	68 886 772				22 962 257	19 455 385	3 506 872					
2. Rozvoj dopravní infrastruktury	92 470 312	68 967 851	68 967 851				23 502 461	1 922 253	1 472 202	3 819 092	16 288 914		158 449 252	27 961 633
Celkem ve vztahu k ERDF	92 470 312	68 967 851	68 967 851				23 502 461	1 922 253	1 472 202	3 819 092	16 288 914			
3. Rozvoj lidských zdrojů	120 817 657	92 275 683	10 494 274	81 781 409			28 541 974	25 754 366	1 913 086	874 522				
Celkem ve vztahu k ERDF	13 117 843	10 494 274	10 494 274				2 623 569	1 311 785	437 262	874 522				
Celkem ve vztahu k ESF	107 699 814	81 781 409		81 781 409			25 918 405	24 442 581	1 475 824					
4. Ochrana a zkvalitňování životního prostředí	45 096 065	33 118 250	33 118 250				11 977 815			6 585 617	5 392 198		158 449 252	27 961 633
Celkem ve vztahu k ERDF	45 096 065	33 118 250	33 118 250				11 977 815			6 585 617	5 392 198			
5. Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	57 471 475	39 826 795			38 205 513	1 621 282	17 644 680	17 644 680						
Celkem ve vztahu k EAGGF	55 155 358	38 205 513			38 205 513		16 949 845	16 949 845						
Celkem ve vztahu k FIFG	2 316 117	1 621 282				1 621 282	694 835	694 835				2 326 411		
6. Rozvoj cestovního ruchu	33 589 419	25 192 065	25 192 065				8 397 354	4 198 677	2 332 575	1 866 102				
Celkem ve vztahu k ERDF	33 589 419	25 192 065	25 192 065				8 397 354	4 198 677	2 332 575	1 866 102				
7. Technická pomoc	14 247 189	10 685 391	6 433 579	3 546 555	636 353	68 904	3 561 798	3 561 798						
Celkem ve vztahu k ERDF	8 578 106	6 433 579	6 433 579				2 144 527	2 144 527						
Celkem ve vztahu k ESF	4 728 740	3 546 555		3 546 555			1 182 185	1 182 185						
Celkem ve vztahu k EAGGF	848 471	636 353			636 353		212 118	212 118						
Celkem ve vztahu k FIFG	91 872	68 904				68 904	22 968	22 968						
CELKEM RPS	455 541 146	338 952 807	213 092 791	85 327 964	38 841 866	1 690 186	116 588 339	72 537 159	9 224 735	13 145 333	21 681 112	2 326 411	316 898 504	55 923 266
Celkem ve vztahu k ERDF	284 700 774	213 092 791	213 092 791				71 607 983	29 032 627	7 748 911	13 145 333	21 681 112			
Celkem ve vztahu k ESF	112 428 554	85 327 964		85 327 964			27 100 590	25 624 766	1 475 824					
Celkem ve vztahu k EAGGF	56 003 829	38 841 866			38 841 866		17 161 963	17 161 963						
Celkem ve vztahu k FIFG	2 407 989	1 690 186				1 690 186	717 803	717 803				2 326 411		

Finanční tabulka RPS 2005 (Pozn.: indikativní částky nejsou v celkových částkách zahrnuty)

Prioritní osa/ priorita	Veřejné zdroje financování											Soukromé zdroje (indikativní)	Fond soudržnosti (indikativní)	
	Celkem	Spolufinancování EU					Národní spolufinancování						EU	ČR
		Celkem	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG	Celkem	SR	Rozpočty krajů	Rozpočty obcí	Ost. (státní fondy)			
1. Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb	131 557 130	98 667 848	98 667 848				32 889 282	27 866 322	5 022 960					
Celkem ve vztahu k ERDF	131 557 130	98 667 848	98 667 848				32 889 282	27 866 322	5 022 960					
2. Rozvoj dopravní infrastruktury	132 447 002	98 783 978	98 783 978				33 663 024	2 753 282	2 108 662	5 470 158	23 330 922		133 044 223	23 478 392
Celkem ve vztahu k ERDF	132 447 002	98 783 978	98 783 978				33 663 024	2 753 282	2 108 662	5 470 158	23 330 922			
3. Rozvoj lidských zdrojů	173 049 451	132 168 235	15 031 149	117 137 086			40 881 216	36 888 472	2 740 149	1 252 595				
Celkem ve vztahu k ERDF	18 788 936	15 031 149	15 031 149				3 757 787	1 878 894	626 298	1 252 595				
Celkem ve vztahu k ESF	154 260 515	117 137 086		117 137 086			37 123 429	35 009 578	2 113 851					
4. Ochrana a zkvalitňování životního prostředí	64 591 960	47 435 906	47 435 906				17 156 054			9 432 705	7 723 349		133 044 223	23 478 392
Celkem ve vztahu k ERDF	64 591 960	47 435 906	47 435 906				17 156 054			9 432 705	7 723 349			
5. Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	82 317 499	57 044 684			54 722 490	2 322 194	25 272 815	25 272 815						
Celkem ve vztahu k EAGGF	79 000 079	54 722 490			54 722 490		24 277 589	24 277 589						
Celkem ve vztahu k FIFG	3 317 420	2 322 194				2 322 194	995 226	995 226				3 332 167		
6. Rozvoj cestovního ruchu	48 110 772	36 083 079	36 083 079				12 027 693	6 013 847	3 340 993	2 672 853				
Celkem ve vztahu k ERDF	48 110 772	36 083 079	36 083 079				12 027 693	6 013 847	3 340 993	2 672 853				
7. Technická pomoc	20 406 518	15 304 889	9 214 937	5 079 798	911 461	98 693	5 101 629	5 101 629						
Celkem ve vztahu k ERDF	12 286 582	9 214 937	9 214 937				3 071 645	3 071 645						
Celkem ve vztahu k ESF	6 773 064	5 079 798		5 079 798			1 693 266	1 693 266						
Celkem ve vztahu k EAGGF	1 215 281	911 461			911 461		303 820	303 820						
Celkem ve vztahu k FIFG	131 591	98 693				98 693	32 898	32 898						
CELKEM RPS	652 480 332	485 488 619	305 216 897	122 216 884	55 633 951	2 420 887	166 991 713	103 896 367	13 212 764	18 828 311	31 054 271	3 332 167	266 088 446	46 956 784
Celkem ve vztahu k ERDF	407 782 382	305 216 897	305 216 897				102 565 485	41 583 990	11 098 913	18 828 311	31 054 271			
Celkem ve vztahu k ESF	161 033 579	122 216 884		122 216 884			38 816 695	36 702 844	2 113 851					
Celkem ve vztahu k EAGGF	80 215 360	55 633 951			55 633 951		24 581 409	24 581 409						
Celkem ve vztahu k FIFG	3 449 011	2 420 887				2 420 887	1 028 124	1 028 124				3 332 167		

Finanční tabulka RPS 2006

Prioritní osa/ priorit	Veřejné zdroje financování											Soukromé zdroje (indikativní)	Fond soudržnosti (indikativní)	
	Celkem	Spolufinancování EU					Národní spolufinancování						EU	ČR
		Celkem	ERDF	ESF	EAGGF	FIGG	Celkem	SR	Rozpočty krajů	Rozpočty obcí	Ost. (státní fondy)			
1. Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb	170 669 055	128 001 792	128 001 792				42 667 263	36 150 977	6 516 286					
Celkem ve vztahu k ERDF	170 669 055	128 001 792	128 001 792				42 667 263	36 150 977	6 516 286					
2. Rozvoj dopravní infrastruktury	171 823 489	128 152 448	128 152 448				43 671 041	3 571 831	2 735 568	7 096 436	30 267 206		181 151 343	31 967 884
Celkem ve vztahu k ERDF	171 823 489	128 152 448	128 152 448				43 671 041	3 571 831	2 735 568	7 096 436	30 267 206		181 151 343	31 967 884
3. Rozvoj lidských zdrojů	224 497 044	171 461 842	19 499 909	151 961 933			53 035 202	47 855 415	3 554 795	1 624 992				
Celkem ve vztahu k ERDF	24 374 886	19 499 909	19 499 909				4 874 977	2 437 489	812 496	1 624 992				
Celkem ve vztahu k ESF	200 122 158	151 961 933		151 961 933			48 160 225	45 417 926	2 742 299					
4. Ochrana a zkvalitňování životního prostředí	83 795 146	61 538 598	61 538 598				22 256 548			12 237 047	10 019 501		181 151 343	31 967 884
Celkem ve vztahu k ERDF	83 795 146	61 538 598	61 538 598				22 256 548			12 237 047	10 019 501		181 151 343	31 967 884
5. Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	106 790 486	74 004 065			70 991 483	3 012 582	32 786 421	32 786 421						
Celkem ve vztahu k EAGGF	102 486 797	70 991 483			70 991 483		31 495 314	31 495 314						
Celkem ve vztahu k FIGG	4 303 689	3 012 582				3 012 582	1 291 107	1 291 107				4 303 689		
6. Rozvoj cestovního ruchu	62 414 099	46 810 575	46 810 575				15 603 524	7 801 762	4 334 269	3 467 493				
Celkem ve vztahu k ERDF	62 414 099	46 810 575	46 810 575				15 603 524	7 801 762	4 334 269	3 467 493				
7. Technická pomoc	26 473 375	19 855 032	11 954 538	6 590 022	1 182 438	128 034	6 618 343	6 618 343						
Celkem ve vztahu k ERDF	15 939 383	11 954 538	11 954 538				3 984 845	3 984 845						
Celkem ve vztahu k ESF	8 786 696	6 590 022		6 590 022			2 196 674	2 196 674						
Celkem ve vztahu k EAGGF	1 576 584	1 182 438			1 182 438		394 146	394 146						
Celkem ve vztahu k FIGG	170 712	128 034				128 034	42 678	42 678						
CELKEM RPS	846 462 694	629 824 352	395 957 860	158 551 955	72 173 921	3 140 616	216 638 342	134 784 749	17 140 918	24 425 968	40 286 707	4 303 689	362 302 686	63 935 768
Celkem ve vztahu k ERDF	529 016 058	395 957 860	395 957 860				133 058 198	53 946 904	14 398 619	24 425 968	40 286 707			
Celkem ve vztahu k ESF	208 908 854	158 551 955		158 551 955			50 356 899	47 614 600	2 742 299					
Celkem ve vztahu k EAGGF	104 063 381	72 173 921			72 173 921		31 889 460	31 889 460						
Celkem ve vztahu k FIGG	4 474 401	3 140 616				3 140 616	1 333 785	1 333 785				4 303 689		

5.2. Ex-ante ověření adicionality

Ověření adicionality pro programové období 2004-2006 se provede dvakrát: ex-ante a na konci období.

5.2.1. Ex-ante ověření

Jak je uvedeno v tabulce Veřejné nebo srovnatelné strukturální výdaje v regionech Cíle 1 na základě informací poskytnutých českými orgány, služby Evropské komise a české úřady určily, že v období 2004-2006 bude roční průměr národních veřejných uznatelných výdajů pro všechny regiony Cíle 1 celkem 1 314,492 mil. EUR (v cenách roku 1999). To představuje nárůst o 0,61 % v porovnání s průměrnými výdaji v referenčním období. Referenční období je definováno jako průměr tří posledních let, pro něž jsou k dispozici konečné údaje o výdajích. V případě České republiky je to období 1999-2001.

České orgány poskytnou příslušné informace EK a kdykoli během programového období ji budou informovat o událostech, které by mohly zpochybnit schopnost ČR udržet výdaje na této úrovni.

5.2.2. Ověření na konci období

Ověření bude provedeno do 31. prosince 2007. Adicionalita je považována za ověřenou, pokud roční průměr národních veřejných uznatelných výdajů v období 2004-2006 dosáhl alespoň úrovně výdajů stanovené předem dohodou. Nepředložení informací nebo předložení metodicky nedostačujících informací bude považováno za nesplnění požadavků. České orgány tedy předloží informace podle následujícího harmonogramu:

- do 31. července 2007: agregované a výroční tabulky s konečnými údaji za roky 2004 a 2005 a předběžnými údaji pro rok 2006;
- do 31. října 2007: v případě potřeby metodická zlepšení na základě připomínek EK;
- do 31. prosince 2007: konečný termín pro předložení jakýchkoli dodatečných informací.

České orgány (Ministerstvo financí) budou informovat Monitorovací výbor RPS o výsledcích ověřování adicionality, které budou vzaty v úvahu při přípravách následujícího programového období.

5.2.3. Metodika

Za základ výpočtu pro zjištění rozsahu potřebné adicionality byly z databázi Ministerstva financí (MF) o finančních výkazech shromážděny údaje o výdajích ze státního rozpočtu a z místních rozpočtů za roky 1999-2001 podle členění rozpočtu. Zahrnuty byly pouze položky plně nebo částečně klasifikované jako výdaje náležející do hospodářské a sociální soudržnosti. S využitím těchto a dalších navazujících údajů z informačních systémů Ministerstva financí byly stanoveny výdaje na HSS podle regionů v úrovni NUTS II s tím, že region soudržnosti Praha byl z uvedených přehledů vyloučen pro nezpůsobilost pro Cíl 1. Získané údaje o výdajích na HSS byly převedeny do stálých cen 1999 a staly se východiskem pro limit adicionality na léta 2004-2006. Podle příslušné metodiky EK byly jednotlivé položky výdajů rozděleny na ty, které slouží ke spolufinancování programů EU v oblasti HSS a zbývající, jež budou na HSS vydávány bez spoluúčasti prostředků EU.

Významněji než v minulosti se od roku 2001 na financování záměrů v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti podílejí státní fondy, které jsou do níže uvedené tabulky o adicionalitě rovněž zahrnuty. Vedle Státního fondu životního prostředí byl v roce 2000 zřízen Státní fond

dopravní infrastruktury, který doplňuje prostředky ze státního rozpočtu v oblasti dopravní infrastruktury. Souhrn těchto údajů umožnil vypočítat průměrnou adicionalitu za roky 1999-2001 a stanovit tak objem výdajů, které bude nutno dodržet v období 2004-2006.

Veřejné nebo srovnatelné strukturální výdaje v regionech Cíle 1 (v tis. EUR, ceny 1999)

1	Roční průměr za 1999-2001						Roční průměr za 2004-2006					
	Celkem ⁹	Z toho státní podniky ¹⁰	RPS/		Nespolufin. z EU	Celkem	Celkem	Z toho státní podniky	RPS/		Nespolufin. z EU	Celkem
	Nár. + EU 2	Nár. + EU 3	EU 4	Nár. 5	Nár. 6	Nár. 7 = 5+6 =2-4	Nár. + EU 8	Nár. + EU 9	EU 10	Nár. 11	Nár. 12 = 7-11	Nár. 13 = 11+12 = 8-10
1. Základní infrastruktura	758 275				758 275	758 275	806 015		47 740	15 913	742 362	758 275
- Doprava (kapitálové výdaje)	476 665				476 665	476 665	502 402		25 737	8 579	468 086	476 665
- Telekomunikace (kapitálové výdaje)	815				815	815	3 138		2 323	774	41	815
- Energie (kapitálové výdaje)	4 496				4 496	4 496	7 188		2 692	898	3 598	4 496
- Životní prostředí + voda (kapitálové výdaje)	261 948				261 948	261 948	278 935		16 987	5 662	256 286	261 948
- Zdravotnictví (kapitálové výdaje)	14 351				14 351	14 351	14 351		0	0	14 351	14 351
2. Lidské zdroje	104 698				104 698	104 698	156 729		45 587	15 196	95 946	111 142
- Vzdělávání	92 705				92 705	92 705	103 823		11 118	3 706	88 999	92 705
- Školení	3 918				3 918	3 918	35 252		26 439	8 813	0	8 813
- Věda a výzkum	8 075				8 075	8 075	11 458		3 383	1 128	6 947	8 075
- Infrastruktura pro OP RLZ							6 196		4 647	1 549	0	1 549
3. Výrobní prostředí	443 498				443 498	443 498	495 520		52 022	17 340	426 158	443 498
- Rozvoj zemědělství a venkova, rybolov	97 350				97 350	97 350	114 984		17 634	5 878	91 472	97 350
- Průmysl	294 073				294 073	294 073	317 306		23 233	7 744	286 329	294 073
- Služby	45 287				45 287	45 287	45 287		0	0	45 287	45 287
- Cestovní ruch	6 788				6 788	6 788	17 942		11 154	3 718	3 070	6 788
4. Ostatní	0				0	0	6 308		4 731	1 577	0	1 577
Celkem	1 306 471				1 306 471	1 306 471	1 464 572		150 080	50 026	1 264 466	1 314 492

⁹ Včetně národního spolufinancování předvstupních nástrojů.

¹⁰ MF ČR zahrnuje do svého výpočtu adicionality (položka Doprava) dotace Českým drahám, poskytnuté ze státního rozpočtu (prostřednictvím Státního fondu dopravní infrastruktury). Tyto výdaje jsou zahrnuty ve sl. 2 a 8 a nikoli ve sl. 3 a 9.

6. PROVÁDĚCÍ USTANOVENÍ

6.1. Řízení

Základy implementačního systému pro podporu ze strukturálních fondů v České republice byly položeny usnesením vlády ČR č. 102/2002 ze dne 23. ledna 2002 k dokončení přípravy programových dokumentů a určení řídicích a platebních orgánů pro využívání strukturálních fondů a Fondu soudržnosti Evropské unie. Toto usnesení stanovilo počet programových dokumentů, které mají být vypracovány v rámci RPS pro zkrácené programové období 2004-2006, a určilo řídicí orgány jednotlivých operačních programů. V únoru 2003 došlo v souvislosti s dalším snížením počtu připravovaných operačních programů i k úpravě určení řídicích orgánů (usnesení vlády ČR č. 149/2003). Obě zmíněná rozhodnutí respektují požadavek Evropské komise na oddělení funkcí řídicího a platebního orgánu v procesu využívání prostředků Evropské unie.

Ministerstvo financí bylo usnesením vlády ČR č. 102/2002 určeno jako jediný Platební orgán pro všechny operační programy, jednotné programové dokumenty, programy v rámci iniciativ Společenství (strukturálních fondů) i Fond soudržnosti. Podrobnosti týkající se finančních toků ze strukturálních fondů byly stanoveny v Metodice finančních toků a kontroly strukturálních fondů a Fondu soudržnosti (přijata usnesením vlády ČR č. 678/2003 ze dne 9. července 2003).

6.1.1. Řídicí orgán RPS

Řídicím orgánem pro Rámec podpory Společenství (RPS), který nese celkovou odpovědnost za účinnost, správnost řízení a provádění pomoci poskytované ze strukturálních fondů České republiky, je Ministerstvo pro místní rozvoj (role MMR je definována zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje). Řídicí orgán RPS je odpovědný za koordinaci implementace RPS, zejména za úkoly stanovené v čl. 34 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 a za spolupráci s Evropskou komisí v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti. Výkonem funkce Řídicího orgánu RPS byl pověřen odbor integrace a strukturálních fondů MMR.

Řídicí orgán Rámce podpory Společenství

Řídicí orgán RPS	Ministerstvo pro místní rozvoj
Útvar pověřený výkonem funkce Řídicího orgánu	Odbor integrace a strukturálních fondů
Sídlo	Staroměstské náměstí 6, Praha 1, 110 15, Česká republika
Jméno odpovědné osoby	Arnošt Marks, ředitel odboru
Telefon	+420 224 861 389
Fax	+420 224 861 133
E-mail	arnost.marks@mmr.cz

Pramen: Rozhodnutí ministra pro místní rozvoj č. 17/2002 ze dne 21. března 2002

Řídící orgán RPS má v systému implementace pomoci ze strukturálních fondů roli výkonného orgánu, jehož posláním je zabezpečovat celkovou koordinaci řízení všech operačních programů. Nezbytné je proto zajištění efektivní komunikace s řídicími orgány jednotlivých operačních programů, včetně koordinace při vypracování manuálů (směrnic) k provádění jejich funkcí a při zajištění příslušných školení. Řídící orgán RPS vydává rámcové směrnice s cílem zajistit koordinaci řízení jednotlivých programů. Tyto směrnice jsou závazné pro všechny řídicí orgány operačních programů.

Řídící orgán RPS bude zejména odpovědný za následující činnosti (v souladu s čl. 34 nařízení Rady (ES) 1260/1999):

- vytvoření a správu informačního systému pro monitorování pomoci ze strukturálních fondů (Monitorovací systém strukturálních fondů – MSSF);
- vypracování obecného postupu pro systém správy projektů v rámci strukturálních fondů: Řídící orgán RPS ve spolupráci s Platebním orgánem každý rok informuje Monitorovací výbor RPS o záležitostech souvisejících s přijetím (ze strany řídicích orgánů operačních programů) samostatného účetního systému nebo odpovídajícího kódového označení účtů pro všechny transakce související s pomocí;
- vypracování výroční zprávy o provádění pomoci a její předložení EK po schválení Monitorovacím výborem RPS;
- vypracování metodiky s cílem pomoci jednotlivým řídicím orgánům při plnění povinnosti zajistit shodu s politikami Společenství v souladu s čl. 12 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999, vydávání metodických pokynů a příprava manuálů, postupů, směrnic atd.;
- zajištění plnění povinností týkajících se informovanosti a publicity na úrovni RPS;
- předsednictví Monitorovacího výboru RPS, který dohlíží na implementaci operačních programů.

6.1.1.1. Řídící výbor RPS

Ministerstvo pro místní rozvoj jako Řídící orgán RPS ustanoví Řídící výbor RPS. Tento výbor bude ve vztahu k Řídícímu orgánu RPS plnit roli čistě poradního orgánu za účelem efektivního řízení a koordinace RPS. Členy výboru budou minimálně zástupci Řídícího orgánu RPS, řídicích orgánů jednotlivých operačních programů a Platebního orgánu. Role a činnosti Řídícího výboru RPS budou stanoveny ve statutu vypracovaném Řídícím orgánem RPS a schváleném ministrem pro místní rozvoj. Řídící orgán RPS je oprávněn ustanovit pracovní skupiny s cílem zajistit efektivní koordinaci implementace RPS.

6.1.1.2. Technická pomoc

Pro zajištění aktivit podporujících efektivní řízení, kontrolu a monitorování realizace RPS a pro aktivity v rámci strukturálních fondů vyžadující jednotný přístup na národní úrovni bude k dispozici technická pomoc. Pro zjednodušení správy těchto prostředků jsou tyto aktivity zařazeny do priority Technická pomoc Společného regionálního operačního programu.

Podporované činnosti se budou dělit do dvou skupin v souladu s pravidlem 11 nařízení Komise (ES) č. 1145/2003. Omezený rozpočet bude určen na výdaje spojené s jednáními Monitorovacího výboru RPS, Řídícího výboru RPS a jiných pracovních skupin na úrovni RPS, se zpracováním studií a zpráv o postupu realizace RPS a provozem Monitorovacího systému strukturálních fondů. Aby bylo možno tyto úkoly plnit, výdaje vynaložené na státní úředníky nebo úředníky na stáži na základě řádně doloženého rozhodnutí kompetentního orgánu, nebo na další pracovníky najaté k provedení zjevně dodatečných prací v rámci RPS lze rovněž financovat z prostředků technické pomoci. Doba trvání stáže nebo

pracovního poměru nesmí překročit datum 31. prosince 2008, které je konečným termínem pro způsobilost výdajů.

Mezi ostatní výdaje (pro které není stanoven limit) patří náklady na získání a instalaci počítačového systému pro řízení a monitorování realizace RPS a operačních programů, provádění informačních analýz, zajištění požadavků vyplývajících z komunikační strategie RPS, zpracování studií a analýz zaměřených na sledování dopadů realizace programů, organizaci seminářů a workshopů zaměřených na výměnu zkušeností a tvorbu partnerské sítě; zpracování analýz, podkladových studií a samotná příprava Národního rozvojového plánu pro období 2007-2013, včetně zpracování makroekonomického modelu dopadů jeho realizace, zpracování ex-ante hodnocení a posouzení vlivů na životní prostředí.

6.1.2. Řídící mechanismy

6.1.2.1. Opatření pro sběr dat a jejich elektronickou výměnu

Monitorovací systém strukturálních fondů (MSSF) je informační systém pro sledování finanční pomoci a představuje jeden z nezbytných předpokladů pro přijetí pomoci ze strukturálních fondů EU (včetně dat systému Infosys (nařízení Komise (ES) č. 366/2001)). Garantem systému je Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s věcně příslušnými orgány státní správy.

Systém MSSF je koncipován jako monitorovací systém na centrální úrovni, tzn. především pro potřeby ministerstev a jako otevřený systém s univerzálním rozhraním. Otevřenost systému umožňuje využívat různé systémy již existující u zprostředkujících subjektů jako hlavní zdroje dat pro potřeby monitorování na centrální úrovni. Propojení centrální databáze provozované Ministerstvem pro místní rozvoj s ostatními resorty bude realizováno prostřednictvím meziresortních sítí GOVNET a GOVBONE. V rámci systému by měly on-line pracovat i další orgány a instituce, např. řídicí orgány, Platební orgán, platební jednotky a zprostředkující subjekty. Předpokládá se vytvoření prezentační vrstvy systému a zpřístupnění systému pro širokou veřejnost.

Systém je napojen na řídicí a účetní systém VIOLA, tj. informační systém Platebního orgánu vytvořený pro vedení podvojného účetnictví Platebního orgánu a platebních jednotek a pro finanční monitorování programů a projektů.

Platební orgán a platební jednotky mají přímý přístup do systému MSSF pro potřeby certifikace. Data v MSSF byla propojena s informačním systémem VIOLA, čímž bylo zajištěno stálé monitorování finančních toků.

Systém MSSF umožní komplexní věcné a finanční monitorování programů/projektů v ČR podporovaných ze strukturálních fondů (stejně jako projektů v rámci Fondu soudržnosti, projektů v rámci INTERREG a EQUAL a projektů podporovaných v rámci předvstupních nástrojů) a měl by sloužit jako zdroj dat pro informační systém VIOLA.

Řídící orgány programů poskytnou včasné, úplné a spolehlivé data o fyzickém a finančním monitorování řídicímu orgánu RPS v souladu s legislativou Společenství a s požadavky a pokyny řídicího orgánu RPS a Platebního orgánu.

Způsob komunikace mezi Řídicím orgánem RPS a Evropskou komisí určí společně Evropská komise a Řídicí orgán RPS. Data z fyzického monitorování jsou včleněna do výročních zpráv

operačních programů vypracovaných příslušnými řídicími orgány. Agregovaná data na úrovni RPS poskytuje každoročně Řídicí orgán RPS Monitorovacímu výboru RPS. Řídicí orgán RPS a Platební orgán nesou společnou odpovědnost za to, že zajistí efektivní, včasnou a úplnou výměnu informací s cílem usnadnit výkon těchto funkcí Řídicím orgánem RPS.

6.1.2.2. Výroční a závěrečné zprávy o provádění pomoci

V souladu s čl. 37 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 budou Řídicí orgán RPS i řídicí orgány operačních programů odpovědné za předkládání výročních a závěrečných zpráv o provádění implementaci příslušné pomoci z EU. Výroční zprávy o implementaci budou Evropské komisi předkládány do šesti měsíců od konce každého celého kalendářního roku, závěrečná zpráva bude předložena Evropské komisi nejpozději do šesti měsíců po závěrečném datu způsobilosti výdajů. Každou zprávu týkající se RPS nebo OP bude před odesláním EK schvalovat příslušný monitorovací výbor. Kopie zpráv o operačních programech budou zaslány současně Řídicímu orgánu RPS a Platebnímu orgánu.

Každá monitorovací zpráva bude zejména obsahovat:

- změny v celkových podmínkách, které mají význam pro provádění pomoci;
- pokrok v realizaci s ohledem na dosažení stanovených cílů, vyjádřených kvantitativně na příslušné úrovni pomoci monitorovacích ukazatelů;
- finanční provádění pomoci, přičemž jsou podrobně uvedeny celkové výdaje skutečně uhrazené Platebním orgánem a přehled všech plateb obdržených od Evropské komise;
- kroky, které učinily Řídicí orgán a Monitorovací výbor pro zajištění kvality a účinnosti provádění pomoci (opatření pro monitorování, finanční kontrolu a hodnocení; souhrn všech problémů a nápravných opatření; využití technické pomoci; kroky učiněné pro zajištění shody s politikami Společenství).

6.1.2.3. Informovanost a publicita (Komunikační akční plán RPS)

V souladu s čl. 46 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 Česká republika jako členský stát nese odpovědnost za zajištění dostatečné informovanosti a publicity pomoci ze strukturálních fondů. Pro tyto účely je vytvářen Komunikační akční plán, jehož cílem je zajištění průhlednosti a plné informovanosti o pomoci čerpané ze strukturálních fondů a celková podpora pozitivního obrazu Národního rozvojového plánu, operačních programů, pomoci poskytované v rámci strukturálních fondů EU a EU obecně. Rovněž byly vytvořeny Komunikační akční plány všech operačních programů, které tvoří součást jednotlivých programových dodatků. Jednotlivé řídicí orgány využijí k zajištění informovanosti a publicity technickou pomoc v souladu se specifickými cílovými skupinami každého operačního programu, jak je určeno v jednotlivých programových dokumentech, při současném respektování nařízení Komise (ES) č. 1145/2003.

Řídicí orgán RPS je odpovědný za zajištění propagace všech forem pomoci prostřednictvím opatření technické pomoci v rámci SROP tak, aby byly splněny požadavky nařízení Komise (ES) č. 1159/2000 o informačních a propagačních opatřeních. Zejména odpovídá za to, že budou informováni všichni relevantní aktéři, mezi něž patří:

- potenciální koneční příjemci pomoci;
- subjekty podílející se na přípravě projektů;
- hospodářští a sociální partneři;
- krajské a obecní orgány;

- profesní a obchodní subjekty;
- subjekty prosazující rovnost žen a mužů;
- nevládní organizace;
- veřejnost.

Informační aktivity budou zaměřeny především na:

- zajištění potřebné informovanosti pro všechny cílové skupiny;
- popis aktivit strukturálních fondů (příspěvek a výše spolufinancování atd.) společně s informacemi o výdajích v rámci jednotlivých strukturálních fondů;
- poskytnutí srozumitelnějších a snadněji pochopitelných informací o systému a cílech strukturálních fondů a RPS.

Monitorovací výbor RPS vyhodnotí účinnost komunikační strategie na základě zprávy podávané řídicími orgány na každém jednání Monitorovacího výboru a výsledky tohoto hodnocení budou zveřejněny.

Každá výroční a závěrečná zpráva o pomoci schválená příslušným monitorovacím výborem bude před předložením Evropské komisi obsahovat vyhodnocení kroků přijatých řídicím orgánem a monitorovacím výborem za účelem zajištění kvality a efektivnosti opatření na podporu propagace pomoci. Toto hodnocení bude zveřejněno.

V rámci Řídicího orgánu Rámce podpory Společenství bude působit informační úředník, jehož hlavní úlohou bude plánování a zajištění akcí na podporu propagace a informovanosti na úrovni Rámce podpory Společenství a koordinace aktivit všech řídicích orgánů operačních programů v této oblasti. Informační úředník poskytuje informace pro širokou veřejnost, veřejné subjekty, soukromý sektor a další specifické cílové skupiny o podpoře ze strukturálních fondů.

Realizace požadavků na zajištění informovanosti a publicity bude zahrnovat širokou škálu informačních a komunikačních nástrojů, které se budou odvíjet od povahy jednotlivých cílových skupin a typu zveřejňovaných informací. Mezi tyto nástroje budou patřit např. příprava propagačních materiálů, pořádání tiskových konferencí, organizování seminářů a konferencí či provozování centrální informační internetové stránky o pomoci ze strukturálních fondů. Součástí všech publikovaných materiálů týkajících se pomoci ze strukturálních fondů se stane logo strukturálních fondů a Rámce podpory Společenství.

6.1.2.4. Obecná ustanovení o řízení operačních programů

S cílem zajistit co nejefektivnější řízení pomoci ze strukturálních fondů byla výkonem funkcí řídicích orgánů a Platebního orgánu pověřena ta ministerstva, a návazně ty jejich konkrétní útvary, které se dosud zabývaly přípravou příslušných programových dokumentů a které mají v této oblasti nejvíce znalostí a zkušeností.

Funkce řídicího orgánu je klíčová pro přípravu a následné řízení realizace příslušného programu. V České republice byla pro zkrácené programové období 2004-2006 usnesením vlády ČR č. 102/2002 a č. 149/2003 touto funkcí pověřena následující ministerstva:

Řídící orgány operačních programů

Společný regionální operační program	Ministerstvo pro místní rozvoj
OP Průmysl a podnikání	Ministerstvo průmyslu a obchodu
OP Rozvoj lidských zdrojů	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OP Infrastruktura	Ministerstvo životního prostředí
OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	Ministerstvo zemědělství

Pramen: Usnesení vlády ČR č. 102/2002 a č. 149/2003

Mezi základní úkoly řídicího orgánu operačního programu patří (v souladu s čl. 34 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999):

- shromažďování spolehlivých finančních a statistických dat umožňujících monitorování provádění pomoci a předávání těchto dat Řídícímu orgánu Rámce podpory Společenství, resp. Evropské komisi, a to zpravidla v elektronické podobě – MSSF a účetní systém Platebního orgánu (VIOLA) (v souladu s mechanismy pro počítačovou výměnu dat dohodnutými mezi Českou republikou a EK);
- zpracování výběrových a hodnotících kritérií (musí být schváleny monitorovacím výborem) pro výběr projektů;
- příprava a úpravy programového dodatku ve shodě s rozhodnutími monitorovacího výboru;
- vypracování výroční a závěrečné zprávy o provádění pomoci, která musí být schválena monitorovacím výborem před předložením EK;
- zavedení relevantních a adekvátních účetních systémů;
- zajištění správnosti akcí financovaných z příslušného operačního programu tím, že se interní finanční kontroly budou řídit principy správného finančního řízení;
- předávání žádostí o platby Platebnímu orgánu (prostřednictvím platební jednotky);
- zajištění shody podporovaných akcí s politikami Společenství v souladu s čl. 12 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999;
- zajištění opatření informovanosti a publicity;
- předsednictví monitorovacího výboru příslušných operačních programů.

Zprostředkující subjekty

Implementační systém jednotlivých operačních programů, včetně určení zprostředkujících subjektů a konkrétní specifikace funkcí, které na ně budou řídicími orgány delegovány, je podrobně popsán v operačních programech a příslušných programových dodatcích.

Zprostředkující subjekt je veřejný nebo soukromý subjekt, který jedná v rámci odpovědnosti řídicích orgánů nebo provádí jejich jménem činnosti týkající se konečných příjemců. Rozhodnutí o míře delegování výkonu některých funkcí na zprostředkující subjekt je v kompetenci každého řídicího orgánu, který určuje, jaké úkoly může zprostředkující subjekt vykonávat. Tyto úkoly a funkce budou stanoveny v písemné dohodě mezi řídicím orgánem a zprostředkujícím subjektem.

V zásadě bude pro každé opatření v programovém dodatku specifikován zprostředkující subjekt. Podrobný popis činností, které mohou být delegovány na zprostředkující subjekt, bude obsažen v písemné dohodě mezi příslušným řídicím orgánem a jeho zprostředkujícím subjektem či subjekty.

Dále je uveden obecný model, který může být dále specifikován nebo modifikován. Rozdělení činností mezi řídicí orgány a jejich zprostředkující subjekty bude specifikováno v operačních manuálech a budou za ně odpovídat řídicí orgány jednotlivých operačních programů.

Řídicí orgány	Zprostředkující subjekty
<ul style="list-style-type: none"> • celková odpovědnost za řízení programu; • vydávání pokynů a manuálů týkajících se technických, finančních a procedurálních požadavků; • odpovědnost za zavedení monitorovacího systému pro shromažďování spolehlivých finančních a statistických informací o realizaci pomoci a odpovědnost za monitorovací ukazatele; • odpovědnost za správu monitorovacího systému a zajištění výměny dat s EK; • odpovědnost za vedení databáze schválených projektů; • odpovědnost za přípravu a úpravy programového dodatku; • celková odpovědnost za vypracování výroční a monitorovací zprávy; • kontrola správnosti aktivit financovaných ze strukturálních fondů; • zajištění toho, aby subjekty, které se účastní řízení a implementace pomoci, vedly samostatný účetní systém nebo používaly vhodné kódové označení účtů pro všechny transakce; • příprava manuálů pro zajišťování shody s politikami Společenství; • plnění požadavků na zajištění informovanosti, publicity a propagace programů strukturálních fondů (v souladu s nařízením Komise (ES) č. 1159/2000) a informování veřejnosti; • předsednictví monitorovacímu výboru; • zajištění efektivní koordinace s ostatními programy; • celková odpovědnost za komunikaci a spolupráci s Evropskou komisí a Řídicím orgánem RPS; • formální schvalování projektů. 	<ul style="list-style-type: none"> • vykonávání technických, finančních a procedurálních požadavků; • shromažďování dat týkajících se projektů a jejich vkládání do monitorovacího systému (včetně aktualizace databáze schválených projektů); • zajišťování procesu výběru projektů; • shromažďování dat pro monitorovací výbor a řídicí orgán; • podávání zpráv řídicímu orgánu; • kontrola spolufinancování na úrovni projektů; • rozvíjení spolupráce se sociálními partnery (respektování principu partnerství); • příprava úprav programového dodatku a jejich předání řídicímu orgánu; • vypracování příslušných částí výročních zpráv o implementaci; • posuzování způsobilosti všech projektů v souladu s výběrovými kritérii; • kontrola toho, zda jsou výdaje konečného příjemce způsobilé z pohledu přijatých pravidel; • zajištění toho, aby koneční příjemci vedli záznamy o podporovaných projektech; • ověřování způsobilosti výdajů na základě dostatečné dokumentace před podáním prohlášení o platbách; • ověřování toho, zda jsou projekty v souladu s principy Společenství, zejména s pravidly zadávání veřejných zakázek, veřejné podpory, rovných příležitostí, ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje; • zajištění toho, aby potenciální koneční příjemci byli průběžně informováni o realizaci programu (finanční a statistické informace); • asistence monitorovacímu výboru, pracovním skupinám, výběrovým

	komisím atd.; <ul style="list-style-type: none"> • asistence konečným příjemcům (např. s přípravou žádostí); • řízení projektových žádostí v souladu s pokyny řídicího orgánu; • příprava dopisů ohledně výsledků projektového výběru adresovaných potenciálním konečným příjemcům;
--	--

6.2. Monitorování

6.2.1. Monitorovací výbor Rámce podpory Společenství

V souladu s čl. 35 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 budou v České republice vytvořeny monitorovací výbory pro dohled nad RPS, a to nejpozději tři měsíce od rozhodnutí o poskytnutí příspěvku ze strukturálních fondů.

Řídicí orgán Rámce podpory Společenství připraví návrh statutu Monitorovacího výboru RPS. V souladu s nařízením Rady (ES) č. 1260/1999 připraví Řídicí orgán RPS návrh jednacího řádu Monitorovacího výboru. Návrh jednacího řádu schvaluje Monitorovací výbor. K jednání se Monitorovací výbor bude scházet minimálně dvakrát za rok. Monitorovací výbor bude ustaven po konzultaci s partnery. Partneri se budou snažit o vyrovnanou účast žen a mužů. Monitorovací výbor bude jednat na základě pravomoci ČR a v rámci její jurisdikce.

Mezi hlavní činnosti Monitorovacího výboru RPS patří:

- monitorování implementace RPS;
- schvalování změn RPS spadajících do jeho pravomoci;
- schvalování výroční a závěrečné zprávy o provádění pomoci před jejich odesláním Evropské komisi.

Monitorovacímu výboru RPS předsedá zástupce Řídicího orgánu RPS, tj. Ministerstva pro místní rozvoj.

Členy Monitorovacího výboru jsou (nikoli však výhradně):

- Řídicí orgán RPS
- Platební orgán
- Řídicí orgán SROP
- Řídicí orgán OP Průmysl a podnikání
- Řídicí orgán OP Rozvoj lidských zdrojů
- Řídicí orgán OP Infrastruktura
- Řídicí orgán OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství
- zástupce regionální rady Střední Čechy (region soudržnosti NUTS II)
- zástupce regionální rady Severozápad (region soudržnosti NUTS II)
- zástupce regionální rady Jihozápad (region soudržnosti NUTS II)
- zástupce regionální rady Severovýchod (region soudržnosti NUTS II)
- zástupce regionální rady Jihovýchod (region soudržnosti NUTS II)
- zástupce regionální rady Střední Morava (region soudržnosti NUTS II)
- zástupce regionální rady Moravskoslezsko (region soudržnosti NUTS II)
- Český statistický úřad
- Úřad vlády
- Hospodářská komora ČR

- Agrární komora ČR
- Svaz průmyslu a dopravy
- zástupce oblasti rozvoje lidských zdrojů
- zástupce vysokých škol
- zástupce vědy a výzkumu
- zástupce organizací zaměstnavatelů
- zástupce odborů
- zástupce nevládních neziskových organizací
- zástupce za horizontální cíl Rovné příležitosti
- zástupce za horizontální cíl Udržitelný rozvoj
- zástupce za horizontální prioritu Informační společnosti – Ministerstvo informatiky
- Evropská komise (jako pozorovatel a v poradní funkci).

Funkci Sekretariátu Monitorovacího výboru RPS vykonává Řídící orgán RPS (Ministerstvo pro místní rozvoj).

6.2.2. Monitorovací výbory operačních programů

Monitorovacímu výboru operačního programu předsedá zástupce řídicího orgánu příslušného operačního programu. Složení monitorovacího výboru bude založeno na principu partnerství a při jeho sestavování bude respektováno vyvážené zastoupení žen a mužů.

Jednací řád vypracuje řídicí orgán a schvaluje jej monitorovací výbor při svém prvním jednání. Jednání monitorovacího výboru každého operačního programu se zúčastní zástupce Řídícího orgánu RPS. Činnosti monitorovacího výboru se jako pozorovatel a poradce zúčastní rovněž zástupce Evropské komise.

Cílem monitorovacího výboru je dohlížet na účinnost a kvalitu provádění pomoci. Za tímto účelem monitorovací výbor zejména:

- potvrzuje nebo upravuje programový dodatek;
- posuzuje a schvaluje kritéria pro výběr projektů financovaných v rámci každého opatření;
- pravidelně kontroluje pokrok, který byl učiněn směrem k dosažení specifických cílů;
- posuzuje a schvaluje jakékoli návrhy na úpravu obsahu OP; jakýkoli návrh vedoucí k úpravě rozhodnutí Evropské komise musí EK schválit;
- posuzuje a schvaluje výroční a závěrečné zprávy o provádění pomoci před jejich odesláním EK a odesláním v kopii Řídícímu orgánu RPS a Platebnímu orgánu;
- může kdykoli navrhnout řídicímu orgánu jakoukoli úpravu nebo přezkoumání pomoci s cílem dosáhnout cílů nebo zlepšit řízení pomoci.

6.2.3. Monitorovací ukazatele

Konstrukce monitorovacích ukazatelů RPS se metodicky opírá o čl. 36 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 a Pracovní podklad č. 3 strukturálních fondů, který vydala Evropská komise. Přípravě celého souboru ukazatelů byla věnována mimořádná pozornost, zejména pokud jde o provázanost mezi jednotlivými úrovněmi ukazatelů RPS a z hlediska vazby k příslušným cílům (globální cíl, specifické a horizontální cíle a cíle prioritních os). Je také zajištěna kauzální propojenost mezi ukazateli jednotlivých operačních programů a RPS, přičemž je respektována hierarchie cílů, a tedy i ukazatelů (globální cíl operačního programu koresponduje s cílem prioritní osy).

Ve smyslu verifikačním jsou tam, kde je to vhodné, ukazatele konstruovány tak, aby ukazatel na vyšší hierarchické úrovni byl agregován z ukazatelů na úrovni nižší, případně byl přímo kumulován z nižší úrovně. Definice ukazatelů usilují o to, aby v co největší míře vypovídaly i o respektování horizontálních priorit Společenství – udržitelný rozvoj, rovné příležitosti a informační společnost.

Jednotlivé ukazatele jsou v naprosté většině již v současnosti sledovány příslušnými institucemi, které se zároveň stanou garantem jejich odpovídajícího metodického zpracování, spolehlivosti a včasné dostupnosti. Tyto instituce také archivují dostatečně dlouhé časové řady dat. RPS respektuje doporučení EK, aby se nejednalo o ukazatele nové a nákladně dosažitelné. Je tak zároveň zaručena systematická zpětná vazba, která je požadována mezi naplňováním cílů a reálnou socioekonomickou situací.

Hlavním poskytovatelem vstupních dat pro většinu ukazatelů bude Český statistický úřad, jehož metodika získávání, analýzy a dalšího nakládání s daty je do značné míry harmonizována s požadavky Eurostatu. Bude tak zaručena srovnatelnost s údaji, které poskytuje Eurostat. Údaje poskytnou také další instituce, jako např. ministerstva, ČNB a státní výzkumné ústavy, ale ani obsah těchto dat se nebude lišit od těch, která jsou dostupná na evropské úrovni.

Všechny ukazatele poskytované zmíněnými institucemi budou splňovat požadavky EK na jejich strukturu. Budou kvantifikované a budou obsahovat počáteční a cílovou hodnotu a zdroj. Jako obecná informace o zdroji ukazatele je chápána nejen instituce, která jej poskytuje, ale i jeho popis a způsob výpočtu, spolehlivost a dostupnost. Referenční rámec RPS bude pro každý ukazatel používat nejnovější dostupná data, což ve většině případů odpovídá roku 2001; to bude uvedeno v tabulkách ukazatelů. Ukazatele na úrovni RPS také respektují doporučení EK, aby byl sledován omezený počet vysoce kvalitních ukazatelů a aby byly získávány bez nadměrných finančních nákladů.

Dostupné ukazatele RPS nejsou ukazateli za celou Českou republiku, nýbrž pouze za regiony soudržnosti v rámci Cíle 1. Poskytovatelé dat zajistí, že ukazatele budou očištěny o hodnoty za hlavní město Prahu, která nespadá pod Cíl 1.

6.3. Hodnocení

V souladu s čl. 40 a 43 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 budou RPS a jednotlivé operační programy předmětem předběžného (ex-ante) a následného (ex-post) hodnocení. Hodnocení v polovině období (mid-term) nebude Evropská komise vzhledem ke zkrácenému programovému období v České republice vyžadovat. Stejně tak nebude aplikován čl. 44 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o přidělování výkonnostní rezervy.

Hodnocení jsou prováděna za účelem měření efektivnosti pomoci poskytované ze strukturálních fondů, zejména s ohledem na celkový dopad na posílení hospodářské a sociální soudržnosti, globálních, specifických a horizontálních cílů RPS, stejně jako cílů stanovených operačními programy. Řídící orgány jsou odpovědné za shromáždění všech údajů potřebných pro provedení těchto hodnocení. Významným zdrojem požadovaných dat budou Monitorovací systém strukturálních fondů (MSSF), účetní systém VIOLA, Český statistický úřad či resortní statistiky. Za zvláštních okolností mohou být provedena zvláštní opatření zaměřená na shromáždění specifických dat nezbytných pro provedení hodnocení. Hodnocení

však budou převážně prováděna s využitím monitorovacích ukazatelů. Výsledky hodnocení budou přístupné všem členům monitorovacího výboru a jiných orgánů a partnerů účastnících se realizace programu.

6.3.1. Předběžné hodnocení

Účelem zpracování předběžného (ex-ante) hodnocení je poskytnout podklady pro zpracování Národního rozvojového plánu, operačních programů a programových dodatků. Za provedení předběžného hodnocení odpovídá příslušný řídicí orgán. Předběžné hodnocení by mělo být provedeno nezávislou skupinou hodnotitelů s využitím Pracovního podkladu EK č. 2.

6.3.2. Ex-ante hodnocení NRP

V rámci plnění požadavků legislativy EU bylo pro Národní rozvojový plán zpracováno ex-ante hodnocení. Jisté zkušenosti s tímto typem hodnocení byly získány již na konci roku 2000, kdy bylo připraveno zjednodušené hodnocení socioekonomických dopadů první verze NRP. Pro konečnou verzi NRP bylo zpracováno již plnohodnotné ex-ante hodnocení, které bylo na počátku roku 2002 zadáno nezávislému zpracovateli – společnosti Berman Group (ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze a nezávislými poradci). Spolupráce s hodnotiteli probíhala, v souladu s pokyny EK, paralelně se zpracováním NRP. Jednotlivé dokončené kapitoly NRP byly postupně předávány k vyhodnocení, následná doporučení byla zohledněna v konečné verzi dokumentu. Některé požadované informace jsou podrobně uvedeny v jednotlivých operačních programech, resp. v programových dodatcích. Hodnotitelské týmy se aktivně účastnily jednání pracovní skupiny pro programování a dalších akcí pořádaných Ministerstvem pro místní rozvoj v souvislosti se zpracováním NRP.

Na základě připomínek ex-ante hodnotitelů byly upraveny zejména následující části příslušných kapitol NRP:

V analýze byla kapitola Popis současné situace rozšířena o další údaje v části věnované problematice rovnosti mužů a žen – postavení žen na trhu práce, rozdíly ve mzdách. Podrobnější informace byly dále zahrnuty do kapitoly popisující situaci malých a středních podniků, zahraničních investic a výzkumu a vývoje. Kapitola Dosavadní rozvojové programy byla doplněna o sektorové politiky, podrobnější informace byly zahrnuty i do popisu regionální politiky.

Nejvýraznější změny byly provedeny v kapitole Cíle, strategie, priority. Významně byla posílena logická vazba mezi výsledky SWOT analýzy, globálním cílem, specifickými a horizontálními cíli a prioritními osami. Celkově byla jasněji formulována a vysvětlena strategie k dosažení cílů NRP i pomocí tabulek a schémat vazeb mezi jednotlivými částmi strategie.

V kapitole Zaměření operačních programů byly sladěny popisy jednotlivých operačních programů, podrobně popsány jejich cíle a priority i míra jejich přispění k dosažení specifických cílů celého Národního rozvojového plánu.

Kapitola Řízení a monitorování byla doplněna o přehled a popis ukazatelů, navrhované implementační struktury byly rozšířeny a podrobná schémata implementačních struktur jednotlivých operačních programů byla zahrnuta do programových dodatků.

Kapitola Finanční rámec byla upravena a přepracována společně s Ministerstvem financí i na základě podrobných podkladů od jednotlivých řídicích orgánů operačních programů. Zároveň byly upraveny finanční částky podle výsledků summitu v Kodani v prosinci 2002. Výpočet adicionality byl uveden do souladu s metodickým pokynem EK z října 2002.

Ex-ante hodnocení bylo ukončeno na počátku roku 2003 a v březnu 2003 bylo spolu s Národním rozvojovým plánem předloženo českými orgány Evropské komisi.

6.3.3. *Posouzení vlivů NRP na životní prostředí*

Strategické posouzení vlivů NRP na životní prostředí (SEA) plní úlohu posouzení podle požadavků české legislativy (prováděné dle § 14 zákona č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů rozvojových koncepcí a programů na životní prostředí, v platném znění).

Toto posouzení rovněž plní požadavky EU na environmentální část ex-ante hodnocení podle *acquis communautaire* (čl. 41 odst. 2 písm. b) nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 a navazujících metodických doporučení Evropské komise. (Handbook on Environmental Assessment of Regional Development Plans and EU Structural Funds Programmes, DG XI, 1998).

Posouzení vlivů NRP na životní prostředí proto bylo provedeno na základě kombinovaného postupu, která splňuje požadavky dvou základních právních úprav.

Posouzení vlivů NRP na životní prostředí zpracoval v průběhu dubna až listopadu 2002 řešitelský tým REC (Regionálního environmentálního centra) ČR.

Na základě dohody zpracovatelů NRP a řešitelského týmu SEA-NRP byl zvolen postup průběžného posuzování jednotlivých pracovních verzí NRP, které povede v průběžné optimalizaci NRP z hlediska dopadů na životní prostředí. I přes časovou tíseň při zpracování výsledné verze NRP se řešitelskému týmu SEA-NRP podařilo předložit zpracovatelům NRP všechna dílčí hodnocení NRP s cílem včlenit je do NRP před rozesláním do meziresortního připomínkového řízení. Tým posuzovatelů SEA zároveň prezentoval své dílčí závěry na veřejných pracovních seminářích, které se konaly 9. října a 22. října 2002.

Tým SEA v rámci posouzení dopadů NRP na životní prostředí zpracoval řadu dílčích doporučení pro optimalizaci NRP z hlediska možných vlivů na životní prostředí. Zpracovatelé NRP zvážili a zapracovali návrhy úprav, reformulací a doplnění, doporučené týmem posuzovatelů SEA do textu NRP.

S cílem předejít možným střetům strukturálních operací se zájmy ochrany životního prostředí při implementaci RPS tým SEA doporučil environmentální hodnocení předkládaných projektů ve dvou stupních:

- před-projektové hodnocení, které zefektivní přípravu projektové dokumentace a umožní včas identifikovat oblasti možného negativního vlivu na životní prostředí. Toto hodnocení je nepovinné.
- formální hodnocení, které je povinnou součástí rozhodování o podpoře jednotlivých projektů. Jeho provedení umožní detailně posoudit míru zohlednění kritérií užívaných při posuzování vlivů na životní prostředí na úrovni jednotlivých předkládaných projektů.

MŽP vydalo dne 29. listopadu 2002 souhlasné stanovisko k verzi NRP z listopadu 2002 v souladu s § 14 zákona č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů rozvojových koncepcí a programů na životní prostředí, v platném znění.

Strategické posouzení vlivů na životní prostředí (SEA) bylo v březnu 2003 předloženo spolu s Národním rozvojovým plánem Evropské komisi.

6.3.4. *Ex-post hodnocení*

Za následné hodnocení (ex-post) Rámce podpory Společenství a operačních programů je odpovědná Evropská komise ve spolupráci s příslušným řídicím orgánem. Hodnocení je prováděno nezávislými hodnotiteli a je dokončeno do tří let od konce programového období.

6.3.5. *Rozvoj hodnotící kapacity*

Část rozpočtu určeného na technickou pomoc bude vyhrazena na rozvoj hodnotící kapacity, což může zkvalitnit implementaci programů bezprostředně v období 2004-2006, ale v ještě větší míře v příštím programovém období 2007-2013.

Mezi oblasti, které mohou být takto financovány, patří např. příprava makroekonomického hodnocení pro další období, další zkvalitňování a zvyšování spolehlivosti systému ukazatelů a hodnocení specifických otázek v souvislosti např. s horizontálními cíli.

Na Ministerstvu pro místní rozvoj bude vytvořeno speciální hodnotící oddělení, které bude odpovídat za rozvoj a implementaci hodnotícího plánu na úrovni RPS během tohoto programového období.

6.4. Finanční řízení a kontrola

6.4.1. *Platební orgán a finanční toky*

Pro implementaci pomoci ze strukturálních fondů EU (a zároveň i z Fondu soudržnosti) byl v České republice ustaven jediný Platební orgán (PA), a to odbor Národního fondu Ministerstva financí. Některé úkoly a aktivity však budou Platebním orgánem delegovány na tzv. platební jednotky zřizované na jednotlivých ministerstvech, která jsou řídicími orgány pro jednotlivé operační programy (v případě OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství platební agentura). Za plnění úkolů vždy odpovídá Platební orgán. Platební jednotky jsou organizačně odděleny od jednotek vykonávajících funkci řídicího orgánu tak, aby byla dostatečně prokázána jejich funkční nezávislost.

Systém finančních toků strukturálních fondů probíhá po třech základních liniích:

- 1) stanovení závazku EU a zaslání zálohové platby (tzv. payment on account) z Evropské komise Platebnímu orgánu;
- 2) zasílání průběžných plateb a platby konečného zůstatku z Evropské komise Platebnímu orgánu na základě žádostí¹¹ a certifikovaných výdajů;
- 3) platba konečným příjemcům prostřednictvím platební jednotky.

Platební orgán, tj. odbor Národního fondu na Ministerstvu financí, vykonává následující funkce:

- spravuje prostředky poskytované ze strukturálních fondů;

¹¹ Zálohová platba na začátku programového období je zasílána automaticky, jiné platby na základě žádostí.

- vypracovává a předkládá Evropské komisi žádosti o průběžné a konečné platby pro všechny programy na základě výkazů výdajů předložených řídicími orgány;
- přijímá platby z Evropské komise;
- zabezpečuje, aby koneční příjemci či příjemci pomoci obdrželi příspěvek z EU bez zbytečného odkladu;
- převádí prostředky ze strukturálních fondů z účtů Platebního orgánu na účty platebních jednotek;
- certifikuje uskutečněné výdaje v souladu s čl. 9 nařízení Komise (ES) 438/2001 a provádí certifikaci uskutečněných výdajů, které jsou zasílány Evropské komisi spolu s žádostmi o průběžnou nebo konečnou platbu;
- vrací Evropské komisi neoprávněně vynaložené výdaje;
- vrací Evropské komisi nepoužité prostředky;
- na základě hodnocení řídicích orgánů sestavuje a předkládá (do 30. dubna každého roku) Evropské komisi aktualizované prognózy žádostí o platby (výhled výdajů) za příslušný rok a roky následující;
- postupuje v souladu s pravidly systému vnitřní kontroly.

Platební orgán nemá žádné rozhodovací pravomoci pokud jde o alokaci prostředků na jednotlivé projekty, výběr projektů, uzavírání smluv na projekty atd. (to je povinností řídicího orgánu).

Zprostředkující subjekty/řídicí orgán schválí vynaložené výdaje a ty budou následně proplaceny příjemci pomoci prostřednictvím platební jednotky. Platební jednotka prověří a schválí každou žádost o platbu, kterou předloží koneční příjemci. Platební jednotka vypracuje souhrnnou žádost a předloží ji Platebnímu orgánu. Platební orgán souhrnnou žádost schválí a až poté budou uvolněny finanční prostředky.

Předpokladem pro zaslání žádosti o průběžnou platbu a závěrečnou platbu (viz níže) Evropské komisi je certifikace uskutečněných výdajů (dále jen „certifikace“), kterou provádí¹² Platební orgán.

Certifikací se rozumí kontrola, která musí ověřit, zda příslušné řídicí orgány, zprostředkovatelské subjekty, popřípadě jiné subjekty realizující projekt splnily požadavky vyplývající z nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 a dalších navazujících nařízení; a dále, zda výkaz výdajů, který předloží řídicí orgán, obsahuje všechny náležitosti, které jsou uvedené v Metodice finančních toků a kontroly strukturálních fondů a fondu soudržnosti (červen 2003) v platném znění.

Výkazy výdajů podávají řídicí orgány Platebnímu orgánu třikrát ročně. Po provedení certifikace Platební orgán zajistí předání žádostí o platbu Evropské komisi.

¹² Čl. 9 nařízení Komise (ES) č. 438/2001.

Platební orgán pro strukturální fondy a Fond soudržnosti

Platební orgán	Ministerstvo financí
Útvar vykonávající funkci Platebního orgánu, tj. provádějící certifikaci výdajů	odbor Národního fondu
Sídlo	Letenská 15, Praha 1, 118 10, Česká republika
Jméno odpovědné osoby	Jan Gregor, ředitel
Telefon	+420 257 042 445
Fax	+420 257 042 487
E-mail	jan.gregor@mfcz.cz
Číslo účtu jediného Platebního orgánu	

Platební orgán deleguje výkon některých svých úkolů na další orgány. Rozsah těchto delegovaných funkcí je stanovený v dohodě mezi Platebním orgánem a platební jednotkou. Míra delegování funkcí může být odlišná pro každý operační program v závislosti na specifických charakteristikách každého programu a na příslušném ministerstvu. Úkoly delegované na platební jednotky budou podrobně stanoveny v individuálních dohodách. Platební jednotky nemohou žádné úkoly delegovat na jiné subjekty.

Platební jednotka je součástí ministerstva, které zároveň plní roli řídicího orgánu, s výjimkou OP Infrastruktura, který má dvě platební jednotky: jednu na Ministerstvu životního prostředí a jednu na Ministerstvu dopravy. Příslušní ministři stanovili útvary, které budou plnit roli platební jednotky, zřetelně oddělené od funkcí řídicího orgánu a útvaru pro nezávislou kontrolu vzorků operací.

Platební jednotka vykonává následující funkce:

- uzavírá s Platebním orgánem písemnou dohodu o úkolech;
- vyřizuje žádosti o platby konečným příjemcům;
- provádí ex-ante přezkoumání žádostí před odesláním platby, včetně zejména následujících činností:
 - formálního přezkoumání žádostí o platbu;
 - přezkoumání souladu žádostí s finančním plánem;
 - přezkoumání požadovaných dokumentů předložených řídicím orgánem.
- po schválení žádostí o platbu žádá Platební orgán o transfer prostředků ze strukturálních fondů;
- po obdržení prostředků od Platebního orgánu provádí transfer prostředků konečným příjemcům;
- informuje řídicí orgán o všech transferech prostředků konečným příjemcům;
- vede podvojný účetnictví a vkládá data o všech operacích týkajících se správy strukturálních fondů do systému VIOLA podle pokynů Platebního orgánu;
- řídí se pravidly systému vnitřní kontroly;
- předkládá dokumenty potřebné pro certifikaci uskutečněných výdajů;
- zasílá Platebnímu orgánu měsíční souhrnné výkazy o platbách poskytnutých konečným příjemcům, vytvořené systémem VIOLA pro účely účetnictví;
- vypracovává měsíční zprávy o nezpůsobilosti a nesprávně vyplacených částkách a předkládá je útvaru finanční kontroly Ministerstva financí a Platebnímu orgánu.

Platební orgán, platební jednotky a koneční příjemci jsou povinni vést účetnictví¹³ zahrnující všechny operace, které se vyskytly v průběhu realizace projektů financovaných prostřednictvím strukturálních fondů. Řídící orgány a zprostředkující subjekty vkládají data o všech žádostech o platby do monitorovacího systému na své úrovni (zprostředkující subjekty: MSSF Monit, Isop,... a řídicí orgány: MSSF Central). Platební orgán a platební jednotky vedou samostatný účetní systém. MSSF a účetní systém Platebního orgánu (VIOLA) jsou propojeny a data o platbách jsou automaticky převáděna do MSSF. Řídící orgán může v MSSF nalézt všechna potřebná data pro tříleté výkazy výdajů.

Účetnictví se vede v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Pro účely přepočtu EUR na Kč se používá kurz ČNB platný v den uskutečnění transakce. Účetnictví je vedeno v elektronické formě¹⁴. Účetní záznamy musí být dostatečným způsobem chráněny, aby se zabránilo jejich možnému zneužití. Toto ustanovení platí jak pro zabezpečení příslušného počítačového programu, tak i pro fyzickou ochranu písemných záznamů.

6.4.1.1. Financování operací ze strukturálních fondů

Při financování jednotlivých projektů a opatření musí být splněny následující podmínky:¹⁵

- operační program (neplatí pro SROP a OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství) může být financován pouze z jednoho strukturálního fondu;
- jednotlivé opatření v rámci operačního programu může být financováno pouze z jednoho strukturálního fondu;
- jednotlivé opatření musí korespondovat pouze s jedním ze tří cílů stanovených v čl. 1 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999;
- žádný z projektů nesmí být financován zároveň ze strukturálních fondů a iniciativ Společenství;
- žádný z projektů nesmí být financován zároveň ze strukturálních fondů a orientační sekce EAGGF;
- žádný z projektů nesmí být financován zároveň z iniciativy Společenství a orientační sekce EAGGF;
- žádný z projektů nesmí být financován zároveň ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.

6.4.1.2. Dohoda mezi řídicím orgánem operačního programu/zprostředkujícím subjektem a konečným příjemcem

V rámci realizace projektů financovaných prostřednictvím strukturálních fondů uzavírají řídicí orgány dohodu o financování s konečným příjemcem. V případě, že je projekt realizován s využitím zprostředkujícího subjektu, musí řídicí orgán uzavřít se zprostředkujícím subjektem dohodu o delegování pravomocí, aby mohl zprostředkující subjekt uzavřít dohodu o financování projektu s konečným příjemcem. Za plnění úkolů vždy odpovídá řídicí orgán.

Dohoda musí být jasná, přesná a úplná. Řídící orgán informuje Platební orgán a příslušnou platební jednotku při podání první žádosti o financování ze strukturálních fondů o všech dohodách uzavřených s konečnými příjemci a předá jim kopie těchto smluv. Dohoda může

¹³ Vyplývá z nařízení Komise (ES) č. 438/2001, příloha I, bod 1.

¹⁴ Vyplývá z nařízení Komise (ES) č. 438/2001, čl. 18.

¹⁵ Čl. 28 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 (neplatí pro první odrážku – omezení bylo stanoveno na základě doporučení EK).

být měněna pouze formou písemných dodatků a nastanou-li změny týkající se finančních ustanovení, musí dodatek schválit řídicí orgán.

6.4.1.3. Systém bankovních účtů

Platební orgán uzavře smlouvu o vedení běžného účtu s ČNB. Zůstatky na účtech jsou po ukončení kalendářního roku převáděny do dalšího roku. Prostředky na účtech Národního fondu se nepovažují za prostředky státního rozpočtu.

6.4.1.4. Finanční toky strukturálních fondů

Požadavky legislativy EU na systém a metodiku finančních toků z rozpočtu EU jsou definovány v nařízení Rady (ES) č. 1260/1999. Příspěvek strukturálních fondů je stanoven v Rámci podpory Společenství jako víceletý závazek na programové období. Ministerstvo financí vypracovalo Metodiku finančních toků a kontroly strukturálních fondů a Fondu soudržnosti EU (usnesení vlády ČR z června 2003).

Po vstupu ČR do EU v roce 2004 se bude ČR účastnit zkráceného programového období 2004-2006. Závazek vyplývající z Rámce podpory Společenství pak bude transformován do rozpočtových závazků EK na roky 2004, 2005 a 2006, přičemž závazek z rozpočtu EK 2004 musí být vyčerpán do konce roku 2006, závazek z rozpočtu EK 2005 do konce roku 2007 a závazek z rozpočtu EK 2006 nejpozději do konce roku 2008. Veškeré platby z a do Evropské unie probíhají v EUR.

6.4.1.5. Finanční toky mezi Evropskou komisí a Českou republikou

Prostředky určené pro financování prostřednictvím strukturálních fondů jsou alokovány v souladu s finančním plánem každého operačního programu (přiložený k rozhodnutí EK).

Výše ročního závazku pro každý strukturální fond stanovuje EK každý rok do 30. dubna. Platební orgán má povinnost předložit EK aktualizovaný odhad týkající se žádostí o platby pro daný a následující rok¹⁶. Proto musí řídicí orgán předpokládanou úroveň finančních prostředků předložit Platebnímu orgánu do 31. března daného roku.

Zálohová platba – Záloha je rozdělena na jednotlivé fondy a operační programy. Není-li Evropské komisi zaslána řádná žádost o platbu do 18 měsíců od rozhodnutí Evropské komise provést výplatu zálohové platby, musí být tato zálohová platba nebo její část vrácena zpět Evropské komisi.¹⁷

Průběžné platby – Platební orgán žádá Evropskou komisi o doplnění zůstatku na běžném účtu daného operačního programu třikrát ročně. Poslední žádost o průběžnou platbu v kalendářním roce musí být doručena Evropské komisi do 31. října. Evropská komise provede transfer požadovaných prostředků na příslušný účet do 2 měsíců od přijetí žádosti. Celkový součet zálohové platby a průběžných plateb nesmí překročit 95 % celkové alokace EU na daný operační program, což ověří řídicí orgán.

Platba konečného zůstatku – Tato platba může být vyplacena, jsou-li splněny následující podmínky:¹⁸

¹⁶ Čl. 32 odst. 7 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999.

¹⁷ Čl. 32 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999.

¹⁸ Čl. 32 odst. 4 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999.

- Platební orgán předloží Evropské komisi certifikované prohlášení o uskutečněných výdajích do 6 měsíců ode dne konečného termínu pro provádění plateb;
- řídicí orgán předloží Evropské komisi závěrečnou zprávu o realizaci daného operačního programu a Evropská komise tuto zprávu přijme;
- Platební orgán předloží Evropské komisi prohlášení při ukončení pomoci (tzv. winding-up) vystavené k tomu určeným orgánem, tj. Centrální harmonizační jednotkou pro finanční kontrolu na Ministerstvu financí.¹⁹

Vracení prostředků do rozpočtu EU – Prostředky nevyužité²⁰ nebo poskytnuté v rozporu s právními předpisy nebo uzavřenými smlouvami nebo dohodami se vracejí do rozpočtu EU. Vracení nevyužitých a nesprávně použitých prostředků poskytnutých ze strukturálních fondů provádí Platební orgán. Ten také vede evidenci o částkách vrácených do rozpočtu EU a zároveň vypracovává roční zprávu o částkách, které mají být k datu vypracování této zprávy vráceny.

6.4.1.6. Finanční toky mezi Platebním orgánem a konečným příjemcem

Obecně platí, že zálohy z fondů EU se konečným příjemcům neposkytují. Ve zvlášť zdůvodněných případech (zejména při implementaci OP Rozvoj lidských zdrojů) jsou zálohové platby povoleny za podmínek stanovených v písemné dohodě mezi příslušným řídicím orgánem a Platebním orgánem. Tyto zálohové platby konečným příjemcům však nemohou být považovány za uskutečněné výdaje a nemohou být tedy zahrnuty do žádostí o platby předložených Evropské komisi.

Převod prostředků konečným příjemcům provádí platební jednotka daného operačního programu z čerpacího účtu do výše otevřeného limitu. Platby jsou konečným příjemcům převáděny v českých korunách (Kč) pouze na bankovní účet, který je specifikovaný v příslušné dohodě mezi řídicím orgánem, resp. zprostředkujícím subjektem a konečným příjemcem. Hotovostní platby ani šeky nejsou přípustné.

Žádosti o provedení platby předkládá řídicí orgán platební jednotce jednou měsíčně. Žádost musí být doložena požadovanými doklady, zejména příslušnými fakturami a osvědčením o provedené práci.

6.4.1.7. Uchovávání dokumentů

Všechny subjekty účastníci se řízení strukturálních fondů a odpovědné za uchovávání dokumentů se řídí ustanoveními čl. 38 odst. 6 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 a čl. 7 nařízení Komise (ES) č. 438/2001. V případech, kdy česká legislativa, jmenovitě zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, stanovuje delší lhůty pro uchovávání dokumentů než legislativa EU, se však použije přísnější předpis.

6.4.2. *Finanční kontrola a korekce*

6.4.2.1. Obecná ustanovení k finanční kontrole

Finanční kontrola operačních programů bude probíhat v souladu s čl. 38 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999, nařízením Komise (ES) č. 438/2001 a příslušným národním předpisem, kterým je zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, dále metodickými pokyny pro finanční toky a

¹⁹ Viz čl. 38 odst. 1 písm. f) nařízení Rady (ES) č. 1260/1999.

²⁰ Prostředky se považují za nevyužité, pokud žádost o provedení platby není zaslána EK do 18 měsíců od jejího rozhodnutí poskytnout příspěvek.

kontrolu pro strukturální fondy přijatými vládou České republiky a metodickými pokyny vydanými Ministerstvem financí. Při provádění auditů, na nichž se podílí útvary interního auditu, budou dodržovány mezinárodně uznávané standardy doporučené Evropskou komisí.

Platební orgán, platební jednotky, řídicí orgán a zprostředkovatelské subjekty budou mít zavedeny potřebné řídicí a kontrolní systémy (řídicí kontrola ve smyslu § 26 a § 27 zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole), které budou schopny identifikovat administrativní, systémové nebo záměrné chyby a budou zajišťovat prevenci vzniku chyb.

Vnitřní kontrolní systém operačních programů bude respektovat následující obecné požadavky:

- 1) na každém stupni řízení bude formou řízené dokumentace zpracován manuál, který bude zahrnovat podrobné písemné pracovní postupy prováděných činností;
- 2) funkčnost řídicích a kontrolních systémů bude předmětem auditu (tuto službu může plnit i útvar interního auditu zřízený v rámci příslušného orgánu, který se neúčastní žádných řídicích ani platebních funkcí daného programu).

Při provádění jednotlivých úkolů bude zajištěno:

- 1) důsledné dodržování systému dvojího podpisu;
- 2) přesné, včasné a spolehlivé vedení podvojného účetnictví, vztahující se k projektům spolufinancovaným ze strukturálních fondů;
- 3) oddělení schvalovací, platební a účetní funkce (nesmí nastat situace, kdy tatáž osoba platbu schválí, provede a zaúčtuje);
- 4) zastupitelnost zaměstnanců u všech funkcí;
- 5) bezpečné využívání informačních systémů;
- 6) zpracování politiky s cílem předcházet možnému konfliktu zájmů.

6.4.2.2. Finanční kontrola na úrovni Ministerstva financí

Centrální harmonizační jednotka Ministerstva financí jako ústřední správní úřad pro finanční kontrolu v souladu s ustanovením § 7 zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, metodicky řídí a koordinuje funkci celého systému finanční kontroly strukturálních fondů.

Ministerstvo financí – Centrální harmonizační jednotka:

- v souladu se stanoveným plánem a na základě informací od řídicích orgánů, Platebního orgánu, platebních jednotek a zprostředkujících subjektů zpracovává a podává pravidelné zprávy EK v souladu s čl. 13 nařízení Komise (ES) č. 438/2001 (strukturální fondy), zejména informace o organizaci řídicích a platebních orgánů a zprostředkujících subjektů, hodnocení funkčnosti řídicích a kontrolních systémů u těchto orgánů, o provádění a výsledcích namátkových prověrek vzorku operací na místě v předchozích obdobích atd.;
- metodicky řídí a koordinuje činnost útvarů ustanovených v rámci organizační struktury ministerstev (která byla určena jako řídicí orgán a zprostředkující subjekt) a provádějících namátkové prověrky vzorků operací (specifická kontrolní činnost podle čl. 10-12 nařízení Komise (ES) č. 438/2001);
- kde je to nutné pro účely dodatečné kontroly, provádí další prověrky vzorků operací a projektů podle čl. 10-12 nařízení Komise (ES) č. 438/2001;
- vytváří, zpracovává a po skončení programového období vydává prohlášení při ukončení pomoci podle čl. 15-17 a přílohy III nařízení Komise (ES) č. 438/2001.

6.4.2.3. Kontrolní činnost prováděná ministerstvy vykonávajícími funkcí řídicího orgánu

Řídicí orgán nese konečnou odpovědnost za správné využití finančních prostředků poskytnutých v souladu s pravidly Evropského společenství, tj. i odpovědnost za organizaci nezávislé finanční kontroly (podle § 8 zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole) a dodržování pravidel vnitřního kontrolního systému na všech řídicích úrovních. Předběžné, průběžné a následné kontroly spočívají ve fyzické a finanční kontrole jednotlivých projektů, a to buď přímo na místě realizace projektů nebo u orgánů, které jsou povinny uchovávat všechny originály technických postupů a dokladů o platbách.

Řídicí orgány jsou odpovědné za:

- přezkoumávání žádostí o proplacení uskutečněných výdajů předložených konečnými příjemci/příjemci pomoci (zejména ověření souladu se stanovenými výkonovými cíli a s finančním plánem projektu, souladu s politikami EU, posouzení způsobilosti výdajů atd.);
- provádění kontrol fyzické realizace projektů (podle čl. 4 nařízení Komise (ES) č. 438/2001 s cílem ověřit, zda spolufinancované výrobky a služby byly dodány a uváděné výdaje skutečně vynaloženy a jsou ve shodě s podmínkami smlouvy o financování;
- vydávání osvědčení o provedené práci;
- splnění podmínek čl. 7 nařízení Komise (ES) č. 438/2001, které vyžadují, aby řídicí a kontrolní systém na všech úrovních poskytoval dostatečný nástroj pro audit v oblasti finančních toků a kontroly (tzv. audit trail);
- spolupráci s Platebním orgánem, platební jednotkou a Centrální harmonizační jednotkou pro finanční kontrolu při plnění informačních povinností členského státu podle čl. 5, 6, 8 a 13 nařízení Komise (ES) č. 438/2001;
- předkládání veškerých změn provedených v písemných postupech Platebnímu orgánu a platební jednotce.

6.4.2.4. Kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu

Nejvyšší kontrolní úřad je oprávněn vykonávat nezávislou kontrolní činnost ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu.

6.4.2.5. Kontrolní činnosti prováděné orgány Evropské komise a Evropským účetním dvorem

Evropská komise je oprávněna podle čl. 38 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999, po předchozím minimálně jednodenním upozornění, provádět kontroly na místě, včetně namátkových kontrol pro operace financované strukturálními fondy a pro řídicí kontrolní systémy. Evropská komise může rovněž požádat členský stát, aby provedl kontrolu na místě k ověření správnosti jedné nebo více transakcí; těchto kontrol se mohou účastnit i zástupci EK.

Samostatné a nezávislé kontroly vykonává ve své působnosti Evropský účetní dvůr.

6.4.2.6. Kontroly fyzické realizace projektů (čl. 4)

Kontroly fyzické realizace projektu podle čl. 4 nařízení Komise (ES) č. 438/2001 provádí:

- Zprostředkující subjekt – zprostředkující subjekt musí ověřit, zda byly splněny povinnosti stanovené ve smlouvě o financování. Zprávy o provedených kontrolách obsahují hodnocení plnění smlouvy a opatření doporučená k nápravě případných nesrovnalostí.

- Řídící orgán – pokud se zprostředkující subjekt realizace projektu neúčastní, je za provedení kontrol fyzické realizace projektu odpovědný řídicí orgán. Pokud se zprostředkující subjekt realizace projektu účastní, musí řídicí orgán ověřit, zda byl proveden požadovaný počet kontrol. Dojde-li řídicí orgán k závěru, že byly všechny požadované kontroly provedeny, vydá formální osvědčení.

Řídící orgán Rámce podpory Společenství vydá podrobné pokyny k provádění kontrol fyzické realizace projektů.

6.4.2.7. Kontroly vzorků operací a projektů (čl. 10)

Každý členský stát EU provádí na místě namátkové kontroly operací a projektů v souladu s čl. 10 až 14 nařízení Komise (ES) č. 438/2001 v souvislosti se strukturálními fondy. Jde o velmi specifický druh kontrolní činnosti, přísně oddělený od jiných kontrol požadovaných pro správu finančních prostředků svěřených z fondů EK.

Systémové audity a kontroly na místě provádějí s použitím vhodné kombinace kontrolních metod a auditorských postupů specializovaná oddělení vytvořená na základě rozhodnutí vlády, která tvoří součást organizační struktury ministerstev pověřených k vykonávání úlohy řídicích orgánů pro jednotlivé druhy pomoci. Tyto úkoly provádějí jednotky vnitřní kontroly nebo samostatné jednotky nezávislé na řídicím orgánu. Tato oddělení musí být funkčně a organizačně přísně oddělena od řídicích struktur a za žádných okolností se nesmí účastnit řízení fondů. Stejně tak nevykonávají administrativní procesy spojené s realizací projektu.

Systémové audity a kontroly vzorků operací se vždy provádějí nezávisle na ověřovací činnosti podle čl. 4, kterou vykonává řídicí orgán a jemu podřízené orgány, a která má za cíl prověřit požadavky související s poskytováním finanční pomoci. Orgány, které provádějí kontroly vzorků, zároveň provádějí systémové audity.

6.4.2.8. Prohlášení při ukončení pomoci (čl. 15)

Vydání prohlášení při ukončení pomoci je nezbytnou podmínkou předložení žádosti o konečnou platbu Evropské komisi. Toto prohlášení se vydává po skončení programového období.

Prohlášení při ukončení pomoci vydává Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu Ministerstva financí. Podle čl. 15 nařízení Komise (ES) č. 438/2001 je Centrální harmonizační jednotka nezávislá na:

- určených řídicích orgánech;
- osobě nebo oddělení Platebního orgánu (tj. Národního fondu), které provádějí certifikaci výdajů podle čl. 9 nařízení Komise (ES) č. 438/2001;
- zprostředkujících subjektech.

Prohlášení při ukončení pomoci vychází z pravidelného přezkoumání řídicích a kontrolních systémů, hodnocení a výsledků předchozích kontrol a případně dodatečných kontrol vzorků operací.

Prohlášení při ukončení pomoci bude vypracováno v souladu s podrobnými metodickými pokyny Ministerstva financí a bude vycházet ze vzoru obsaženého v příloze III k nařízení Komise (ES) č. 438/2001.

7. PŘÍLOHA: UKAZATELE

KONTEXTOVÉ UKAZATELE:

Úroveň RPS	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
		Kontextu	Obyvatelstvo v produktivním věku	Koeficient %	100	ČSÚ
			Obyvatelstvo s vyšším vzděláním (ve věku 15-64 let)	%	9,5 (2002)	ČSÚ
			HDP na obyvatele ČR*	PPS Ve stálých cenách	10 349	ČSÚ*, MF**
			HDP na pracujícího obyvatele ČR	PPS Ve stálých cenách	22 618	ČSÚ* MF**
			Míra nezaměstnanosti v regionech Cíle 1 (kromě Prahy)	%	9,9 (2002)	MPSV
			Míra nezaměstnanosti v ČR	%	9,8 (2002)	MPSV
			Hrubá přidaná hodnota ve výrobě (včetně Prahy)	v tis. EUR ve stálých cenách	12,034	ČSÚ
			Průměrná délka života	roky	72,14 M 78,45 Ž	ČSÚ
			Míra ekonomické aktivity	Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel starších 15 let v %	59,8 (2002)	ČSÚ

Pro plánování v roce 2006 byl použit směnný kurz pro PPS z roku 2001, tj. 15,3475***. Cílové hodnoty vycházejí z prognóz Ministerstva financí ČR pro dané období. Při výpočtu byly také použity hrubé odhady vývoje počtu obyvatel.

* = ČSÚ je odpovědný za počáteční hodnotu v roce 2001

** = Ministerstvo financí je odpovědné za cílovou hodnotu podle <http://www.mfcr.cz/static/MakroPre/CZ/GT01.htm>

*** = Směnný kurz podle Eurostatu

UKAZATELE NA ÚROVNI RPS:

Úroveň RPS	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Globální cíl	Udržitelný vývoj založený na konkurenceschopnosti	Dopadu	HDP na obyvatele (kromě Prahy)	PPS Ve stálých cenách	8 643	9 800	ČSÚ* MF**
	Produktivita práce	Dopadu	HDP na pracující osobu (kromě Prahy)	PPS Ve stálých cenách	19 671	21 800	ČSÚ* MF**
	Vytváření pracovních míst	Dopadu	Čistý počet nově vytvořených pracovních míst	Celkový počet	0	10 050	MSSF všechny OP

		Výsledku	Počet podpořených pracovních míst	Hrubý počet vytvořených pracovních míst	0	34 410	Celkem
	Zapojení soukromého sektoru	Výsledku	Realizované soukromé spolufinancování	EUR	0	639 020 325	MSSF všechny OP

Pozn.: Směnný kurz Kč / EUR: 1 EUR = 31,805 Kč (21. 10. 2003)

Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line.

Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

Pro plánování v roce 2006 byl použit směnný kurz pro PPS z roku 2001, tj. 15,3475***. Cílové hodnoty vycházejí z prognóz Ministerstva financí ČR pro dané období. Při výpočtu byly také použity hrubé odhady vývoje počtu obyvatel.

* = ČSÚ je odpovědný za počáteční hodnotu v roce 2001

** = Ministerstvo financí je odpovědné za cílovou hodnotu podle <http://www.mfcr.cz/static/MakroPre/CZ/GT01.htm>

*** = Směnný kurz podle Eurostatu

UKAZATELE PRO SPECIFICKÉ CÍLE: VYTVÁŘENÍ PODMÍNEK PRO PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ

Úroveň RPS	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Specifický cíl	Vytváření podmínek pro podnikatelské prostředí	Dopadu	Podíl MSP na HDP	%	37,16	42,50	ČSÚ
		Výstupu	Plocha vytvořených podnikatelských zón a prostor	m ² z toho: nových modernizovaných		+ 102 900 68 900 34 000	OPPP

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line.

Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

UKAZATELE PRO SPECIFICKÉ CÍLE: ZVYŠOVÁNÍ FLEXIBILITY TRHU PRÁCE

Úroveň RPS	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Specifický cíl	Zvyšování flexibility trhu práce	Dopadu	Počet nezaměstnaných na volné pracovní místo	Koeficient %	11,5 (srpen 2003)	10,0	ČSÚ, MPSV

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line.

Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

UKAZATELE PRO SPECIFICKÉ CÍLE: ZLEPŠOVÁNÍ KVALITY INFRASTRUKTURY

Úroveň RPS	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Specifický cíl	Zlepšování kvality infrastruktury	Dopadu	Zvýšení bezpečnosti dopravy	Snížení nehodovosti v příslušné oblasti	0	-20 (silnice) -5 (železnice)	MD SROP
		Dopadu	Podíl obyvatel s odpadními vodami zpracovávanými v ČOV	Podíl na celkovém počtu obyvatel %	77,5	79,5	ČSÚ

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line.

Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

UKAZATELE PRO HORIZONTÁLNÍ CÍLE: UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Zdroj

Horizontální cíl	Udržitelný rozvoj	Dopadu	Kvalita ovzduší	Množství určitých sloučenin v tis. tun a) SO ₂ ; b) NO _x	a) 251 b) 332	ČHMÚ, ČIŽP, CDV, VÚPEK
		Dopadu	Kvalita vody	a) COD ₅ b) Nerozpustné látky c) Podíl obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci na celkovém obyvatelstvu	a) 74 672 b) 26 687 c) 77,5 (2002)	VÚV, MŽP
		Dopadu	Úroveň odpadového hospodářství	Podíl odpadů používaných jako sekundární materiál nebo k recyklaci na celkové produkci odpadů	37,5	ISOH
		Výsledku	Vytváření komunálního odpadu a odpadu z podnikání	Podíl komunálního odpadu a odpadu z podnikání na celkovém objemu odpadu v %	10,0	ČSÚ
		Výstupu	Podpořené projekty s pozitivním dopadem na životní prostředí	% projektů	0	OP

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

UKAZATELE PRO HORIZONTÁLNÍ CÍLE: ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Horizontální cíl	Rovné příležitosti	Dopadu	Koeficient nezaměstnanosti podle pohlaví	Podíl nezaměstnaných žen v %	49,9 (konec roku 2002)	MPSV
		Dopadu	Koeficient nezaměstnanosti u znevýhodněných osob podle pohlaví	Podíl nezaměstnaných žen v následujících skupinách v % a) absolventi a mládež b) osoby s postižením c) osoby starší 50 let d) osoby max. se základním vzděláním	a) 44,0 b) 49,2 c) 46,8 d) 50,4	MPSV
		Výsledku	Koeficient hrubého počtu vytvořených pracovních míst podle pohlaví	Podíl žen na nově vytvořených pracovních místech v %	-	OP
		Výstupu	Podpořené projekty s pozitivním dopadem na rovné příležitosti	% projektů	-	OP

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

UKAZATELE PRO HORIZONTÁLNÍ CÍLE: VYVÁŽENÝ ROZVOJ REGIONŮ

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Horizontální cíl	Vyvážený rozvoj regionů	Dopadu	Meziregionální variabilita HDP	Variační koeficient v %	4,52 (2000)	ČSÚ
			Meziregionální variabilita nezaměstnanosti	Variační koeficient %	33,8 (2000)	ČSÚ
			Meziregionální variabilita reálných jednotkových pracovních nákladů	Variační koeficient %	3,15 (2000)	ČSÚ
		Výsledku	Podíl hrubého počtu pracovních míst vytvořených v regionech se soustředěnou podporou státu podle usnesení vlády č. 722/2003	% z celkového počtu všech pracovních míst	0	všechny OP
		Výstupu	Podíl projektů realizovaných v regionech se soustředěnou podporou státu podle usnesení vlády č. 722/2003	% z celkového počtu všech projektů	0	všechny OP

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

UKAZATELE PRO HORIZONTÁLNÍ CÍLE: INFORMAČNÍ SPOLEČNOST

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Horizontální cíl	Informační společnost	Dopadu	Obyvatelstvo pravidelně využívající internet	Podíl na celkovém počtu obyvatel v %	21,7	ČSÚ
		Výsledku	Počet počítačů připojených na internet na 100 žáků či studentů na základních, středních a vysokých školách	a) základní (1.-5. třída) b) základní (6.-9. třída) a nižší ročníky 6-8letých středních škol c) střední školy d) vysoké státní e) vysoké soukromé	a) 5,0 b) 7,8 c) 7,6 d) 15,8 e) 14,3	ČSÚ
		Výstupu	Počet účastníků kurzů obsahujících prvek IT	Počet osob	0	OP RLZ

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

UKAZATELE PRO PRIORITNÍ OSY: KONKURENCESCHOPNOST PRŮMYSLU A PODNIKATELSKÝCH SLUŽEB

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Prioritní osa	Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb	Dopadu	Čistý počet vytvořených pracovních míst	Celkový počet	0	10 050	Celkem OPPP SROP
		Dopadu	Podíl MSP na HDP	%	37,16	42,50	ČSÚ
		Výsledku	Zvýšení obratu podpořených podniků	Koeficient %	0	15	OPPP
		Výsledku	Úspora energie	GJ ročně	0	120 000	OPPP
		Výsledku	Počet podpořených pracovních míst	Hrubý počet vytvořených míst	0	13 210	Celkem OPPP SROP
		Výstupu	Plocha vytvořených podnikatelských zón a prostor	m ² z toho: nových modernizovaných		+ 102 900 68 900 34 000	OPPP
		Výstupu	Zapojení soukromého sektoru	Realizované soukromé spolufinancování v EUR	0	407 449 542	OPPP SROP

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line. Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

UKAZATELE PRIORITNÍ OSY: DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Prioritní osa	Rozvoj dopravní infrastruktury	Dopadu	Zvýšení bezpečnosti dopravy	Snížení nehodovosti v příslušné oblasti	0	-20 (silnice) -5 (železnice)	OP Infra MD MI SROP
		Výsledku	Časová dostupnost regionů dotčených investicemi do infrastruktury	Zkrácení jízdní doby na úsecích dotčených intervencí v %	-	17 (silnice OP Infra) 10 (silnice SROP) 5 (železnice)	OP Infra SROP
		Výstupu	Délka nových a rekonstruovaných silnic	Délka silnic v km	0	150 (OP Infra) 100 (SROP)	OP Infra SROP
		Výstupu	Délka nových a rekonstruovaných železnic	Délka železnic v km	0	45	OP Infra
		Výstupu	Zapojení soukromého	Realizované soukromé	0	1 065 677	OP Infra

			sektoru	spolufinancování v EUR			
--	--	--	---------	------------------------	--	--	--

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line.
Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

UKAZATELE PRIORITYNÍ OSY: ROZVOJ LIDSKÝCH ZDROJŮ

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Prioritní osa	Rozvoj lidských zdrojů	Dopadu	Podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných	Koeficient %	40,1	40,0	ČSÚ
		Dopadu	Zaměstnanost aktivní pracovní síly	Koeficient %	92,7	94,0	ČSÚ
		Výsledku	Hrubý počet vytvořených pracovních míst	Počet pracovních míst	0	11 200	OP RLZ
		Výsledku	Absolventi kurzů – klienti služeb (posluchači)	% podpořených posluchačů získávajících kvalifikaci	-	70	OP RLZ
		Výsledku	Posluchači – nabídka služeb a poskytování podpůrných služeb (školení, sociální a pracovní služby, vzdělávání)	% podpořených posluchačů získávajících kvalifikaci	-	85	OP RLZ
		Výstupu	Počet podpořených osob – klientů	Počet osob	0	162 000	OP RLZ
		Výstupu	Počet podpořených osob – poskytovatelů/školení	Počet osob	0	29 600	OP RLZ
		Výstupu	Zapojení soukromého sektoru	Realizované soukromé spolufinancování v EUR	0	26 934 583	OP RLZ

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line.
Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

UKAZATEL PRIORITYNÍ OSY: OCHRANA A ZKVALITŇOVÁNÍ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Prioritní osa	Ochrana a zkvalitňování životního prostředí	Dopadu	Kvalita ovzduší	Množství určitých sloučenin v tis. tun a) SO ₂ ; b) NO _x	a) 251 b) 332	a) 245 b) 310	ČHMÚ, ČIŽP, CDV, VÚPEK
		Dopadu	Kvalita vody	a) COD _{Cr} (tun/rok) b) Nerozpuštěné sloučeniny (tun/rok) c) Podíl osob napojených na veřejnou kanalizaci na celkovém počtu obyvatel v %	a) 74 672 b) 26 687 c) 77,5 (2002)	a) 60 000 b) 20 000 c) 79,5	VÚV, MŽP
		Dopadu	Úroveň odpadového hospodářství	Podíl odpadů používaných jako sekundární materiál nebo k recyklaci na celkové produkci odpadů	37,5	45	ISOH
		Výsledku	Obyvatelstvo nově napojené na kanalizaci a ČOV	Podíl nově napojených obyvatel na celkovém obyvatelstvu v %	0	2	OP Infra
		Výsledku	Množství škodlivých látek vyloučených z odpadních plynů díky podpořeným instalacím	Tuny emisních jednotek ročně	0	4 200	OP Infra
		Výstupu	Počet nových a rekonstruovaných ČOV	Počet ČOV	0	65	OP Infra
		Výstupu	Délka revitalizovaných vodních cest	Délka vodních cest v km	0	38	OP Infra
		Výstupu	Zapojení soukromého sektoru	Realizované soukromé spolufinancování v EUR	0	7 062 827	OP Infra

				EUR			
--	--	--	--	-----	--	--	--

Pozn.: Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line.
Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

UKAZATELE PRIORITYNÍ OSY: ROZVOJ VENKOVA A MULTIFUNKČNÍHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Priority osa	Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství	Dopadu	Zemědělský export (třídy 0, 1, 4, SITS, rev. 3)	mld. Kč mld. EUR FOB	42,581 1,339	53,976 1,697	ČSÚ
		Dopadu	Hrubá zemědělská produkce	mld. EUR ve stálých cenách roku 1989	76,041 2,391	75,998 2,389	
		Dopadu	Nezaměstnanost na venkově	Koeficient %	7,1	6,5	ČSÚ
		Výsledku	Hrubá zemědělská produkce na zaměstnance v zemědělství	tis. Kč ve stálých cenách roku 1989	449,2	600,0	ČSÚ
				tis. EUR ve stálých cenách roku 1989	14,1	18,9	
		Výsledku	Hrubý počet vytvořených pracovních míst	Počet pracovních míst	0	10 000	OP RVMZ
		Výstupu	Počet podpořených žadatelů	Počet osob	0	2 500	OP RVMZ
		Výstupu	Počet podpořených projektů	Počet projektů	0	3 000	OP RVMZ
		Výstupu	Celkové uznatelné výdaje na podpořené projekty	Podíl pokrytých výdajů na celkové alokaci v %	-	80	OP RVMZ
		Výstupu	Zapojení soukromého sektoru	Realizované soukromé spolufinancování v EUR	0	142 677 696	OP RVMZ

Pozn.: Směnný kurz Kč / EUR: 1 EUR = 31,805 Kč (21. 10. 2003)
Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line.
Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.

UKAZATELE PRIORITYNÍ OSY: ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU

Úroveň NRP	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Priority osa	Rozvoj cestovního ruchu	Dopadu	Devizové příjmy z cestovního ruchu	mld. Kč mld. EUR	55,8 (2002) 1,75 (2002)	59,5 1,878	ČNB
		Dopadu	Podíl regionů Cile 1 na devizových příjmech z cestovního ruchu	%	58	60	
		Výsledku	Průměrná délka pobytu zahraničních návštěvníků v ČR	Počet dnů	4,2	4,6	ČSÚ
		Výsledku	Počet absolventů kurzů (zaměřených na služby v cestovním ruchu)	Počet osob	0	3 350	OP RLZ
		Výstupu	Počet podpořených MSP v oblasti cestovního ruchu	Počet projektů	0	360	SROP
		Výstupu	Celkový počet podpořených posluchačů	Počet osob	0	4 120	OP RLZ
		Výstupu	Počet vytvořených stálých lůžek v hotelech a obdobných ubytovacích zařízeních	Počet lůžek	0	900	SROP
		Výstupu	Zapojení soukromého sektoru	Realizované soukromé	0	53 830 000	SROP

				spoluřinancová ní v EUR			
--	--	--	--	----------------------------	--	--	--

Pozn.: Směnný kurz Kč / EUR: 1 EUR = 31,805 Kč (21. 10. 2003)
 Veškeré údaje budou k dispozici ročně, agregované projektové údaje z MSSF budou k dispozici on-line.
 Cíle se týkají období 2004-2006, výdaje však poběží až do konce roku 2008.